

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

MEDITATIONES
POLITICÆ

Iisdemqve
CONTINUANDIS & ILLUSTRANDIS
addita

POLITICA
PARALLELA.

XXIV. DISSERTATIONIBUS
ACADEMICIS

antehac exposuit

JOH. CHRISTOPH. BECMANUS,

& Biblioth. ac Excell. & HIST. PROF. PUBL. ORD. *thea Ill.*
ACAD. FRANCOFURTANA. *Addita est J. V. Jgn. Car.*

S. S. S. DISSERTATIO *Comitis*
De REGIA *Sternberg*
EDITIO QUARTA.

FRANCOFURTI ad ODERAM

excudi curavit

JEREMIAS *Görry* / & HEREDES

HENRICI JOH. MEYERI,

AN. M DC XCIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

INDEX CAPITUM MEDIT. POLIT.

- I. De Natura Politicæ.
- II. De Jure Gentium.
- III. De Ratione Status.
- IV. De Societate.
- V. De Pactis.
- VI. De Imperio.
- VII. De Coniugio.
- IIIX. De Societate Paterna.
- XI. De Familiis.
- X. De Societatibus Civilibus.
- XI. De Republica.
- XII. De Majestate.
- XIII. De Legibus.
- XIV. De Judiciis.
- XV. De Poenis.
- XVI. De Dignitatibus.
- XVII. De Imperio Majestatis circa Sacra.
- XIIIX. De Imperio Majestatis in Res humani
Juris.
- XIX. De Subditis.

XX.

XX. De Tributis.

XXI. De Dominio Eminentii.

XXII. De Fœderibus.

XXIII. De Bello.

XXIV. De Varietate Rerum Publicarum.

Appendicis Loco, de Lege Regia.

NOMINA RESPONDENTIUM

secundum Ordinem disputandi.

JOHANNES ALBERTUS à Kalnein.

Nob. Borussia.

ERASMUS Friedrich Weiske / Berolin.

March.

JACOBUS Spengler / Berolin. March.

WILHELMUS Boye / Boitzenb. Megapob.

FRIDERIGUS CAROLUS Roth / Berolin.

March.

Adam Wilhelm von Löben / Nob. Lusat.

Rüdiger George von Wedel / Nob. March.

Hans George von Kalnein / Nob. Boruss.

Hans Rudolff von Fasolt / Nob. Boruss.

SAMUEL Schönbeck / Wrixena Marchisus.

INDEX

INDEX CAPITUM
POLIT. PARALL.

- I. PRÆCOGNITA Politica.
- II. De JURE NATURÆ.
- III. De RATIONE STATUS.
- IV. De Societate.
- V. De Pactis.
- VI. De Imperio.
- VII. De Conjugio.
- IIIX. De Societate PATERNA.
- IX. De Societate HERILL.
- X. De ACADEMIIS.
- XI. De REPUBLICA.
- XII. De MAJESTATE.
- XIII. De Judiciis.
- XIV. De Legibus.
- XV. De Poenis.
- XVI. Breviarium DIGNITATUM.
- XVII. De Imperio Majestatis circa SACRA.
- XIIIX. De Imperio Majestatis in RES HU-
MANI JURIS.
- XIX. De Imperio Majestatis in PERSONAS.
- XX. De TRIBUTIS.
- XXI. De DOMINIO EMINENTI.

xxii. De

XXII. De BELLO.

XXIII. De STATU PACIS.

XXIV. De VARIETATE RERUM PU-
BLICARUM.

NOMINA RESPONDENTIUM
secundem Ordinem disputandi.

SAMUEL CNORRIUS, *Glogovia Silesius.*

ANTONIUS WERNERUS MÜNTZ,
Dinslavia Clivensis.

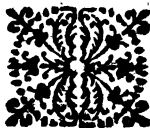
CHRISTIANUS von der Marwitz / Nob.
Neo-Marchicus.

WOLFGANGUS LUCAS Zeltsch / *Glogo-
via Silesius.*

JOH. MAURITIUS Blasseil / *Clivensis.*

ADAMUS EBERTUS, *Frankofurtanus.*

GEORGIUS Schöneiche / *Beuthena-Si-
lesius.*

CAP.

❁) (❁

CAPUT I.

De

N A T U R A

P O L I T I C Æ.

*P*olitici nomen in Gallia factionis fuit: Definitio Politica: Politica occupata est in vite Socialis cognitione: Fuisse, qui potuerint sine doctrina ad summum rerum Politicarum usum venire: Libri Dogmatici in Politicis; Loci suspecti in Machiavelli Principe: An è re sit Libros scribi, quibus vitia hominum exhibeantur? Quid de Compendiis Politicis sentiendum? Libri Historici in Politicis; Cur veteres recentibus postponendi? Quo sensu Juvenes non sint Idonei Auditores Politicæ? Cognata Politicæ.

I.

DE nomine POLITICES ejusque cognatis omnia ab aliis prolixè ac perspicue tradita: Illud non prætereundum, POLITICI nomen superiori sæculo in Gallia factionis fuisse, & à Seditiosis Regiarum partium & Pacis studiosis attributum. *Thuan. L. LII. ad A. MDLXXII. Et L. XLIV. ad A. MDLXIX.* cum de Lotharingica factione locutus esset: *Si qui sunt, ait, qui ipsorum ambiziosis Genatibus se opponant, eos calumniis impe-*

CAPUT I.

tant & novo nec usitato nomine **POLITICOS** vocant, & sectariis perniciosiores ac periculosiores esse ajunt, &c. Tunc primum **POLITICI** nomen in odium tractum in monumentis rerum nostrarum video, in quod postea Concionatores grassante licentia supra modum debacchati sunt, optimates Pacis, qua Religio & securitas publica continentur, Studiosos eo notantes. Confer eundem **L.XCV.** quo inducuntur qui asseruerint, *Zelotam*, quod nomen factionis **POLITICIS** oppositæ erat, *si mentiatur plus gratia apud Deum mereri, quam POLITICUM si vera dicat.* Sicque **Marc. Ant. de Dominis Hieromonarchicos POLITICIS** seu **POLITICE-Catholicis** opponit: Et ipsum *Thuanum* Catholici eapropter **Historicum POLITICE-Catholicum** appellare soliti fuerunt: Qua de re videndum Calumniosum scriptum: *Job. Bapt. Galli Nota in Historiam Thuani, Et Scriptum Theologorum Moguntinorum adversus Calixtum:* Sed quibus hic respondet §. **CXXIV.** Ergo *babetis alios Hildebrandice-Catholicos, qui Hildebrandi de potestate in Reges & Regna divinitus tradita Doctrinam amplectuntur.*

II.

POLITICA est *Prudentia socialiter vivendi;* Clarius: *Habitus bene agendi in vita sociali.* Est *Prudentia*, h. *Habitus bene agendi: Socialiter vivendi*, h. in conjunctione cum aliis; In discrimen ab *Ethica & Oeconomica*, quibus itidem *Prudentia* inest, sed occupata in *Statu Hominis non sociali, sed singulari, s. extra-sociali:* Et *Politica* cum sit

fit Prudentia socialiter vivendi, Ethica est Prudentia honeste vivendi, Oeconomica Prudentia vivendi commode.

III.

Occupata igitur est POLITICA in Societate humana, seu Vita Sociali. Ratio, quia in nulla Disciplina de Societate agitur; In Politicis autem omnes Societates speciales Minores, Majores tractantur; Eoque & Societati in genere suum locum ibidem esse oportet. Nihil est dicere 1. Excludi ita Princeps membrum, quod in Rep. consistat. Respubl. enim non excluditur, sed tantum universale objectum & Adæqvata Politicæ esse negatur: Adæqvatum enim est, quod non abundat alienis, nec destituitur suis; Respublica autem quæ talis est, destituitur tota Cognitione Societatum minorum, ac proinde non potest exhaurire latifundium Politicæ. Speciale tamen & exquisitum objectum erit, quia reliquas Societates omnes antecellit, easque comprehendere potest. Inst. II. Societates minores hic non aliter se habere, ac partes constituentes futuram Remp. aut materiam, è qua Resp. formetur Resp. N. Respublica enim sine omnibus illis esse potest, quod olim exemplo inchoatæ Reip. Romanæ, & hodiernum Reip. Ecclesiasticæ apud Catholicos patuit. III. Societates minores referri posse ad Oeconomicam. Resp. I. Scrupulum remanere de Collegiis & Corporibus. II, Nullam Societatem minorem eo pertinere, nisi quatenus privatis commodis

CAPUT I.

nostris infervit; Tota enim Oeconomia unice hoc quærit, ut privatim nobis bene sit.

IV.

Acquirendam POLITICAM tria juvant omnibus habitibus communia, *Natura, Doctrina & Usus*: Natura capaces reddit, Doctrina cultum addit, Usus cultui complementum. Solam tamen Naturam ad summa rerum ducere posse claruit in *Henrico Mommoranico Gallix Conestabili & in Septimania seu Langvedocia Prorege*, de quo *Grammondus* testatur: Ipsum non modo nescivisse Literas, sed ne prima quidem Elementa calluisse, ut portento, addit, *haut ab sim: le videri possit, Virum literarum penitus rudem solo natura genio summum rerum apicem affecutum, quem ambiguis temporibus tenuit, tanta laude, ut Aulicorum ætatis sue Princeps fuerit, seu Natales, seu fortunam attendis aut dotes Animi*. *Histor. Gal. L. I. p. 51.*

V.

Doctrinam Libri præbent, quorum duo genera, *Dogmatici & Historici*. Dogmatici Doctrinam Rebus gestis vel gerendis applicant; *Historici* è rebus gestis doctrinam præbent. Inter Dogmaticos in fronte collocamus priscos *Platonem & Aristotelem*: Quorum hic doctrinam suam Exemplis à LXVI. Rerum publicarum institutis ac moribus petitis confirmavit, haut dubie ratus Politicam Exemplis non posse destitui; Quem secutus nostro tempore *Erycius Puteanus Civilis Doctrina Lineam* scripsit, quo tres Politicorum *Aristo-*

ristotelis Libros ad perpetuos Aphorismos redu-
 xit. Cæteri sunt *Joh. Bodinus* Libri VI. de Republ.
Petrus Gregorius Tholosanus de Republ. Lib. XXVI.
Joh. Chokier Thesaur. Aphorism. Polit. *R. Dalling-*
ton in Aphor. Militar. & Civil. *Verulamius* in Ser-
 monibus Fidelibus, *Joh. Tb. Sprenger*, in Axioma-
 tibus Status, *Cyriacus Lentulus* in Aula Tiberiana,
 Principe Absoluto. & Arcanis Regnorum, *Traja-*
nus Boccalini Relationibus ex Parnasso. *Didacus*
Savedra de Idea Principis Christiani, *Boxbornius*
 in Disquisitionibus Politicis, *Aulicus Politicus*
Duride Pasculo, seu quod proprium Nomen ejus
 est, *Eberhardi à Weibe*, qui etiam nomine *Ware-*
mundi ab Ehrenberg & *Mirabilis de Bona Casa* alias
 innotuit; Et Proteum eapropter vocant J. Publ.
 Scriptores *Dan. Otto* Diss. de Jur. Publ. c. X. princ.
Goldast. de Jur. Regn. Bobem. L. VI. c. 18. Immo-
 destius *Christoph. ab Ungersdorf*. Den nachweis-
 sen Hoff-Schulfüchfigen Doctor *Edelman Eber-*
hard Weibe cit. eod. *Goldast. l.c. & ex eo Carpzov,*
Diss. de Pact. Confrat. c. 1. num. 22. Sed respondit
 Autor der Widerlegung *Ungersdorfscher* Erinne-
 rung p. 139. Daß/ ob schon Herr *Eberhard Weibe*
 das ganze Römische Reich oder die von *Ungersdor-*
fen gerühmte grosse Monarchie nicht regieret/ so
 habe Er doch bey theils und unterschiedenen Vor-
 nehmen und Vornehmen Ständen des Reichs
 nun eine geraume Zeit dermassen die Regiment
 versehen helffen/ Directorium geführt und sinen
 Ort vertreten/ daß weder *Ungersdorf* noch andere
 Mißgünstige Ihme mit Wahrheit ichtwas unges-

büßliches werden nachzusagen wissen / wird auch wol ins künfftige dabey bleiben. Seines Nahmens habe Er / weil er nichts unehrliches / noch schmähtliches tractiret / keine Scham tragen dürffen / sondern derselbe ist ex Modestia, und daß bißweilen etliche politische Regeln auf diesen oder jenen / der die Wahrheit übel leiden kan / geduldet werden mögen / benzusagen unterlassen worden. Item : Es defendire der **Herr Herr Ungersdorf** selbst in seiner Verantwortung der Glückwünschung p. 47. 48. Daß den Namen zu verschweigen in den Schrifften nicht unrecht sey / und von vielen heiligen Leuten aus Desmut verschwiegen oder verändert worden / stehe auch einem jeden frey / vor den gemeinen Nutzen dergestalt diejenige / deren man zu recht nicht mächtig ist / mit seinen Pfeilen zuschiessen / und verweise endlich p. 51. Die Prædicanten / die Ihm Ungersdorfen zu kennen begehren / auf schimpfliche Nachforschung bey seinem unbekandten Dorff und Nachbarn. Paulum ante dixerat : Daß Er Eberhard Weihe selbst in seiner Præfation Aulici Politici excusire, daß Er des Methodi halber nicht curicus sey / offte ex proposito tautologias begangen auch nicht superstitiose Leges Logicorum observiret, und gebethen / daß niemand deswegen das Büchlein scheuen oder hassen wolte / würde solches auch niemand thun / dem die Hofweise disfalls bekannt wäre &c. &c. Wann dieser vornehme Mann in den Catholischen Haufen gehörig wäre / müste man Ihn über alle Evangelische die jemahls in *Rerum natura* gewesen / gleich seinem Bruno und andern seinen Herren Jesuiten

suiten rüthmen. *Arnoldus Clapmarus* s. *Clapmaier* Libris de Arcanis Rerumpublicarum, qui tamen an augustæ huic inscriptioni respondeant, alius viderit, vel castigaverit. Si Monarchiæ, Aristocratia & Democratia *Arcana* in scholis nota sunt & ab omnibus possunt legi, non sunt amplius Arcana: Quod est iudicium *Magnifici Du. de Jena* de Arcanis hisce. *De Rat. Stat. Diff. III. Conclus. IIX.* Ne dicamus ambigi posse de Clapmarii isto scripto, an proprium ipsius fuerit? Ita modo laudatus *Waremundus ab Ehrenberg* in *L. de Subsidiis Regni & oneribus Subditorum: Cui mortuo* (Clapmari-um indigitat) nolo exprobrare quod pleraque in di-ctis Libris mea sibi vendicaverit: Quid enim ego in hi-se gloria & nominis quærerem, vel pistillum exor-natum curarem? Cum infiniti sub aliena arbore le-gant fructum & alienam messem metant. Consulen-dus pluribus de Scriptoribus hujusmodi *Gabr. Naudæus* in *Bibliographia Politica*. Felicissimè o-mnium in hisce talibus videntur versati esse In-comparabiles Viri *Hugo Grotius* Libris de Jure Belli ac Pacis, *Thomas Hobbes* Libris de Homine, Cive &c. Et *Cl. Puffendorfius*, tum *Elementis Juris*, tum *Libris IIX. de Jure Nature & Gentium*.

VI.

Ad Classẽm Scriptorum Dogmaticorum, referendus & *Machiaveli Liber de Principe*, Scri-ptum non maximi quidem Ponderis, (nam de Machiavello jam dudum *Campanella* censuit, ip-sum omnium scientiarum, excepta sola Historia

Humana, fuisse imperitissimum notante Voët. Vol. I. Diss. p. 220. nec profus tamen inutile, inhumanus vero à plerisque acceptum, quia quod alii obscurius, ille comptiori Sermone pleniorique apparatu mundo exhibuit; Ita namque à tempore Clementis IX. usque circa finem præcedentis seculi ab ipsâ Sede Romana in Indicem Expurgatorium conjici & prohibitis Scriptoribus annumerari oportuit: Præterea adversarios nactum. I. *Antonium Possevinum*. qui judicium aliquod de quatuor, uti vocat, Scriptoribus *Philippo de la Nue, Job. Bodino, Philippo Mornæo & Nicol. Machiavello* jussu Innocentii IX. P. M. conscripsit, illudque post obitum ejus Romæ A. MDXCII. divulgavit, ac postmodum ex parte Bibliothecæ suæ inseruit. II. *Innocentium Gentilletum*, qui Autor creditur esse celebris illius Scripti, quod Anti-Machiavelli nomine circumfertur. III. *Thomam Bozium L.* de Imperio Virtutis. IV. *Petr. Ribade Neira L.* de Principe Christiano. V. *Hieron. Osorium L.* III. de Nobilitate Christiana, cujus pariter ac Posslevini judicium Editioni Machiavelli adnexuit *Cl. Conringius*. VI. *Stephanum Junium Brutum*, quem alii Hottomanum, alii Mornæum esse putant *L. de Jure Subditorum adversus Tyrannos*. Quorum omnium opera non quidem sine laude est, cum impietatibus ex abusu Politicarum rerum tractis sese masculino opponant: *Machiavellum* tamen non videntur satis affecuti esse vel ferire, cum scripto hoc ejus vix quicquam talium continetur.

neatur. Ne dicamus *Possevinum* ne vidisse quidem *Machiavellum*, quem refutavit, vitio ipsi familiarissimo; Sic enim in Apparatu Sacro suo etiam *Luca Trelcatii* Celebris Reformatæ Religionis Theologi Synopsin Methodi Sacræ Theologiæ Scriptis Catholicis annumerat, quo sine dubio abstinuisset, si vel vidisset Scriptum, vel Autorem cognovisset. Machiavellum vero ipsi haut visum esse indicio est, quod tres Libros ejus de Principe refutet, cum ille tantum unus sit & exiguus XXVI Capitibus constans: Quod observavit *Cl. Conringius*: Prorsus eodem modo, quo plurimi hodie non visò sibi *Machiavello* insultant consutis centonibus Diabolicorum, uti vocantur, Machiaveli Principiorum: Quæ vere quidem sunt, sed nec nova, nec à *Machiavello* profecta.

VII.

Cardo rei in hisce duobus potissimum verti creditur. I. Quod Principem aliquando requirat esse *non bonum c. IV.* II. Quod agnoscat res humanas non solum hominum prudentia aut viribus, sed fortuna quoque gubernari, quæ altera sit rerum humanarum valida moderatrix *l. XXV.* Vid. iterum *Cl. Conringius l. ante cit.* Posterius Christiano nomine indignum, nisi Fortunæ nomine *Arcanam Dei Providentiam* indigitet, æque ac Salomon quoque perhibet *Eccles. c. IX. v. XI.* *Nec velocium esse cursum, nec fortium Bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, artificum gratiam, sed tempus casumque in omnibus: Casum,*

Fortunam, h. Arcanam & in finem incertum atq; incognitum nos ducentem Dei providentiam: Ita enim Fortunam concipiendam esse alibi peculiari Differtatione ostendemus; Et Machiavelum I. non aliud extra idem intellexisse in citato loco scripti ejus liquido claret. II. Hominum de arcana hac Dei Providentia præposteros conceptus idem Fortunæ nomine circumscribit: Quo sensu accipienda, quæ adjicit: Fortunæ obviam eundum esse, & quæ huic similia sunt; Non alio sine, quam ut vanam de Providentiæ hujus rigore persuasionem indeque natam socordiam nobis excuteret, ne dum Fatorum ordinationi ineluctabili aut Fortunæ nimis immoremur, ordinaria prudentiæ media prorsum negligenda putemus. Priori *non bonum* quidem requirit Principem, sed nec malum etiam, & virtuti adversarium; Nec perpetuo, sed rebus ita ferentibus, quibus non bonus, nec malus, sed neuter sit: Quemadmodum privati nos etiam in foro, Consiliis, obambulationibus abstinemus Sacris, precibus, aut cantionibus, quia temporis ratio id exigit, eoque non pii sumus, sed tamen nec impii, verum neutri; Et neuter etiam, seu non bonus Princeps solum intuitu circumstantiarum præsentium, & eorum, qui interiora agentis non penetrant, iudicio erit, cum interim re ipsa in bonitate persistat, sed quam inferiores non æque penetrando sunt. Plura de hisce talibus V. in seqq. qua Dispensationis Natura illustrabitur.

IIX.

Ab aliis prolixè annotatum, *Machiavellum* non laudare Tyrannidem aut Tyrannidis everfionē iniquam judicare, fed docere tantum, quid ei agendum fit aut omittendum, qui in Tyrannidem propendet, eoqve fequi ipfūm Aristotelem, Platonem, Xenophontem, Tacitum, quorum nemo non Tyrannidem eſt deteſtatus, omnes verò tradunt non tantum, quid in laudabili ſtatu requiratur, fed etiam quid depravato ſtatu expediat. Sic Tacitum dum Auguſti extrema atqve Tiberii & Neronis actus tam curioſe deſcribit, vix aliud quam vivam imaginem Principum quaſi ex Machiavelli Schola prodeuntium exhibere: Et Xenophontem Popularem Statum deterrimum eſſe confiteri, qui tamen ad retinendum eum prudenter illos facere judicet, qui virtutibus omnibus Bellum indicunt. Non proſus male: Sic enim & noſtro tempore *Navē Stultorum* condidit *Keiſersbergius*, & ex eo *Navem Narragoniam* *Sebaſtianus Brandt* Germanicis Rhythmis incluſam; *Jod. Badius Aſcenſius* *Navem Stultiferam* Mulierum: Alius *Nebulonem* *Nebulonum* exhibuit; Angli Cantabrigienſes *Ignoramum*; Iterum alius *Claus-Narrium*, cum Notis moralibus, & quidem *jur Bürgerliche und Chriſtlichen Lehre* uti Titulus Libro præfixus indicat; Sicqve & *Schuppius* judicat *de Opin.* Se *Machiavellum* ita legere poſſe ut *Grobianum*. Dubium tamen, an vitæ humanæ ita conſulatur, cui, cum in vitia ſuoſpe inſtinctu propendeat, nova

occa-

occasione per vivas velut imagines & exempla confirmari minime opus est. Solon certe cum Theſpini tragœdiam tunc primum in publicum edentem & agentem spectasset, eum mox sub ludos convenit quæſivitque ecquid ipsum puderet in tanta Corona tanta mendacia proferre? Et Theſpis cum indignum non esse responderet, ea per ludum dicere aut facere, Solon terra graviter baculo percussa: At brevi, inquit, qui nunc probamus & amplectimur hunc ludum, reperiemus eum in Contractibus & negotiis nostris. Quam sententiam & suam facit Doctiss. Gentilletus *præf. in Anti-Machiavellum*. Et Plutarch. in Vita Cimonis: *Illas quæ ex motu animi aliquo aut ex Reip. temporibus intercurrunt actionibus offensas & vitia, non debemus nimium diligenter & ad amussim in scribendo prosequi, sed atq. rubore capi sortis humane, quæ nihil boni sincerum, neque mores ad virtutem edat inculpator.* Confer, Sciopp. *de Stil. Histor. p. 250. & seqq.*

IX.

Disceptationes Scholasticas circa negocia hæc vicaria opera legi satis est, quia Argumentis universalibus tantum nituntur citra respectum ad futurum aliquem usum eorum. *Compendia Politica* eadem conditione sunt, quia non nisi præ gustum aliquem terminorum suggerunt, Documentis interim sufficientibus, quæ usum rerum & modum agendi edoceant, destituta. Simili sorte ne magna pars *Institutionum, Systematum, Idearum* veniat, metuimus: *Sylvæ* etiam aliquando condita, sed

ta, sed cædunt, quas focò parando adhiberi religio non vetet. Confer, *Verutum. de Augm. Scient. L. II. cap. VI.*

X.

In Scriptoribus *Historicis Veteres sunt ac Recentiores.* Veteres licet præstantissimi sint, maximam partem tamem minus profunt. Cujus causæ: I. Quia perlegi & revolvi non consueverunt à Viris ætate & judicio maturis, sed pueris tantum & tironibus relinquuntur. II. Quia plerique, qui hosce docendos sibi sumunt, non nisi usum Grammaticum ipsorum inculcant sine aliquo civilis Prudentiæ fructu: Quod notavit Gentilis, ubi de Machiavello judicat: *Ipsum hoc habere quod in Lectione Historiarum non Grammatizet, sed Philosophetur. L. III. de Legat. c. III.* Selectiores videntur esse inter Græcos: *Thucydides*, *Tacitus Græcorum*, Scriptor Veteris belli Peloponesiaci, densus sententiis, quique primum Historiæ ad usum humanum scribendæ exemplum dedit: Quem & Carolus V. tanti fecit, ut nunquam cubitum iret, quin aliqua ejus legeret; Tum *Herodianus*, qui Vitam Imperatorum ab obitu Marci ad Gordianos usque exhibuit. Inter Latinos noti sunt, *Livius*, *Cæsar*, *Svetonius*, *Florus*, *Tacitus*, prudentissimis recentiorum *Forstneri*, *Sprengeri*, *Lentuli*, *Zevcotii* & aliorum relectionibus jam instructiores redditi. E recentioribus indicamus, inter Gallos *Phil. Cominaum de Reb. Gestis Caroli IX. & Ludovici XI.* qua Historia etiam Carolus V. maxime delectatus

Etatus fuisse dicitur. V. *Thuan. ad A. MDLII. LXXI.* Ipsum *Thuanum* in Historia sui temporis. *Barth. Gabr. Grammondum Histor. Rev. Gallicarum*; *Benjamin Priolum de Rebus Gallicis ab Excessu Ludovici XIII. Historiarum Libris XII.* Ex Anglis *Verulamium in Vita Henrici VII.* Ex Italis *Petrum Suavem Polanum* in Historia Concilii Tridentini: Quem unicum Seculi Nostri Historicum agnoscit *Grotius: Albertinum Mussatum de Rebus Gestis Henrici VII. Imp. Eundem in Ludovico Bavaro ad Filium. E Belgicis Famian. Stradam de Bello Belgico, Guidonem Cardin. Bentivoglium de Bello Flandrico &c.* Quo referimus Aëtorum Publicorum Scriptores, quales *Goldastus, Hortlederus, Lunderpius de Rebus Germanicis*; In Anglicis, *Cabalas. Scrinia Sacra*, opus summe Politicum, de negociis Status sub Rege Henrico IX. Elizabetha, Jacobo & Carolo I. *Lond. MDCLXIII. fol.* In Gallia, *Les memoires du Mornay, Lettres au Cardinal. d' Ossat &c.* Miscellanea variarum Rerum publicarum videre est in *Theatro & Diario Europæo, Trusina Statuum Europa, Philippi Honorii Praxi Prudentia Politica, Thresor Politique &c.* Quos omnes veteribus ideo anteferimus, quia res tempori nostro propiores eoq; notiores & usui aptiores tradunt, non autem quod revera novi aliquid inculcent; Perpetuæ enim Veritatis est illud: *Nihil novi sub Sole*: Et luditur nunc eadem fabula, quæ olim, eademque virtutes atque eadem vitia representantur: Tantum personæ mutatæ sunt, sed quæ

quæ doctum & prudentem spectatorem desiderant.

XI.

Politicæ discendæ omnes homines, Juvenes pariter ac Senes æq; capaces sunt; Usurpandæ soli Senes seu provectioris ætatis homines. Ratio I. Quia Juvenes experientia & usu rerum carent, qui in politicis requiritur. II. Quia iidem ab affectibus immunes non sunt. Quæstionem in Scholis agitatam, *An Juvenis sit idoneus Auditor Politicæ*, Verborum paucitas potius, quam Rerum ipsarum Natura peperit. Οἰκείον ἀνεργαῖος enim apud Aristotelem, quod idoneum Auditorem reddiderunt, non significat *Auditorem discentem*, sed *judicii maturitate jam imbutum seu utentem*: Quemadmodum simili loquendi modo Libros *Acroasmaticos* consignat, qui non pro incipientibus, sed iis essent, qui iudicio pleniori jam uti sciunt: Quibus & *Exotericos* opponit, h. non subtiliter adornatos, sed cujusvis etiam incipientium captui accommodatos. Sicque recte negantur Juvenes idonei Politicæ Auditores esse, non ut ideo discenda abstineant, sed ut ea tanto ardentius perfici desiderent. Vulgo Distinctione inter Juvenem Ætate & Juvenem moribus rem expediunt; Sed minus solide. Ratio ista enim perpetuo militat de defectu Experientiæ & excessu affectuum, eoque Juvenes ætate pariter ac Juvenes moribus complectitur.

XII.

Cognatum *Politica est Jus Gentium*, A quo nec

nec aliud discrimen ejus, quam quod est inter Rem cognitam, atque ipsam hujus cognitionem, seu Repræsentans & Repræsentatum: Quemadmodum nec alia ratione Theologia à S. Codice differt. Discrimen *Politica* ab *Ethica* & *Oeconomica* jam §. II. redditum: *Politica* nempe versari in Statu hominis sociali, *Ethica* & *Oeconomica* in ejusdem Statu singulari; Et *Ethica* *bonestam*, *Oeconomicam commodam vitam* homini procurare; Seu *Ethica* efficere, ut homini *intrinsicus*, *Oeconomicam* eidem, ut *extrinsecus* bene sit. A *Jure Civili* & *Publico* differentia est, quod *Politica* tradatur jus commune omnium Societatum *Publicarum*, & *Privatarum*: Illis vero certo *Reipubl.* Statui proprium; Idque iterum cum hoc discrimine, ut *Jus Publicum* tractet ea, quæ ipsi *Reip.* & *Statui Publico* conducunt, *Jurisprudencia Civilis* autem *Jus Privatum* Subditorum. Confer §. 2. ff. de *J. & J.* In statu comparato *Politica* *Ethica* præstantiorem esse judicamus, quia tendit ad conservationem Formæ amplioris: Societas enim amplius quiddam est, eoq; dignius singulari homine. Confer. *Verulam. de A. S. L. VII. c. I.* Pluribus materiam hanc de *Natura Politices* tractarunt *Cl. Coringius in Propolitica*, *L. de Civili Prudentia* & *Introduct. in Politicam Aristotelis*. Item *Scioppius in Pedia Politices*, *Gabr. Naudæus in Bibliographia Politica*, *Christophorus Colerus de Studio Politico*, *Jac. Bornitius de Prudentia Politica comparanda*, *Joh. ab Affelen in Viro Politico* &c.

CAP. II.

CAPUT II.

De

JURE GENTIUM.

Primum & universale Principium Politicæ:
Juris Gentium Circumscriptiones : Specia-
lium Principiorum. J. G. ex universali conceptu
ejus illustratio: Quid præstet ipsi consensus Gen-
tium? Quomodo se habeat respectu Juris N.
Quid alii hac de re opinati sint? Jus Gentium
apud omnes est idem, perpetuum, immutabile:
Rami Juris Gentium: Jus puniendi an J. Na-
turæ sit? Quorsum Emphyteusis & s. referen-
da? Aliorum divisiones J. G.

I.

Pincipium POLITICÆ est JUS GEN-
 TIUM; Primum siquidem Principium, in
 quod omnia Dogmata Politica resolvun-
 tur, est: *Rem congruere cum Vita Sociali:* Sta-
 tim enim atque homines necessitas induceret ad
 Statum Sociale, observarunt Jura aliqua enasci:
 quæ Bonum universale omnium concernerent:
 Quæ deinde uno nomine *Juris Gentium* appella-
 runt, q. quo Jure omnes Gentes uterentur.

II.

Hinc à Juris Interpretibus Jus Gentium cir-
 cumscriptum: *Quod naturalis ratio inter omnes ho-*
 mines

B

mines

mines constituit, & apud omnes peraque custoditur: Item: Quo Jure omnes Gentes utuntur §. 9. ff. de J. & J. Et ratio addita: Nam usu exigente & humanis necessitatibus, gentes humana jura quadam sibi constituerunt. §. 2. Inst. de J. N. & Gent. Unde recentiores: Grotius de J. B. L. 1. 14. Jus Gentium esse, Quod Gentium omnium aut multarum voluntate vim obligandi accepit. Clarius Wensenebec. Par. ad ff. de J. & J. Quod ex ratiocinatione commodorum vita & Societatis à sapientibus multo rerum usu variaque doctrina vestigatum, excultum & introductum in omnium gentium usum pervasit & propter evidentem utilitatem ab omnibus peraque custoditur. Brevius alii: Quod naturalis ratio inter omnes homines constituit usu exigente & humana necessitate. Confer. de Roy De eo quod justum est. L. 1. Tit. IV. Quæ omnia in summam hanc brevissime contrahi posse putamus: Jus Gentium esse Conformitatem cum Vita Sociali. Et Conformitatem quidem, quoniam inclinatio nostra in illud tendit: Quod enim à nobis discrepat, in id nulla inclinatione ferimur: Cum Vita Sociali, h. dum cum aliis jungimur; Extra hunc Statum enim Juri Gentium nullus locus est; Et homo etiam si singularis esset, humana necessitate quidem premeretur, sed nullo Juris Gentium Principio uti posset, Unde nec necessitas humana ibi aliter intelligenda, quam quoad Socialem Vitam exigit.

III.

*Itaque ex hoc Jure Gentium introducta Bella,
discreta*

discreta Gentes, Regna condita, Dominia distincta, Agris termini positi, & aedificia collocata commercium, emptiones, venditiones, locationes, conductiones, obligationes instituta l. 5. ff. de J. & J. Quorum omnium causa universalis sita in ratiocinatione commodorum vitæ Socialis, s. quia congruunt cum Vita Sociali. Ideo enim Bella suscipimus, quia Societati nostræ bene esse, illamque ab aliorum injuriis liberam esse volumus: Dominia distincta sunt, ne qua confusio Societatum oboriatur: Termini positi eandem ob causam: Commercium instituta, ut commodis vitæ consulatur: Cæterorum similis ratio; Et ipsa Servitus Jure Gentium invasit *princ. Inst. de libert.* Quia Societatibus non poterat bene esse, nisi operâ Singulorum aliquando sublevarentur; Nec singularibus personis aliquibus bene esset, nisi operam suam aliis locarent.

IV.

In Consensu Gentium vel omnium vel plerumque & moratorum qui situm putant J. G. non profus male quidem agunt, suum tamen fundamentum in conformitate cum Natura sociali quærere habent. Nam si solus consensus Gentium sufficeret nulla alia ratione fultus, jam obtineret, quæ aliquos multos habet persuasio: Jura ex mera opinione ita vel aliter sentientium enata fuisse; Quomodo jam prisci Pyrrho & Aristoteli opinati fuerunt, & Carneades, cum contra Justitiam Romæ disputaret, nullum esse Jus Naturale;

sed homines pro utilitate sua sibi jura sanxisse, contendit. V. *Rittersbus. ad Inst. de J. N. & G.* Ac proinde Gentes ideo in ejusmodi res, contractus, servitutum, Dominium & s. consensere, quia Societatem non aliter consistere posse ratæ sunt, seu verbis nostris, quia congruere cum Natura Sociali senserunt. Ipsæque Barbaræ Gentes Americanæ, cum primum detegerentur, hisce talibus destitutæ non esse inventæ sunt, quia ipsæ quoque senserant, Societatibus suis iis opus esse.

V.

Causa itaque Juris Gentium *Indigentia humana*; Sed *πρωταρχική*, seu extrinsecus movens: Intrinsicus movens & *προνοημένη* est *Amor nostri*, quo quoniam in omne illud ferimur, quo conservemur, perficiamur, & ampliemur, in conformitatem cum Vita Sociali quoque ferimur, cum aliunde imperfectioni nostræ consuli nequeat, quam si aliis adjungamur, seu Vitam vivamus Sociam. Consensus Gentium nihil addit, nisi ut præsto esse indicet: Quo sensu & *H. Grotium* intelligimus *J. B. I. I. §. 4. Probari Jus G. ut civile non scriptum, usu continuo & testimonio peritorum.* Hoc est à Posteriori, ut causa per suum effectum, non autem à priori q. effectum per causam.

VI.

Quod porro autem JURI Gentium Essentiale videtur, est ipsum *Jus Natura*, tanquam universale quidpiam aut generale hoc ceu particulare sub se comprehendens. *Jus Naturæ enim veluti*

veluti consistit in dictamine Rectæ Rationis, seu phrasi nostra, conformitate cum Natura Rationali, ita mirum non est, si respectu Objectorum Rectæ Rationis in varietatem aliquam diffundatur; Aque adeo dum isthic Actiones singulorum sibi conformes exigit, sicque Juris Naturæ in specie nomen retinet, hic actiones eorundem prout in Societate vivunt eodem modo sibi accommodari cupiat, eoque ratiocinia sua primò Societati applicari, deinde ad se transferri dicitur. Manente nimirum perpetuo hoc discrimine, quod Actiones morales singulorum immediate ad se trahat; Sociales vero non nisi mediate, seu per Consequentiam & præsupposito, Actionem talem congruere cum vita sociali, Atque tunc demum ad Jus Naturæ per Regulas Justitiæ & prohibitam læsionem reducendam esse. Seu clarius: Naturæ Rationalis præcepta faciendâ sunt, vel ideo, quia Naturam Rationalem persona quæ obligatur habet; Vel quia eadem Statui Sociali alligatur; Hoc modo fit Jus Gentium, per consequentiam demum ad J. N. trahendum; Isto Jus N. in specie iudictum permanet.

VII.

Senserunt hæc nobilissimi Jctorum, ideo cum Naturæ Rationalis dictata ab omnibus Gentibus & quia homines sunt, & quatenus in Societate vivunt observanda viderent, ambo genera Juris *Gentium* nomine appellarunt, atque prius *Jus Gentium primum*, alterum *secundarium* dixe-

re; Seu quod illud primo hominis statui mox con-
 natum sit, quippe Naturam Rationalem sequens,
 & hoc demum accesserit secutâ societate: Seu
 quod Juris Gentium primævi Principia particu-
 laria, *ut parentes esse honorandos, Deum colendum,*
 prima statim Consequentiâ ex Natura Rationali
 fluant, *quia nemo ladendus, vel suum cuique sribuen-*
dum sit; Alterum autem secundariâ & remotâ
 consequentiâ inde pendeat, ut Dominia distin-
 guenda esse, contractus faciendos esse, quia Status
 Socialis aliàs turbaretur, & hoc demum, quoniam
 alias suum cuique nec integrum nec illæsum ma-
 neret.

IIX.

Alii affinitatem hanc utriusque Juris ita im-
 plicuerunt, ut prorsus eadem esse, nec discrepare
 à se invicem velint: Sic *Cl. Autor Elem. Juris L. I.*
Defin. XIII. §. 24. & seqq. I. Ea quæ de Jure N. & sin-
gularum Officiis traduntur facile posse applicari ad ci-
vitates & gentes integras, quæ in unam quoque per-
sonam moralem coaluerunt. Resp. Non controverti,
 an Juris N. præcepta à personis ejusmodi morali-
 bus vel singulis etiam membris in personas tales
 coeuntibus observari debeant? Sed, an unice, &
 qua talia sunt? Et annon præter ista aliis standum
 sit, quæ ex ratiociniis indigentiz nostræ imme-
 diate fluunt? Quod faciendum affirmam. II. *Ple-*
raque quæ apud Jctos Romanos, aliosque ad Jus
Gentium referuntur, puta, quædam circa modos ad-
quirendi, contractus & alia, vel ad Jus Natura per-
tinere,

tinere, vel ad jus civile singularum gentium, quod istis in rebus cum legibus civilibus plurimorum populorum coincidit. Ex iis tamen peculiaris juris speciem non recte constitui, quippe cum ista jura gentibus inter se sint communia non ex aliqua conventionem aut obligationem mutua, sed ex placito peculiari singulorum legislatorum in singulis civitatibus constituto, quaeque adeo ab uno populo inconsultis aliis mutari possint, ac saepe numero mutata deprehendantur, Resp. Eo ipso jam disquirendum esse, quum singuli Legislatores seorsim in placita ejusmodi inciderint? Cui nos respondemus, id factum, quod necessitatibus humanis haud aliter consuli, vel Vitae Sociali bene esse viderint. Jus Gentium enim apud omnes aequum notum est, de quo in seq. III. *Nomine Juris potissimum venire consuetudines circa bellum tacito consensu quodam usurpari solitas: Quales exemptiones certarum rerum & personarum à vi bellica, modum nocendi hostibus, modum tractandi Captivos & s.* Cum tamen si quis justa gerat bella, solo naturae jure ea regere possit, nec ullo jure ad istas consuetudines nisi sponte ob commodum aliquod suum teneatur. Resp. Non ambigi, quin Modorum aliqui ex constitutione unius atque alterius Reip. fluat; In reliquis vero, illud ipsum rationis loco valere, quod Auctor nobis suggerit, posse aliquem ob commodum suum Consuetudinibus ejusmodi obligari, h. ne, dum Status Socialis plane laceretur, nihil superfit, quod opponat defectibus suis. IV. *Legatas non esse violandos, quod idem unum sit è praeceptis Juris Gentium.*

capitibus, ex J. N. fluere. Cum enim ejusmodi personæ sint necessariae ad Pacem conciliandam aut servandam, quam ipsum jus naturæ omnibus modis honestis amplecti jubet, utique intelligitur etiam idem jus cavisse securitati earum personarum, sine quibus finis ab ipso præceptus obtineri nequit. Resp. Fluere id tamen immediate ex J. G. quia societati aliter bene esse nequit, quam si personæ tales salvæ sint, qui conjungendis singulorum animis operam navant: Id vero, quin deinde ex tranquillitate à J. N. porrecta fluat, tantum abest, ut dubitemus, ut progressum ejusmodi à J. G. ad J. N. perpetuo institutum esse, jam ante ipsi notaverimus. Egitque & Ingeniosissimum *Hobbes* materies hæc transversum. Ideo Juris N. & Gentium præcepta promiscuo Juris Naturæ nomine comprehendit *de Cive II. & III.* Quia tamen argumenta ejus rei non affert, satis fuerit, si factum indicaverimus, hoc tantum addendo, Jus Naturæ nihilominus ab ipso vocari Dictamen rectæ rationis circa ea, quæ agenda vel omittenda sunt ad vitæ membrorumque conservationem, quantum fieri potest diuturnam. *cit. C. II. §. I.*

IX.

Alii complura congefferunt, quibus utrumque Jus discernent, non tamen æque congrua; *Ut: I. Jus N. à Deo esse, seu divina providentia, J. G. ab hominibus s. humanum & positivum.* Resp. Negando utrumque; Ambo enim fluunt ex Natura Rerum. Tangiturque proprie hic nobilissima
omnium

omnium moralium *Quæstio* : Utrum res morales bonæ sint, quia Deus voluerit, an Deus illas voluerit, quia bonæ essent? Quorum posterius affirmamus, probationem aliò reservaturi. II. *Jus Gentium jubendo aliquid facere Bonum & prohibendo malum: Jus N. inferre necessitatem rei præcepta ex se & sola natura Rei, quæ vel mala sit vel bona.* Resp. Juris N. & G. eandem esse rationem, atque Jus Gentium itidem inferre necessitatem, non quia homines voluerint, sed ex natura rei, seu quoniã id congruat cum Vita Sociali. III. *Illud non posse esse tam immutabile, quam hoc constans ex principiis naturalibus.* IV. *Jus N. in universalitate & communitate apud omnes gentes commune esse omnibus, solumque per errorem posse alicubi non servari, Jus autem G. non semper omnibus & fere omnibus esse commune.* Quorum utrique in seqq. jamjam satis fiet. Nobis iterato dixisse satis est, differre ut amplius & strictius, ac potuisse Jus Naturæ existere, etiamsi Jus G. nullum secutum fuisset, perinde ac homo potuisset esse, non facta Societate.

X.

Fit etiam sæpissime, ut Jus Naturæ sese ipsis actibus circa rem, quæ est Juris Gentium, immediate insinuet, haut dubie ob implicatam conjunctionem ipsius Naturæ Rationalis & Socialis. Ut in furtis, quæ Juri Naturæ subjacent, quia unusquisque quod suum est retinere, nec quisquam lædi debet; Et tamen furta fieri nequeunt, nisi in *Distinctione Dominiorum*, quæ Juris Gentium est.

est. Hujus caussa, quia ut unusquisq; aliquid habeat, Juris Naturæ est, ne vero omnia haberet, & ut cum aliis aliquid haberet, Jure Gentium demum cautum. Jamque cum furta ipsam possessionem lædant, non autem modum possidendi tangunt, in ipsum Jus Naturæ involant. Similiter Contractus sunt Juris Gentium, & tamen ut Contractibus fides præstetur, est Juris Naturæ, quod fidem servandam dicitur: Neque enim Indigentia humana qua talis est fidem præbet, sed servandam ex Jure N. præsupponit.

XI.

Quæque jam porro ex Jure G. erui possunt, erunt. I. *Quod Jus G. apud omnes idem sit; Ratio*, quia Societatis natura eadem apud omnes, & omnes pariter in Societatem propendemus. Unde fluit etiam, *id omnibus aequè notum esse*. Quia enim Societatem amamus, quid ei congruat, facile assequimur, Quæ tamen intelligenda, non quod à singulis hominibus observentur, sed quod ab omnibus ac singulis observari rationi consentaneum sit. Sunt enim quos malitia aliò ducit; Alii Barbarie impediuntur, quo minùs in omnia rationis exercitia diffundantur. II. *Idem perpetuum est*. Quia Vita Socialis perpetuo perstat: In se tamen ac generali Natura ejus; Ratione particularium Principiorù ipsius secus est; Hæc enim pro re nata & data occasione demum innotescere oportuit: Cujus causa, quia ratiociniis commodorum vitæ Socialis singula nituntur, quæ quoniam simul se nobis

nobis non prodiderunt, ex usu rerum formanda fuerunt. Quemadmodum Bella non ante innotuerunt, quam injuriæ ex Societatibus majoribus in alios redundantes emergerent; Et Legatos violandos non esse sciri non poterat, antequam Legatis opus esse aliquando sciret. Hincque & Ignorantia Juris Gentium præsertim in mulieribus aliquando pro Excusabili habetur. V. *Rittershus. l. c.*

XII.

III. *Jus Gentium est immutabile.* Quamdiu enim Natura Societatis manet eadem, tamdiu idem quoque manet Jus Gentium. Et videntur quidem aliqua posse addi Principiis ejus; Id tamen nihil aliud erit, quam *explicatius ea proponere*: Sic enim Jus Civile ipsi modum potest adjicere interpretando, ratiocinando, & ad circumstantias Personarum, locorum ac temporum applicando: *Bachov. ad §. 2. Inst. de Jur. Person.* Simile de detractioe dici poterit, detrahi quidem ipsi posse, non tamen, quod ipsum Jus Gentium aliquo curtari possit, cum nihil superflui obtineat; Sed quod de tractio, si qua videatur, nihil aliud sit, quam de terminatio seu declaratio horum Principiorum, quod propter intervenientes causas alias universaliores uni atque alteri rei applicari nequeant. Cui affinis Quæstio de Dispensatione circa Jus Gentium: Quam quidem fieri posse putamus, sed Dispensationem nihil aliud, quam declarationem, actum aliquem non pertinere ad Legem, esse rati.

XIII.

XIII.

Singularia Juris G. Principia prosequi hujus loci quidem non est: Omnia enim quæ Societati attribuuntur, partem Juris Gentium explent, eo-que Principia ejus efficiunt: Quum tamen ab aliis ea hic recenseantur, non abs re nos facturos rati fuimus, si eodem cum iis pede progredieremur. In genere notandum, ea velut instar partium Totius cujusdam Collectivi se habere, in quod constituendum conspirent. Hinc enim singula non Jus Gentium, sed Juris Gentium, h. partes Totius cujusdam dici solent; Aggregati vero ad modum Disciplinarum omnium, quæ itidem non nisi habitus aggregati sunt suorum habituum, particularium: Ut Scientia rerum naturalium est habitus aggregatus ex particularibus habitibus cogniti corporis, Animalis, Planetæ &c. Ipsa vero quod attinet ea in geminos ramos nobis videntur abire, *Studium Æqualitatis & Prosecutionem Juris nostri*, seu Æqualitatem cum aliis servandam, & Jus nostrum aliquando prosequendum esse. Isthinc sequuntur duum generum actiones: Aliæ, quæ nobis commoda præstant, *Quales Divisio rerum, Distinctio Dominiorum, Contractus, Neminem arbitrum esse posse causa sua, Legatos non esse violandos, &c.* Aliæ, quæ nulla saltem incommoda nobis præstant *Quales innoxius transitus, percontanti viam monstrare, & s.* Ex prosecutione juris nostri fluunt, *Facultas alium à rebus nostris arceudi; Item Bells, Captivitates, Acquisitiones ex Belli*

belli alea, Jus postliminii, servitus, repressalia, arresta; Ipsa Magistratus constitutio, ut per illum jus nostrum profequamur, quod ipsi profequendo non eramus; Tum jurisdictio, poena fontium &c. Quam tamen non male etiam ad studium æqualitatis reduxeris. Poenam enim qui meruit, eum rem factis suis æquivalentem expectare oportet. Alii eam in se & quoad actus substantiam ipsi Juri Naturæ adjudicarunt, modo tantum & determinatione poenæ Juri Gentium relicta. Sed naturam non tam præcipere, ut delinquentes puniantur, quam quo minus id fiat, non vetare, jam animadverit H. Grotius I. B. II. XX. Rationum hac in re allatarum examen hæ paginæ non capiunt; In genere tamen repeti satis est, nullum Principium Juris Gentium ita comparatum esse, quin idem ex Juræ Naturæ derivari possit, verum remote tantum: Unde verum quidem, Sontes puniendos esse, quia turpe fugiendum est, sed causa hac intermedia connexionem istam firmante: Sontes puniri debere, quia turbarunt vitam socialem; Id vero turbe esse &c. Utrum Stipulatio, Literarum obligatio, Emphyteusis, Donatio propter nuptias J. Civili an Jure Gentium nitantur, à JCrts ambigitur. Emphyteusin Juris G. esse, asserit Ludwel ad §. 3. Inst. de Locat. Cond. De cæteris plerique negant; Eodem donationes & Testamenta ab aliquibus referuntur. In singulis rem ipsam ac rei determinationes distingui maxime opus esse videtur. Hugonis de Roy summa J. G. capita

capita prolixè non examinabimus. Sunt illa: *Dividere res & punire fontes, de eo q. l. e. I. IV. 5.* Prius studio æqualitatis accommodari posset, sed sensu longius petito. Posterius non universale est, sed ex particulari principio constitutæ Jurisdictionis demum sequitur; Nec omnem servitum, Jus postliminii &c. facile sibi applicari patietur; Ne dicamus in tota Bellorum materie Jus puniendi locum non habere: Cum pœna infligatur propter Leges, & Leges à superioribus emanent; Illi vero qui Bella gerunt æquales sunt. An satis sit alia Juris G. Principia ex usu, alia ex necessitate hominum arcessi in medio relinquimus: Usus certe & necessitas in Vita Sociali nexu adeo firmo impliciti sunt, ut Separari, nedum opponi vix possint. *V. Habn. ad ff. de J. & J.*

CAPUT III.

De

R A T I O N E

S T A T U S.

Cur de Ratione Status hic agendum? Vocis evolutio? Rationis Status antiquitas, Amplitudo in privatis, publicis, malis etiam: Equilibrium Amoris nostri ac promixi: Rationis Status requisitum, ut obliqua sit: Quo sensu fiant mala, ut eveniant bona? Ratio Status requiritur

ritur esse arcana: Politico aliquando Simulandum esse: Simulationes commoda.

I.

UNiversalia Juris Principia singulis Actionibus nostris applicata rationes sunt, cur illo vel isto modo se habeant, cur non semper eodem tenore fluant, cur sæpe prorsus aliæ evadant? Seu ita sunt comparata, ut ex illis, veluti notioribus & prioribus istæ tq. ignotiores colligantur.

II.

Hinc *Rationis Status* nomen formatum, tanquam ex qua & per quam res nostras ita instituimus, ut illi tq. causæ & fonti has ceu rivulus quosdam & effecta transcribamus: Augustiori quidem alias sensu, dum solis Reipublicæ Arcanis attribuitur, quem tamen solum per eminentiam ferre arbitramur; Aliquando etiam justo ampliori, ut ipsis depravatis actionibus applicetur, quam hujus loci non esse in seqq. clarebit.

III.

Nomen novum est, ab Italis primo anhibitum & Rerumpublicarum Arcanis applicatum, qui *Ragione di Dominio, di Signoria, di Regdo, di Imperio* dixerunt & omnium elegantissime *Ragione seu Ragionamento di Stato*. Sunt tamen qui in *Tarito* incunabula ejus quærant, *Histor. I. IV. Ceterum antequam destinata componam, repetendum videtur, qualis Status Urbis, quemens exercituum, quibabi-*

habitus Provinciarum, quid in toto Terrarum Orbe validum, quid egrum fuerit, ut non modo casus eventusque rerum: qui plerumque fortuiti sunt, sed Ratio etiam causeque noscantur. Et idem Histor. III. LI. in Statu militari Rationem Belli dicit. V. Gisler. de Stat. Polit. C. IX. n. VI. Eadem certe est, quam alibi Sapientiam vocat Annal. I. 28. ubi cum rebelles milites langvescente I. una perculsi essent, ea inclinatione utendum Cesar ratus & quæ casus obtulerat in Sapientiam vertenda, h. Rationi Status accommodanda; Et Prudentes in concreto Sapientes & callidi temporum vocantur Ann. IV. 33. Item Histor. III. 55. Quæ Vitellius beneficia dabat immodica, ea Sapientes cassa habebant.

IV.

Quicquid ejus sit, res utique antiquissima est *Ratio Status*; Neque enim unquam Res publica fuit, quin Ratione Status usâ fuerit, vel privata Domus extitit, quæ ad Rationem Status sui non omnia composuerit. Et quicquid fecerunt homines ante nos, quicquid in præsentî faciunt, aut omiserunt, aut omittunt, aut omittent, illud ex privati vel publici Status Ratione manavit. Status enim & *rationis* ut in genere consistentiam & stabilitimentum rerum denotat, ita quin omnes ac singulos æque comprehendat nullum est dubium. Sic ex Status sui ratione Abraham & Isaac Patriarchæ formosâs uxores suas sorores vocarunt: Cogitabant enim, inquit, Abraham, nullam reverentiam Dei hic futuram, *quare occident me causa*
uxoris

uxoris mee. Gen. XX. 11. Isaacus: Ne occidant me propter Rebeccam, quod forma bona sit, Genes. XXVI. 7. Jacobus ex privata Status Ratione baculisversicoloribus augmenta gregum suorum procuravit. Et inter profanos significatissime hanc in rem locutus fuit Salustius Crispus, quando Livix Dominæ suæ consuluit: Nec Arcana Domus Consiliave Amicorum vulgarentur ap. Tacit. 1. Annal.

V.

Sic cuncta Imperia & qui in iis primas tenent, habent peculiaria sua fundamenta & secretas rationes, tum ipsorum securitatis, tum etiam præsentis status conservandi & profligandarum mutationum causâ. His David olim Salomonem instruxit 1. Reg. 1. Carolus V. moriens Philippum filium hortatus est ad capeffendum Imperium, & studiose præcepta tradidit, *quomodo se gerere deberet cum Romanorum Rege & filiis ejus, eum Imperii ceteris Principibus, cum Germanis denique & Helvetiorum pagis, cum Ser. Venetorum Rep. &c. Thuan. L. XXI. Idem Philippus II. monita filio dedit, quæ sibi descripserat & inter arcana servârat, eadem videlicet, quæ Ludovicus IX. olim Philippo filio dederat. Thuan. L. CXX. Sic Salomon interfecit Adoniam fratrem, quoniam ipsum haut quieturum prævidebat. 1. Reg. II. David occidi curabat eum, qui Saulum utut hostem suum interfecerat, ex communi causa, quod ipse unctus esset, ipsi parci volens. II. Sam. I.*

E.

VI. Et-

Etiam spuria *Ratio Status* rebus gerendis sæpe adhibita; Sic Satanus falsa & fraudulenta tali *Ratione Status* ad amplificationem Regni sui usus fuit, cum Evam seduceret, Herodem ad infanticidium traheret, Cor Judæ obsideret. Ex *Ratione Status* non perstitit primus homo in obedientia, erga Deum, meliorem conditionem suam redditum iri confusus; Nec statim edebat Eva, quia ruinam Status sui timebat: Tunc vero cum augmentum conditionis suæ sperare cœpisset, edit & cecidit. Sic Fratricidium Caini perpetratum; Intolerabile enim sibi imaginabatur majorem natu esse & non majori gratia pollere, sibiq; eum præponi, quem generatio postposuerat, contra auctoritatem, commodum & statum suum fore credebat. Jerobeam vitulos aureos confici curabat; Dicebat enim cum animo suo: *Si ascenderet populus iste ad parandum sacrificia in Domo Dei Hierosolymæ & rediret animus eorum ad Dominum suum Rehabeamum Regem Juda, utique occiderent me & reverterentur ad Rehabeamum Regem Juda, 1. Reg. XII. 27.* Pharao multiplicationem Israelitarum impediebat, ne illi se jungerent hostibus suis *Exod. I.* Atque adeo Imperantes ac parentes, docti, indocti, boni, mali sine discrimine *Rationem Status* observant, omnes in utilitatem vel suam vel commuenam æque intenti. V. plur. *Magnif. Dn. De Jena de Rat. St. Diss. II. Concl. III. & seqq. & Diss. III. Concl. VII.*

VII.

Definimus *Rationem Status Conformitatem cum Statu singulorum*, Cui illa, quæ hæctenus tradidimus, facile lucem fœnerabuntur; Ideo enim omnia facta esse, vel fieri censentur, quia Statui huius, illius, istius ita congruere deprehenduntur, *Status* vero est, per quam res est & conservatur. Simili modo à Palazzo vocata *Regula & norma omnes res moderans & ad debitum suum finem perducens*, de *Gubernat. & vera Stat. Rat. p. IV. cap. XVII.* Et à Boccalin. *Notitia mediolorum & rationum, quibus fundatur, firmatur ac augetur Status Relat. Gent. II. n. 87.* Nec adversantur hisce, quos alii conceptus eodem modo Reipubl. attribuunt, cum in hac, tanquam exquisito Rerum Politicarum Obiecto, Ratio Status inprimis conspicuam sese præbeat. Sic *Ferdinando ab Effern est Prudentia gubernandi, & conservandi Remp. de Rat. Stat. L. I. punct. 1.* Alii: *Certus quidem Politicus respectus, ad quem tanquam ad Normam seu Cynosuram aliquam omnia Consilia, omnesq; actiones in Remp. diriguntur, ut eo felicius & expeditius summum finem, qui est salus & incrementum Reipubl. consequantur.* Textor de *Rat. Stat. c. I. Est Sagacitas in Intellectu Practico dirigendi media ad Salutem Imperii & Imperantis.* Omnium clarissime *Magnif. de Jena Diff. III. Concl. V.* Ratio Status est modus quidam Politicus obliquus & arcanus (quo summi moderatores & administratores Rerum publicarum & Regnorum, ob egregii boni publici respectum & com-

munem Imperii beatitatem seu alicujus magis universalis justitiæ & finis gratia, majorisque mali evitandi ac totius ruinæ avertendi causa ex necessitate & utilitate civili prudenter & apte utuntur, ac Juri Civili positivo ordinarioque plerumque, contraveniunt, eique auctoritatem derogant & ejus vim virtutemque temperant & flectunt, aut aliquid singulis damnosum faciunt permittuntq;, posthabito privato commodo, iterumque regulariter fieri solitum omittunt & impediunt) LL. divinis, moralibus consonus, neque Juri Naturali, Gentiumq;, neque pietati, justitiæ, æquitati, fidei, honestati &c. contrarius.

IIX.

Causa Rationis Status Amor nostri ; Finis propria commoda. Quicquid enim suscipimus id nostri gratia fit, cum naturale sit, ut unusquisq; se amet, eoque propter se agat. Non tamen sola, & sine respectu ad alios; Hæc enim spuriam istam piisque ac probis merito exosam Rationem Status peperere : Quam non immerito *Boccalini* vocat Legem utilem Rebuspp. sed totam contrariam LL. divinis & humanis *Cent. II. Relat. 87. Alius*: Quæ boni publici personato habitu non Deum, nec Rationem & Justitiam respicit, sed solam utilitatem ejus, qui illa utitur, nulla alia Lege vel ratione, sed solo lubitu voluntatis pro Ratione utentis subnixa. Veluti enim Naturæ Rationalis primum dictamen est, ut suum cuique tribuatur, h. non nobis, sed Deo etiam & Proximo, ita ut
mora-

morales actiones omnes in æquilibrio pendeant, eadem exigitur: Æqualitatē Juris enim seu potestatis Natura omnibus æque donavit, nec quemquam tenuior conditio damnat, aut privare potest fruitione Juris sui; Cujus iterum ratio, quia primo homini in omnia æquum jus erat; Hujus Filii omnes ergo eodem jure utentur, quia idē nascendi privilegium habuerunt. Et vero si nostra commoda jam aliorum juri præponderent, æqualitati derogaretur, nec suum unicuique, sed nobis plus, aliis minus tribueretur. Tanto minus autem amor Dei præponderare possunt, quem nunquam satis colere aut amare possumus, quia infinitus est, & à nulla creatura capi potest, hinc præ nobis ac proximo ipsum merito amamus; Atque adeo nunquam vel commoda nostra juri proximi, vel commoda proximi juri nostro, vel ambo amor Dei anteponeere possumus, citra læsionem juris sui alicui horum, tribuendi. Sic peccasse dixerit aliquis *Henricum M. Gallia Regem*, quem rationem transitus sui ad Relig. Catholicam inter alias prodidisse ferunt: *Se malle vel centies damnari, quam videre Galliam suam tot funestis diffidiis amplius lacerari*; Anteposuit enim amor Dei suorum amorem. Sic rapinæ, invasio alieni, furta commoda nostra quidem promovent; Sed amorem proximi deprimunt, eoque malitiam actionibus nostris imprimunt. Ac proinde amor nostri & propria commoda Rationem Status nostri quidem fundant, sed ad æquilibrium amoris

proximi appendenda, cum Deo a. nec comparanda: Prorsus ea ratione, qua Servator hac de re loquitur *Matth. XXII. 37. Diliges Dominum Deum tuum ex toto Corde, ex tota anima & ex tota cogitatione*, h. supra omnia: Ideo addit: *Illud est primum & maximum mandatum*: Secundum autem huic simile est, h. non prorsus idem, nostro sensu, quia inferius amore Dei, *Diliges proximum, sicut te ipsum*, h. ambos æque, ne proximi amor præponderet amor nostro, nec etiam infra eundem deprimatur.

IX.

Partes Rationis Status reddimus I. *promovere commoda nostra*. II. *Facultatem nocendi alteri adimere*: Utriusque ratio amor nostri, h. studium nos conservandi, perficiendi & amplificandi, cui bene esse nequit, nisi quod juvet nos, promoveamus, & quod impedimento esse possit amoveamus: Quæ pleniori luce nulla egent.

X.

Modi ac Requisita ejusdem: Ut sit I. *Obliqua*. II. *Arcana*. Prius efficiunt impedimenta progressibus nostris opposita, atque temporum moribus, variis hominum generibus, diversis utilitatum præsentium rationibus, ac dispari denique vitiorum, quibus medendum est, fervore enata: Quorum intuitu res aliquando flecti opus est, nec facile fieri potest, ut uno statu semper consistant. Unde Servator: *Estote simplices sicut columbae, & prudentes sicut serpentes*: **Quod reddimus: Nobis qui-**

quidem cavendum esse, ut nemini noxæ simus, sicut columbæ sunt simplices, nemini nocent; Sed iterum sicuti serpentes nunquam sine flexu sunt, vel omnibus modis præcavent, ne sibi noceatur, sic nobis etiam incumbere, ut omni studio detrimenta nostra declinemus. Nec male censet vulgo notum dictærium: *Qui rectâ incedunt, caput parieti illidunt.*

XI.

Hinc in Publicis *Ratio Status* aliquando contra LL. tendit, si videantur in detrimentum Reip. retorqueri. Quemadmodum Theramenes cum Atheniensibus à Lysandro subjugatis suaderet, ut Scytalem Lacedæmoniorum, qua jubebantur, muros diruere, acciperent, & Cleomones ipsi objiceret: *Ecquid ipsum puderet muros dejicere, quos Themistocles invitis Spartanis extruxisset? Ego vero, respondit, nihil Themistocli contrarium facio: Quos enim ille muros excitavit pro salute publica, hos ego ex eadem causa demolandos suadeo. Plutarch. in Lysandr.* Ipsamque speciem iniquitatis incurioso spectatori sæpe offundit: Veluti si pro declinando periculo aut promovendo commodo totius civitatis, Bona privatis adimantur, aut innocens dedatur. Quæ licet in se & sine circumstantiis posita iniqua sint, propter adjectas Circumstantias tamen, h. Rationem Status, s. conformitatem cum Rep. bona, vel saltem non mala fiunt, & naturam mali deponunt: Causa, quia admittuntur intuitu Boni alicujus

universalioris; Atque ut Publico bene fit, ideo privati patiuntur, quamdiu membra manet Reip. Sic innocenti pro Rep. patienti nulla injuria fit, quia pars est Reip. in qua nihilo secius ipsi patiendum fuisset, etiamsi solus impositum patiendi onus abjecisset; Privati bona sua amittunt, quorum amittendorum discrimini æq; patuissent, si sine peculiari eorum expositione periclitata fuisset Respublica. Idem de similibus judicium esto. Nihil est urgere *non facienda mala, ut eveniant Bona*, Quia Res ejusmodi in tali Statu naturam mali deponunt, retento solum nomine & specie externa. Ne dicamus rarissime dignosci posse, quæ mala sint, cum causa applicationis eorum, & cur ita fiant, plerumq; nos lateat; Atq; illud quam maxime in factis nostrorum Principium, quibus meram obedientiam debemus, facultate judicandi prorsus destituti, de quo in seq.

XII.

Ratio Status secundò requiritur *Arcana esse*, h. ne alii sciant, quibus fundamentis nitantur commoda nostra, quæ vires nostræ, quæ debilitas, quæ consilia sint, eoque perniciem iis accelerent. Occulta & ignorata omnibus minantur partibus, valentque non parum ad inimicum alio distrahendum; E contrario, tela prævisa minus nocent. Et notum quidem vulgare istud est:

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter;

Sed verius alterum: Si sciat hoc alter, scire tuum nihil est.

Sic

Sic Livix à Salustio consultum jam ante prodidimus: *Ne arcana Domus Consiliave amicorum vulgarentur.* ap. Tac. I. Annal. *Et Tiberio etiam in rebus, quas non occultaret, seu natura, seu assuetudine suspensa semper & obscura verba. Nitenti vero ut sensus suos penitus abderet, in incertum & ambiguum magis implicabatur.* Tacit. ib. Et cum fingeret, se propediem profecturum ad componendas in Pannonia & Germania tumultuantes Legiones, atque ut jamjam iturus legeret comites, conquireret impedimenta, ordinaret naves, sic primo, inquit idem Tacitus, *prudentes, deinde vulgum, diutissime provincias fefellit. Nam caput rerum non omittere, neque se Remque publicam incasum dare constituerat:* Quo luculentius adhuc celandi specimen fuit, quod simili in causâ Philip-
 pus II, Hispaniarum Rex præbuit, cum tot promissis ac sollicitis apparatibus se recepisset ad comprimendos motus Belgii venturum, aliud interea, quod intenderet, semper celans. *Profectionem indicit, Tribunos legi, naves instrui, familiam describi jubet. Et ne is apparatus Principium aliquos sollicitos haberet, per Oratores suos, quid sibi Consilii foret ea in Belgas expeditione, illos edocuit. Regem Gallie etiam transitum per Nurbonensem & Lugdunensem Provincias oravit: Sabaudia vero Ducem Eman. Philibertum, cui multum tribuerat, consuluit, qua viarum opportunitate suaderet ingrediendum iter: Ob eamque causam cupere se totam eam regionem, qua transtundum sit à Subaudico in Burgundiam*

diamusque accurrate delineari atque expingi &c.: Hac autem quando cumulabantur intentius exquisitiusque, tanto minus securitati, sed fama dabantur, in eaque tam anxia, tam curiosa jam proficiscendi sollicitudine nihil profectio inerat, præter speciem. Occultabat hæc tamen Rex atque novis indies argumentis spem profectio alebat: Quamquam non deerant ex interioribus Aulicis, qui totam illam rerum scenam, ludificationemque intelligerent. At vero ubi Rex de rebellionem aliquot oppidorum, deque totius Belgii discrimine, nisi ipse accurreret, ex repetitis Margaritaliteris cognovit, tanto tum dolore, tum ira accensus ad expeditionem festinavit omnia, ut nemo in Aula, ne ipsi quidem Belgarum Legati, Marchio Bergensis atque Montinius, qui Regis fabulam saepe irriferant, jam de profectio dubitarent; Et tamen ne tum quidem deponebat personam, nec serio Rex agebat. *Strada de B. B. Dec. I. Libr. VI.* Et causa dispar, sed ingenio similis Wilhelmus Princeps Orangius, Belgicæ Libertatis fundator, ab eodem *Strada describitur Dec. I. L. II.* Et vero ad novandas res, inquit, haut scio, an ullus unquam mortalium fuerit instructior, quam Orangius. Ingenium ei præsens & occasionum haut segne, sui obtegens, etiam iis, qui arcanorum ejus conscios ferebantur, inaccessum. Tum L. VI. Quin & Antonius Perenottus Granvellanus Cardinalis, Romæ audito, quod Bruxellis acciderat, & quod Egmontius & Hornanus in custodia essent, sciscitatus ab eo, qui rem denarrabat, an captus quoque fuisset Taciturnus

turnus (Sic Orangium nominabat) *atque eo negante, dixisse fertur: Uno illo retribus non concluso nihil ab Duce Albano captum.*

XIII.

Viro Politico aliquando Simulandum esse, ex his non obscure elucere putamus: Non ea tamen simulatione, quæ fit ostentatio rei aliter factæ quam est, quaque fingimus virtutem, quæ re ipsa non adest, & tegimus vitium, quod vere habemus; Sed qua partem propositi nostri talem prodimus, ex qua alter aliud colligat, quam revera toto proposito nostro continetur, Quod quidem simulandi notione exprimitur, sed ob defectum melioris vocabuli; Improbandum tamen non esse inde constat. I. Quia non semper opus est, ut alteri constet de proposito nostro: Si igitur ille à scopo suo in apprehensione ejus aberraverit, sua ipsius culpa id accidet. II. Nihil alieni aut falsi in hisce talibus ostenditur, sed ipsum illud, quod revera est: Aliud autem fit solo ejus vitio, qui secus id interpretatur. Sic Paulus totondit caput, non male, sed quod Judæi male interpretabantur & Judæum esse putabant. Jacob hædinis pellibus artus tegebat, unde Isaac colligebat ipsum Esavum esse. Samuel divinitus jubebatur assumpto vitulo Bethlehemam proficisci, ut suspicionem declinaret, & si opus esset se Saulo excusare posset, cum tamen revera Davidem quoque unctum iret. Quæ omnia revera ita se habent, sed ab aliis in sinistram finem aliumve, quam hi sibi

fibi proposuerant, detorta, non istorum culpa, sed horum incuriâ. Eodem pertinent Actus in se indifferentes, eoque innoxii, quos aliquando non simulamus, dictos tamen aut ostensos ad finem suum perducere non patimur. Sic mulieribus de prole sua litigantibus, Salomon jubebat puerum vivum dividi, mandato non simulato aut ficto, sed mutabili, quodque pro lubitu rescindere poterat. Christus simulabat se longius iturum, simulatione non in verbis veritati contradicentibus, sed in gestibus veritati consentaneis, quod iter continuaturus fuisset, nisi ut maneret rogaturi essent discipuli. Suntque commoda laudabilis Simulationis hujus. I. Quod Oppositionem ita amoliamur & hostem imparatum aggredi queamus. II. Quod in hominis potestate relinquat, ut pedem referat, ac sese sine jactura existimationis suæ negociis subducatur. III. Quod ad aliena consilia, viam aperiat. *V. Verulam. Serm. Fid. VI.*

Plura non aggerimus. Præstiterunt istud longe melius Viri gravissimi, *Raphael de Torre* in *Astrolabio di Stato*, *Valerianus Castiglione* nel *Statista*, *Regnante, Wilb. Ferdin. ab Effern*, *Job. Hieron.* *Jm Hoff* de *Ratione Status*, & qui *Academiam nostram* hoc nomine illustravit *Magnif. Dn. de Jena* in accuratissimis *Dissert. de Ratione Status*, cujus vestigia nos hic legisse ingenue fatemur. Singularia ut indagemus supra conditionem nostram est, quam si agnoscamus, confidimus nobis veniam eo citius datum iri, quo certius est: *Metiri suo quemq; se pede ac modulo justum esse.*

CAPUT IV.

De

SOCIETATE.

ORdo tractandarum Rerum Politicarum : Definitio Societatis : Naturam non esse causam Societatis : Finis Societatis : Quid de communi-
one Fœminarum Platonica ? An Bruta Societa-
tem colant ? An colere possint ? Quid Ratio ?
Discrimen inter Actiones Hominum & Bruto-
rum : Jus Naturale quoddam an Bruta capiat ?
Jus Naturale Gubernans & Gubernatum quale ?
Adjuncta Sociorum, Applicabilitas & Æqualitas :
Societatis Discrimen à Conversatione : Vita so-
litaria incommoda : Quid de Eremitarum Sta-
tu ? Veteres excusandos esse ; Nec hodiernos
Monachos ad eum pertinere : Vita socialis præ-
rogativa præ actibus singulorum ; Mosis Sancta
impatientia.

I.

ORdo, quo res POLITICAS aptissime
tradi putamus, hic est : Ut agatur I. De
Societatis natura, quæque ad Societatem
ita consideratam proprie pertinere cen-
sebuntur. II. De Societatibus privatis, quippe ge-
nerali nomine Societatis æque ac Societas Publica
com-

comprehensivus. III. *De Societate Publica, s. Republica*, quæque huic necessaria videbuntur esse. IV. *De Resp. speciebus*. Quia enim aliis Disciplinæ Generales & Speciales partes assignari, hasque iterum pro objectorum, uti vocant, varietate distribui licuit, quid vetuerit, quo minus & Politicam eodem modo tractemus, *Generali ambitu* ea, quæ Societatis naturam concernunt, *Speciali cætera* complexuri.

II.

Societas est *conjunctio plurium in communem finem tendentium*: Diceres etiam, Unionem plurium ad eundem finem. *Conjunctio, Unio* plurium, Natura singularis excluditur, quæ sola sibi uniri aut conjungi, eoque societatem formare, nequit. *In communem finem tendentium* I. Ad removendam tumultuariam Confusionem, quæ ex congressibus fortuitis nascitur. II. Indiscrimen à Brutorum congregationibus, quæ conjunctioes quidem sunt; sed non in unum & communem finem tendentium. III. In differentiam à Conversatione, qua itidem plures conjuguntur, sed non eodem & communi fine.

III.

Causa Societatis est Indigentia humana. Quia enim nobis non sufficimus, aliorum ope indigemus. Hujus fontes iterum duo: *Desiderium priorum commodorum & mutuus metus*. Seu studium commoda nostra promovendi & incommoda amovendi. Prius patet, quia omnem Societa-

cietatem voluntariò contrahimus, quando cunque vero aliquid volumus, id volumus, quod bonum nobis est. E. quia bona nobis est Societas, eam volumus, eoque desiderio priorum commodorum. Posterior, quia omnes homines per Naturam æquale jus in omnia habent; Atque adeo omnes eodem modo omnia appetere possumus: Unde mutua lædendi voluntas; Et quia jam nemo sibi ipsi sufficientem securitatem præstare potest, ad alios confugimus, per quos commoda nostra, assequamur & incommoda amoveamus.

IV.

Natura non videtur esse Causa Societatis, ut Solo intrinseco instinctu, nec alia extra nos ratione moti confortium aliorum expetamus. I. Quia si homo hominem amaret naturaliter, nulla ratio reddi posset, quare omnes se invicem non æque amarent, cum æque sint homines, aut cur eos solum amemus, à quibus commoda in nos redundant, Hobbes de Cive c. 1. Inst. I. Confundi communem Socialitatem cum peculiaribus & ætioribus Societatibus: Communem Amorem cum illo, qui ex peculiaribus causis provenit; Nec ad communem istum Amorem aliam requiri rationem, quam quod quis homo sit. Natura quippe revera generalem aliquam amicitiam inter omnes homines constituit, abs qua nemo est excludendus, nisi per immania scelera sese eadem indignum reddiderit. Resp. Communem & specialem Amorem recte distingvi, h. Num quo omnes homines prosequimur, & eum quo

quo unum atque alterum singulariter complectimur. Communem vero esse, quo homines, quo homines sunt, prosequimur, negari; Confunditur ipsius Amoris Communis Objectum & Causam. Omnes qui homines sunt amari à nobis, amandos etiam esse verum est; Sed ideo unice amandos esse, quia homines sunt, aut non aliam requiri rationem, quam quòd quis homo sit, peti-
 τὸ ἐν ἀρχῇ: Id ipsum enim in Quæstione est, An Homo Hominem amet naturaliter, h. ideo quia homo est & sine respectu Commodi ex ipso capiendi; Nec dabitur forsàn Exemplum, quo sine respectu Commodorum Homo Homines extra se amare deprehendatur. II. *Ad Communem illam Amicitiam plura accedere, ob quæ majori quis amoris gradu hunc quam illum prosequatur: Puta, quòd major sit Ingeniorum inter ipsos circa peculiare inclinationes congruentia, quòd hic magis idoneus sit, quam alter, aut proclivis ad Commoda ejus promovenda, aut quòd propius ipsorum Origines distent. Atque ideo libentius eos frequentare hominem, in quorum Societate ipsi potius, quam alteri deferatur Honos & Utilitas, quòd quisque Commoda sua non possit non amare, siquidem ea recte aestimare norit. Quin ideo Sociabilitatem hominibus coli, ut per mutuam auxilii atque Bonorum inter plures communicationem nostris Bonis eo commodius possimus prospicere.* Resp. Nec Negari, Gradus Amoris inter homines dari; Id vero adhuc negari. esse Amoris genus inter homines, quo sine respectu commodorum

dorum homo hominem amet naturaliter. Immo allegata ista omnia manifesto indicare causam omnis Amicitiae Socialis respectum commodorum esse; Si enim ideo alterum magis, alterum minus amemus, quod hic magis idoneus sit quam alter ad commoda nostra promovenda &c. Jam in genere amabitur unusquisque, quod nemo sit, quin causae omni communi hominum aliquid conferre possit, quo intermisso incommoda in nos redundare queant. III. *Non sequi singulos homines, quando certis cum hominibus in particularem Societatem aut coetum coeunt, peculiare aliquod commodum spectare, quod exinde sit in ipsos redundaturum; Igitur Naturam Humanam in universum non esse destinatam ad Socialitatem, aut adversus illum Sociales nos esse non teneri, ex quo singulare emolumentum mihi non prospiciam.* Resp. Id omnino sequi, quod omnes & singuli aequae habent, id universis tribuendum esse; Sic omnes & singuli rationales sumus. E. Humana Natura Rationalis est. Ac proinde & hic, omnes & singuli propter commoda in Societates ferimur; Nec datur dissimile Exemplum. E. Humana Natura propter commoda praevisa in societatem fertur.

II. *Quia Status Hominis Naturalis est Status Belli.* Iterum *Hobbes I. ante cit. Status Hominum Naturalis*, h. dum concipimur seorsim victuri aut extra Societatem constituti esse; *Est Status Belli*, h. propositi, illud quod alter habet occupandi, illumque inde arcendi; Quod Statum talem

D

necessa-

necessario sequitur; Et sensus est: Si homines
verent extra Societatem, versarentur in perpetua
discordia; Vel si homines vitam Socialem non
verent, in statu perpetuæ discordiæ victuri esse
Nam quia Natura unicuique æquum Jus dedit
omnia, antequam homines ullis pactis se invice
obstringerent, unicuique licebat facere & susci
pere, quod vellet aut posset: Quia enim omni
quod Bonum ipsi erat, appetere poterat, jam om
nia ipsi æque patebant, cum nihil sit, quin facti
tim speciem Boni præ se ferat. Non igitur Natu
ræ ductu, sed solo indigentia nostræ intuitu socie
tatem colimus, nec socios natura quærimus, sed
quia à sociis commodo afficimur, Inst. I. Non dari
talem statum. Resp. I. Neque è re esse, ut detur
Periclitaretur enim totum Genus humanum.
Abstrahi tamen posse, h. seorsim concipi posse,
quomodo se habituri essent Homines, si extra So-
cietatem viverent. II. Posse dari: Quod in Bru-
tis claret, quæ omnia sui generis Animalia ode-
runt, si in idem cum ipsis commodum ferantur.
Neque Canes aut Lupi tantum, sed ipsæ innocen-
tissimæ animantes, oves aliæque ei exemplo sunt,
quæ aliam sui generis toties invadunt, quoties id
videtur appetere, quod ipsæ sibi destinaverunt;
Neutram relinquunt, si nihil ad ipsas attinens
suscipiat; Tum demum vero amant, si quod com-
modum ipsius est promoveat. III. Extitisse etiam
& extare imaginem ejus in tot minoribus majori-
busve Rebuspp. quæ non nisi totidem personæ
mora-

morales sunt , de commodis certantes. Immo
 eluxisse clarissime in tot antiquis gentibus quæ
 prædatoriam exercuere, quamdiu commoda Vi-
 tz Socialis satis non perceperunt. Inst. II. *Pro*
contraria sententia facere originem Generis Humani
prout illas Sacrarum Literarum Autoritas nos edo-
ces: Quæ sane naturalem hominum statum Pacifi-
cum potius quam Bellicum, hominesque invicem po-
tius amicos, quam hostes arguunt. Scilicet primo
homini ex terra divinitus producto adjungitur sociæ,
cujus materia ex illo ipso desumpta, ut eandem tene-
ro statim amore complecteretur, tanquam ex carne
& ossibus suis desumptam, quam in super sacratissimo
ipsi fœdere adjunxit Deus. Ex his duobus quicquid
est mortalium cum descenderit, non vulgari duntaxat
amicitia, quæ ex similitudine natura resultare potest,
& de qua loquitur L. 3. ff. de J. & J. Genus huma-
num sociatum intelligitur, sed & tali quæ commu-
nis stirps & sanguis cum blando fere affectu junctum
conciliat. Quibus si quis se exuerit ac hostilem in alios
animum sumserit à primævo & naturali statu desc-
ivisse est censendus. Resp. Id ipsum confirmare sen-
tentiam nostram: Nam si Societates ideo fuerunt
coarctæ humano generi, ut homines pacate vive-
rent, è contrario sequitur, citra Societatem Ho-
mines pacate non victuros fuisse, & Societates
hominibus connasci oportuisse, ne illi pacate non
viverent: Quod ipsum est, quod dicimus: Statum
Homini naturalem esse statum Belli. Atque
adeo si quis concordiam exuerit, ac hostilem in

alios animum sumserit, is à primævo statu quidem deficit, verum sociali, sine quo in primis rerum initiis etiam inimice cum aliis vixisset. Inst.

III. *Non posse sibi invicem immediate nocere, quæ locorum intercapedo disjungit. Nam qui absenti*

mibi nocet, id facit per aliquem præsentem. Neque res mea nisi per præsentem perdi queunt. Ergo cum

longe inter se disiti nocere invicem nequeant, non apparet, quare non inter amicos potius quam hostes

tales sint censendi. Resp. I. In Statu Sociali tales pro neutris habendos esse, non pro amicis, nec

pro hostibus. II. Non queri de actu, sed facultate nocendi; Et homines locis disjunctissimi sibi

invicem etiam nocerent, si per locorum distantiam possent. Inst. IV. Illam ipsam virium equalitatem, quam Hobbesius astruit, voluntatem nocendi

potius refranare, quam incitare posse. Quin nemo sanus cum equali in pugnam descendere amat, nisi ne-

cessitate urgente, aut ubi occasio rei bene gerendæ fiduciam subministrat. Resp. Jurium æqualitatem

tamen propositum lædendi in nobis fovere, actu ipso exerendum si occasio daretur, quod in omnibus privatis litibus hodiernum videre est. Inst.

V. Hic non agi de Statu Naturali Animantis, quod solo impetu & inclinationibus Anima sensitiva regatur, sed cujus pars præcipua & cui in ceteras facultates regimen sit ratio. Hominem autem à Bello in

quod per prævos affectus impellitur per rationem revocari. Resp. I. Hominem ratione à Bello avocari, sed commodis suis se dimittente, fatente ipso

auto-

auto-

autore: Quod ipsum est quod toties diximus. II. Rationem dissuadere Bellum à pravis affectibus excitatum, quod in casu à nobis formato non fit, id enim ipsius rationis opus foret. Vid. Axiomat. II. ratio superius reddita. Inst. VI. *Neque esse, quod aliquis nobis occinat Barbariem apud plerosque præcorum populorum, quos juvat semper recentes comectare prædas & vivere mpto.* Resp. non approbari, specimen Status Naturalis tamen in iis elucere.

V.

Finis Societatis ex Causa jam designata pendendus: Cujus intuitu triplicem proponimus. I. Solamen contra solitudinem. II. Adjumentum in negociis. III. Protectionem adversus injurias. Posteriora ex præced. patent; Primum ex dictamine Divino Gen. II. 15. Non est bonum hominem esse Solum. Adde Verulam. de A.S. L. IIX. c. 1.

VI.

Societas versatur circa res in universum omnes, quarum commune ipsi opus est. Nec dubii hic quicquam, nisi quod de communione sexus feminei aliqui movent; Hac vero opus non esse inde certum est, quia communio talis Societatem non juvat, sed turbat, ob incertitudinem. Vulgo Platonem hujus opinionis arguunt. Vid. imprimis Job. Bapt. Crispus de Ethnicis Philosophis caute legendis L. XII. Sed quem intelligi posse putamus non de communione corporum, sed operationum. Plato enim loquitur de Rep. Perfecta, quæ

sine labe & confusione est; Communio corporum talis vero sine labe & confusione esse nequit. *Laur. Valla* tamen id videtur asseruisse *L. de vero falsoq; Bono*, joco an serio, iis expendendum erit, quibus perspectum est viri hujus Ingenium.

VII.

Subjectum Societatis est *Homo*, quippe ratiociniis commodorum & indigentia suæ eò perductus; Hinc ab Aristotele dicitur natura esse *Animal Politicum*, h. Sociale; Quod nos tamen interpretamur, fieri natura quidem, sed cogente, non ducente, extrinsecus impulsâ, non intrinsecus movente, cujus ratio reddita §. IV. In *Bruta* non cadere Societatem inde colligimus, quia congregantur quidem, sed in communem finem non tendunt: Causâ, quia Bonum Commune ipsorum à Bono privato non differt. Unde quod *Bruta*, tot fines sunt, nullus autem Communis omnibus, Eoq; nec Societas, quæ est unio plurimum ad communem finem.

IIX.

Bruta ne posse quidem Societatem inire, inde porro colligimus, quia nullis ratiociniis commodorum atque indigentia suæ se metiuntur, quippe Ratione destituta. Hujus indicium, quia nunquam supra se reflectunt, quod Rationis munus, si non ipsa Ratio est; Hoc est, non cognoscunt, se id esse, quod sunt: Equus non cognoscit se equum esse, Vulpes, astutissima animantium, neutiquam se vulpem esse &c. Quod ipsum ita se ha-

se habet in omnibus actionibus ipsorum, quas edunt, sed *sine facultate* supra eas reflectendi, adeo ut tales esse non agnoscat; Plane ac in homine, etiam potentia ita dicta sensitiva sine ejusmodi reflectione sunt, & oculus non videt se videre, auris non audit se audire: Quam tamen aliunde homo addit, & audire, videre se, ratiocinatur. Confer quae plurim. Rever. D. Grebenitius noster hac de re observavit in *Mantiss. ad Colleg. Metaphys. Disp. VI. §. IV.* Et prope abest, quod priscus Aristoteles tradidit *III. de Animac. IV. Passionis vacuitatem non similem esse sensitivi atque intellectivi, patet in sensuum instrumentis, atque in ipso sensu, Sensus enim ex vehemente sensibili sentire non potest; Auditus namque non audit sonum post magnos sonos; Et visus non videt, atque odoratus non olfacit post vehementes colores aque odores. At intellectus aliquo valde intelligibili intellectu, non minus sane, sed magis percipit intelligitque inferiora.* Sed quem interpretes ejus non assecuti, nedum secuti videntur: Unde ipsa subtiliorum Scholasticorum Ingenia hæc materies torfit, & cum summam aliquam multis in Actionibus hominum & Brutorum similitudinem viderent, intricatis responsis modo rem eludere, modo professione doctæ Ignorantiæ se excusare conati sunt. Et Roder. de Arriaga Rationem Brutorum aliquamdiu infitatus, tandem: *Ratione persuadere hanc sententiam, inquit, difficile est; Agitur enim de Actu existente in Bruto, de quo nos nullam possumus habere Experientiam.* *Disput. Phys.*

Pbyf. VII. Sect. VI. Subf. II. Jesuita *Rorarius* plane, asserere : *Quod Bruta melius utantur Ratione, quam homo* : Quod & peculiari scripto confirmare conatus fuit. *Franc. Bone Spei* scribit : Bruta ratiocinari non ad actus Liberos & in ordine ad Electionem, sed ad actus necessarios. I. Quia Bruta adhibeant Judicium discretionis, atque illud esse quandam ratiocinationem. II. Idem patere infinitis experimentis. III. Scripturam pigros jubere, ut vadant & considerent vias fornicarum. *Prov. VI.* Ratiocinari vero seu *Rationale esse* vocat moveri propter rationem finis & medii inter duo extrema apprehensam ab uno ad aliud per consequentiam intermediam progrediendo, ita ut ratiocinans cognoscat bonitatem consequentia, & sciat quare actionem iuam exerceat, *De An. Diss. V. Dub. I.* Quæ omnia dilutu facilia, si cogitemus, ea Brutis quidem tribu posse, sed facultatem reflectendi super se ipsis non addere, eoque nec Rationem proprie sic dictam inferre.

IX.

Eadem in Brutorum & hominum Actionibus similitudo neglectusque debita, quid ratio sit, explicationis effecit, ut Brutis Jus aliquot à Juris Scriptoribus nonnullis tribueretur. Censuit ita *H. de Roy de eo q. J. e. L. I. T. II.* atque eo *Ulpiani* descriptionem *J. Naturalis* pertraxit : Esse illud quod *Natura omnia animalia docuit*, & l. 1. §. 3. ff. de l. & *J. Videmus etiam cetera quoque animalia, feras quoque, istius juris periti censeri.* Plenioris illu-

illustrationis causa addit Principia hujus J. Naturalis ad unicum summum caput referri posse: *Se suaque diligere: Quod cetera sub se continet, qualia sunt, defendere vitam, tueri corpus, conjunctionem maris & femina appetere procreandi causa, curam gerere ejus quod procreatum est, sequi bona, vitare mala, eligere profutura, declinare nocitura. Hec natura justa sunt, ait; Hec omnibus animalibus bona & equa sunt; Hec natura omnia animalia docet; Hec dn. observanda esse sua cujusque inclinatio seu ratio instigat ac promovet.* Resp. His nihil inferri præter appetitum Boni, non autem Jus ali- quod: Neque enim Amor iste sui suorumque solis Brutis, sed Plantis etiam atque aliis rebus omnibus communis est, cum omnia æque tendant in sui conservationem, perfectionem & amplificationem; Sicque Bruta eligunt profutura, quia congruunt cum appetitu ipsorum, nocitura declinant, quoniam ab appetitu eorum discrepant &c. Jus vero cur actibus hisce attribui nequeat, cum iidem in homine Juris Naturæ sint, causa hæc est, quia Brutis, plantis & is ita agentibus Cognitio deest. Neque enim Brutum dum defendit vitam, agnoscit se defendere vitam, dum curam gerit ejus quod procreatum est, agnoscit se curam talem gerere &c. Juris autem quod esse debet, id tale esse cognosci oportet; Signum hujus, quia obligamur Jure, quodcunque illud sit, id autem quod in notitiam nostram non venit, obligare nos nequit, ac proinde nec Juris esse potest:

potest: Unde etiam patet, cur iidem Actus in homine Juris Naturæ fiant, quia homo tales esse agnoscit, eoque meritò obligatur. Et Infantes, furiosi &c. effectibus Juris non comprehenduntur, quoniam agnitione tali carent. Alii rem brevius proposuere, & Juris nomen non mereri, quod ratione caret, ratiocinati sunt, sensu cum nostra sententia prorsus eodem, Juri locum non esse, ubi cognitio agentibus desit: Quod sensit Royxus, ideo respondet, *Jus naturale suum nec carere ratione à parte sui, quia nihil à Deo absque ratione conditum sit, hoc autem omnibus animalibus bonum, æquum, atque adeo justum esse.* Prorsus obscure, prout in omnibus sua Lectori proponere solet. *Resp.* Si Rationis nomine prout videtur causam intelligat, & nihil à Deo sine causa conditum velit, atque Jus Naturale suum non carere causa, ob quam conditum sit, ipsum nihil quod ad rem faciat reponere, cum scriptores istud, quo à Brutis distinguimur, per Rationem indigent, h. facultatem supra se reflectendi. Hanc vero si intelligat, atque Jus Naturale ideo Ratione non carere velit, quoniam à Deo tanquam Principio maxime Rationali profectum sit, jam totus mundus Rationalis erit, & nihil nisi Rationale quaqua versus occurret ipsi, eandem ob causam. Adeo nimirum posito uno absurdo, sequuntur infinita & cum illaqueatum se sentiret, nodos rumpere non solvere voluit; Veluti & paulo post eò delabitur, ut Bruta nec Ratione sua carere putet, nec irrationa-

tionalia esse nisi comparatione ad nos habita; Cui in præced. plenissime satisfactum. *Fortunii Garcia* Hispani distinctionem Juris Naturalis in Gubernatum & Gubernans, in qua tantopere sibi plaudat *Royeus*, ambiguo sensu constare putamus, Jus Gubernatum esse rati, quod Objectis inhæret, Personis, Rebus, Actionibus, quæ Jus habere, h. circa ea Jus versari, dicimus, sicque & Brutis non inconvenienter assignabitur; Jus Gubernans quod subjectis competit, à quibus actiones, quæ justæ dici debent, proficiscuntur. Sed prius nihil, posterius vero demum ad propositum nostrum facit. Non enim quæritur, an iis quæ juste aguntur, & quibuscum juste agitur, sed an iis quæ juste agunt, Bruta annumerari debeant. Juris C. dn. Verba Interpretes jam dudum explicuere, Juris peritiam aut usum Brutis attribui non nisi obæctuum externam similitudinem. Quibus adde *Grot. J. B. I. 1.*

X.

Solus *Homo* itaque capax Societatis; Nec tamen nisi adjunctis investitus, *Applicabilitate & Æqualitate*. Prius, quia jungendus est cum aliis; Aptum ergo fieri oportet ad debitum istud præstandum, quod communis finis exigit; Posterius, quia in eundem finem tendunt; E quo & Æqualitatis inter Socios naturum potissimum æstimandam putamus: Eodemque sensu, & tota Societas Fortunæ apud Ictos inter Æquales versatur. Cæteris Societatibus omnibus Æqualitas qui-

quidem necessaria, sed I. constituendis, non constitutis; II. Æqualitas si non ordinis, saltem Naturæ: Quæ in seqq. de Imperio pluribus diducuntur. Iplis hisce argumentis vero nititur universus sociorum selectus; Neque inæqualium Societas approbari solet, quia dissimilis est eorum ad se invicem applicatio; Nec singuli Societati colendæ æque apti sunt, quia minus applicabiles. Ita Salomon: *Noli esse amicus homini iracundo, ne ambulato cum homine furioso.* Causa quia debitum istud non præstant, quod commune Societatis Bonum efflagitat.

XI.

Cognatæ Societati Conversatio: Quæ licet omnem Societatem comitetur, (-si enim Socios habere velimus, illis nos adjungi oportet.) Quæ talis tamen est, Societatem non necessario involvit. Societas enim plures in unum finem conjungit; Conversatio singulis peculiare suos fines relinquit: Unde & cum Societas sit unio plurium, in communem finem, Conversatio tantum est *actus communicandi cum aliis*, h. alijs se impertienti, jungendi, licet diverso sine, & singulis peculiarem intentionem afferentibus.

XII.

Oppositæ Societati Vita Solitaria, cujus incommoda expressit Seneca de Tranquill. III. n. 114. *Si omnium conversationem tollimus & generi humano renunciamus, vivimusque in nos tantum conversi, sequitur hanc solitudinem omni studio carentem.*
inopia

impia rerum agendarum. Incipimus aedificia alia ponere, alia subvertere & mare submovere &c. Quæ Epictetus acutè complexus mundum alium moliri instar puerorum dixit. Ejus specimina posita ab hodiernis Anachoretis & qui à summè austero vitæ genere *Stylitæ* apud veteres vocabantur: Qualis *Simon Stylites*, qui integris XL. Annis sponte Columnæ inclusus substitit & patientiam suam exercuit. Quorum causa erat, ut sese omnibus perturbationibus tanto facilius tunc extueret: Quod tamen teneritudinem quandam potius fovere autumamus: Namque ille animus demum vere firmus est, qui non tantum ad abstinendum, sed etiam ad fortiter sustinendum valet, quique animi impetum etiam in maximis præcipitiis cohibere potest: Veluti in Equis bene subactis eos demum laudamus, qui brevissimo spacio & sistere se & vertere possunt. Veteres Anachoretas plerosque, tamen excusamus, qui rationem secessus sui non in simplici exercitio patientiæ, sed studio conservandi Religionem Christianam fundabant: Ut cum flagrantibus persecutionibus Doctores Ecclesiæ maxime infestarentur, his desinentibus aliquando superessent, qui Sacram Religionem propagare possent. Nec etiam hodiernos Monachos, Cœlibes aut s. huc pertinere arbitramur, quia licet certis societatibus se subducant, tamen Sociali Naturæ sese non opponunt, cum in sodalitiis similibus versentur.

CAPUT IV.

Clarior utriusque pugna in eo, quod ipsi A-
ctus Singulorum, etiam si Societate comprehen-
dantur, cedant Vitæ Sociali: Unde notum Axio-
ma: *Bonum publicum præferendum privatis*: Cujus
ratio, quia privatus, dum in Societate vivit, non
potest aliter considerari, quam pars totius cujus-
dam majoris, h. Societatis, cujus membrum se
profitetur. Votum vero præstantius suis parti-
bus, quia tendit ad Formam ampliorem, pars ve-
ro ad formam inferiorem & minus amplam. Hoc
modo Sacer Codex aliquando Amorem proximi
extollit, ut nempe depresso Bono particulari Bo-
num commune exaltetur. Et Moses optabat se
potius erasum ex Libro Vitæ, quam ut Fratres sui
Salute excluderentur *Exod XXXII. 32*. Quod ta-
men Verulamius *Ecstasin charitatis*, & impotens
desiderium Boni communis vocat; Nos *Sanctam
Impatientiam*: Quod Moses omni prorsus modo
Justitiæ Divinæ satisfactum vellet, eoque, si fieri
posset, in se quoque illius vindictam derivari, quam
ipsam negligi maluerit.

CAPUT V.

De

PACTIS.

Consequentiæ Vitæ Socialis: *Quid Pacta?*
In quibus rebus versentur: Cur impossibilia

65

Et illicita non possimus pacisci? Cur priora pacta derogent posterioribus? An promissa Latroni facta servanda? An pacta metu extorta valeant? An si quid promittatur homicidii perpetrandi causa id effectum Juris habeat? Pacta cum infantibus, minorennibus, foeminis, ebriis, errantibus, brutis: An cum hoste pacisci possimus? Obligationis pactorum causa, confirmatio: Juramenta quid pactis addant? Pignora, Obsides, Fidejussio; Meritum, merces, premium, poena: Pacta Publica Et privata; Contractus, sponsiones: Vota.

I.

Consequentia Vitæ Socialis duo sunt: Juris nostri cessio, & istius seu cessi seu relicti nobis prosecutio. Posterius Imperium præstat, prius Pacta, h. in rem alij conferendam consensus; Generaliori nomine, sed quod à natura rerum comprehensarum non adeo alienum forte fuerit: Maxime quod Communem in Jure Civili ita dictis obligationibus fontem assignari oporteat, qui uno nomine alio quam Pactorum vix exprimi poterit. Confer quæ circa generalia significata Vocum contractus, Pacti, Conventionis monent Juris Interpretes ad *l. ff. de Pactis.*

II.

Pactum igitur esto Translatio Juris mutua: Deum enim Vitam Socialem colimus, neque vel natu-

naturaliter, vel moraliter omnibus æque pares esse possumus, patimur nostrorum aliqua ad alios transire, simul ab illis etiam expectando, quod illorum sit, sed in nos redundaturum; Ac proinde mutuo trasferimus aliqua, & illa quidem in potestatem alterius, cum nostra esse non possint definere, antequam alius fiant, sicque, uno verbo, paciscimur. Quod illud est, quod *Salomon* docet *Prov. V. I. Fili mi, si quid spondisti alteri, defixisti externo volas tuas. Translationem* vocamus, quia pactis fertur aliquid de persona in personam; *Juris*, h. potestatis in rem exercendæ; Non rei ipsius, quia sæpenumero transfertur Jus, licet res ipsa non tradatur: *Mutam*, in Discrimen ab obligationibus hominum erga Deum, quibus illi quidem absolutam debent obedientiam, ipse vero nulla ratione iisdem ad aliquid pro ea obedientia præstandum tanquam ex vi obligationis extrinsece advenientis tenetur: Quæ enim ille hominibus præstat, a gratuita ipsius benevolentia proficiscuntur. Inter homines autem naturali ipsorum æqualitati repugnat ut unus obligetur alteri, vel Juris aliquid in alterum transferat, & tamen nulla prorsus ratione ab altero expectet aliquid. Idque libet aliquando minus evidenter appareat, ut in Pactis inter Principem & Subditos, item in donationibus, nunquam tamen alterum obligatione prorsus vacuum efficit; Quemadmodum Princeps, licet aliqua obligatione exemptus sit, perpetuam tamen erga Subditos fert obligationem

tionem curandæ salutis publicæ ; Et donationes non reciprocam obligationem alterius tollunt, nisi quoniam nos eam illi remisimus, eoque nullam nobis vicissim postulamus. Vid. pluribus *Cl. Puffendorf. El. Jur. defm. XII. §. V. & seqq.*

III.

Verfantur Pacta in Jure nostro : Unde nec res aliæ, quam in quibus Jus nostrum se exercere potest, eo referendæ ; In genere res quæ in potestate nostra positæ sunt, quia ad illas Jus nostrum se extendit. Unde ubi juri aut potestati nostræ locus non est, ibi nec pactis locus esse potest. Sic *impossibilia* non possumus pacisci, qui in illa nihil possumus. Nec *illicita*: Quæ enim contra bonos mores fiunt, impossibilia de jure reputantur. *l. 15. ff. de Condit. Instit.* Et Pactum prius posterius invalidum reddit, quia jure, quod hodie transtulimus, cras caremus.

IV.

Ipsa hæc lucem affundunt nobili Quæsitio, an Pacta valida sint cum *Latrone* aut simili, cujus scelere nobis necessitas paciscendi illata? Resp. N. Quia Latro vendicat sibi rem transferendam, quæ in potestate ipsius non erat, vitam nempe, aut similem rem nostram ; Atque adeo cum in eam Jus non habeat, nec ipsam ab eo pacisci possumus. Nec juvat ipsum quod in potestate sua habeat vitam nostram vel eripiendam nobis vel conservandam : Quia non est Quæstio de potestate aut facultate naturali, qua validior semper de-

E

bili-

biliorem sibi subicere potest, sed de Potestate morali, an licitè id facere possit? Et licet aliquando necessitatem standi promissis talibus feramus, id tamen accidit non vi pacti antegressi, sed respectu mali majoris, quod metuatur, evitandi.

V.

Eodem numero veniunt pacta *metu* extorta: Quæ toties in valida esse putamus, quoties rem talem ab altero pacisci cogimur, quæ in ejus potestate non erat. Quemadmodum Latro vitam nostram pacisci non potest, quia potestatem ejus moralem non habet; Et in negociis conjugalibus pactum conjugale pro nullo habetur, quando-cunque ex metu probabili profectum cenletur, h. tali, qui cadere possit in constantem virum, & explicatius, metu mortis, cruciatus corporis, amissionis omnium vel plerorumque bonorum: Quia is, qui pactum tale urget, rem in se transfert, quæ potestatis ipsis ante non erat; E contrario matrimonia metu reverentiali contracta rescindi non possunt, si filius propter solam reverentiam paternam contraxit sponsalia cum virgine, quam alias non erat ducturus: Quia jure suo is non privatur, nec parentes potestatem aliquam in se transfulerunt. Similiter si quis Bello captus libertatem ea conditione accepit, ut precium redemptionis postea solvat, promissis stare tenetur, quia vita aut libertas ejus Jure Belli revera in promissarium transierat. Eodemq; recidunt, quæ *H. Grotius* hanc in rem affert: Promissarium, si metum

metum intulerit non justum, quamvis levem, atque inde secuta sit promissio, teneri ad liberandum promissorem *J. B. & P. II. XI. 7.* Hujus enim non alia ratio, quam quia Promissarius potestatem sibi vendicat, quam non habet. Et censet quidem eodem in loco: *Promissorem alias obligari, quia consensus adfuerit.* Sed Resp. I. Consensum in moralibus non sufficere; Eodem enim obligaremur rebus illicitis, si ea pacisci oportuisset. II. Consensum hic factum quidem, sed non tantum in præstanda, sed etiam in accipienda re aliqua, quæ dum promissarius nobis vel naturaliter vel moraliter præstare nequit, nec nos proprie consensisse præsumendum est. Neque magnopere nos urgent *Hobbessii* ratiocinia: *Pacta ideo invalida fieri non posse, quod à metu processerint: Quia inde sequeretur. I. Pacta quibus in vitam civilem homines congregantur & LL. condunt invalida esse; Procedere enim à metu mutua cadis, quod alter alterius regimini se submittat. II. Neque cum ratione cum facere, qui captivo paciscenti precium redemptionis sue fidem adhibet, de Civ. c. II. §. XVI.* Resp. Ad I. Metum istum talem non esse, quo sentiamus protestatem nostram ab altero usurpari, quia in statu naturali æquale Jus est omnium. Ad II. Fidem habere posse, quia in promissorem tanquam Captivum potestatem justam habuerat.

VI.

An valida sint Pacta ob *causam illicitam* inita, ut siquid promittatur homicidii perpetrandi causa

causa, alius atque altioris indaginis est. In se invalida esse ratio non levis urget: Quia homicidium veluti in se illicitum est, ita nec licitum istud mercede ab alio pacisci. Quam igitur mercedem, h. precium destinatum eripiendae vitae alterius alter pacisci, h. jus poscendi eam, in aliquem transferre non potest, eandem alter nec poscere potest. Adjunt tamen Juris Interpretes ea effectu Juris non carere. Quae accipimus ratione paciscentis: Et ratio videtur esse, quia promissor utriusque rei pacto comprehensae, h. & receptae praestationis, & illicitae conditionis, a qua praestationem suspenderat, arbitrium in se suscepit, illasque connexas in alium transtulit; Unde quia ausus est jus alienum alteri tractandum subjicere, nec Jus suum sibi proprium ab eo revocare poterit, cum majori parti expletae minorem merito accommodari oporteat: Longe gravius quippe rem alienam alteri subjicere, quam propriam in eundem transferre; Et legum beneficiis, ne ad rem indebitam cogeretur, ipse renunciavit, dum alteri aliquid se exigendi copiam fecit. Sic Judas, quia arbitrium totius pacti cum *Thamare* se constituerat merito agnoscebat se laesa pudicitia ejus mercedem ipsi debere, cum quia in re aliena versari potuerat, etiam post in propriis sibi similiter versandum esse facile agnosceret. Eodemque sensu venit Marcelli Jcti judicium de meretrice l. 4. §. ff. de Condict. ob turp. vel inj. Caus. *Illam turpiter facere, quod sit meretrix, non turpiter accipere, cum sit meretrix.* Huc reducimus etiam Pacta magis adju

adjunctasque illis Abjurationes, quibus effectum sæpenumero respondere tot tristibus exemplis constitit. Ratione eadem id evincente. Ac licet Jure Naturæ nemo possit ob omissam rei in debitæ præstationem malo affici: Quia tamen in rem illicitam consenserant, quod in Magia est, eo ipso beneficio isti renunciarunt, sicque Satanæ rem alias indebitam exigendi potestatem fecere. Deus autem cur ista fieri justissime permittat, ratio est, quia Pacta ista directâ intentione contra ipsum tendunt, eoq; in Magum tanquam Hostem quodcunque ut decernatur pati potest.

VII.

In Materia de *Subjeto* Pactorum rationis usus requiritur in eo, qui pacisci debet: Ideo furiosi & infantis nulla est promissio; Nec ebrii, quia quid agatur tunc non intelligit. Minorenes & fæminæ non prorsus eximi possunt, cum ratione jam utantur, nisi Erroris titulus aliquando liberos fecerit: Pacta errantis invalida sunt, quia movebatur ad paciscendum præsumptione rei, quæ ita se non habebat. Cum Brutis pacisci non possumus ob causam initio dictam, cui accedit quod nec debitis signis voluntatem suam indicare possint.

IIX.

Quæstioni an cum *Hoste* pacisci possimus jam satisfactum à *Cl. Puffendorf. c. 1. §. XXII.* Cujus summa: Pacta cum hostibus, quæ in Bello seu mediate seu immediate finiendo occupantur, servan-

servanda esse, quia pacem tanquam majus Bonum homini procurent : Cujus generis sunt, pacta induciarum, securus transitus negotiantium de pace &c. Cætera circa res quasdam præstandas durante Bello, quæque ad hostilitatem tollendam non spectent, non obligare : Cum implicet, postulare, ut alter fidem meam sequatur, quod in Pactis fit, & nihilominus profiteri se velle manere hostem, i. qui quacunque via ipsi nocere velit ; Seu nostra explicatione, ut alter Jus aliquod suum in nos transferat, & tamen se omni jure suo adversus nos agere profiteatur. Quod tamen more cultiorum gentium hostilitas in certis locis, temporibus, personis restringatur, item certa nocendi instrumenta non adhibeantur &c. id fieri, quia rebus humanis expedire videbatur, quædam veluti commercia belli constituere, postquam per libidinem belligerandi non pauciores futuri erant, qui indigna passuri, quam qui facturi essent.

IX.

Ex Pactis fluit *Obligatio h. Actus, quo tenemur prestare, h. admittere aut pati aliquid.* Cujus ratio interna est, quia dum pacti fuimus, jus nostrum ac potestatem in nos s. libertatem nostram in alium transtulimus, eoque non amplius liberi sumus & per consequens juxta voluntatem ejus, in quem Jus nostrum transtulimus, quique hoc ipso libertatis nostræ arbiter factus est, nos vivere oportet: *Externa ratio duplex.* I. Quia fallere dedignamur, quæ ratio tamen raro in numerum venit.

venit. II. Ob metum damni ex violato pacto nascituri; Metus ille vero duplex. I. Potentiæ humanæ, per quam si nolimus, cogi possumus; Et quidem vel ab ipso promissario, vel à superiore, qui Jus promissarii prosequitur. II. Potentiæ Divinæ, quam unusquisque à sua religione habet. Priori respectu nituntur cautelæ, quæ inter privatos pignoris vel fidejussione, in publicis Obsidibus promissarios securos reddunt. Pignoribus, si fides ejus partis, quæ debitum suum loco posteriori præstat, videtur esse dubia: Fidejussione, si alterius obligationem in nos suscipimus, ut si ab illo non præstetur, à nobis ipsis explenda sit. De Obsidibus agetur in Cap. de Fœderibus. Posterioris intuitu Juramenta Pactis addi solent, ut si violentur, metuendum sit, Deum quem tq. ultorem violationis invocaveramus, nobis clementem haut futurum. Quibus Jcti & promissiones per fidem humanam assimilant, ut bey Fürstl. Gräf. Adelichen Ehren/bey Christlichen Treuen und guten Glauben/quoad vim obligandi & remedia rescissoria removenda pro juramenti habendas. Vid. *Habn. ad ff. de Jurejur. n. VI.*

X.

Nihil horum tamen novam obligationem producit, sed factæ certitudinem tantum confirmat. Veluti Juramenta semper præsupponunt rem præstandam, cui metus excidendi divina misericordia, si secus faxint, tantum adjiciunt. Unde nec pacta, quæ alias in se & Jure Naturæ alteri

teri nullum Jus tradunt, validiora fiunt accedente Juramento: Quia Juramenta Pactum præsupponunt, quod in casu ejusmodi non præcessit. Sicq; si vitam à Latrone quovis precio jurato etiam paciscamur, obligatio tamen nulla sequitur. Latro enim rem paciscitur, quam non habebat, atque adeo revera non paciscitur, tanto minus autem confirmationem Pacti urgere potest, cum nullum præcesserit. Sed an in honorem Divini Numinis ejusmodi promissa servari debent? Ait Cl. Autor *El. Jur. cit. l. §. XLI. Cum enim ejusdem intuitu gravius effugeris malum, quam promissum illud est, irreverens utique foret, postquam periculum effugeris, tam proficuum Numinis invocationem velut retractasse.* Quod nos in medio nunc relinquimus: Dubitandi ratio tamen esse potest, si Latro coegerit nos rem illicitam jurare; Sic enim reverentia Dei velut in propriam ejus ignominiam ipsum abuti facile ipse Cl. Autor dederit: Atqui hic similis ratio esse potest. Agnoscitque idem Cl. Vir Juramenta introducta esse, *ut licitis ac bonis Actionibus inter homines firmitatem addant, non ut sceleribus succenturiantur.* Confer eundem de *J. N. & G. L. IV. c. 1. §. 8.* qua tota ferè à nostra sententia est, ipseque dubio suo hic moto remedium parat: *Siquis sit qui evitando simpliciorum scandalo & ne videatur Nomen Dei, quod inter pericula profuit, in tutum subductus irreverentius habere, pecunie promissa jacturam facere velit, satius utique videri, Deoque acceptius eam in pias causas erogari, quam*
nebu-

nebalos alicujus malitiam eadem ali: Una Exceptio superest. Aliam videri Naturam Juris mundi, cujus verba non ad hominem sed ad Deum dirigantur, v. gr. si dicam solus aut coram arbitris: Ego Deo juro, quod Sejo velim dare. Id enim habet indolem voti, quo Deo promitto, quod in ipsius honorem aliquid sim præstiturus, atque ex eo non homini, sed Deo jus volui conferre; Secus autem sese habere Juramenta, qua ad hominem dirigantur, seu ubi Deo teste homini quid promitto, ubi plane videri expirare obligationem &c Posterius inter nos in confesso est; Priori ipse etiam responsum supeditat; Votum non fringere nisi à Deo acceptetur, non constare autem mihi an Deo probetur ut ego innocens me Bonis meis spoliem, & illa in impium Nebulonem conferam, ne ille gratis sceleratus fuerit.

XI.

Pactorum circa Actiones consequens est *Meritum*, h. Jus accipiendi ab altero rem factis suis æquivalentem. Sic merces operariorum est meritum, quia expletio ipsius judicatur æquivalere operæ positæ; Et Bona opera non possunt dici meritoria, I. Quia quicquid virtutis aut Boni moralis edimus, id omne facimus, quia Naturæ Rationali conforme est; Ideo vero, quia Rationales sumus præmium poscere non possumus. II. Quia Jus à Deo rem factis nostris æquivalentem poscendi non habemus, cum nunquam satis coli possit. Præmia sunt merita, quippe in redhostimentum

laborum impensorem collata : Quamquam in eo à mercibus differant, quod mercedis expletionem expresse stipulemur, Præmium vero ut conferatur, ratione modi, temporis & quantitatis arbitrio & æquitati alterius relinquamus, prout bene explicatur à Cl. Puffendorf. L. I. Defin. XX. §. III. Sed qui in generali natura Meriti ibidem explicanda intricatior videtur, unde & Meriti ac Demeriti nomina introduxit, & Meritum deinde Præmiis ac Mercedi, Demeritum POENIS assignavit : Sed communis usus vocabulorum satis docet Demeritum in Bonam & meritum æque in Bonam ac in Malam partem accipi, ut proinde noviter excogitata videri possit hæc Nominum Distinctio : *Meritum* deinde ipsi est. *Qualitas Moralis æstimativa in hominem ex Actione indebita resultans, secundum quam illi debetur Bonum equipollens ab eo, in cuius gratiam ista Actio fuit suscepta : Demeritum, Qualitas moralis æstimativa ex Actione mala in hominem resultans, qua tenetur pensare damnura alteri datum.* In quibus veremur, ne & iusto prolixiora & obscuriora proposita sint, maxime quod *Qualitas moralis æstimativa* notio sit parum solita; Sed nansciscuntur hæc forte dextrum aliquem Interpretem. Nos generali isto conceptu superius posito omnem Naturam Meriti satis exhaustisse nobis videmur, cui speciale Discrimen ita vocatorum à Puffendorffio Meriti & Demeriti facile varietate Æquivalentis adjungentur : Ut si Æquivalens jucundum sit, Meritum, Merces vel

præ-

Præmium vocetur; Si Fruste & molestum POE-
NAM attrahat.

XII.

Dividimus Pacta in *Publica* & *Privata*. Pu-
blica concernunt Statum Belli vel Pacis. Pacta
Publica in Statu Belli, vel Bellum tollunt, & tunc
quia aliud vocabulum non suppedit, *Pacis* nomi-
ne exprimuntur; Vel relinquunt Bellum, & vo-
cantur *Inducia*. Pacta Publica tempore Pacis sunt
Fœdera. Privata Pacta sunt *Contractus*, h. mutua
Juris in res privatas nostras translatio: Qui eo
ipso & Personas & Publicas & ipsos Principes obli-
gant, quia res in quibus versantur privatae sunt,
eoque illos extra publicum constituunt. Similes
hæc sunt vulgo ita dictæ *Sponsiones*, quando even-
tum alicujus rei deposito pignore vel affirmamus,
vel negamus: Quæ cur obligent ratio est, quia
inter pacificentes convenerat, ut in præmium ve-
ritatis assertæ pignus acciperet, pro quo veritas
militatura esset. De Pactis perfecte & imperfecte
mutuis dictum aliquid, præced. §. II. Cætera in
Commentariis Jctorum clarent.

XIII.

Cognatæ Pactis *Obligationes sponte accersita*
adversus Deum, uno nomine, *Vota*: Quæ obligant,
quia Libertate nostra, quam Deus alias nobis re-
liquerat, cessimus, dum rei alicui necessariò ex-
plendæ nos obstrinximus, Pacta vero non sunt,
quia nihil reciproce à Deo expectare possumus.
necessario standum esse in eo claret, quia Li-
berta-

bertatis nostræ arbitri non amplius sumus; Neque desunt divinæ ultionis in violatores Votorum exempla frequentia. Vota monastica eodem reducimus, sed eo sensu, si Monachus rem quæ in sua potestate sit, Deo se præstiturum receperit. Quanquam alio quoque sensu his Votis sua constet necessitas, quia Monachus pactum cum Collegio iniit, eoque in illud Jus suum transtulit: Quomodo tamen non Vota proprie sed pacta erunt. Ex eodem patet, cur qui S. Ministerio se semel addixit, Characterem ferat indelebilem? Quia recepit in se votum de verbo Dei annunciando & prædicando: Quod quia nunquam sufficienter expleri potest, ideo perpetuo eo explendo obligamur. In humanis officiis secus est, unde idem Character ea non manet. De quo infra Cap. XVI. §. IV. Sed omnia hæc in rebus; de quibus constat ipsas Deo gratas futuras. In aliis res secus est, cujusmodi jejunia certis diebus servanda, rasura capitis, rerum aliquarum abstinence: Quia non constat, an Deus nos iis obligari velit. *Inst. I. Suscipi tanquam testimonia specialia humilitatis & reverentia nostra Deo debita.* Resp. Persistere rationem eandem, quod incertum maneat, an Deus velit nos obligari ejusmodi circumstantiis, vel humilitatem nostram testimoniis talibus indicari. II. *Si unice in rebus versentur de quibus constat ipsas Deo gratas futuras, omnia ad frustra susceptum iri. Quia enim Bonis Rebus jam ante obligabamur, in potestate nostra non amplius est*

earum præstationem Deo promittere. Resp. Non addi novam obligationem, neque augeri priorem, sed magis tantum agnosci & recipi eandem à nobis, seu passive nos istis jam ante fuisse obligatos, Activa vero recognitione eandem arctius nos nobismetipsis applicare. Confer. *Ames. Cas. Consc. L. IV. c. XVI. q. 9.* III. *Eo ipso & Jevunia à magistratu injuncta nulla fore.* Resp. I. Non esse vota, sed simpliciter Actus humiliationis erga Deum publice jussos. II. Niti autoritate magistratus, quæ Vicaria Divinæ Potestatis est, eoque præsumi Deo grata futura.

CAPUT VI.

De

IMPERIO.

Imperii definitio: Sola Natura Rationalis Imperii capax; Cur homo Dominus universi divinitus constitutus? Cur Furiosis, Infantibus, Fæminis Tutores dentur? An Ecæmina capaces Imperii? Cur Nomina masculina aliquando assumserint? An Imperium maritale Reginarum hereditariarum Majestati obstaculo sit? Ratio selectus personarum Imperantium: Quid Usus, Jussus, Dignitas? Cur Dextram digniorem judicemus? Cur Turca sinistram &c. Dignitas
Natura

Natura, Ordinis : Autoritatis : Cur Discipulum oporteat credere ? Obedientia ; Cur personam subjectam oporteat suspendere iudicium ? Quid captivare Rationem ? Res propria, communes : Causa proprietatis : Servitus Maris : Jus venandi Principibus merito relinqui : Imperium publicum, privatum ; Imperii privati fontem esse Publicum : Ratio inaequalitatis in imperiis privatis ? Dominium Directum, Utile ; Plenum, Diminutum.

I.

Prosecutionem Juris nostri praestat Imperium, h. Potestas in alium. Potestas, h. facultas Dirigendi s. disponendi. In alium, in Discrimen à Libertate, quæ est Potestas in se. Sic Imperium maritale importat potestatem in aliam: Imperium herile potestatem in alios, h. servos; Imperium Publicum Potestatem in Subditos, item alios ab Imperantibus. Est tamen, ubi nobismetipsis videmur imperare, veluti dum imperamus affectibus, dum in Statu Democratico tota multitudo imperat singulis &c. Sed tunc quædam alii evadimus nobis ipsis propter varios respectus morales nobis annexos: Quod ipsum eminentioribus Imperiis aliquando contingit, si Princeps qui Imperium repræsentat Bona Patrimonialia in Imperio tali habeat; Quemadmodum in Aula Imperatoria sæpe videre est mandata proficisci ab eodem

eodem, qui Imperator, ad eundem, quatenus est Archidux Auftriæ.

II.

Capax ejus in substratâ materie nostra solus *Homo*; Generalius *Natura Rationalis*: Hæc enim rerum agendarum, expetendarum, fugiendarum cognitione eminet, & sola sua cuique tribuere novit: Quæ causâ etiam, cur Deus hominem universi orbis Dominum constituerit, quia reliqua omnia ratione carent, sicque merito ab homine tanquam rationali eoque digniori imperium accipiunt. Et Theologi partem seu Consequens Imaginis Divinæ in Dominio hoc querunt, non aliam ob causam, quam quia ex ratione fluit: Cujus habitu ac usu à terrestribus recedimus ac Deo assimilamus. E contrario Bestiæ, tanto minus inanimata, imperare non possunt, quia res rite gerere & in fines suos dirigere nesciunt. Et inter ipsos homines Infantibus, ac furiosis Tutores & Curatores dantur, quia rationis usu carent, ac proinde potestatem rerum suarum ipsi administrare nequeunt: Etiam Fœminis dantur, quas consuetudo à rerum usu removet.

III.

De Fœminis ambigi solet, maxime circa possessionem Majestatis, an capaces sint Imperii? Nos esse nō ambigimus, nisi Lex aut mos Patrius aliter jubeat. *Nemini enim præclusa est virtus, sed omnes admittit, nulla vel sensus vel sexus ratione habita. Senec. XIX. de Benef.* Nec est quod imbecillitatē animi,

mi, iracundiam &c. ipsis objicias: Cum I. id fiat non naturæ defectu, sed quoniam extra consuetudinem rerum gravium tractandarum positæ sunt. H. Particularia exempla id solum evincant in viris æque ac in mulieribus frequentia. Et ipsâ *L. 12. ff. de Judic. & ubi quisque ag. vel conv. deb.* non nisi consuetudo contra ipsas producitur. Quosdã natura impediri ne iudices sint, ut impuberes furiosi, surdi muti, quod iudicio careant; Quosdam vero moribus, ut Fœminæ & servi, non quia non habeant iudicium, sed quia receptum sit, ut civilibus officiis non fungantur. Britannis utique olim solitum Fœminarum ductu bellare apud Tacitum commemorat Boudicea Britanna *Annal. XIV. 35.* Et veteres Germani factum aliquid & providum iis inesse rati, nec aut consilia earum aspernati esse, aut responsa neglexisse leguntur ap. eundem *Tac. de Mor. Germ. c. IIX.* Nostræque ætati eximix Reginae *Maria ac Elizabetha* in Anglia, *Maria* in Scotia, *Isabella* in Castilia, quæque non ita pridem maximam orbis politioris partem si non tenuerunt, certe moverunt, *Anna* Regina Gallix, *Christina* Regina Svedix, *Amalia* Landgravia Hassix, & quæ eodem tempore filii minorennis sceptrâ tractabat, *Augusta* Constantinopolitana, etiam nunc obversantur, quæ evidenti documento virilibus curis fœminarum Vicia exuerant. Immo ipsa quoque sexus sui nomina subinde respuerunt, ampliorem splendorem sibi ita concilituræ; Nec unquam *Maria & Elizabetha* Angliæ aliter quam

quam *Defensores fidei* appellatæ; Nec Maria Hungaria Regina, sed *Rex* salutata fuit, ut, quod sexui deerat suorum voluntate suppleretur. *Nadayne Flor. Hung. L. III. cap. III.* Et Isabella Castellana, ut pares cum marito faceret, semper eadem Qualitate ipsa conjuncta fuit: *Ferdinandus & Isabella Reges Castellæ & Aragoniæ*. Quorum causa, quia regium officium & munus administrabant, cum Regiæ non à munere Regiæ Gubernationis, sed à matrimonio Regis appellandæ fuissent: Quemadmodum & in LL. *Mulier Procurator, Mulier Defensor, Mulier Judex, Mulier Tutor &c.* nominatur, quoties illa masculina munia obit. *Rumel. ad A. B. p. III. Diff. II. §. 20.* Confer. *Notic. Dign. Illustr. P. I. Diff. V. c. III. §. 1.* Una Gallia eas Regia Dignitate excludit, idque seu recepta ab immemorabili tempore consuetudine, seu *Legis Salicæ* vigore, quam tamen non pauci ac potissimum Scriptores Anglici indubium vocant, causati eam à *Philippo Valesio* excogitatam, ut hac ratione *Eduardum III.* Angliæ Regem à Galliæ Imperio arceret. Quid Imperium maritale & maledictio divina, *Gen. III. 16.* ipsis attrahat, aliquid scrupuli gignit? Resp. Actum tolli, facultatem manere integram; Inconnubiis Regiis vero ipsum Actum quoque retinere Reginas hereditarias: Majestate ipsarum omnia Imperia minora eminenti modo in se continenti & veluti absorbente, æque ac in naturalibus Lumen majus tollit minus. Hinc & mariti tales licet socii toti sint, nullatenus tamen Regni

administratione participare solent: Quemadmodum *Maria Scotorum* Regina *Henrico Stuardo* marito suo in publicis negociis non nisi ministri locū utebatur, nec Regem, sed Reginæ maritum appellari patiebatur: Eodemque modo Proceres Angliæ *Philippi II.* Hispaniarum Regis conditionem circumscribebant, cum *Mariam* Reginam ipsorum in uxorem duxisset: Quæ causâ enatarum inter Conjuges hosce simultatum & paulo post secutæ mortis Mariæ, quippe moleste ferentis se sperni à marito, ab Historicis affertur.

IV.

Intuitu Rationis igitur homo imperat. Cur non omnis, in commodis Vitæ humanæ, quorum toties jam ante mentio facta, situm est: Quæ quo melius alter præstat, eo aptior fit Imperio; Dixeris brevius, *Sufficiencia opinione fieri, ut alter plus, alter minus imperet*, & plus imperare, qui magis sufficiens vitæ humanæ videatur, minus qui minus sufficiens sit, Imperio carere, qui sibi suisque prorsus sufficere nequeat. Unde licet omnes natura æquales simus, iis tamen quæ nobis connascuntur efficitur, ut modo æqualitatem istam retinere possimus & imperemus, modo Jus illud nobis datum alii cedamus, & pareamus. Sic in Conjugio uxor quæ naturâ Viro par esse potuisset, caret Imperio, rebus Conjugii obstantibus, quo minus eadem constantia omnibus gerendis æque sufficiat; In Societate Paternâ Parentes imperant, quia liberi sibi ipsis non sufficiunt; Et Subditos,

cum

cum memo eorum par esse possit declinandis incommodis suis omnibus, Opinio sufficientiæ in uno aliquo conjungit, cui omnes ac singuli parent.

V.

Imperii exercitium Usus dixeris & in personis in specie *Jussum*, mandatum: Potestatem suam enim, qui imperat, dum in actum deducit, rebus utitur, personis mandat; Sic *Jussio* fuerit impulsus ad effectum aliquid dandum, *Jubere* effectum velle aliquid: Quæ in ipsis terminis clarent. Accedunt eidem *Dignitas & Autoritas*. *Dignitas* h. eminentia super alium: Cujus Synonyma *Præstantia, Prærogativa*. Causa, quia qui præstare potest, quæ ipsi præstando non eramus, merito super nos eminere, sicque nobis dignior esse censendus est. Sic Nobilis plebejo dignior, quia eminent super eum; Homo dignior cæteris rebus quia super eas eminent. Et Princeps dignior Subdito, quia ab illo expectamus, quod nobis ipsi præstare non poteramus. Eademque ipsis rebus aliquando tributa ratione utentium, sæpe & in varietatem diffusa ob causam eandem: Veluti superior locus dignior est, quod à digniori occupatur; Ut vero non idem ubivis sit, varietas utentium efficit. Germani nos dextram Digniori assignamus, quod operibus faciendis aptior sit; Turcæ sinistram: *Quod eam partem gladius honestet, & qui sit in parte dextra quodammodo gladium habeat sub manum ejus, qui sinistrum latus claudit, iste verb*

cum gestet liberum & expeditum. Busbeq. Ep. Turc. l. p. 19. Angli, Galli locum parieti proximum digniorem statuunt, quod ambulationi commodior sit. Cur sexui fœmineo honoratiorem locum tribuamus, teneritudini ejus videtur transcribendum. Cur inter æquales aliquando alter alterum præcedat, à studio melioris ordinis proficiscitur: Unde & veluti Prioritatem, Superioritatem aliam Naturæ, aliam Ordinis alii faciunt, sic & *Dignitatem* modo *Naturæ & Rerum*, modo *Ordinis* habendam autumamus.

VI.

Autoritas est Opinio perfectionis. Toties enim alter aliquis Autoritate apud nos valet, quoties perfectionem aliquam ejus concipimus. Imperanti necessariam esse inde liquet, quia nisi, qui obedire vult, sciret eum, cui se submittit, perfectiorem esse, in eo nullum refugium collocasset. Et vulgo notum est, *Discentem oportere credere*, quia Docenti sua constat apud Discentem Autoritas, h. opinio perfectionis, ut dum docentem sese perfectiorem esse opinatur, ipsi quoque fidem habeat. Cl. Puffend. Autoritatem prolixius describit, sed eodem cum nostris hisce sensu: *Quod sit Existimatio, quatenus in aliis opinionem peculiaris prudentiæ ac sapientiæ circa determinationem rerum Practicarum aut veritatem Theoreticarum gignit.* Alio sensu tamen Autoritatis æquipollere solet Imperio, estque tunc idem, quod Jus alterum jubendi aliquid.

VII.

Objecta Imperii eadem, quæ Juris, Societatis &c. Res, Persona, Actiones; In genere omnia, quæ subjectionem ferre possunt: Quam vocamus Potestatis alienæ susceptionem. Suscipere est uniri cum altero, à quo nobis aliquid addatur. Priora iniis, quæ modo attulimus, clarent.

IIX.

Hinc duo fluxunt memorabilia in Statu Sociali: In Personis *Obedientia*, in Rebus *Proprietas*. Ambo tanquam rami subjectionis, cum utrinque suscipiatur potestas alterius. *Obedientiam* vocamus *Propositi* explendi mandata alterius: *Mandata* h. Imperii in nos exercitia; *Propositi* explendi, quia exercitia ista in nos admiseramus. Sic *obedire* fuerit *explere voluntatem alterius, seu effectum dare id, quod alius injunxit*. Consequens ejus *suspensio judicii de rebus faciendis*, h. ut testemur nos nec dicto nec facto de rebus imperatis dissensuros. Imperium enim beneficio Rationis gerimus; Eum igitur qui Imperium accipit Rationem suam deponere oportet: Et qui subjicitur ideo obedire vult, quod ipse nesciret, quomodo se regeret; Si autem judicare vult, jam se scire id præsumit: Necessum itaque ut exuat obedientiam, aut si exuere non possit, nihil judicet, sed quia Jus suum in alterum semel transtulit, se obligatum sentiat, quod nec dicto nec facto alteri obstiturus sit. Quem ipsum sensum & ferre putamus, quod de *captivanda ratione* inculcari solet: *Captivationem rationis nihil aliud esse, quam judicii nostri de rebus*

sentiendis suspensionem, seu declarationem, nos nec dicto nec factò à proposita nobis sententia dissensuros. Ut enim intra nos & ipsis cogitationibus nostris alteri accedamus nemo exigere potest, nec ipsi nos præstando sumus: Cum non minus Ratio ac liberisus in potestate nostra non sint, sed tales fiant, quales res ipsæ in nobis necessario efficiunt. Estq; illud ipsum, quod Dd. Scholaſtici tradere solent: *Objecta esse mensuras Actuum; Et: Præsente objecto potentiam necessitari ad agendum.* Hoc est, præſente re visibili necessario videmus, præſente ſono non possumus non audire; Atq; adeo & oblata re cognoscenda, eam necessario cognoscimus & de ea ratiocinamur. Confer. *Hobbes de Politica Christiana Principiis in Leviath. c. XXXII.*

IX.

Rebus annascitur *Proprietas, b. Relatio rei ad unius Potestatem: Quemadmodum Res propriae dicuntur, quæ ad unum eodem genere Dominiæ pertinent, seu quibus pro arbitrio nostro frui & quosvis alios inde arcere possumus; Et communes è contrario, quæ ad plures uno eodemque Dominiæ genere pertinent: Seu quibus cum aliis æque frui possumus.*

X.

Cœpit hæc rerum *Proprietas* cum ipso primo homine, qui cum nemo alios superesset, omnia æque occupare & in usum suum convertere poterat. Ratio jam superius §. II. data: Cui divina confirmatio accessit *Gen. 1. 28. Replete Ter-*

RAM

non. & subjicite vobis carni, & dominamini piscibus maris & volatilibus cœli & universis animantibus, qua moventur super terram. Confer. Genes. IX. 2.

Quæ rerum Occupatio ad posteros primorum hominum quoque transmissa: Qui cum relictam sibi universi hereditatem cernerent, præter principale Pactum, quò quilibet heredum accepta sua portione prætensionem in cætera renunciavit, aliud quoque pactum tacite inivisse censi debent, ut cum ipsi universalem velut orbis hereditatem adiissent, quicquid expresse alicui tunc non fuisset assignatum, saltim per modum universitatis id in posterum prius occupanti cederet. Quæ sæpe cit. *Cl. Puffend.* sententia hac de re est *El. Jur. Defin. V. §. XVI.* Ita tamen capienda, ut occupatio à proprietate, non proprietas ab occupatione nata esse, censi debeat. Imperium enim sequitur Usus, non Usus Imperium. Aliter de hisce sensit *H. Grotius J. B. II. II.* Contra quem vid. *Strauch. Diss. de Imper. Mar. c. I.*

IX.

An mare quoque Imperio comprehendatur, & an Proprium fieri possit, jam prolixè ab aliis tractatum. Affirmantium ratio est, quia in hominum usum cedere, ejusque neglectus ipsis detrimento esse potest: Quam confirmat, quod partes ejus freta & sinus proprietatis capaces sint; unde *Portugallia Reges* scribuntur: *Reges Portugallia, Algarbia & citerioris atq; ulterioris Lateris Oceani Africani.* Vid. *Epistolam Emanuelis Regis Portugal.*

ad Leonem X. P. M. de victoriis nuper in Africa
 habitis in T. II. Scrip. Hispan. Pistor. p. 1315. & Diar.
 Europ. P. V. ad A. MDCLX. p. 246. Et flagrante
 Bello Anglo-Belgico A. MDCLXV. in Anglia num-
 mi cusi fuerunt, quibus imago M. Britannia ex-
 hibebatur cum Elogio: *Quatuor maria vindico.*
 Similiter Venetorum Dux Reip. suæ quotannis
 Annulo Aureo *Mare Adriaticum* despondet: Om-
 nia in testimonium servitutis à Mari sibi præ-
 standæ. Rationes contrariæ sunt I. *Mari non*
posse insigi limites. Resp. De terrenis & ad sensum
 positis concedi; Posse tamen aliquos poni ad ra-
 tionem, ut certus milliarium numerus definiatur,
 quem egredi non liceat: Cui argumento est, quod
 inter Articulos Pacis suæ Cromvvellus à Belgis
 pactus fuit: Ut omni piscatione intra decimum
 ab Anglia milliare abstinerent. Inst. *Milliaria*
certo sciri non posse. Resp. Sciri posse *ἐν πλατείαις*
 in latitudine, h. ut certi simus esse X. aut XII.
 milliaria, non autem VIII. aut XX. quod & in
 milliariis terrestribus sæpe usu venit. Ne di-
 camus ipsam terram alicubi non exactos admitte-
 re terminos, licet nihil ejus fere sit, quin proprie-
 tatem gerat. Veluti montes Pyrenæi sunt limi-
 tes inter Hispaniam & Galliam, sed in Latitudine;
 Certa Puncta enim sæpe desunt, quibus utrumq;
 Regnum terminetur. Confer. *Selden. Mar. Claus.*
L. I. c. XXII. II. Vastitate Maris fieri, ut omnium
usui sufficiat. Resp. Ideo debuisse occupari; Com-
 munionem retinendam enim non rei abundan-
 tia,

tia, sed defectus exigit, si nempe res dividenda ita comparata sit, ut nulli singulorum sufficere possit. Confer. *Strauch. de Imp. Mar. c. II. §. II.*

XII.

De feris, avibus, piscibus minus dubium, eas proprietatis Titulo comprehendendi posse. Et Principibus potissimum adjudicari oportuit, quia cum in certis vagentur sedibus, nulla privatorum jurisdictione comprehendendi possunt, eoq; ad Publicum & Principem tq. arbitrum Publici, quiq; in Terram & Aquam Imperium habet, merito referuntur. Unde licet alicubi liberius habeantur, non desinunt tamen ea propter Principis proprietatis esse, sed tantum exercitio potestatis ejus relaxantur. Nec obstat, quod in Jure Civili nonnullibi legitur, Jure Naturæ aut Gentium liberum esse, talia animalia venari; Id enim verum est, quamdiu alia Lex specialis non intercedit. Quemadmodum & naturâ omnes nascimur liberi, & tamen ut servi fierent, interventu LL. specialium factum est.

XIII.

Quid de decantatâ *communione verum* apud veteres sentiendum sit prolixè tractat *Doctissim. Strauch. loc. ante cit.* Intelligi vel Statum hominis in Paradiso, vel summam primorum hominum liberalitatem & in mutua officia promptitudinem. Sed Prius sine dubio non est, quia etiam si perstitissemus in Innocentia, proprietates rerum aliqua futura fuisset; Et ipsa Benedictio divina

Gen. I. 28. Homini in statu Innocentiæ collata.
E. Posterus Lactantius docet de Justic. c. V. cujus
verba vid. ap. Strauch. d. l.

XIV.

Imperium ratione Subjecti dividimus in
Privatum & Publicum: Privatum etiam *Vulgare*,
dicunt; Publicum si Imperium vulgare constrin-
gat Phrasi jam notissima *Eminens*. Imperium
Privatum est, quod singulæ Personæ & Societates
seorsim habent; *Publicum*, quod gerit ipsa Respu-
blica. Hujus in illud tam validus influxus, ut
nullum imperium Privatum sit, quin ex Publico
fluat: Causa, quia cum nemo privatorum juri suo
prosequendo sufficiat, omnes eo semel cesserunt,
illudque prosequendum in Personam Publicam
transulerunt, quippe à quo solo sufficientia peti
possit. Nihil e. reliquum habent, nisi quod à Pu-
blico recipiunt, tq. cui pares esse judicentur.
Hinc singulis Imperiis Privatis certi Limites posi-
ti, intra quos Imperantes coerceantur, quod extra
eos rebus gerendis pares non esse censeantur. Et
iis qui privata hæc Imperia ferunt, si gravari se-
sintiant, ad Publicum reverti licet, ibique causam
suam agere, quod ex illo tq. fonte isti rivuli dedu-
cantur. Ipsa denique varietas Imperiorum Pri-
vatorum inde nata, & Imperium maritale ac Pa-
ternum liberius haberi oportuit, quod inter
personas æquales versetur; Imperium *Herile* v.
strictius, quia inter Dominum & servum est per-
petua inæqualitas; Et cum servus ad vitam exhi-
bendam

bendam semper indigeat alio, Domino, qui alio minus indiget, merito plus credit, quam uxor marito aut liberi parentibus, cum utrique seorsim vivere & res suas, sub cura publica gerere possint, aut posse saltim præsumantur. De Eminentissimo Imperio ac Legalitate ejus pluribus agemus seq. Cap. XXI.

XV.

Imperii in res f. in specie tunc appellati Domini distributio est in Dominium *Directum* & *Utile*. *Directum* est ipsa potestas in rem; *Utile*, perceptio ususfructus ejus. Iterum Dominium est *Plenum vel Diminutum*: *Plenum*, Potestas, potestatisque integrum Exercitium; Seu quando eidem tam Proprietas quam ususfructus rei competit. *Diminutum*, quando alterutrum eorum tantum.

CAPUT VII.

De

CONJUGIO.

Distributio Societatis: Origo vocis Ehe: Quid conjugium? Requirit consensum contrahentium, Magistratus, Parentum, Sacri ordinis: Finis conjugii: Causa prohibita Polygamia: Consequentia Conjugii: Cur impuberes & Eunuchi removendi? Causa prohibiti conjugii inter

ter

ter proximos consanguines ; Causa pudoris naturalis : Æqualitatis novorum Cunjugum : Imperium maritale.

I.

Vidimus Naturam Societatis in genere : Eadem in speciebus suis consideranda nunc porro materies nostra erit. Et Societatum quidem aliæ sunt *Privata*, aliæ *Publica*. *Societas Publica* est ipsa Respublica ; *Privata* sunt in Rep. quippe quas illa eminenter comprehendit. Hæque iterum *minores* ut Conjugium, *Societas Paterna*, *Societas Herilis* ; Vel *maiores*, ut *Familiæ*, *Collegia*, *Corpora*, *Societates Fortunæ* &c.

II.

A Conjugio recepto jam ordine inchoaturi, Germanicæ Vocis nostræ interpretationem præmittendam duximus : Quæ est *Ehe*, nata ex veteri vocabulo *Dialecti Franconicæ* *Ee*, quod *Legem* significat : Ut in antiquissimis Bibliorum versionibus Germanicis, *Levit. XIII.* Dieses ist die *Ee* des *Aussages*. II, *Chron. XXXIII.* Das Buch der *Ee*. Ipsum *Deuteronomium* Das Buch der andern *Ee*. &c. Vid. *Edit. Augustanam Bibl. de A. MCCCCXC.* Et hodiernum in *Jure* *Ehe* *hastten* vocant *impedimenta Legalia*. Ratio derivationis fuerit, quod *Conjugium* firmissimam veluti *Legem* gignat, qua *Personæ sociandæ* obligantur. Similiter ab *Anglis* *Wedding* dicitur, sine dubio ab affinis *Dialecti*

lecti Belgicæ vocæ, *Wette*, quæ itidem Legem significat.

III.

Conjugium est Societas Maris ac Fœminæ in communem omnium Jurium participationem. Est Societas, ad removendos actus Conjugio contrarios, quales scortatio, adulterium. Cetera potissimum adjecta indiscriminationem à perpetuo *Concubinato*, quo licet mas & fœmina consentiant in perpetuum consortium, vel etiam in individuum vitæ consuetudinem, non tamen in Conjugio vivere dici possunt, cum mutua omnium jurium participatione non gaudeant.

IV.

Conjugium quia Societas est, consensum eorum quorum interest requirit, h. contrahentium; Conjugi enim debent, quod sine consensu fieri nequit; Et conjugium est summus amicitiae gradus, qui, veluti nulla amicitia, sine consensu esse non potest. Hinc si coactio vel metus probabilis intercedat Conjugium nullum est, neque enim præsumitur consensus tunc intercessisse. Confer. *præced. Cap. V. §. V.*

V.

Quod vero nulla Societas Privata sit, quin dependeat à Publico, nec contrahentium ille consensus validus est, nisi magistratus vel expresse vel tacite annuerit. *Causæ. I. Ut sciatur, quæ Societates in Rep. formentur. II. Caveatur ne quid ex amoris amentia contra bonos mores admittantur;*
Talis

Talis enim præsumitur futura proles, futurusque olim Civis, qualis à Parentibus prodiit. Cujus rei & evidentissima exempla in matrimoniis Personarum Illustrium; Quæ in plerisque Regnis firma non sunt, antequam consensus Regius Supremo consilii accesserit. Veluti in Regno utriusque Siciliæ extat constitutio *Caroli I. Quod Barones Regni absque permisso Regis non possint ducere uxores nec matrimonia concedere filiabus, sororibus & neptibus &c.* Quam & *Philippus II.* postea confirmavit. Et inter causas Belli à *Ludovico XIII.* adversus Fratrem ipsius *Gastonum* Ducem Aurelianensem & Ducem Lotharingiæ A. MDCXXXIII. suscepti erat, ut Fratrem matrimonia, quod iste se inconsulto cum *Maria* Lotharingi sorore inierat, depelleret: Quam in rem & à Parlamento Parisiensi illud irritum pronunciari curavit. Vid. *Brachel. ad A. MDCXXXIII. & Mercur. Franc. ad A. MDCXXXIV. p. 849.* Ubi varia curiarum Edicta producuntur. Et ipsa matrimonia Regia aliquando sine consensu Ordinum fieri nequeunt, quod interfit Reip. scire, quid comodi vel incommodi etiam ex privatis actionibus Principis sui haurire possit. Sic matrimonium *Mariæ* Reginæ Anglorum cum *Philippo II.* Rege Hispaniæ non ante consummari poterat, quam Parliamentum illud ratum habuisset. Vid. *Annales Anglorum* passim. Et in Polonia olim *Hedwigis* Ludovici Regis Filix conjugium cum *Jagellone* Lithuano sola Pocerum voluntate nitebatur, quæ alias *Wilbel-*

mo Austriaco nuptura fuisset. Vid. *Cromer. de Reb. Polon. CXIII. fin.* Similiter cum Sigismundus A. MDXCII. Annam Austriacam ducturus esset, instabant Proceres, qui partes servanda Reip. assumebant, ut Rex ab illis nuptiis, quas sine consensu Senatus tractarat, desisteret, vel si eas vellet exequi, ad minus Concilia Generalia prius indiceret, in quibus obtineret consensum Senatus & Reip. sue securitati caveret. *Piasec p.93.* Ipseque Zamoiscius Cancellarius tamdiu differebat ritum novam Reginam adeundi & salutandi, donec Rex Reip. reconciliatus esset *Idem p.101.* Iterumque inter causas interdicti Rokols contra Sigismundum A. MDCVI. erat, ipsum Uxorem secundam dissentiente Senatu accepisse iterata affinitate cum Familia Austriaca *Piasec. pag. 235.* In privatis dn. notaria Angliæ consuetudo, qua omnes subditos facultatem Conjugii, quam *the Licenoe* vocant, à ministris selectis impetrare oportet. Quæ & in Belgii plerisque locis usu venit, iis tamen potissimum qui Reformatæ Religionis non sunt, ut causam magistratui exponant & copiam Conjugii ab eo sibi fieri petant.

VI.

Magistratus autem veluti rebus à se gerendis omnibus ob earum multitudinem haut æque adesse potest, ita hic etiam non sibi soli auctoritatem rati habendi matrimonia servat, sed partem ejus in alios transferri patitur, & duum quidem generum personas, Parentes & Sacrum ordinem, & quidem vel manifestâ Lege, vel tacito consensu, *Parentibus*
com-

commendatur inchoandum matrimonium; Melius enim illi circumstantias nosse præsumuntur, propter quas Juvenis hanc vel illam consortem sibi eligat, quam Magistratus, ob curam communi Bono imperiendam. Consummandum deinde committitur *S. Ordini*, ut publicetur & omnibus æque constet, novos conjuges non in ordinatâ libidine, sed Societate Conjugali Reip. partes expleturos.

VII.

Parentum consensus igitur necessarius, non quidem Jure ipsius proprio, sed autoritate à magistratu concessa, nec natura ita exigente, sed Juris conditorum voluntate. Ideo Imperator *l. un. §. 1. C. de Rapt. Virgin.* Oportet, ut quicumque uxorem ducere voluerit seu Ingenuam seu Libertinam secundum nostras LL. & antiquam consuetudinem parentes vel alios quos decet, petat; Et si parentes pertinaciter obstiterint proposito conjugio filii, à magistratu eò adigi posse putantur: Magistratum ipsum enim tunc munere suo fungi oportet, cujus expletione parentes abuti animadvertit. *Matris* item consensus non tam requiritur, quam patris, quia LL. autoritas huic potius quam illi favit. Sicq; etiam cur in sexum Fœmineum magis quam masculinum cadat consensum exigere, *Grotius* hanc rationem reddit, quia Leges verecundiæ sexus fœminei magis convenire censuerint, si alieno stare arbitrio. *J. B. II. V. 10.* Quod tamen & ex ratione §. præc. allegata erui posse autumamus, quia

quia Fœminæ præsumuntur minus nosse quem conjugem sibi destinare debeant, quippe consuetudine ab usu rerum remotæ.

IIX.

Ex eodem Principio dijudicanda quæstio: *An Benedictio Sacerdotalis sit de essentia Matrimonii?* Quod affirmamus, quia Magistratus publicandi s. confirmandi Conjugii autoritatem in S. Ordinem transtulit: Quæ res quamdiu durat, tam diu necessitate quadam conditionali necessaria esse censebitur: Unde & incuriosi rerum Conjugio necessariarum Ecclesiastæ à magistratu subinde punire solent, si benedictionem suam indebitè erogent, quod autoritatem sibi concessam in abusum trahere non debuissent. Et magistratum aliquando alia ratione confirmationis usum fuisse, patuit exemplo seculi Justiniani, quo *Defensores Ecclesiarum*, qui erant, non sacri ministri, sed velut Advocati earum, attestationem adhibitis tribus aut quatuor Clericis conficiebant: *Illæ Indictione, illo mense &c. venisse ad se in illam orationis domum illum & illam & conjunctos esse alterutris.* Vid. *Novell LXXIV. c. 4.* Plura de hoc ritu vid. in *Selden. Ux. Heb. L. II. c. 28. 29.* Si Roges I. *Quid summos principes hic obliget, cum super sacrum ordinem sint?* Resp. Descendere infra seipsos & respectum privatum induere: Veluti aliæ etiam actiones Principum ab iis, qua singulares sunt, profectæ, privatis non publicis annumerantur; Eoq; autoritatem S. Ordinis ab illis tq. personis publi-

publicis ductam in eosdem respectu privato isto derivari. II. *Liberos ex perpetuo concubinato natos alicubi pro legitimis haberi.* Resp. Id itidem fieri interveniente Autoritate magistratus hac in re vel manifestè vel tacitè dispensantis & legitimos reddentis, qui aliàs communiter pro illegitimis haberi poterant.

IX.

Finem Conjugii asserimus generalem vel specialem & exquisitum. *Specialis* est procreatio sobolis: *Generalis* mutuuum adjutorium. Ratio I. Quia omnis Societatis finis est mutuuum adjutorium. E. & Societatis Conjugalis. II. In prima institutione conjugii *Gen. II.* Deus solius mutui adjutorii mentionem facit: *Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adjutorium.* III. Imperator, dum nuptias definit §. 1. *Inst. de Patr. Potest.* non alius quam individue vitæ consuetudinis mentionem facit, ad indigitandum mutuuum adjutorium, quod individua vitæ consuetudo præstat. IV. Conjugium inter senes pro valido habetur, in iis vero nulla spes procreandi prolem. V. Sterilitas non est causa sufficiens dissolvendi matrimonii. E. procreatio sobolis non est universalis causa matrimonii ineundi. *Tria accidentia, quorum etiam est habenda ratio, sed ita ut præcipuis causis nihil derogent; Sunt Forma, Opes, Amicitia, omnia Bona & a Deo. Nam Forma uxoris non patitur amorem mariti decrescere, aut aliò vagari: Opibus & amicitiiis instructior fiet Uxor, ut maritum juvet. Quod si*
hac

bac tria, primis illis & precipuis neglectis sectatus fueris (quod nimis sepe fieri amat) tum vero ut licitus eorum Usus cedit in Bonum, ita Abusus iste in magnum vertet malum. Cui enim Bono sunt ista humana, cum Furiam habes individuum tori comitem tuo semper lateri affixam? Tum vero senties venustatem sine veritate, opulentiam sine prudentia, amicitiam sine gratiâ splendas esse miseras & ut verbo dicam ingentium calamitatum larvas. Tu, mi fili, causarum rationem habe, propter quas Conjugium institutum fuit, & cetera omnia adjicientur vobis Jac. R. Angl. Δώρ. Βαγ. L. II.

X.

Personæ conjugendæ sunt Mas & Fœmina. Mas est persona generandi facultate instructa, Fœmina persona pariendi seu concipiendi facultatem habens. Termini conjugales sunt Maritus & Uxor. Maritus est Juris Divini humaniq; cum fœmina socius; Uxor Juris Divini humaniq; cum Viro socia. Ratio Relationis in eo sita, quia Societatem inierunt, ac proinde aliquid pacti sunt; Pactum vero est translatio Juris mutua. E. Jure alterius altera pars necessario participat. Utrum duæ tantum an plures simul esse possint personæ conjugendæ controversi solet: Seu usitatori loquendi modo, An Polygãmia Simultanea (nam de successiva vix quisquam dubitat, nisi quod in Ecclesiis Orientis minoris fiat & transitus ad quartas nuptias plane prohibeatur. Vid. Const. Leon. XC. & Novell. I. Const. Prophyrog. c. II. de Poly-

Polygamia) *possit consistere cum Conjugio?* R. I. Polygamiam unius fœminæ cum pluribus Viris in se illicitam esse, quia oritur inde confusio seminis & incertitudo hereditatis. II. Polygamiam unius Viri cum pluribus fœminis Jure Civili & LL. Christianismi itidam recte sublatam fuisse, quia Leges hæ homini non tantum ut esset, sed etiam eidem ut bene esset provisum voluerunt; Hinc quoniam ex Polygamia indeq; secutâ numerosa prole commoditas vivendi per hereditatem à singulis sperari vix potest, satius erat pauciores liberos gererari, ut singuli tanto commodius vivere possent. Vid. *L. 2. C. de Incest. & Inutil. Nupt. L. 18. C. ad L. Jul. de Adult. & stupr. §. 6. Inst. de Nupt. & in Jure Canonico c. Gaudemus 8. de divort.* Quod & Theologi Catholici tam stricte observandum putant, ut communiter statuunt, Pontificem M. absoluta ista potestate, quam ipsi in Ecclesiam tribuunt, dispensare non posse, ut Princeps utcunque magnus & absolutus simul duas uxores habeat. Vid. *Th. Sanchez. de Matrim. L. VII. Diss. LXXX. n. 9.* Quod nobis autem ideo non videtur probabile esse, quia Pontifex gradus prohibitos dispensare posse creditur, qui non minus LL. Divinis interdicti sunt, Polygamiam illis inderdici volunt. Priscis tamen temporibus receptam fuisse, & hodienum extra Christianismū in Oriente vigere nemini ignotum est: Sicque ipsæ LL. divinæ olim casibus Polygamix latæ fuerunt; **Qualis Lex Primogenituræ inter duos filios,**
quorum

quorum ex dilecta alter, alter ex exosa fit susceptus. *Deut. XX. 15.*

XI.

Propria conjugii I. Individua vitæ consuetudo; Consenserunt enim in communionem omnium Jurium. E. unà vivere oportebit. Cur individuè. I. Quia omnia Jura mutuo transtulerunt. E. nullum reliquum habent, quo illa revocare possint. II. Ut proli tanto melius sit & hereditatibus certior constet ratio. III. Conjugium est summus amicitiae gradus, qui non esset nisi in individua consuetudine consisteret. Cur antiquis Romanorum, Græcorum, Hebræorum temporibus Matrimonia liberius habita fuerint, aut facilius dissolvi potuerint, Servator explicat *Matth. XIX. 8.* Id factum esse *ob duritiam cordis ipsorum;* Ab initio autem ita non fuisse. II. Copula Carnalis, ob rationem superius datam: Qui enim communionem omnium jurium pacti sunt, etiam Jus corporis sui inclusisse verosimile est. Unde Apostolus *I. Cor. VII. 4.* *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed Vir; Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.*

XII.

Hinc sequitur. I. Personas conjungendas requiri, ut sint *puberes*: Impuberes enim ad peragendos actus conjugales idonei nō sunt. II. Nec *Eunuchos & Impotentes* conjugio aptos esse, ob causam eandem: Vid. *c. Quod sedem. de Frigidis.* Quibus tamen paulo post magis favere videtur, si

G 3

Per-

Persona cum impotenti contrahens rei ignara non sit. *Consult. IV ib.* Sed melioris ordinis & scandali ex illegitimo taliter conjugatorum appetendi alios desiderio vitandi gratia satius fuerit, ejusmodi Conjugia prohiberi: Quemadmodum & A. MDCLXV. in suprema Curia Parisiensi judicatum fuit contra Dionys. Binottum non obstante Jure Canonico, & præter opinionem Causidicorum plerorumq; pro eo militantium. *Vid. Ephemer. Erud. T. I. p. 72.*

XIII.

Referendi ad hanc classem prohibiti *consanguinitatis gradus*, quippe Legibus à copulâ carnali exclusi; Rectissime quidem sed quas ob causas dictu difficillimum. Videntur tamē alicujus ponderis esse, quas *Grotius* à veteribus Hebræis assumit, quippe Juris Divini Lev. XII. traditi Interpretibus. Esse sc. I. *Naturalem quandam verecundiam, quæ non sinat ortus sui autores cum sua sobole aut in se ipsis, aut etiam personas sanguine aut nuptiali sanguinis commixtione proximi coherentes misceri.* II. *Ne quarundam personarum convivus nimis quotidianus atque inobservatus stupris & adulteriis occasionem daret, si amore tales nuptiis possent conglutinari.* *J. B. II. VII. 13.* Quanquam Priorem quo Parentes & Liberi separantur, nec dum sua destituat obscuritas, cum adhuc ambiguo relinquatur, in quo consistat naturalis ista verecundia, aut quomodo prohibita copulæ applicari debeat? Commentifumus ex generali Principio Pudoris

doris id peti posse, & veluti naturalem pudorem, inde nasci autumamus, quia partes naturales sordibus recipiendis & excernendis destinatae sunt; Pudor enim est Dolor, quem concipimus ob indecorum aliquid in nobis deprehensum: Et sordes in nobis deprehendere est agnoscere aliquid infra Naturae Rationalis dignitatem; Eoque quia sordium nos pudet, pudet etiam sordium receptaculorum: Quod tanto magis patet, quia alias quoque sordes, ubicunque sint in nobis, tegimus, quod indecorum aliquid in se contineant. Neque etiam Pudor naturalis ex naturali aliqua deformitate aut absurda figura derivari potest, cum actus generandi non minus naturae conformes sint, atque actus edendi aut hibendi, hoc enim individua, censervantur, isto species; Nec allegari potest pudorem nasci, quod partes Naturales pravarum rerum ministerio adhibeantur, quia Lingua & manus aequae peccant. Atque adeo veluti agnitio sordium universum pudorem Naturalem fundat, ita idem singillatim nos avocat illa in parentibus, quibus maximam debemus reverentiam, agnoscere, quae in extraneis quibuscunque & toto humano genere pro indecoris agnoscimus. Videturque haec ratio ipsum sapientissimum Legislatorem Divinum movisse cit. *Levit. XIX.* cum consanguineorum copulam ex nulla alia causa prohibeat, quam *ne turpitudine eorum denudeatur; Ipsasque menstruatas ideo accedere vetet, ne reveletur earum seditas.* Cui deinde è causis Moralibus accedit,

G 4

quod

quod inter Parentes & liberos non possit intercedere perfectissima communio omnium Jurium. reverentia parentibus debita semper ipsis aliquod Jus præ liberis relinquente : Nam nec maritus qui superior est Lege matrimonii eam reverentiam potest præstare matri, quam natura exigit; Mec patri filia, quia quanquam inferior est in matrimonio, ipsum tamen matrimonium talem inducit Societatem, quæ illius necessitudinis reverentiam excludat. *Grot. c. I. Conjugia fratrum & sororum Ratio secunda propius tangit*: Cui illa accedit, quam *Plutarchus* attulit in *Q. Rom. CVII.* & *Augustinus de C. B. L. XV. c. XVI.* de latius spargendis amicitiiis per diffusas affinitates; Sed quam *Grotius* refellit, cui hic respondere non vacat. An primâ ratione superius datâ etiam comprehendi possint, in medio relinquimus. Naturæ certe non prorsus adversari, *Connubia Cani, Sethi &c.* Adami filiorum docent: Quæ nunquam licita fuissent, siquid mali moralis continuissent, cum quod moraliter malum est, nunquam bonum fieri possit; Et *Adamum*, si *Eva* temporius mortua fuisset, nunquam potuisse aliquam è filiabus suis ducere, Theologi communiter docent, quod moraliter malum sit commiscere parentes & liberos. Creditur etiam *Sara Abrahami* Soror Consanguinea fuisse fatente ipso Abrahamo *Gen. XX. 2. Verè soror mea est, filia patris mei, & non filia matris mea & duxi eam in uxorem.* Quod Theologi excusant, quia Abraham eam duxerit I. Ante Legem. II. Non-

Nondum vocatus. III. More aliorum populorum Orientalium. Qui & penes Reges Persiæ ac Ægypti quam diutissime perstitit; Non bene quidem, nec tamen sine omni ratione: Quod utriq; hi Principes neminem ne inter externos Reges quidem sibi parem esse censerent, eoque ne Sanguis ipsorum connubiis sororum cum inferiori maculari videretur, ipsas in consortium Dignitatis suæ assumi mallent: Quo respectu & inter Casuistas Hispanicos *Basilicus Poncius de Rege suo scribit Tr. de Matrim. Disp. XXVII. Diff. V. n. 12. Si Hispania Princeps cum ex una parte digna tanta Regia majestate uxor non esset, & sine gravi inconvenienti juxta prudentium astimationem etiam adhuc illam ducere non posset, & ex aliâ parte illa, quæ pari conjugio copulari possent, essent aut heresi infecta aut suspecta, unde probabile periculum immineret &c. posse juxta dispensari, ut sororem ducat, maxime si uterina non esset.* Cætera quæ huc pertinent vide ap. Casuum Scriptores & JCtos passim.

XIV.

Cur æquales requirantur Novi conjuges ex Natura Societatis fluit, quæ ut ab omnibus personis sociandis *Applicabilitatem*, ita simul *Æqualitatem* exigit, ne dissimilis sociorum ad se invicem applicatio eos ineptiores reddat debito isti præstando, quod communis eorum finis requirit. Vid. *Cap. IV. X.* Quæ quidem qualitas fuerit. I. *Morum: Moresam vel male educatam conjugem, fuge: Nam femina adjumento esse debet marito, non*

impedimento Jacob. R. Angl. Δωρ. Βαε. L. II. II. *Ætatis*: Qui enim ætate dissimiles sunt, moribus quoque variant. III. *Fortuna ac Dignitatis*: Succurrat Tibi ex gravissimis hujus vite negociis esse matrimonium, maximamq; esse in prima uxore cautionem, qua si infra sortem tuam fuerit, vix est ut unquam eam labem redimas. Jac. Angl. R. Δωρ. Βαε. L. II. Sic Nobiles plebejis jungi renuunt ob conservandum splendorem familiarum & periculum imminuendæ reputationis: Accedit partem inferiorem contemni ab affinibus; Præterea & sexum fœmineum sæpe si ad dignitatem sublimiorem evehatur imperiosius agere, quam ob rationem & conjugia Regum cum Subditis contracta inconsulta esse judicant. IV. *Religionis*. Religio enim unū è validissimis vinculis Societatum, unde si variet, rupturam faciliorem ipsis præbet. *Licet, quod doleo, inquit iterum Serenissimus Angliæ Rex Jacobus de Conjugio Illustris Filii sui, pauci sint Principes opibus florentes, qui idem nobiscum in Religione sentiant, adeoque durius paulo & difficilius hoc consilium videri possit, cogita tamen, mi fili, atque apud animum tuum disquire, quo pacto cum uxore tua unam in carnem coalescere & concordem vitam transigere possis, qua alterius & contraria. Ecclesia membrum est, dissidio in sacris dissidium in moribus necessario creante. Quid, quod illius Concionatores dissidentes a tuis Turbas in populo parient, animis hominum tua familia exemplo in partes & factiones distractis; Nec tu prava educationis periculum facile*

eile à Liberis avertes. Quod si rem facilem arbitra-
bere fœminam ad arbitrium tuum formare & fin-
gere, cogita Regem sapientissimum Salomonem ea-
dem in re frustra fuisse: Rarior enim paulo est perse-
verantia herba, nec ubique germinat. Hinc etiam
 Pontificii disparia hæc matrimonia non incunt,
 nisi prævia Dispensatione Pontificis M. eademq;
 in Illustribus matrimoniis simul cautelis hisce in-
 structa. *I. Si publica utilitas Regni id exigat. II.*
Si spes Conversionis ad fidem Catholicam affulgeat.
III. Si periculum absit, ne Fides Catholica perverta-
tur. IV. Eodem pertinet, quod Conjugia cum In-
digenis anteferrî ament iis, quæ cum exteris contra-
buntur, ne animi in peregrinos mores inclinen-
tur. Quæ ratio Reip. Israeliticæ strictissime in-
juncta fuit Deut. VII. 3. Et Salomonis exemplo con-
firmata I. Reg. II. Cujus iterum hæc ratio erat,
 quia per connubia cum exteris non poterant aliæ
 fœminæ ab Israelitis duci, quam gentiles, eoque
 Idololatricæ; Idololatria vero erat contra LL. Fun-
 damentales Reip. Israeliticæ, cui ne vel minima
 præberetur occasio, omne cum exteris commer-
 cium prohiberi oportuit, Huc referenda *Leice-*
strij ratiocinia, cum in Aula Anglicana consilia
 de *Elizabetha* Regina Nuptiis cum *Carolo* Archi-
 duce agitentur. *Exteriorum mores, mentem, &*
ingenium perspici non posse, quæ in marito, qui indi-
viduo nexu sit una caro, perspici imprimis interest.
Cum lingua, moribusque peregrinis assidue versari,
molestissimum esse & miserandum. Liberis ex pe-
regri-

regnino conjugio procreatis, insolens, & peregrinum quiddam innasci, exterorum consortio novos mores, nova instituta in Rempub. inveni. Mulieres Principes externis nuptiis, non suum, sed alienum regnum plerumque augere, se suosq; alieno imperio subicere, nec non regni arcana exteris progere. Exterum maritum, pro innata in patriam charitate, Anglos suis posthabiturum. Angliæ externo auxilio nihil opus esse, quæ ad se suaque tuenda, & vim externam propulsandam satis habet in se presidii, alterius regni accessione nihil nisi majores expensas, curas, & sollicitudinem accedere; utque corpora humana, ita & imperia mole sua laborare. Illud autem in nobilitatis contumeliam à Regia dignitate detrabi, cum Regia Majestas, quæ ad tantam sublimitatem viam sibi virtute aperuit, à nobilitate ortum repetat, nobilesque familiae, Regiæ stirpis quasi radices existant, indeque esse quod Reges Angliæ, Duces, Marchiones, Comites, & Vicecomites Consanguineorum titulo in literis semper salutarunt.

XV.

De Imperio maritali brevissimè. Deberi marito probavimus Cap. VI. §. IV. Dependere, à Publico ibid. §. XIV, An fluxerit demum ex maledictione Divinâ ipsa Sacri Textus verba procedent Gem. III. 16. Multiplicabo dolores tuos, etiam conceptus tuos; In dolore paries liberos, Et appetitus tuus erit ad virum tuum, & praesto tibi. Quam Tremellii interpretationem aliis anteferimus. Extendi non aliò quam ad res Conjugii & familiæ inde

inde patet , quia Conjuges hoc respectu Societatem iniverunt, nec aliæ res Societate conjugali comprehenduntur. Non posse extendi ad jus vitæ & necis in eo claret, quia Jus hoc solius Imperii Publici est, quod Maritus non habet. Inst. *Quid marito in solitudine faciendum sit, si uxor capitale supplicium meruerit?* Resp. I. Rem Deo committendam. II. Maritum in ejusmodi casu Imperium publicum unà cum privato possidere ; Sed tamen uxorem interficere non posse, ne periclitetur nova Societas, quam in ejusmodi casu initurus esse præsumitur. Quæ & ratio erat, cur *Cainus* mortis supplicio non puniretur , quia cum interitu ejus totum genus humanum periclitatum fuisset. Imperium Maritale Reginis hereditariis nihil præjudicare dictum *Cap. VI. §. III.*

XVI.

Opposita Conjugii nemini ignota sunt : Plane singulare est Imperatorem Turcicum nullam ducere Uxorem. Nec extitit à *Bajazetis* temporibus nisi unicum *Solimanni* cum *Roxolana* contrarium exemplum : cujus rationem allegat Auctor *Star. Turc. L. II. c. XXI.* Ut impensis parcatur , quam maximas requisitura esset , certe non minores quam *Valedia* seu mater Imperatoris, quæ 500000. Imperialium admodum in annuis redditibus numerat. Aliam reddit *Busbequius* : *Bajazetem* majorem, cum in *Tamerlanis* potestatem unà cum Uxore venisset, multa quidem intoleranda tulisse, sed nihil visum esse indignius, quam ludibria &

con-

contumelias quibus in ejus oculis uxor affecta fuerit: *Cujus quidem rei memoria Imperatores, qui Bajazeti in Imperium successerunt ad huncusque omnes à ducendis uxoribus se abstinerunt, ut quicumque casus incidisset, similem fortunam ne paterentur, tantumque liberos ex servilis conditionis mulieribus, in quas minus injuria cadere, quam in uxores legitimas videbatur, susceperunt.* Epist. Turc. i. p. 36.

CAPUT IIX.

De

SOCIETATE

PATERNA.

Quid Generatio, Parentes, Liberi: Dignitas Societatis Paterna; Orbitas felicissimorum; Cur Liberis alimenta debeantur? An omnibus? An matres teneantur lactare foetus suos? Mors à Philippo II. Hisp. Rege Carolo unico filio intentata; An Jephthe occiderit filiam suam? Honoris parentibus debiti partes: Potestas patria: Liberi sequuntur conditionem parentum: Successio Liberorum: utra præstet Inequalis an Aequalis: Controversia inter nepotem & patrum: Apanagia, Paragia: Liberorum Naturalium conditio; An si matrimonium dispensatione egeat liberi ante illud suscepti

psi pro legitimis per subsequens matrimonium haberi possunt.

I.

EX Societate Conjugali fuit Paterna; Generatio enim sequitur Conjugium. Generatio est *processio viventis à Principio viventi ejusdem natura.* Hinc Parentes & Liberi. Parentes sunt *personæ aliud natura sua simile generantes*; Liberi *personæ ad similitudinem generis sui ab aliis generata.*

II.

Dignitatem hujus Societatis inde æstimare est, quod conjugium ab omni ævo tanto honoratius habitum, quanto pluribus liberis instructum fuit. Hinc Jus trium Liberatorum apud Romanos, quo ii quibus tres pluresve Liberi erant ex publico subsidia accipiebant, donec pubescerent; Et ab oneribus publicis immunes erant. V. *Comm. ad princ. Inst. de excusat. Tutor. & l. i. c. Qui num. Liber. se excus. Confer. l. 7. ff. de Bonis Damnatis. §. si plures filios damnatus habeat.* Ac singulari sanctione *Philippus IV.* Regno Hispaniæ prodesse conatus fuit emisso A. MDCXXII. Edicto: Ut omnes, qui uxorem ducerent quatuor à nuptiis Annis ab omni onere publico immunens essent, quiq; sex mares haberet, qui simul in vivis essent, is toto Vitæ tempore hac immunitate gauderet. V. *Petr. Ferdin. Navaret. Tr. de de Conserv. Monarch. Hisp. Job. Laet. Descr. Hisp. p. 483. & seqq.* Et in sacris numerosa proles **Benedictionis loco habetur.**

tur. *Psalm. CXXVII. CXXIIX.* Est tamen, ubi incrementis familiarum obstat; Et *Margarita Comes Hennebergica* indubio maledictionis exemplo circa A. MCCLXXVI. uno partu CCCLXV. liberos enixa fuit, in cujus memoriam & *Lusduni prope Hagam Comitum* suspensæ *Tabulæ* adhuc videntur; Quod tamen solidis argumentis compluribus refellit *Voët. Diss. Vol. 1. p. 790. & seq.* Iphis felicissimis accidisse orbitatem in *Alexandro M., Julio Cæsare, Trajano* claruit: Quæ ideo & in cumulum felicitatis verti posset, cum ea demum felicitas completa videatur, in quam fortuna nihil amplius liceat, quod, si posterius sint, fieri non potest. *Verulam. in Memor. Elizab. p. 135.*

III.

Parentes quod attinet illorum partes explet *Generatio*, de cujus natura jam dictum. Gignit autem porro conservationis debitum: Qui enim aliud sibi simile esse voluit, eundem ut illud perduraret uoluisse probabile est, quod sine conservatione fieri nequit. Vid. pluribus *Grotium J. B. II. VII. 4.* Sed qui in debiti notione scrupulosius hæret: In *Disputatione Jctorum an alimenta à parentibus liberis debeantur*, quosdam sentire, esse quidem naturali rationi satis consentaneum, ut à parentibus alantur liberi, debitum tamen non esse; Ac proinde sibi distingvendum videri in voce debiti, quod stricte interdum sumitur pro ea obligatione, quam inducit *Jus expletorium*, interdum laxius, ut significet id, quod nisi inhonestè omitti non potest,

potest, etiamsi honestas illa non ex Justitia expletrice, sed ex alio fonte nascatur. Resp. Debiti naturam non aliud significatum admittere quam laxius. Quando enim debemus, obligamur, tenemur præstare aliquid, eoque honeste id omittere non possumus. Sicque dum quæritur, an alimenta debeantur Liberis, necessario sensus hic sequitur, an obligentur Parentes alimentis præstandis s. è contrario, an in potestate parentum sit alimenta liberis præstare? Quod neg. ratione superius data. Quod autem aliquando vocem Debiti stricte sumi dicit, id non peculiari vi vocis accidit, sed ideo, quia Debitum, quod ex Justitia Expletrice, quam vocat, nascitur, species obligationis est, æq; ac homo quando animal dicitur, animali peculiare significatum non conciliat, sed nomen hoc fert, quia species sub animali contenta est. Sed ad propositum: Et quia naturale est hoc debitum, ideo etiam vulgo quæsitos mater alere debet. Et quanquam ex damnato LL. concubitu natis nihil relinqui LL. Romanæ voluerunt, sicut & naturalibus ne quid relinquere necesse esset caverat Lex Solonis, Canones tn. Christianæ Pietatis hūc rigorem correxerunt, qui docent, qualibuscunque liberis id recte relinqui, immo si opus sit relinquendum etiam, quod ad alimenta necessarium est. Nec aliter capiendum, quo dici solet, *Legitimam humanis LL. tolli non posse, quatenus scil. in legitima infant alimenta necessaria, Idem Grot. l. c.* Præterea & alia debent non tantum liberi primi gradus, sed

H &

& *secundi*, si ita res ferat, & *ulterioris*, si *pater* & *maternæ* deficient, cujus ratio, quia persona horum in eos revolvitur, ut quia causa fuerant, ut parentes existerent, etiam nepotibus olim extituris simul causa fuisse censeantur. Plura vid. ap. *JCos ad 11. ff. & C. de agnosc. & alend. Liberis.*

IV.

An matres teneantur proprio lacte nutrire factum suum, notorium problema est. Cujus affirmativa communiter recepta est; Negativam prosequitur Bartholinus Exerc. II. Quest. I. Sed perinde esse videtur, seu ipsæ id faciant, seu aliis id faciendum committant, cum neutri rationibus solidis agatur. Affirmantium rationes sunt:

I. Naturam ita Lac & mammas matri frustra dedisse. Resp. Bartholinus, Naturam in casu necessitatis dedisse, ut nihil deesset pauperibus vel aliis etiam auxilio nutricis vicariæ destitutis.

II. Bruta propriis factum lactare. Resp. Id fieri, quia commodiorem majorem non sentiant.

III. Nutrices plerumq; malis moribus inbutas esse. Resp. 1. Eligi posse piam & honestam. 2. Nutrimenta nihil conferre ad ingenia formanda, cum naturali facultati hominum tantum succurrant.

IV. Exemplis constare pravitatem nutricum infantibus impressam. Resp. Pravitatem non lactatui, sed scutæ conversationi transcribendam.

V. Nutrices minus curare infantulos. Resp. Adjungendam esse parentum curam. Nec Bartholini rationes majoris ponderis sunt. 1. Primis post partum diebus

bus Lac esse aquosius & tenuius: Humorem quidem nondum ad mammas fluere suctum esse &c. Si

e. praestet primis diebus Infantulum uberibus vicariae nutriciae lactari, nec continuationem talis lactatus improbari posse, cum infantulus ex mutatione detri-

menti quid sensurus esset. Resp. I. iisdem incommodis laboraturos Brutorum foetus, & hosce nihilominus manere innoxios. 2. Foetum in utero

longe pluribus incommodis obnoxium esse, & tamen saluum manere. 3. Siquid ejus esset, mutationem tamen foetui noxiam haut futuram, cum

nutriendi ratio & ipsum nutrimentum maneat idem. II. Lac labe infectum iri ex detentis Lochiis &c. Indequo Infantulos saepe morbosos redditos.

Resp. I. merito dubitari, an Lac ex sanguine generetur? 2. Infantulos morbosos reddi non à lactis substantia, sed si Lochia totum corpus maternum infecerit. 3. Infantulum iisdem incom-

modis in utero laboraturum. III. Puerperam à partu infirmiozem esse. Resp. Lactatum tamen

ideo novos dolores aut infirmitatem non effecturum.

V.

Opposita conservationi Expositio Liberiorum, crimen à sensu humano alienum. Novell. CLIII.

Et homicidii species; Etenim necare videtur non tantum is, qui partum perfocat, sed & is qui abjicit, & alimenta denegat, & is qui publicis locis misericordiae causa exponit, quam ipse non habet. l. 4. ff. de

agnosc. & alend. Lib. Quibus & alia conservatio-

H 2

ni ad-

ni adversa involvuntur. Ipsius necationis triste specimem posuit maximus Hispaniarum Monarcha *Philippus* II. cum A. MDLXIX. *Carolus* unicum filium ac heredem tot Regnorum Inquisitorum iudicio in custodiam dari & morte seu naturali seu jussu parentis procurata seu violenta etiam perire sineret, pervincente tunc *Martini ab Azpilicuet* Navarri Doctoris sententia: Non posse à Rege absque gravi animæ noxa negligi salutem Regni; Negligi autem si *Carolus* abire sineret, quippe qui procul eoque confidenter aperteque dissidens à Patre Regnum in studia partesque distracturus esset; Sed alii id ob suspicionē propensius ejus in Religionem Evangelicam animi factum autumant. Memorabile utique quod ex *Ovid. I. Metamorph.* Opmerius Belga isthuc traxit: *F. I. LIVs ante Diem patris InqVirt In annos. Quo* versu Annus emortualis *Caroli* & imputatum ipsi facinus comprehendi non sine admiratione animadversum fuit. Vid. plur. *Fam. Strad. de Bell. Belg. Dec. I. L. VII. p. 378. Thuan. L. XLIII. ad A. MDLXIX. Meteran. L. III.* Similis materiæ inter Theologos est *Quæstio: An Jephthæ interfecerit filiam?* Quod verosimile non videtur. I. Quia fides *Jephthæ* prædicatur *Hebr. XI. 32.* Ac proinde probabile non est, eum abominabile ejusmodi sacrificium, quale humanum est, immolatum fuisse. II. Non potuit votum *Jephthæ* amplius extendi, quam ad animal holocausti capax; Holocausta enim per legem fieri non poterant,

rant, nisi ex bobus, ovibus, capris, turture, columba: Itaque si canis aut asinus occurrisset, non potuissent immolari, sed redimi debuissent, de hoc igitur idem sentiendum. III. S. Codex disertis verbis non indicat, eam immolatam fuisse, sed tantummodo Jephtham fecisse secundum votum suum, cujus verba consecrationem quidem, sed immolationem non necessario inferunt. *Erit Domino, dicit, & offeram illud in holocaustum*; Particula ET vero apud Hebræos pariter ac Græcos non minus conjunctionem, quam disjunctionem denotat, ut proinde sensus esse possit: *Erit Domino, aut offeram in holocaustum*. Vid. pluribus hac de re versiones Latin. Junii & Tremelli, & Ludovici Capelli, ac Christiani Schotani dissertationes de voto Jephthæ.

VI.

Jus Parentum est *Honor* à Liberis ipsis præstandus: Hoc est, ne deteriori conditione esse patiamur, qui nobis ante benefecerunt; Clarius, ne ipsis displiceamus. Honorem enim fundat. I. Agnoscere potentiam. II. Nolle displicere. Causa ex Lege Gratitude pendet, ne parentes collati nobis beneficii pœniteat: Quod veluti fiduciam in genere humano tollit, ita spem mutæ opis & gratiæ conciliandæ initia præcidit. Nemo enim dat, nisi quia respicit Bonum in se redundaturum. De quo vid. plur. *Hobbes de Civ. III. §. IIX. & c. IV. §. VI. Leviath. c. XV.* Quo fundamento & rationem Præcepti de honorandis parentibus

niti autumamus: *Honora patrem tuum & matrem tuam, ut diu vivas in terra &c.* h. ne Deum collati talis Beneficii in nos pœniteat, si factis nostris efficeremus, ut parentes collatorum nobis beneficiorum pœniteat. Et dicitur primum Præceptum esse, quod promissionem habeat, quia fundamentum excitandæ inter homines fiduciæ & ininitia conciliandæ gratiæ continet. Hinc I. reveremur parentes iisque cedimus. II. Eisdem amamus & infirmitates ipsorum tegimus ac ferimus. III. Beneficia collata rependimus, quod ἀντιλαργεῖν appellant, & in specie alimentis ipsis præbendis applicant. Non tamen æque ordinarium esse, atque illud quod parentes liberis præstant, adnotat *Grotius loc. cit. §. V.* Quo si intelligat quid fiat, non male loquitur; Si, quid fieri possit, minus bene: Cum lex gratitudinis æque ac Conservatio fœtus dictamen Naturæ sit. Ait I. *Liberos cum nascuntur nihil afferre, unde vivant.* Resp. Nec parentibus effœtis aliquid superesse, unde sua ope vivere possint. II. *Ipsos diutius vivendum habere quam parentes.* R. Et vires majores ad acquirendum habere quam parentes. III. *Sicut honor & obsequium parentibus debetur non liberis, ita educationem Liberis magis quam parentibus.* Resp. Opponi quæ subordinentur sibi invicem; Alimentorum præbitio n. ex honore fluit. IV. *Naturam magis jubere à parentibus liberos, quam à liberis parentes diligere.* Resp. Naturam quidem utrumque perinde jubere, sed

con-

conservationem liberorum inter dictamina ejus evidentius conspici, quam Legem gratitudinis.

V. *Papiniani effatum esse: Non sic parentibus liberorum ut liberis parentum deberi hereditatem: Parentes ad bona liberorum rationem miserationis admittere, liberos autem natura simul & parentum commune votum.* Resp. Ipsum Jctum agnoscere, & quale utrinque debitum, & eundem tantum utriusque modum non esse monere; Ac proinde licet parentes succedant liberis præter vota ipsorum & ordinarium naturæ cursum, Legem gratitudinis tamen jus illorum non deficere. VI. *II. Cor. XII. 14. Non liberi parentibus, sed parentes liberis rem congerere & servare debent.* Resp. eadem: Id fieri juxta vota parentum & ordinarium naturæ fluxum; Non tamen parentum Jura in res Liberorum ideo minora reddi.

VII.

Imperium, quod veluti omnem Societatem, sic hic Societatem paternam sequitur, communiter appellatur *Potestas patria*: Potestatis nomen recte usurpatur, omne enim Imperium est potestas in alium: Definiri posset, esse *Jus Parentum regendi liberos*. Causa ejus eadem, quæ Imperii maritalis, nempe Imperium Publicum. Publicum enim ob multitudinem negotiorum communiores rerum privatarum aliis committit, sicq; curam regendorum liberorum Parentibus potissimum. Impulsiva hujus Generatio: Quicquid in contrarium ratiocinetur *Hobbesius*, quem vid.

de Civ. c. IX. §. 1. Æquum enim est, ut quod essentiam & conservationem à nobis accepit, nobis cum primis se accommodet. Cur, cum utriusque parentum communis esse posset, Patri in specie tribuatur, ratio eadem declarat; Imperium Publicum enim hunc selegit. Ratio selectus Imperium maritale: Qui enim Imperium in matrem habet, in ea quæ matris sunt, atiam Imperium habere censendus est. Unde & si mater bello capta sit, natus ex ea capientis est, propterea quod qui Dominium in personam habet, Dominium habet in omnia, quæ sunt ejus eoque & in filium. Et si femina Imperium habens filios ex subdito susceperit, suscepti matris sunt; Imperium maritale enim eminentiori alio absorptum fuit. Vid. *Hobbes de Civ. IX. §. V.* Qualitatem ac modum Imperio huic LL. particulares adjecere: Quo respectu intelligendus Imperator §. 2. *Inst. de Patr. Potest. Jus potestatis, quod in Liberos habemus, esse proprium Civium Romanorum.* Iisdemque Jus vitæ ac necis aliquando adjectum, ut apud Romanos antiquiores, item Japanenses hodiernos *T. Varen. Descr. Japan.* Et apud Hebræos LL. Primogenitorum Deus etiam videtur tacite inuisse, se potestatem vitæ ac necis concedere Parentibus in Liberos & heris in servos, sed quam sacra capitis illorum devotione exercerent. Vid. *Num. IIX. collat. cum Levit. XXII.* In se enim & Natura sua non posse eò extendi rationes eadem evincent, quas in simili argumento de Imperio maritali

maritali protulimus. *Cap. VII. §. XV.* Adde *Deut. XXI. 18. 19. 20.* Quam diu duret, dum explicantur Politici, tria Liberos temporum distinguunt. I. Tempus *imperfecti iudicii*, quo omnes liberorum actiones Dominio parentum subijci volunt; æquum enim est, ut aliunde regantur, qui se ipsos regere nequeunt. II. Tempus *perfecti iudicii*, sed *Filio adhuc manente parte Familie*, quo iterum Parentibus subijciunt, licet tantum ratione rerum ad Familiam pertinentium, quia dum partem Familie se esse agnoscunt, ab eo qui totam Familiam regit, etiam regi oportebit. III. Tempus *perfecti iudicii*, *postquam Familia excessit*, quo filium suo juri relinquunt, quia non amplius à parentibus dependet, sed seipsum regere potest. In Regibus aut absolutis Principibus peculiare hoc, quod eorum filii se aliter habere non possint, quam subditi: *Quoniam ea est Regni Sanctitas, ut nemo præter Regem in Regno esse possit, aut debeat, qui non agnoscat Regiam Majestatem sive cui Rex non sit Rex.* *Boecler. Ann. Tac. I. XV.* In Imperio nostro Germanico tamen Pater Princeps extrares domesticas nullam jurisdictionem in Filium habet, cum hi non minus sint Principes Imperii, quam ille, nec Patri adeo nascantur, quam Imperio. Vid. pluribus *Gamal. c. XXII.*

VII.

Jura Liberos sunt. I. *Sequi Parentum conditionem*; Parentes enim illos tq. similes sibi generarunt; Et Filius est paterni corporis portio.

l. 22. C. de Agric. & Cens. Hinc Patriciatus Dignitas apud veteres Romanos eorum erat, qui è Patribus conscriptis ortum duxerant; Et Dignitas *Nobilissimatus* mediis Romani Imperii seculis eorum, qui sanguine Imperatoribus juncti erant. Vid. *Panciroll. Not. Imp. Or. c. IV.* Et in Imperio nostro Procerum Liberi statim atq; nati sunt Parentum Dignitate fruuntur, & perinde *Duces, Marchiones, Comites* vocantur ac ipse Pater, quia ut ante diximus non Patri nascuntur, sed Imperio. *Alibi* tamen Jus hoc strictius est, & Procerum Angliæ, nisi Principes Sanguinis sint, *secundogeniti nullum Ducis, Comitum, Marchionis* nomen habent, quoad *Primogenitus* familiæ superest, nisi propriis meritis à Rege ad honorem ejusmodi evehantur; Et ne primogeniti quidem integra Parentis dignitate fruuntur, quoad Parens in vivis est, sed vel Equestrem tantum obtinent, vel minorem aliam, ut si parens Comes sit, idemque Vice-Comes aut Baro, ille pro indultu Parentis Vice-Comes vel Baro vocetur. *An Regis Filius Rex vocari debeat* vivente Patre ambigi solet. *Molina de Jur. Primog. III. V. 15.* de Principe Hispaniæ id asserit. Adde *Müller. Gamol. cap. XX. §. II.* & quos ille allegat. Sed communi usu *Principes* vocantur, veluti *Primogenitus Regni Angliæ Princeps Walliæ*, *Primogenitus in Hispania Princeps Austriarum*, idemque tota proles *Regia Infantes*, *Primogenitus Galliæ simpliciter Delpbinus*; In Abstracto tamen nomine *Regia Excellentia*, quemadmodum & Fratres Regii

Regii honorari solent. Huc pertinet etiam Juris Civilis sententia, *Partus sequitur ventrem*, h. matris conditionem: Eaque non tantum servilem, sed omnem vulgo conceptum partum æstimant; Causa, quia matris solius sunt, mater enim in tali statu Imperio Maritali non subjacet, cujus vi veluti liberi patris fiunt, ita extra illud matris manent, quippe in cujus solius potestate sunt, dum nascuntur; Ac proinde veluti matris solius sunt, ita & matris conditionem sequi necesse est. Conf. *Bachov. ad ff. de Stat. Hom.*

IX.

Alterum Jus Liberorum est: *Successio in Bona Parentum*: Quippe jure propinquitatis ipsis debitæ: Nam quoniam natura proximi sunt, etiam benevolentia proximi esse censentur: Unde *Jctus: Ratio naturalis quasi Lex quadam tacita liberis parentum hereditatem addicit, velut ad Debitam successionem eos vocando. L. cum ratio 7. ff. de Bon. Damn.* Et ratio ista quoque obtinet, cur si liberi defint ad fratres & sorores transeat hereditas, quia benevolentia censentur esse proximi.

X.

Successio hæc autem duplex: *Æqualis*, quando liberi in æquales portiones succedunt, & *Inæqualis*, quando uni liberorum plus, quam alteri relinquitur. *Q. Ultra præstat?* Resp. Inæqualem. *Quia perpetua partitio & familiz & Reip. partes attenuat. Quem potissimum respiciat?* Resp. Pro primogenito militare *L. Hodiernam praxin Gen.*

Gentium. II. Naturæ prærogativam, quia primum natus est. Dignissimum olim elegit *Alexander*, cum amici quærent, quem Imperii faceret heredem? Et Ratio, quia Natura, quem majoribus dotibus instruxit, eundem & cæteris præferri voluisse probabile. Quod quidem licet negari nequeat, quia tamen nunquam desunt, qui dignitatem istam alteri ambiguam facturi sunt, commodum haut fuerit, successionem istam introduci, nisi omnium consensu de Successoris eminentia constet. Unde & voce *Alexandri* veluti bellicum inter amicos missum adnotat *Justinus* L. XII. Ita omnes in æmulationem confurxisse & ambitione vulgi tacitum favorem militum quæsisse. Cur *sexus masculinus* præferatur *fæminino* ratio esse posset. I. Quod ille rebus gendis aptior habeatur. II. Postquam in consuetudinem res abiit, quod consuetudini non sit contradictum. *Hobbes de Civ. IX. §. XVI.* Cui addimus, quia per filias prædia gentilitia distrahuntur, quippe quæ transeunt in familiam maritorum suorum. Nec ulla hic fere controversia, nisi quod in Regnis littoris *Malabarici* mortuo Regi non filii aut fratres, sed ex fæminino sexu Sororis filius sufficiatur, eo quod de illis incertum patent, quo sanguine creti sint, de his verò constet, ipsos è sanguine Regio descendisse. V. C. *Balby Descr. Cæcbini in T. II. Navig. Belgic. n. XII. p. 10.*

XI.

In ipsis Familiis Illustribus *Successio Inæqualis*
præ-

præferri solet *æquali*. I. Quia facit ad conservationem dignitatis & splendorem familiarum, quæ nimis divisionibus evilescerent & præter nomen Dignitatis nihil retinerent. II. Neque è re subditorum est pluribus Dominis subjici. Et in Familiis Regiis strictissime observatur; una quippe Corona duobus capitibus non convenit, & ut corona, sic Regnum si dividatur vim ac nomen penitus amittit. *Arum. ad A. B. D. VI. n. 33.* Neque procul hinc abest, quod in Successione *Æquali* quoque, ibi adhuc superest, Politici fieri observant. Quod non tam ipsa Jura Regalia Ducatum & ff. majorum feudorum, sed potius administratio, fructus & commoda dividi censeantur: Unde & communi consensu omnium res expediri solent; Neque in Imperio nostro Jus deliberandi in comitiis ex numero personarum crescit, sed ex Jure territorio inhaerenti æstimatur; Quod exemplo *Ducum Vinariensium, Principium Anhaltinorum* & ff. patet.

XII.

Nobile quæsitum est de Jure Nepotis & Patruus, seu quousque se extendat *Jus Primogenituræ*, & si primogenitus ante tempus successionis mortuus Fratrem ac Filium relinquat, utrum Fratrem an Filium præferri oporteat? Quæ quidem lis *A. MDLXXXV. & superstate adhuc Henrico III. Rege, Henrico IV. tunc Navarra Regi* mota fuit, quem Cardinalis *Borbonius* patruus ejus gradu & ætatis prærogativa vincebat, illo interea in primoge-

mogenti Linea constituto ; Ediditque pro Carolo
 consultationem *Matthaus Zampius Racanatenfis* ;
 Sed quem *F. Hotomanus* contraria consultatione,
 itidem edita confutavit. Vid. *Thuan. L. LXXXI.*
init. Facitq; pro nepote, quod veluti Jus nascen-
 di, ita Jus primum nascendi immutabili serie ad
 descendentes pvopagetur & in iis continuetur;
 Ac proinde veluti pater, cui semel primogenitus
 natus est, alium ejusdem gradus & ordinis am-
 plius habere nequit, sic primogenitus ejusque
 posteri perpetuo ordine eundem locum occu-
 pant ; Ille Jure suo sibi proprio, hi beneficio re-
 præsentionis, quo in loco parentis sui succe-
 dunt, ejusque personam repræsentionant, ac una ea-
 demque; persona cum illo censentur. *Rumelin. ad*
A. B. p. I. D. VI. add. ad §. IV. Quibus ne sequior
 quidem sexus præjudicat, quia non qualitas re-
 præsentionantis, sed repræsentionati respicitur. Unde
 & Reges Portugalliz hodie non incommode Jus
 suum à *Catbarina Brangantina* hauserunt, quippe
 ab *Eduardo Emanuelis* Regis Sextogenito nata,
 eoque beneficio Repræsentionis jura parentis
 possidente; Cum Regibus Hispaniz beneficium
 melioris Sexus quidem faveat, sed ex Filia *Ema-
 nuelis Isabella* prognati sint. Plura de hisce tali-
 bus vid. ap. *Engelbrecht de Jur. Primogenitura.*

XIII.

Speciem Successionis Inæqualis gerit *Jus De-
 volutionis* in Belgio & alibi usitatum; Quod est
 securitas quædam liberorum habendi & fruendi
 Bonis

Bonis devolutis, si parenti suo supersint: Aut pleniori descriptione: Vinculum quod per dissolutionem matrimonii consuetudo injicit Bonis immobilibus superstitis conjugis, ne ea ullo modo alienet, sed integra conservet ejusdem matrimonii liberis, ut in ea succedere possint, si parenti suo superfuerint, vel ipsi, vel qui ab ipsis nati fuerint, exclusis liberis secundi vel ulterioris matrimonii. Quid ejus causa ultimo Bello Hispano & Gallico gestum fuerit, omnibus etiam nunc notum est. Vid. de eo *Tr. Petr. Stackmans de Jure Devolutionis*. Ex eadem Successione Inaquali fluxerunt Personarum Illustrium *Apanagia* & *Paragia*, ambo redditus minores secundogenitis assignati, sed cum discrimine: *Paragium* est titulus, quo Ditiorum pars minor à fratribus natu minoribus eorumque posteris ita possidetur, ut majori fratri majorem partem obtinenti eo nomine neque fidelitatem neque homagium debeant: quippe qui pari jure stirpis & parti titulo, paternæ avitæque hereditatis id obtinent. *Apanagium* est assignatio alimoniarum provisionalium Principibus postgenitis facta. Discrimen utriusque, quod *Paragium* constituat partem hereditatis, certæque debitæ partis proprietatem; *Apanagium* vero fiat per modum provisionis & pars Domani, unde plerumque peti solet, maneat. Hinc & **Q**uantitas *Apanagiorum* communiter nititur vel Lege pragmatica Regni, vel arbitrio etiam Principis, cum hoc tantum moderamine, ut fratrum eoque familiae dignitas

gnitas fervetur, nec tenacitate nimia sorditiæ præbeatur occasio. Vid. plur. de hac materie *G. H. Springsfeld de Apanagiis. De Apanagiis Germaniæ vid. Sprenger. Lusc. Imp. c. II. p. 191.*

XIV.

Liberorum Naturalium, h. e. extra legitimum Matrimonium genitorum sequior est conditio, neque enim nobilitate ac dignitate paternâ gaudent. *L. cum legitima ff. de stat. hom.* Ratio est, quia naturales Liberi non censentur esse de familia Patris nobilis *L. si Spurius ff. 4. unde cognati.* Nec potest habere hæreditatis consortium, qui non habet originis privilegium. *Can. Dicat aliquis c. 32. q. 4.* Hinc & ne tunc quidem ad hæreditatem admittuntur, cum nulli legitimi liberi amplius superstites sunt ob eandem causam, quia nec de agnatione neq; cognatione Patris esse censentur. Interim plerarumque Gentium consuetudine receptum est, *ut filii naturales personarum illustrium pro nobilibus habeantur.* Et Burgundia Ducum naturales honori sibi duxerunt Bastardos inscribi, rati id non dedecoris sed conditionis nomen esse: Quæ dignitas, dignitatisque privilegia niti solent *legitimationis* beneficio, licet incompletioris, quæ peragitur agnitione Patris, ut profiteatur ipsum suum filium esse, permittatque ei ferre nomen, arma & Insignia sua, semper tunc cum hac regula, quod Jus filiationis quidem, nunquam vero Jus Successionis acquirat, cujus rationem iterum reddunt, quia impossibile fit,

omnem

omnem prorsus maculam illegitimorum naturalium elidi, nec legitimi adeò fiant, quam fingantur, & imaginem rectius, quam Statum legalitatis acquirant. Huic in communi addideris alios legitimationis modos per *Rescriptum Principis per Oblationem Curia* &c. *Completissima vero Legitimationis est quæ fiat per subsequens matrimonium, ideoque tali modo legitimated in omnibus & per omnia legitime natis liberis æquiparantur: Præsumitur enim virum ex subsecuto matrimonio, amore honesto & conjugali à primo usq; principio erga concubinam fuisse l. Cum quis C. de Natural. liber. quo quidem in casu legitimated hi, ipsis etiam, qui in subsequenti matrimonio nati sunt, præferuntur. (1.) Quia prius hoc Jus acquisivere. (2.) Quia causæ sunt, quare Pater concubinam, quam maritali affectione in consortio habuerat, in uxorem duceret, & ex eâ alios filios susciperet. Aliam tamen sententiam tulit casus in M. Judiciorum Camera Parisiensi decisus XI. Decembr. An. MDCLXVI. ubi quæstio erat: *Utrum si Papa consentiat in Dispensationem Matrimonii in secundo consanguinitatis gradu, Legitimos eo ipso efficere queat liberos ante initum matrimonium procreatos? Cujus affirmativa nitebatur legitimationis beneficio, sed pro negativâ decidebatur; Liberos enim non potuisse fieri legitimos propterea, quia tempore natiuitatis adhæserit ipsis impedimentum dirimens, quod prohibuerit Parentes contrahere matrimonium. Hinc & Curia legitimationis eos**

successionisve incapaces declaravit, decretis solis unicuique ducentis libris ad sustentationem *V. T. I. Ephemer. Erudit. Vir. p. 191*

CAPUT IX.

De

FAMILIIS.

Quo sensu Vir & Uxor dicantur affines? Consanguinitas, Affinitas, Arbores utriusque, Stipes: Linea, Gradus: Agnationis & Cognationis differentia: Familia: Communio Nominis Gentilitii, Honorum, Insignium: Horum descriptio, Finis, Partes: Communio Damni in Familiis: Gradus amplitudinis Familiarum varii: Confraternitates personarum Illustrium.

I.

Ex Conjugiis & Generatione fit Propinquitas quaedam moralis seu conjunctio, qua continentur omnes personae, quae Jure Sangvinitatis aut nuptiarum se invicem attingunt. Adeo ut inter ipsos conjuges eam agnoscant Juri ad l. 5. C. de Hered. Instit. & l. 8. ff. de Coniug. caus. dat. Sed quod eo sensu admittendum videtur, quo unitas inter numeros collocatur, quae tamen proprie non est numerus, sed numerandi principium. Ejus duae sunt species, Consanguinitas & affinitas.

Affinitas; Hic potissimum tractanda tq. cōsequen-
tia Societatis Conjugalis & Paternæ, non in loco
de Conjugio, quod plerumque fieri solet, cum eo
non nisi indirecte, seu phrasi scholastica materia-
liter & per applicationem pertineant. *Consanguini-
tas est* vinculum personarum ab uno stipite de-
scendentium, seu *communio Juris Sanguinis*; Alias
& cognatio dicta sensu vocis ampliori. Ipsæ per-
sonæ communi jure Sanguinis gaudentes Con-
sanguinei, quasi de uno seu communi Sanguine
nati & propagati, & Cognati, quod initium com-
mune nascendi habuerunt. *Affinitas est* conjun-
ctio diversorum consanguineorum per nuptias,
seu diversarum cognationum per nuptias copula-
tio. *Affines viri & uxoris cognati dicti ab eo, quod
duæ cognationes, quæ diversæ inter se sunt, per nu-
ptias copulantur, & altera ad alterius cognationis
finem accedit. l. 4. §. 3. ff. de Grad. & Aff.* Amba-
rum complexum vocant *Arborem*, *Arborem Con-
sanguinitatis* complexum omnium personarum
à communi stipite ortarum; *Arborem Affinitatis*
complexum Affinium &c. In utraque est *Stipes*,
persona à qua cæteræ, de quarum conjunctione
quæritur, ducuntur; *Linea* series personarum
eundem necessitudinis Titulum ferentium; *Gra-
dus* ipsarum personarum in Linea distantia. Porro
Linea Recta, quæ generationem Stipitis in nos de-
rivat, ac proinde *Ascendentem* personarum, à qui-
bus originem duximus, & *Descendentem* Persona-
rum, quæ à nobis originem duxerunt; *Linea col-
lata*

Lateralis deinde, quæ aliam generationem Stipitis juxta nos collocat, seu seriem eorum, qui nobis ex latere juncti sunt, à quibus nos non duximus originem, nec illi à nobis, & tamen uno Sangvine prognati sumus: Et hæc iterum *Æqualis*, personarum pari intervallo à stipite distantium, & *Inæqualis*, quorum intervalla non sunt paria. Usus Arboris consanguinitatis ejusque partium in tutelis, Successionibus ab intestato & causis matrimonialibus. Arboris Affinitatis in testimoniis atque itidem causis matrimonialibus. Quæ omnia à Theologis & Politicis prolixè tractata in Themate de Conjugio: A Jctis ad *Inst. de Nupt. & de Grad. Cognat. Item ff. de Grad. & Affin. & 2.*

II.

Consanguinitatis præterea duùm generum, *Agnatio & Cognatio*: *Agnatio* per mares seu virilis sexus personas contingit; *Cognatio* à fœminis exoritur. *Illæ* novo Vitam Socialem vinculo colligat, & Familias producit, quæ sunt, *Corpora agnatorum*, seu Societas multiplici vinculo personarum ab una Stirpe descendantium colligatæ *Corpora* sunt Societates majores; *Agnatio* vinculum ab uno stipite descendantium.

III.

Consequens Agnationis ac proinde Familiarum est *Communio Nominis Gentilitii & Honoris*: Cujus causa, quia Agnati retinent idem jus quod autor Familiæ habuerat: Quod in Fœminis fœcuse est, quæ nomen *Gentilitium* quidem & *In-*
signia

signia in personis suis non plane abjiciunt, sed tantum in testimonium ortus sui; In prole tamen propagare nequeunt, quia jure suo per Imperium maritale exciderunt. *Confer. Cap. IIX. §. VI.* Unde & uxor dicitur esse de Familia mariti, h. non tantum è domo ejus, seu eorum numero, qui sub eo quotidiani usus gratia conjuncti sunt, sed etiam jurium Agnationis h. ejusdem cum Marito Nominis, Honoris ac Insignium particeps. In personis Illustribus vi juris hujus fieri putamus, ut liberi Regii nomen Excellentia Regalis ferre soleant; Honore item & cultu Principali è Familia tributo, proinde afficiantur; Qualis erat in veteri Imperatorum Familia, ut ignem ipsis praferrent, Throno Imperatorio sederent, Purpura amicirentur &c. Quorum & similibus exempla *Vid. Not. Dign. Ill. Diff. VI. passim.* Et in Germania nostra omnes, qui sunt unitus Familiae, etiam Appanagiati & Paragiati Titulum Regentis seu Primogeniti gerunt, nisi quod in filiis Electoralibus, ille qui non est Elector Electoris Titulo absteat, cujus ratio, quia Electoratus velut instar officii est: Quam ob causam nec Liberi Regii Reges vocantur, quia & Regis nomen aliquid officii involvere videtur.

IV.

Gerunt Familiae & communionem *Insignium* tq. symbolorum demonstrandi Communis juris. Quae ea propter & nostra hic facimus, quippe res non ad Jus Publicum Imperii nostri, quo à plerisque

referuntur, sed ad Jus Publicum universale h. Politicam pertinentes. Non nescii interea eorum propriam sedem vel juxta Dignitates esse, vel in generalioribus præceptis, ubi de Personis agendum esset, quarum hæc potissimum signa Discreтива sunt recumbere: Unde & alia *Familiarum*, alia *Officiorum*, facienda sunt. In genere fuerint *Constantes Impresie designando status adhibita. Impresia* vox Italica, sed significantissima est, Figuram Symbolicam animo aliquid objicientem denotans, quam Græce *Φεινοχίμα* eodem sensu dixeris: Unde Insignia sunt Impresia, h. Symbola Statum alterius animo imprimenda. *Constantes* vero diximus in discrimen ab Emblematis & figuris certo negotio, ut nuptiali, funebri &c. adhibitis. Antiquitas eorum in Columba Semiramidis, Equo Darii Hytaspis, Noctuis Atheniensium claret. Finis non alius, quam Virtutem, Dignitatem, Fortunam aut simile quid ostendendi intentio: Quamobrem & figuræ tales seiectæ, quibus testarentur, res actionesve suas non minorem fortunam, robur, celeritatem, generositatem comitari, ac animalibus aut aliis rebus, quas præferrent, attribuatur. Exempla vide *Not. Dign. Ill. Diff. VI. III.* *Partes* Insignium sunt I. Scutum seu Campus, cui Insignia inhærent. II. Emblemata, seu Figuræ atque colores scuto adherentes. III. Galea eaque clausa vel aperta. IV. Clinodia, qualia Apex Plumeus, Galli, corvi, ipsa cornua. V, Sustentacula, aliàs, *Telamones*, qualia
in In-

in Insignibus Anglicis Leo & Draco vel Unicornis, in Gallicis Angeli. Solent & Elogia aliquando adjici, ut Armis Anglicanis verba, *Hony soit, qui male pense*; Insignibus Principis Walliæ, ICH DIEN &c. Singularis scientia Insignium hodie vocatur *Heraldica*, ab Heraldis, quorum hoc in aliis Regnis est Officium, ut curam Insignium personarum Illustrium pariter ac inferioris notæ suscipiant.

V.

Est etiam, ubi communio damni ipsarumque pœnarum Familiis imponitur: ut si unus peccet, omnes patiantur: Quemadmodum apud Japanenses in omnibus delictis *gravioribus non ipse delinquens tantum, sed etiam Pater, filii fratres & nepotes morte puniuntur. Mater vero sorores, filiaq; modo non participes sceleris sint vitam quidem servant, sed pro mancipiis venduntur. Vid. Desc. Japanie passim & inter eos Varen. Desc. Japan. c. XLIX.* Cujus ratio haut dubie, ut unusquisque à delictis eo alienior sit, quo novit ea non sibi tantum, sed iis etiam quos charos habet, imputatum iri. Quo jure tamen id fieri possit, tractabitur seq. *Cap. XV. §. XII. & seqq.*

VI.

An *Antiquitas Familiis aliquid adjicit. Quæstio non ignota est & Nobiles potissimum concernens: In qua I. agnoscendum quidem, quid è Seneca citari solet Ep. XLIV. Omnibus nobis totidem ante nos sunt, nullius non origo ultra memoriam jaces*

jacet. Et Ovidianum istud: *Principiumq; sui generis revolutaq; quarens Secula cognatos venit ad usque Deos.* Sed de eo nemo Nobilium magnopere contenderit, cum Quæstio sit non de Antiquitate simpliciter, sed de Antiquitate meritis clara, iisdemque nota: Seu an majores habuerimus paribus meritis cognitos: De quibus nec Seneca nec Ovidius intelligi possunt. II. Nec diffitendum antiquas Familias sinistra curiositate scriptorum, sæpe prostitui, dum immemorabilem antiquitatem indagant: Quemadmodum *Hieron. Gebwilerus Familiam Austriacam ad Noachum usque deducit; Chronologi Danorum Reges suos ad Danum, nescio quo gradu Japeto vel Noacho propinquum; Angliæ Reges Galfridus Monmouthensis & ex eo Ponticus Virunnius ac alii ad Brutum Sylvii Filium, Æneæ nepotem, aliusq; itidem ad Noachum, cujus Membranam antiquam Oxonienses Collegii Reginalis custodiunt; Sicque & magnam partem aliorum Principium veteri Romanorum, vel Trojanorum Sangvine creatam Historici sæpe produnt. Atqui de Noacho quod traditur, licet indubium sit, acquis continuitatem istam descendentium certam præstabit? De Trojanis & Romanis vero dubium, an etiamsi constaret aliquid ejus, Serenissimis Principibus nostris applicandum sit? Gothici Principes certe cum Romæ potirentur, Cælares vel Augusti vocari renuerunt, substitutis *Cbeldorum, Balthorum, Amalorum* nominibus, quod quisque stirpem suam Cætaream longe digniorem se habere autumaret, & familia*

mihi suæ dedecus esse duceret Regium avorum
 stemma & quod Diis genitum putabant, in Civis
 alicujus Romani, quales Cæsar & Augustus, Fa-
 miliam transferere. V. pluribus hac de re *Golda-
 stum præfat. in T. III. Constit. Imper. Et Henr. Bebo-
 lius* dum imprudentem istum à Romanis & Tro-
 janis derivandi morem attingit, paulo liberius:
*Nulla, inquit, familia est in tota Germania que
 octingentos annos suam familiam durasse probare
 possit, scriptorum atque monumentorum inopia. In-
 tra quos annos, & ultra etiam non solum nulla nobi-
 litas Romæ fuit, verum etiam colluvies ex diversis
 nationibus, sine dignitate, autoritate, & nobilitate,
 & plus servi, quàm liberi dicendi, imò servo servo-
 rum subiecti. Atque hi, qui ex Romanis ad nos du-
 cti sunt, captivi fuerunt, nulloque honore dignati, eò
 quod propter aliquod facinus pravum fuerunt rele-
 gati. Quare Itatorum Illustrissima etiam hodie &
 patrum nostrorum memoria Familie, nobilitatem
 Germanorum sciens, omnes ferè nobilitatem suam
 trahere volunt ex Germanis. Aut si ad antiquissi-
 mos Romanos ascenderit, invenies autores Romano-
 rum latrones & prædones: si ulterius ad Æneam &
 Trojanos, invenies eos, qui incolumes à Trojano in-
 cendio superfuerunt, fuisse proditores. Si vis igitur,
 Germane, tuos majores esse nobilissimos, non eos ad
 Romanos referas, sed ad veteres Germanos, apud
 quos solos sincera est nobilitas, & fuit etiam antiquis-
 simis temporibus, à quibus si te propagatum esse de-
 claraveris nobilissimum judicabo: De Laud. Veter.*

Ger. c. XVI. Interim si cacoethes ejusmodi aut familia absint, non de nihilo est singulare quidpiam in Antiquis Familiis notari. Venerationem certe habet, videre Castellum aut aedificium antiquum, quod nulla ruina invasit, aut etiam annosam proceram arborem solidam & integram; Quanto plus igitur erit intueri antiquam nobilem prosapiam à fluctibus & procellis temporis illesam? Et certe si NOBILITAS nova potentia publica opus est, antiqua potentia hujus & temporis simul filia erit. Verulam. Serm. Fid. n. XIV. Ad hac si NOBILITAS ideo perpetua est, ut opera Publica navata memoria in posteris conservetur, jam illam operam, qua ante aliquot Secula posita fuit, tanto illustriorem fuisse praesumptio est, utpote per quam ea Reipublica firmitas adjecta fuit, ut in praesens usque durare potuerit; Aut firmati est, viri de Republica bene meriti effigiem venerari, quidni eundem in posteris tanquam viva ejus imagine etiam veneremur? Confer. Notic. Dign. III. Diff. XI. c. II §. IX.

VII.

Gradus amplitudinis Familiarum efficiunt, ut aliquando in *Gentis* nomen migrent; Et Familiae tunc in specie appellantur singulae ejusdem *Gentis* Lineae. Veluti è Gente Domitia Familias Calvinorum & Aenobarborum introducit *Sueton.* in *Neron.* Vid. plur. *Gödd. de V. S. ad L. 57. n. 4.* Et in personis Illustribus eodem modo se habent. Hauf und Einien/ quorum prius Gentem, posterius Familiam dixeris. Moris tamen est istam *Familiam*

hanc, hanc Lineam appellari. Sic in Serenissima Familia Brandenburgica est Linea Electoralis, Cumbacensis & Onolsbacensis: In Familia Saxonica Linea Ernestina & Albertina, & ambæ iterum in varios Ramos divisæ: In Familia Palatina Lineæ Rudolphina & Wilhelmina: Quarum & Instr. Pæc. meminit Artic. III. Vid. de hisce talibus Speneri accuratissimam Syllogem Genealogico-Historicam Principum Germaniæ, In Rep. Israelitica plenioris discrimine utebantur, ut Populi, seu Gentes, Tribus dein, tum Familia, post Domus, denique Patres familias: Quod ita observatum legimus in Sorte inquirendi Sacrilegii causa projecta Jos. VI. 16. 17, 18. Surgens itaque Josue mane applicuit Israel per tribus suas, & inventa est tribus Judah: Quæ cum juxta familias suas esset oblata, inventa est Familia Zare. Illam quoque per domos offerens, reperit Zabdi. Cujus domum in singulos dividens viros invenit Achan filium Charmi, filii Zabdi, filii Zare de tribu Judah. In eadem Patriarchæ dicebantur, qui conditores Gentis ac Tribuum erant, q. d. capita Patrum, seu usitatis Hebræorum vocabulis, Rasche Aboth: Ut Abraham, Isaac, Jacob & hujus XII. filii. Gens aut Populus, si unius Lingue commercio, aut saltem iisdem juribus utatur, dicitur Natio.

IIX.

Cognata Familiis sunt Pacta Successoria personarum Illustrium communi Confirmatatum nomine aliàs nota, Lingva nostra Erberbrüderungen:

rungen: Qualia nunc inter *Saxones, Hassos, Brandenburgios*, & olim inter *Saxones & Comites Hennebergicos* ratione *Coburgi*, inter *Hassos & Comites Cattimelibocenses*, item *Austricas & Bohemix Reges*, deniq; & *Hungariæ Reges & Austriacos* obtinere; Suntque nihil aliud, quam *Paëta de Jure Successionis reciproca in casu deficientium legitimorum heredum*: Eorundem Finis I. Conser-
vare Familiarum senescentium splendorem ac Dignitatem, II. Procurare stabili successione Tran-
quillitatem Subditorum, quorum interest, ne ignotis & alienis subjiciantur Dominis; Nec minus Imperii pacem, quæ incertitudine Successoris ambigua redditur: E quibus & Legalitas ipsorum petenda. Differunt à *Confederationibus, Erb-Bereinigungen*/ quæ itidem hereditariæ quidem, sed tantum ad mutua auxilia, non ad successionem extenduntur. Vid. plur. *Carpzov. Dissert de Paët. Confratern. Saxonico-Hasfiaca in Addi. ad Limn. Enucl. p. 1.*

CAPUT X.

De

SOCIETATIBUS.

CIVILIBUS.

Quid Societates civiles, Servitus, Dominium?
Jus Gentium est causa Servitutis: Servus
quod

quod acquirit, Domini est: Jus vita & necis in
 Servos: Servitus perfecta, cur à Christianis
 veteribus sublata? Cur nunc reducatur? Ser-
 vitus imperfecta: Jura Wildfangiatus: Manu-
 missio, Gallia singularia circa servos. Quid Fa-
 milia inter Societates Civiles? Collegia, Con-
 vivia, Agapa veteris Ecclesia: Collegiorum Opi-
 ficum nostrorum vitia.

I.

HActenus de Societatibus Naturalibus:
 Societates Civiles eorum sunt, quas non
 natura, sed propositi similitudo conjunxit.

Sed Numero Naturales longe superant,
 si non infinitæ sunt, cum non solum rebus
 gerendis, sed etiam tempore, loco, &c.
 varient; In quibus omnibus satis erit, si alias *Mi-
 nores*, alias *Majores* introduxerimus. *Minor est
 Societas Herilis*, h. inter Dominum & Servum, seu
 in præstatione quotidianæ operæ, h. qua unus-
 quisque quotidie indiget, occupata. *Servitus* ra-
 tione Vocis est *Naturalis vel Legalis*: *Naturalis* eo-
 rum, qui ob defectum Judicii seipsos regere ne-
 queunt; *Legalis* talium, qui regere se nequeunt
 ob defectum Fortunæ. Hinc sæpè Domini *Le-
 gales* qui sunt & servis imperant, revera *Servi
 Naturales* existunt, atque ab ipsis *Servis* reguntur.
 De *Legalis* hic intelligendum est, quicquid dicitur,
 & veluti Societatem hanc præstatio quotidianæ
 operæ destinet, ita *Servire* erit *quotidianam operam*
 præ-

prestare; Dominari id exigere: Servus personam quotidianam operam alii prestans; Dominus persona quotidianam operam alii imperans. Discrimen Subditorum à Servis ab hac ipsa differentia pendet; Subditi enim Mandata quidem perinde ac Servi accipiunt, sed à publico & in negociis Universitatis, nō autem ad præstandam quotidianam operam, quod Servorum proprium est. Sic etiam Imperium Maritale & Paternum uxorem aut liberos licet obedientiæ astringat, eos tamen ideo Servos non facit, cum illud primario non directum sit ad præstationem quotidianæ operæ, sed tantum ad conformitatem alicujus in Societate tali ordinis. Aliam rationem disparitatis horum Imperiorum Vid. *praced. Cap. VI. §. XIV.*

II.

Causa Servitutis à Jure Gentium pendet. L. 4. f. de J. & J. §. 2. Inst. de I. N. G. & G. Licet enim natura omnes nascamur liberi, usu tamen exigente & humanis necessitatibus illam introduci oportuit, h. quoniam alia conservationis nostræ ratio non suppetiit, hanc licet deteriolem maluimus, quam vita profus carere. Ab Imperatore *contra naturam* esse dicitur sensu horum terminorum paulum ampliori, pro eo quod est *preter naturam*, h. ut naturam intrinsecus moventem pro autore quidem non habeat, interim si fiat ab eadem propter accedentem necessitatem admittatur.

III.

Ejus *proprium* est acquirere Domino suo quod acquirit, præstat enim Domino operam suam, E. & istud, quod ex opera producitur; Nec opera amplius ejus est, sed Domini, ac proinde nullum Jus in eam habet. De *Jure vite ac necis* Dominorum in servos perfectos censemus, Dominos majorem in eos rigorem exercere posse, quam in Conjuges aut liberos, quia major & finium & personarum est inæqualitas: Sed Jus Vitæ & Necis ipsum nimiam homicidiis licentiam patit, quod in Veterum Romanorum exemplis liquido claruit; Et Magistratus rerum graviorum omnium arbiter hic facile munus suum explere poterit. Extra Remp. si versetur Dominus, Jus tale quidem habebit; Sed I. Quia absoluti Juris est, & personam Magistratus simul sustinet. II. In Casu, si Societas ipsius ex morte Servi non periclitetur.

IV.

Servitus est duplex *Perfecta vel Imperfecta*. *Servitus perfecta* perpetuas operas debet pro alimentis & aliis, quæ vitæ necessitas exigit: *Causa* ejus *Captivitas, natiuitas & spontanea subjectio*. Servi perpetui *captivitate* redduntur, quia non tantum in Bona ejus, qui capitur plena potestas Victori datur, sed ipse etiam occidi potest: Cujus ratio in Principiis Bellicis sita est, quia omnis juris nostri prosecutio alias inanis futura esset sine hac licentia; Quod mors igitur Servitute sit deterior, Capti-

Captivus hanc merito subit loco beneficii concessæ vitæ. *Nativitate* fiunt Servi, qui ex ancillis nascuntur, cujus ratio pendet. I. Ex alimentorum & eorum quæ vitæ necessaria sunt præbitione: Quia enim diu alendi sunt, antequam operæ eorum Domino utilis esse possit, in compensationem alimentorum merito Servi fiunt: Nam sequentes operæ alimentis sui temporis tantum respondent. II. Ex ipso vitæ beneficio, quod à Dominis habent; Neque enim nascituri fuissent, si Domini absoluto jure suo uti voluissent. *Spontanea Subjectionis* species est Venditio, cum liber homo justæ ætatis se venundari patitur participandi precii causa. Sed tota hæc Servitus perfecta in maxima parte orbis Christiani superioribus seculis fere in desuetudinem abiit; Hoc enim inter præcipua augmenta nascentis Christianismi erat, ut mancipiis libertatem concederent, unde plerique Servi in Christianismum propendebant. Exemplum vid. in *Ep. ad Philem.* ubi tum Paulus causam Onesimi apud Philemonem agit: *Forſitan enim inquit, ideo discessit ad boram à Te, ut in æternum illum reciperes; Jam non ut Servum, sed pro Servo Fratrem charissimum &c.* Neque quotidianis Martyriis Christianorum facile absterreri poterant, quia jam ante arbitrio Vitæ ac Necis Dominorum suorum subjacebant: Probabile igitur illos maluisse qualemcunque libertatem arripere, eaque tunc ad mortem ferri, quam in Servitute morari & nihilominus perpetuo mortis metu torqueri.

queri. *Grotius* ratione captivorum specialem hanc causam addit *L. III. VII. n. 9.* Qui Christiani ab omnis charitatis commematatore rectius instituti sint aut esse debeant, quam ut à miseris hominibus interficiendis non nisi minoris Servitii conditione abduci possent. Hodie tamen à Christianis, qui extra Europam potentiam suam extendunt, Italis Hispanis, Portugallis, Belgis, Anglis revocari cœpit, sed in eos potissimum, qui extra Europam sunt; Seu quod iis nihil inique accidere putent, cum propriis ingeniis suis in servitutem propendeant, quod demonstrabitur *Cap XXIV. §. III.* seu quod ipsam Servitutem perfectam vitæ Sociali non incommodam esse sentiant: Neque enim si vigeret vel res familiaris nostra tam facile turbari posset, vel publico etiam tot suppliciis opus foret ad coërcendos eos, qui Libertatem & extrema egestate emere & sceleribus quibuscunque sustentare amant *Bodinus* certe *L. I. cap. V. Carolum V.* Imper. imprudentiæ arguit, qui A. MDXL. omnes novi orbis servos liberos esse iusserat, quorum postea, quia paucissimi eorum artes didicerant, quibus vitam exhiberet, plerosque fame, otio, intertia fractos perire vel in pristinam servitutem relabi oportuit.

V.

Imperfecta Servitus cōditione nititur certæ operæ præstandæ: Qualis erat Hebræorum Servitus tempore septem annorum limitata; Apud Romanos *Libertorum, Statu Liberatorum, Nexorum*

K

sen

Seu addictorum conditio, de quibus vid. *Comm. Jctorum ad Inst. de Libertis & L. 12. C. de Oblig. & Act.* Item *Adscriptitiorum seu Gleba Addictorum*, qui unà cum agro serviebant Domino & cum fundis mancipabantur & alienabentur. V. *Comm. ad C. de Agric. Censit. & Col.* Quibus similes erant apud Cretenses *Periæci*, apud Thessalos *Penesta*, inter Saxones tempore Imperii Francici *Lassi* q. die *gelassene* & quos alibi Constitutiones Caroli M. *Aldiones vel Aldones*, forte ab *Alldienen* & *Liddos* vocant. Nostro tempore his comparari possent *Homines Proprii*, quos plerq; Regiones & Provinciæ habent, sed pro earundum diversitate, conditione varia. Tales qui in Polonia in specie *Kmetbones* dicuntur, de quibus Vid. *Stat. Polon. Herbut. f. 252.* Item *Agrestes* Russiæ, Lithuanix, Bohemiæ, tractuumque Venedicorum; Sed quorum dura conditio perfectâ Romanorum servitute haut præcul abest: Dani & Holsati suos *Bordons* appellant, Itali *Homines de Mansata*, Hispani *Solariegas*; Et in superiori Germania sunt *Wildfangii*, Homines Proprii Privilegio Cæsareo in ipsis vicinorum Principum ac Dominorum Ferrioriis Serenissimo Electori Palatino concessi: Quorum causa & paucis ahinc annis ad arma ventum est, vicinis istis cum palatino hoc quicquid Juris est disputantibus; sed quæ interventu Serenissimorum Regum Gallix & Svedix, iterum composita fuere, conditumq; eum in finem A. MDCLXVII. d. VII. Febr. *Laudum* ita dictum Heilbrunense, cujus tenore

Jura

Jura Territorialia quidem confœderatis relicta, Personalia vero Palatino adjudicata. *Quoad Jura in ejusmodi proprios homines, ut Wildfangios, exercenda, discrimen fieri debere inter personalia in personam seu corpus & territorialia ex Jure Territorii competentia; Illa cum proprietate in Corpora per Privilegium competere, atque ex vetri Jure atque Consuetudine circa proprios homines de iis statuendum: Inde facultatem istis adventitios atq; ex his descendentes in numerum priorum hominum recipiendi & constituendi censum corporis in pecunia vel gallinis, operas præstari solitas, sed ita aut præstantibus tolerabiles, nec debitis Subditorum impedimento sint, moderatas, mortuarium, pecuniam pro introitu, den Sâhe gülden | pretia manumissionum, Jus succedendi in Bona vacantia, Detractionem, die Nachsteuer, ubi Dominus Territorii hac speciali Privilegio usque nondum cessit, Juramentum Fidelitatis & Obedientia sine præjudicio homagii Domino territoriali debiti, constitutionem Præfectorum vulgo ausfaucher qui ista observent & exigant, jus mandandi & vendendi, quoad istorum debita, officia & præstationes juxta consuetudinem, qua hætenus talia in singulis locis exercita fuerunt, relinquenda esse. Cetera Territorialia jura &c. ex tenore Privilegii Wildfangiatus seu proprietatis Personalis in Territoriis Confœderatorum non competere, sed ab iis imposteriorum ex hoc Titulo abstinendum esse &c. Sunt verba ipsius Laudi, quæ citavimus ex Append. ad Capit. XIII. Diar. Europ. p. 9.*

VII.

Manumisso Servituti perfectæ opposita est, tribuiturque beneficii loco propter fidem & bene merita, vel aliam quoque causam quamcunque. Vid. *Comment. JCorum ad Inst. de Libert. C. Pro quibus Causis Servi pro premio libert. accip. & alibi passim.* In Gallia singulare hoc privilegium Mancipiorum, ut eo ipso, quo Terram Gallicam attingunt, libera fiant, cujus exempla & quæ præterea huc pertinent, Vid. ap. *Bodin. L. I. cap. V. Lansf. Orat. pro Gall. p. 201. 202. Orat. contr. Gall. p. 437. 438.*

VII.

Societates Civiles Majores si usus quotidiani gratia conjunguntur, iterum accipiunt nomen *Familia*, item *Domus* &c. ; Et personæ in ea nomina Patrum familias, Matrum familias &c. Usus quotidianum dixeris versari in rebus, quibus ad vitæ necessitates nos atq; nostri quotidie utimur. Servos etiam comprehendendi, vel externos quoque, si usus quotidiani gratia nobiscum sint communis loquendi ratio infert. *An Servi tamen de Essentia* sint, videtur ambigi posse : Quid enim si Familiares æque operæ ad usum quotidianum necessariæ se accingant, maxime si res domestica, tenuis sit? Sed similes scrupuli de aliis etiam personis hujus Societatis moveri possent. Sic enim Pater familias etiam si sine uxore aut liberis sit, nihilominus Familiam alere posset; Et Mater familias licet marito & prole vidua. Satis nempe est,

est, si plures maneant usus quotidiani gratia conjuncti; Nec propinquitatis naturalis videtur habenda esse ratio ex eodem capite, quia Familiae satis est ob usus necessitatesque quotidianas vitae conjungi. Vid. plur. *Besold. Diss. de Jur. Famil. c. I. & Comm. ad L. 195. & 196. ff. de V. S.*

IIX.

Hominum propositi similitudine extra usum quotidianum conjunctorum Societates, veluti infinitae sunt, ita nominibus etiam plus, quam recensendo hic sumus, variant: Communiora sunt nomina *Corporum, Collegiorum, Hobbesius Systemata* vocat & integro capite prosequitur de Civ. XXII. Ea non nisi autoritate Magistratus institui Reip. interest, ne per coitiones privatorum arbitrarias, Seditiones excitentur & consilia contra Remp. agitentur. Jura eorundem consistunt in communicatione rerum, operarum, Juris & Consiliorum: Ideo communi arca, Actore, Syndico & ff. utuntur, Pactiones item & LL. sibi proficuas condere possunt: Quae omnia dum inter limites & fines artis suae manent merito probamus. I. Quia Magistratus omnia singularum artium momenta non potest expendere, II. Etiam si intelligat, ob multitudinem negotiorum ea non potest expedire. Cui adjicimus, ne multas quidem iis adjudicari posse, servatis artis suae terminis, ut habeant, unde Societatem suam conservare possint. Cui alia conservandi ratio accedit, dum stata quotannis convivia celebrant fovendae

Charitatis ac mutuæ benevolentia causa: Quæ causa & LL. Divinis fuit convivia Sacra quotannis summa cum lætitia colenda jubendi. *Deut. XVI. II. 14. 15.* Ut Religione erga Deum & amicitia inter se Cives conciliarentur; Veluti & primitiva Ecclesia ejusmodi convivia habuit, quæ quod mutuis amplexibus & osculis terminarentur, *Agapas* appellarunt. Vid. *Bodin. L. III. c. VII.* Et complures opificum multæ ad ipsa potulenta & esculenta restricta sunt, ut Conviviis tanto paratior materies esset: Quæ utimam nullo vel minori abusu circumdarentur. In Collegiis opificum nostrorum certe is tantus est, ut ipsum usum suffocet: Ipsiq; opifices nostri Collegia sua non leves ob causas suspecta reddunt: I. Quia in Jura Magistratus involant, dum sæpe res decidunt, quas Magistratus autoritate expediri oporteret. II. Onerosa sunt Reip. ob servilem Conditionem, qua Juniores & tirones pene obruunt. III. Conventus & Convivia ejusmodi agitant, quibus cum multa veteres destinata essent, novarum semper litium mulctarumque materies succrescit.

CAPUT XI.

De

REPUBLICA.

*Reip. Naturam consistere in Sibi-Sufficientia:
Remp. posse inter duos aut tres etiam conservari:*

servari: Primævus status Rerumpp. Prisci Patriarchæ ἀυτόνομοι; Cur Reges dicti? An Respp. extitura fuissent in statu Innocentia? Societates minores non requiri ad Remp. Reip. Ecclesiastica. Catholicorum conspectus: Quid Pagi, vici, Urbes: An muri urbibus necessarii? An è re sit eas in immensum augeri? Fortalitiorum necessitas, situs, forma, Citadella: Provincia, Sbiræ, Horde, Circuli.

I.

Vidimus Societates Privatas; Sequitur Publica, Republicæ nomine aliàs nota, quam definimus Societatem sibi Sufficientem. De genere non opus est, ut verba fiant. Sibi sufficientem dicimus; quoniam universale & nusquam deficiens Solamen contra solitudinem, adjumentum in operis, & defensionem contra injuriam quamcunque præstat, quod à Societatibus Privatis expectari nequit. Sicque ipse Aristoteles I. Pol. II. Perfecta autem Societas ex pluribus vicis conflata civitas est, ἢ δὴ πῶτος ἔχου πῶτος τῆς αὐταρκείας. Quod interpretes reddunt: Quæ ad summum jam omnis copia bonis omnibus cumulata nihilque præterea requirentis, culmen pervasit. Et mox demonstraturus, Civitatem finem Societatum minorum esse, ἢ δὲ αὐταρκεία ἢ ἄλλῃ καὶ βίβλιον: Copia ipsa suis opibus pollens & contenta & nihil extra se desiderans finis est & optatum: Iterum civitatem priorem esse Singulis,

quia nemo singulorum est *αὐτάρκης*. *Αὐτάρκης*, *Αὐτάρχεια* est sibi sufficiens, sibi sufficientia. Ipse ergo Remp. sibi sufficientem esse voluit. Quas alii ex eodem descriptiones formant suo loco relinquimus. Quod tamen Bodinum erroris postulent, dum Remp. *Multitudinem* civium dixit, quam *ordinem* dicere debuisset, præter rem factum videtur, cum sine dubio ex substratâ materie mens Viri æstimari debeat, quæ cum sine ordine esse nequeat, etiam ordinem ab ipso veluti tacite præsuppositum fuisse censendum erit, eoque non intellexisse confusam multitudinem, sed moderatam, quæ nihil aliud, quam ipso ordo, h. non confusus grex palantium hominum, sed decenter cohabitantium cœtus. *Neq; Civitatem à Rep. differre autumamus*, ut Civitas sit subjectum Reip. & sine ordine aut Imperio concipi debeat; Resp. vero Imperium & ordinem adjiciat. Civitas enim vel ipso nomine Societatem importat, eoque non potest carere vel Ordine vel Imperio; Aut si civitatem pro confusâ multitudine accipiamus ordine quidem carebit, sed tunc & civitatis nomen amittit. Ac licet primo conceptu suo non statim ordinem inferat, satis tamen est, si idem ex ea fluat. Sic Societatem conjugalem, Paternam, Familias, Corpora, ex natura ipsarum primo æstimamus, inde quo ordine se respiciant, quale Imperium habeant, cognoscimus, non tamen quod aliæ ea propter fiant, quam ante erant, sed quia imbecillitas nostra talis est, ut non possimus

mus uno complexu ea quæ conjuncta sunt apprehendere, eoque distinctis conceptibus opus habemus ad naturam eorum perfectè cognoscendam. Similis ratio Reipublicæ; Ea primo Sufficienciam importat, ex qua deinde manat Independentia, Imperium, Ordo partium ad se invicem &c. Ideo vero ipsam Remp. veluti geminam fieri, & modò Remp. modo Civitatem vocari non opus erit. Quantilla res enim dicere imperium fluere ex sufficientia, vel aliunde etiam? Cur integro capite id diducere laboramus, nec tamen revera nisi ea, quæ Civitatis erant repetimus? Aut cur non potius Imperium tunc statim tractamus, quam ut iterum novam tractationem Majestatis moliamur? *Civitas* igitur proinde ac Resp. est *Societas sibi Sufficiens*: Imperium, Ordo Remp. sequitur, sed idem & Civitatem, & neutra eo carere potest, cum ipsa Societas in genere non possit esse sine Ordine aut Imperio.

II.

Causis Reip. non immorabimur. Videantur quæ de Causis ipsius Societatis tradidimus *cap. IV. §. III.* Quorum summa est: *Desiderium propriorum commodorum & metum homines in societatem animasse. Anxiantur igitur & in Rempublicam: Ut quoniam nec à seipsis nec ab uno atque altero solum Sibi-Sufficienciam expectare potuerint, in corpus tale coaluerint, à quo singuli istud peterent, quod sibi seorsim præstando non erant, h. ut possent secure vivere, nec haberent justam causam*

ab aliis sibi metuendi, quamdiu ipsi alios injuria nulla affecerint. *Hobbes. de Civ. c. V. §. XII. & c. VI. §. III.*

III.

Hinc nec eadem amplitudine semper constiterunt Respublicæ, sed magnæ, parvæ, minimæ etiam fuerunt, prout homines incommodis omnibus magis minusve sufficere visi sunt; Nec absolum fuerit *Respublicas ipsi Statui Sociali eorundem autumare*. Fuit utique cum sola Adami & Evæ consortio Resp. concluderetur, quia nec commoda sua aliunde promovere, nec alios metuere habebant. Quod à posteriori tanto clarius elucescit, quoniam à nemine dependebunt, & de rebus omnibus integram disponendi facultatem habuerunt, eoque Imperium summum & universale ipsi habuerunt, quod veluti ex Rep. manat, ita & remp. coluisse argumento est. Similis ratio hominum desertas regiones, aut Insulas habitantium, quorum Societas licet duobus, tribus, aut numero haut multò majori constet, quia tamen *αὐτόνομοι* sunt, nec superiorem agnoscunt, aut alium à quo dependeant, ipsam Remp. constituunt: Nec alio in loco habendum, quod primis temporibus tot haberentur Reguli, h. non Principes aliqui splendori nostrorum temporum respondentes, sed ampliorum Familiarum Patres *αὐτόνομοι*. Quod vidit post alios *Justinus*, ideo *Abrahamum & Isaacem* Regem Damalci vocat, *Histor. L. XXXVI.* Et *Nicol. Damascenus Abrahamum*

mum

num βασιλευσαι, Regnasse dicit: Idemque hodie-
 num in incultis Africæ & Americæ tractibus ita
 observari Itineraria passim docent: Quorum o-
 mnium causa, quia sibi poterant sufficere nullius
 indigi aut timentes. Et *Bodinus* queritur quidem
 Patribus familias ademptum hoc imperium, idq;
 quia iudices ejus partes ad se traxerint. Sed ra-
 tio nostra est, quia Autonomia ista particularis
 diutius subsistere non poterat, ob defectum suffi-
 cientis securitatis & desiderium ampliorum com-
 moditatum, quas homines sensim animadvertē-
 bant, sed singuli sibi solis præstando non erant;
 Eoque ampliori Societate ac Imperio contineri
 requirebantur, suo autem hæctenus habito Im-
 perio cedere.

IV.

Primis itaque temporibus & cum homines
 pauciores essent, longe minor numerus consti-
 tuere poterat Remp. quam nunc quidem valet,
 quia pauciores erant metuendi; Nunc vero quia
 major numerus minorem facile opprimeret, am-
 plius extendi sibi - Sufficientiam seu Remp. o-
 portuit: Semper enim talis esse debet Resp. ut
 cuivis aggressori se parem præstari possit, idque
 vel *per se* vel *per alium*: Quo posteriori modo
 Resp. minores etiam perdurant, dum *Patronos* &
Protectores sibi seligunt, quorum ope cæterorum
 omnium securæ sint, pervincente hos mutua æ-
 mulatione, ne accessu earum ad alteram partem
 ipsi infirmiores reddantur. Sic Resp. *Genevensis*

Pro-

Protectores habet Cantones Helveticos contra Gallum & Sabaudum, *Genuenses Regem Hispania &c.* Etque communiter persistere solent, quia etiam si Protectores aliquando deficiant, vicinis tamen defensoribus nunquam carent, quorum licet unus eas impetere, reliqui tamen metu nimii incrementi ipsum facile in ordinem redigerent. *An ex protectione Superioritas aut pars Superioritatis sequatur in rebus Imperium nostrum concernentibus inquit Doctiss. Böcler. Not. S. R. Imp. L. XVI. cap. III. §. III.* In Negativam inclinari posse ea, quæ modo diximus docebunt: Est enim munus Protectorium istud nihil aliud quam indubitati auxillii ferendi genus: Nam Auxilio ob metum potentioris egemus; Et vero Resp. istæ ob metum sibi Protectores constituunt: E. Protectores hi non nisi auxiliares sunt Rerumpp. Et consequenter Imperio in Remp. carent: Qui enim auxilio ferendo in Rep. destinatur, partem Reip. gerit, non totum apparatus rerum in Rep. gerendarum, quod Imperantium est.

V.

An Respublica in Statu Innocentie extitura fuissent, non abs re quæritur. Resp. A. quia omnes Societates minores futuræ fuissent, eoque & in maximam facile consentire potuissent, Instantia: In Statu isto nec futuros fuisse perfectos, in omni Societate vero atq; adeo & in Rep. esse imperfectionem. Breviter Resp. Satis futurum fuisse si perfectiones morales habuissimus; Naturalibus enim Imperfectionibus

rationibus haut destituendos fuisse tum ipsa Natura nostra, tum Dei vox de rebus homines cum adhuc in statu Innocentiæ esset, veluti consultantis, infert: *Non est bonum hominem esse solum.* Esse enim aliquid, quod non bonum sit, Imperfectionem sapit.

VI.

Materies Civitatum & Rerum publicarum communiter statuuntur esse *Societates minores* tum simplices, tum compositæ. Non male prorsus nec tamen necessario, ac tanto minus ut essentiam Civitatis ingrediantur: Cui satis est, omnes qui in civitate præsidium & commoda quærunt, in usque quærendis consentiunt, poni, citra respectum ad Societatem aliquam. Ratio fuerit, quia licet fatendum sit, minores ejusmodi Societates in plerasque Civitatum coisse, fuit tamen & adhuc esse poterit, ubi nullæ vel Simplicium vel compositarum Societatem in Civitate reperiantur. Quemadmodum initia *Reip. Romane* nec Servos, nec Fœminas, eoque nec paternam Societatem habebant, licet illa nihilominus perfecta *Resp.* essent: *Romulus* quippe jam dudum Jura & Leges dederat, Sacra item & Majestatem exercuerat. Similis ratio est in *Rep. Ecclesiastica Catholicorum*, quam licet Protestantes nos non agnoscamus, dum tamen inter Catholicos admittitur, non plane pro nulla haberi potest. Hujus *caput* est Pontifex M. *Proceres* Cardinales, *Archi-Episcopi* *Subditi* inferiores Clerici, magna pars *Læcorum* etiam

etiam. Præterea Jura Majestatis Pontifex M quam plenissime exercet; Ita enim habet *αὐτοκρατορίαν*, unde errare non posse censetur; Deinde Jus interpretandi Leges, ideo Scripturam pro obscura haberi vult, donec Sensum ille attulerit. Tum Jus Comitia indicendi in Conciliis Generalibus; Jus Judiciorum in Pœnis Ecclesiasticis; Jus aggratiandi in confessionibus; Jus tributa imponendi in collationibus beneficiorum, Indulgentiis; Jus Dignitates conferendi in Sanctis creandis &c. Et tamen nullus hic Societati Paternæ aut Conjugali locus. Si dicas Remp. seu Civitatem ejusmodi durabilem non esse. Resp. Nihil tamen naturæ Civitatis eo derogari; Duratio enim non ut fit, sed ut bene fit, Reip. confert.

VII.

Formam Reip. in LL. *Fundamentalibus* querendam esse putamus; Insolito forsân hic Termino, sed rite explicando. Forma Reip. æque ac omnium Societatem *Unio* est; Et vero LL. Fundamentales consistunt in actissima ista Connectione, qua partes Reip. inter se in vicem, & ipsum corpus cum partibus cohæret; Ab his ergo Formam Reip. peti oportebit. Neque enim proprie dictæ LL. esse censendæ sunt, sed aliud Legibus sublimius, è quo istæ fluant: Ratio in aperto est, quia Leges quæ sunt, eæ jubendæ sunt. II. Fundamentales vero etiamsi nunquam jubeantur, nihilominus observari oportet, aut interium Reip. expectare.

IIX. Par-

IX.

Partes integrantes Reip. sunt *Vici*, *Pagi* & quas deinde in specie modo Civitates, modo *urbes* & *oppida* appellant. *Vicum* vulgo vocant plurimum familiarum consociationem; *Pagum* ex pluribus *Vicis* conflata Societatem: Quæ licet suo sensum admitti possit, à communi loquendi usu tamen alienissima sunt: Cujus intuitu autumat *Pagum* è *Societate Rurali*, *Civitatem* è commoditatibus, quibus toti humanæ Vitæ consulatur, æstimari posse; *Vicum* vero mediæ cujusdam naturæ esse, & *Societate Rurali* quidem majorem, minoribus commodis tamen, quam Civitates habent, instructum. In *Quaternionibus Imperii* apud *Goldastum* etiam recensentur quatuor *Pagi Imperii*, *Bamberga*, *Schletstadia*, *Hagenoa*, *Ulma*; Et quatuor *Ville seu Vici*, *Amberga*, *Orlamunda*, *Lichtenavia*, *Ingelheimium*. Sed sensu tali qui nunc fere intercedit, veluti & totum illud, quod de *Quaternionibus* istis traditur suspicione non caret. Simili & huc non pertinenti sensu & *Haga Comitum* *Pagus* vocari solet, qua de re vid. prolixa *Elogia* in *Script. Geographicis*; Et *Strabo* *Cæsiphontem* veterem pagum in *Affyria* urbis potentia & magnitudine venisse, ibique *Parthorum Reges* hiemasse prædicat: Cujus cum *Haga Comitum* comparisonem vid. ap. *Ortel. Theatr. ad Tab. XLV*. In Veteri Rom. Imperio ad essentiam Civitatis *Episcopus* requirebatur, Vid. l. 36. C. de *Episc. & Cler.* Sed & hæc conditio nunc expiravit, nisi

nisi quod in Anglia adhuc moris sit, tot Civitates numerari, quot sunt Episcopi. Civitatum in Provincia extantissima vocatur *Metropolis*, q. Mater Urbium: Unde & Archiepiscopi dicti *Metropolitani*: Hi siquidem talibus alligabantur Urbibus, unde mandata ad omnes Provinciae partes æque perferri possent.

IX.

Civitatis ab *Urbe* discrimen notum est, quod Civitas ipsos *Cives*, *Urbs habitationes* Civium designet. In nominibus Propriis tamen hic ambiguitas; Et Romani cum Carthaginensibus promississent liberam fore Carthaginem, Civitatem intelligebant, Carthaginensibus id de Urbe accipientibus: Quod & horum adeo movit iras, ut extrema maluerint. *Flor. 2. XV.* meritoque rei iniquitatem agnoscit *Zevectius*, quod captio, ubi bonâ fide agitur, ab omnibus pactis abesse debeat, *Not. in Flor. p. 369.* Civitates sine urbibus esse posse argumento sunt veteres Germani apud quos receptum erat, *nullas urbes habitari, ne pati quidem inter se junctas sedes. Tac. de mor. Germ.* Et Tencteri Ubiis urbes tq. ignaviae partem exprobrabant: *Ut amicitia societasq. nostra in aternum rata sint, postulamus à vobis, muros Colonia, munimenta servitii detrahatis; Etiam fera animalia si clausa teneas virtutis obliviscuntur, liceat nobis vobisque utramque ripam colere, ut olim majoribus nostris, quomodo lucem noctemq. omnibus hominibus, ita omnes terras fortibus viris natura aperuit. Id. Histor. IV.*

LXIV.

LIV. Conf. *Conring. de Urb. Germ. §. XX. & seqq.*
 Muros urbibus non necessarios exempla Lutetia
 Parisiorum, Londini & in universum omnium fere
 Angliæ Civitatum docent, quæ mœnibus, vallis
 & s. plane destituuntur: Cujus ratio, in istis per-
 petuum eas amplificandi studium; In his ne re-
 bellionibus internis receptacula præbeant, cum
 alias ab invasione externa satis tutæ sint. *Q. An
 ère sit Urbes in immensum amplificari?* Resp. Id
 fieri patere in Urbe Londinensi ac Parisiensi; Sed
 improbandi rationem reddunt, quia urbes ejus-
 modi semet ipsas vix ferendo sunt, quod de Roma
 olim dictum fuit, vastusque Incolarum numerus
 subditos facile in rebellionē armare potest: Quod
 in Gallia Interregna post Henricum III. & Ludovi-
 cum XIII. docuerunt; Et Carolus I. Rex Angliæ
 ideo tam infelici maetabatur successu, quia Lon-
 dinum experiebatur sibi contrarium. Sic de Lu-
 tetia Gramond. *Hist. L. II. p. 127.* *Crescit & augetur
 in dies plus a quo urbs impatiens sui, adeo ut periculum
 sit ne mole ruat sua, aut in ruinam agat aliquan-
 do, quam spoliat, Galliam.* Et de Londino Jacobus
 R. Angl. *Hic Lien est nostri corporis: Eo crescente
 cetera membra contabescere necesse est; Omnibus e-
 nim Londinum habitandi gratia confluentibus, quid
 aliud ruri relinquitur, quam solitudo? Nec leva-
 mentum urbi vel opes ferunt hac nova adificia, sed
 urbi simul & Regno oneri sunt. Caram oportet anno-
 nam esse ubi tot homines cibo & igne alendi sunt & c.*
Orat. in Camera Stellata habita d. XX. Junii Anno

MDCXVI. in Oper. ejus f. 559. 560. Similiter Massanielli rebellionem A. MDCXLVII. maxime jovit numerosa Plebs Neapolitana. Unde & Angliæ pariter ac Galliæ Reges talem urbium suarum amplificationem sæpe prohibuerunt; Extatque inter alia Lex Ludovici XIII. Regis Galliæ, ne nova ædificia extruerentur in Suburbiiis Parisiensibus. I. Ut arva & culta loca servarentur. II. Ne multiplicatis ædificiis aër fieret infectior, atque impeditior sordium exportatio. III. Ut facilius esset mutua subditorum communicatio. Mercur. Franc. ad A. MDCXXXIIX. p. 477. Confer. Sprenger. Ax. St. XIIX.

X.

Fortalitorum Inecessitatem facile agnoscit, qui imperum hostilem & latronum invasiones vix aliter declinari posse cogitaverit. Vid. L. 4. G. de Magistr. Offic. qua cura Clausurarum & Castrorum Magistro Officiorum injungitur. Anglorum tamen Civitates ne mœnibus quidem claudi jam ante indicavimus; Nec Poloni adeo frequentia Castella habent, seu confidentia propriæ fortitudini, seu diffidentia Regis sui. In limitibus cum primis requiri ratio dicitur, ut hostis ab ingressu Regionis arceatur, ipsi vero in hostile solam felicius involare possimus: Quo respectu Cardinalis Richelius dicere solitus fuit, se Regi suo tres claves procurasse, Pinaralam versus Italiam, Perpiniannum versus Hispaniam & Brisacum ad Germaniam. Totidemque Claves Regnorum suorum olim
Carolus

Carolus V. Philippo filio suo commendavit, *Goletam* in Africa pro Mari Mediterraneo, *Cadix* pro ingressu ejusdem & dominio Maris Occidentalis, & *Vlissingam* in Seclandia pro Oceano Germanico aliisque Maris Septentrionalis partibus. In *Forma* extruendorum Fortalitiiorum recentem, qua cespite ac substratis sarmentis muniuntur, commendat I. Quia tormentis melius resistit. II. Facilius reparari potest. III. Facilius etiam mutari potest, cum murus non nisi totus destructus aliam formam assumere possit. Huc pertinent *Citadella* q. d. Parvas Civitates, Principi in amplioribus urbibus necessariae, ut à metu plebis liberior sit. Quemadmodum *Gandavi* post positam illic arcem omnis seditio quievit; *Ac Neapolis, Mediolanum, Antwerpia* ab *Hispano* similiter compescuntur. Vid. *Spreng. Ax. St. VII. & XVII.* In Imperio *Turcico* inter singulares Rationes Status est Provincias remotiores desolatas reddere, eoque & Urbibus & Fortalitiis totas denudare. Causa videtur gemina esse. I. Ut à rebellionibus securiores sint, quia enim non nisi vi & armis, quod habent obtinere, se nulla insigni subditorum benevolentia affici facile colligere possunt: Itaque ne vi & armis obedientiam hi iterum exuant, occasionem ipsis præcidunt, necubi sedem figere possint. II. Ne Hosti invasuro adminicula præbeant sustentandi exercitum, qui cum ibi habere non possit, unde commode vivat, invasione Regionum ejusmodi abstinet.

Apparentque evidentissima hujus rei specimina, per totam *Hungariam Ulteriorem*, *Wallachiam*, *Moldaviam*, ac omnes fere Tractus inter Hungariam & Constantinopolin sitos. Vid. Itineraria passim ipsasque rationes à nobis allegatas pluribus prosequitur Autor Status Turcici *L. I. c. XV.* Daß die Verheerung derer Provinzien / welche den Türcken in Asien und andern von dem Kayserlichen Sitz entferneten Orten zugehören / eine Ursache ihrer Erhaltung sey.

XI.

Ampliorum Reip. Partium nomine veniunt *Provincia*, h. Partes majores Reip. plures urbes comprehendere aptæ. In *Anglia Schire* vocantur h. Comitatus seu Dominia, de quo vid. *Not. Dign. Ill. P. I. Diff. IX.* In Hungaria *Gespansschafften* / ab *Isphan*, Comes. Similes fuerunt apud Veteres Israelitas *Tribus duodecim*, h. totidem provinciæ, quibus Resp. Israelitica constabat: Apud Tartaros sunt *Horde* eodem significatu. *Circuli* in Imperio nostro ejusdem notæ sunt, quos vocamus Societates Fœderatas vicinarum Provinciarum, in Imperio; Videbaturq; partitionem talem magnitudo Imperii requirere, ut ad omnes æque redundarent debita Imperii commoda, faciliusque Justitiæ ac Paci publicæ satisfaceret. Grotius *Pagos* vocat, haud dubie in imitationem XIII. *Pagorum Helvetiæ*, quam nomenclaturam tamen minus aptam esse inde colligimus, quia *Pagi Helvetiorum* sunt totidem Respp. *Circuli* nostri autem

tem non Respp. sunt, sed in Rep. fœderatæ societates. Similes hisce in Gallia IV. Circuli Reformatæ Religionis Sociorum, sed ad res Ecclesiasticas nunc unice restricti. De quibus vid. *Declarationem Regiam*, de A. MDCLXIX. Art.

CAPUT XII.

De

MAJESTATE.

Propria Reipublica : Principia Actionum Publicarum : Majestatis Descriptio : Unde Majestas ortum sumat ? Lex Regia : An populus facultatem conferendi Majestatem habeat ? Utrum populus private an cumulative Majestatem conferat ? De subjecto Majestatis ? An Respp. libera habeant Majestatem ? An Rex sit major singulis, & minor universis ? Quomodo Majestas consistat in indivisibili ? Majestas Infantum, Fœminarum, Hereticorum, Infidelium, Dictatorum apud Romanos : Distinctiones Majestatis.

I.

Diximus naturam Reip. versari in *Sibi-Sufficientia*; Nec tamen omnia ejus diximus, nisi eandem in *Attributis* suis nunc porro confideremus: Modus enim intelligendi noster hic est, ut Naturam, seu adæquatum conceptum

ceptum rei, resolvere cogamur in inadæquatos complures, si perfecta cognitione ejus imbui velimus. Atque adeo *Sibi-Sufficientia* quoque, h. *Natura*, seu Phrasi Scholastica *Formali Ratione*, Reipublicæ, quippe qua adæquate concipitur & distinguitur, nisi Attributa quæramus, tq. inadæquatos conceptus, quibus ad pleniorum Reip. Cognitionem ducamur, communi rerum cognoscendarum ordini vel imperfectioni intellectus nostri consuli aut satisfieri vix poterit.

II.

Efficit igitur *Sibi Sufficientia Reipublica*, h. perfectio ista, qua omnia habet, nullaque re extra se indiget, cum cætera cuncta eâ comprehensa sibi ipsis minime sufficiant, eandem I. *Independentem*, ut nihil extra ipsam sit, à quo tum *esse* suum, tum *operationes* habeat: Quia enim Resp. in se & à se sibi membrisque suis satis habet, non erit, cui aliquid sui transcribere possit: Unde & notissimum axioma, *Majestatem non agnoscere supra se, nisi Deum ac Gladium*, & quæ huic similia sunt. II. *Indeterminatam seu immensurabilem*, h. ne ullis circumstantiis personarum, loci aut temporis, aut earum mensura inhiberi vel coerceri possit: Nisi enim omnia ita complecteretur, sufficiens non foret, cum semper remansura essent, quæ aliquid continerent, quod ipsa non haberet. III. *Universali Intellectu* donatam, ut Resp. seipsam & extra se subditorum suorum omnia & singula cognoscat ac judicet. Subditos enim quoniam a-

lieno

lieno Imperio ducuntur, etiam alieno Judicio stare oportet. *Confer. Cap. VI. §. IIX. IV. Prædicam Universali potestate, f. facultate libere agendi;* Alias enim ab alio dependeret, cui facultas ista transcribenda esset. Quæ singula quidem prolixo commentario egerent: Quod tamen iis diducendis sequentia pleraque impendenda sint, hic tq. conspectum rerum in posterum tractandarum breviter proposuisse suffecerit.

III.

Possent aliàs dici *Jura Reipublica*, vel potius *Principia Actionum Publicarum*, prout & humanarum Actionum Principia recenseri solent in Ethicis. Ex his enim omnium Publicarum Actionum rationes ut nullo negotio fluunt, ita necessario derivandæ sunt. Et eorundem deinde seu complexus prosecutio *Majestas*, veluti in universum Jurium nostrorum prosecutio Imperium; *Majestas enim est Imperium Publicum*; Aut clarius: *Facultas exercendi universa jura Reipublica*: Quæ sua luce radiant. Ad nominis evolutionem pertinet *Majestatem* aliquando significare non Imperium in Republica, sed summam in Rep. dignitatem: Quo sensu Reges limitatæ potestatis, Regiæ *Majestatis* appellatione excipiuntur, qui tamen summa potestate carent, & hoc tantum habent, ut sublimiori dinitatis gradu Proceres Rerump. suarum antecellant. Plura de nomine *Vid. in Not. Dign. Ill. Diff. III. fin.*

IV.

Unde *Ortum* sumat Majestas solícite inquiri solet. Autumanus I. ipsam immediate fluere ex *Sibi-Sufficiencia* Reipublicæ : Hæc enim nunquam Sibi-Sufficiens foret, nisi & imperaret ; Tanto minus independens, indeterminata, summa foret nisi omnibus imperium daret : Et ipsa Majestas ideo supremæ, independentis, indeterminatæ potestatis Titulis gaudet, quia arctissima unione Reipublicæ conjuncta est. II. Causam propinquam tamen cum Republica eandem agnoscere. Indicante vel Scholarum Axiomate: Causam causæ esse etiam causam causati. Ac proinde homines quia Jus suum ipsi prosequi, aut injurias aliorum propulsare non poterant, sese Reipublicæ curæ commiserunt ejusq; voluntati subjecerunt. Qui enim sibi ipsi par non est, ab aliis merito dependet ; *Confer. Cap. XI. §. II. & Grot. 7. B. I. III. 8.* III. Etiam Divinam Providentiam hic aliqua sibi seorsim sumere : Non tantum qua prima & Universalis causa rerum est ; Hoc enim Majestati cum minimis quibusque commune est : Sed etiam quoad peculiaria effecta hic conspicua. Nam licet humana voluntas Majestatem introduxerit, ut tamen talis, non alia persona, vel talis forma Regiminis existat, ad nutum solius Divinæ Majestatis pertinet, & inter ea reponendum, quæ *Reservata Dei* appellari amamus. Quo sensu Divina sapientia *Prov. II. 15. Per me Reges regnant & LL. Conditores justa decernunt, per me Principes impe-*

imperant; Et Israelitæ cum Regem voluissent, annuit Deus, & *cras hac hora*, inquit, ad Samuelem, *mittam ad Te virum de terra Benjamin, & unges eum ut sit Dux populi mei.* I. Sam. IX. 16. Item ad Davidem: *Ego te unxi, ut esses Rex super Israel, & erui Te de manu Saulis, dedique Tibi domum Domini tui & uxores Domini Tui in Sinum tuum; Præterea tradidi Tibi domum Israelis & Jude, & si parvum, traditurus eram tibi talia & talia* II. Sam. XX. 7. 8. Huc facit & *Grotii sententia* I. B. I. IV. 7. Licet sensu paulum dispari: Primo homines non Dei præcepto, sed sponte adductos experimento infirmitatis familiarum segregum adversus violentiam, in Societatem civilem coisse indeque ortum habere potestatem civilem, quam ideo *humanam ordinationem* Petrus vocet I. Epist. II. 13. Quamquam alibi & *divina ordinatio* vocetur, quia hominum salubre institutum Deus probaverit.

V.

Populi Jura transferentis manifestum exemplum eluxit in Rep. Romana, ubi cum ut *neceffe esset Reip. per unum consuli* l. 2. §. 11. ff. de O. J. seu ut Tacitus loquitur *Ann. l. IX. non aliud discordantis patriæ remedium esset, quam ut ab uno regeretur: Antiqua lege, qua Regia nuncupabatur, omne Jus, omnisq; potestas populi Romani in Imperatoriam translata sunt potestatem: l. 1. §. Sed & hoc C. de Vet. Jur. enuct. Confer. §. Inst. de J. Nat. & l. 1. ff. de Constit. Princ.* Cui addimus, ne solis

hisce locis, commemorari videatur *Lex Regia L. 3. C. de Testam. & quemadm. Testam. cond.* ubi *Lex Imperii* vocatur & *L. 14. C. de Cad. toll.* ubi dicitur *Augustum Privilegium*. Eandem confirmat, Dion Cass. *L. LIII.* & Epitomastes ejus *Xiphilinus*, ubi Principes Legibus solutos redditos scribunt, *οἷσι τὰ λατινα ῥήματα λόγῃ, ut ipsa latina verba dicunt*: Quod non nisi de verbis alicujus Legis accipi potest. Et tempore Augusti conditam, fuisse circumstantiæ & temporis ratio apud *Dionem* evincunt: Quæ postea Vespasiani tempore renovari potuit. *Bachov. in Inst. de J. N.* Qui pluribus hac de re consulendus. Nec est quod fuci postulemus *Dionem* vel *Dionis* Interpretes, quod occasione rerum, quæ Augusto decreta, erant, in locum q. communem excurrerit eorum, quæ usurpaverint Romani Principes, non autem voluisse id Augusto applicari: Quia antecedentia & consequentia omnia, quibus honores Augusto decreti recensentur, de nullo alio quam Augusto loquuntur. Tanto minus dixeris *Dionem* historiam suam ita ornare voluisse, ut domui Augustæ placeret, cum Consul Romanus simul Alexandro Mammeæ F. fuerit. Ita enim universam Historiam veterem in dubium vocare possemus, si scribat, quæ scripta nollemus; Aut, cut non similiter suspicaremur, Te dubia ejusmodi movere, quia licentiæ majori, quam quæ à Statu Monarchico permittitur, inhies? Qui populi talem facultatem *in genere* indubium vocant, urgent

gent I. *Omnes aequali libertate natos esse.* Resp. Statum istum Naturalem hominis non posse subsistere. Vid. *Cap. de Societate & de Rep.* ubi pluribus hæc demonstravimus. II. *Ita fore ut Imperium aliquando singuli haberent.* Resp. In statu Naturali concedi; In Statu Sociali negari. Causam vid. in *Cap. de Imperio.* III. *Neminem pariturum, quia omnes imperent.* Resp. Iterum confundi statum Naturalem & Socialem hominis. IV. *Hæc ratione singulos Jus Vita ac Necis in se habituros.* Resp. Falso præsupponi Majestatem ideo Jus Vitæ ac Necis in subditos habere, quia oportuerit, illud à subditis accipi: Quod demonstrabitur ubi de Pœnis agetur. V. *Singulos non habere Imperium; E. Nec universos illud habere posse.* Resp. In collectivis id perpetuò falsum esse: Quemadmodum exercitus occupare potest urbem, quod singulis militibus factu impossibile est.

VI.

De modo conferendi terminis non inusitatis quæritur: *Utrum privative an cumulative subjiciamur Republicæ eoque Majestati?* h. utrum populus omni jure suo se abdicaverit, an partem ejus in casum necessitatis sibi reservaverit? Resp. *Cedere debere omni jure suo;* Nunquam enim Sufficientia Status publici sibi constat, si singuli retinent, quo sibi sufficere possint: Nec ullam tranquillitatem sibi promittere potest Republica, in qua unicuique licet ex præsupposita necessitate Jus aliquod sibi formare & contra Publicum
pro

prosequi. Confer. §. *prec. II. Inst. I. Id faciendum esse, si Princeps male imperet. Resp. Grotius* : Bonitatem aut malitiam actus aptas non esse ad partes distinguendas, cum obscuram habeant disceptationem; Et ipsum hoc necessario gignere summam confusionem, si cognitionem de re eadem pro jure potestatis obtentu actus boni malive, hinc ad se Rex trahat, inde populus. *J. B. I. III. 9. II. Regimen omne eorum causa esse, qui reguntur, non qui regunt. Resp. idem* : sic & tutelam pupilli causa esse, & tamen tutelam jus esse ac potestatem in pupillum. *III. Tutores si male rem pupillarem administrent, amoveri posse. Resp. In Imperiis rem aliter se habere, & quia progressus in infinitum non datur, omnino in aliqua aut Persona aut cœtu consistendum est* : Quorum peccata, quia superiorem se judicem non habent, Deus sibi curæ peculiari esse testatur. *IV. Incommoda hinc sequi, aut sequi posse. Resp. Id tantum evincere, nullum vivendi genus in humanis incommodis carere, Et qualemcunque formam gubernationis animo fixeris, nunquam incommodis aut periculis carebis.*

VII.

Subjctum Majestatis est tum Respublica, seu persona Moralis quam Resp. induit pro exercitio Jurium suorum; Tum persona singularis, seu personæ singulares, quæ moralem istam præsentant. *Grotius hanc Subjctum Proprium, vocat, istam Subjctum commune, quemadmodum*

dum visus Subjectum commune sit corpus, proprium oculus, quæ nunc non examinabimus. Discrimen utriusque infert evidens ratio: Quia sæpe accidit ut plurimum populorum idem sit caput, quorum singuli Remp. constituunt, eadem persona singulari tunc diversas personas morales gerente: *Cujus rei certum indicium esse potest, quod extincta domo Regnatrice Imperium ad quemque populum seorsim revertitur, Grot. loc. cit.* Et iterum unius Reip. personam moralem aliquando plures uno gerunt, quod in Statu Democratico & Aristocratico claret, ubi singuli quidem seorsim Majestatem non habent, conjuncti tamen eam sustinent, quippe designatam à nobis personam moralem simul gerentes, Unde jam porro eliciamus I. *Frustra esse, qui Aristocratia & Democratia Majestatem denegant*, & populum in ejusmodi Rebus publicis per speciem pacti coaluisse, non autem agere sub uno Imperio: Eo quod Majestas indivisa sit, in Aristocratia vero & Democratia inter plures dividenda veniat. Resp. Majestatem in his etiam formis indivisam manere, hæreque in una persona Morali, quam omnes simul gerunt; Neque cogitandum est, hunc partem aliquam Majestatis habere, illum iterum partem, & istam etiam aliquam; Singuli enim plane nihil Majestatis habent, suntque nihil aliud, quam mera membra necessaria ad constituendam Majestatem requisita, plane ad eum modum, quo cor, cerebrum, hepar nostrum ratiocinari non possumus dicere, sed

sed tamen membra esse homini ratiocinanti necessaria. II. Ex iisdem arcessimus quoque, non satis constare sibi receptum axioma: *Regem esse majorem singulis, sed minorem universis.* Quia enim Princeps universos seu Remp. repræsentat, eâdem non minor erit, sed ipsi æqualis: Veluti imago quam speculum repræsentat, prorsus æqualis est faciei extra speculum repræsentatæ. Confer. *Hobbes de Civ.*

IIX.

Infantes, Furiosos, Fæminas Majestatis capaces esse, non negaverit qui Imperii in genere capaces esse agnosceret, quod demonstratum *Cap. VI. §. II. & III.* commodis tamen gravioribus sæpe urgeri ejusmodi Imperia non diffitemur; Et populus cur iis sese objici patiat, rationem non aliam habet, quam quia Jus repræsentandi universos seu Remp. non certæ personæ, sed universæ familiæ Regnatrici commisit. Queritur certe gravissima *Ludovici XIII.* minorennis adhuc tempora prudentissimus *Gramondus Histor. Gall. L. II. p. 122.* *Et Ipsi Reges, ait, necessitate parent, & tempore quandoque inserviunt, Ab excessu Henrici IV. ad eam diem annis sex continuis patuit per Bella Civilia, ut interdum Reges infra subditos sunt & ponantur. Quid repetam, dissidia intestina per ea tempora toties mota, quoties è primorum re fuit? Quid expletas & auctas in immensum birudines populi sanguine? Quid desolatas ferro flammaque provincias perduellium factis? Quid dictas Regi Leges impuberi Prin-*

Principes exoranti, ut pacem ferre vellent: Et Ecclesiastes c. X. 13. Hei tibi regio cujus Rex puer est; Item Jof. 111. 12. Populum meum opprimentium quisque est parvulus & femina Dominum exercent in eum.

IX.

*Hereticos & Infideles Majestate & summo in nos Imperio indignos esse, justo & pius in scholis Catholicorum inculcatum; Indeque secuta, quæ nostro tempore propria sunt, funesta parricidia Henrici III. & Henrici IV. Regum Galliarum, item Conspiratio pulveris tormentarii in Jacobum Angliarum Regem & Universos Angliarum proceres ideo suscepta, quia sedes Romana ipsos hæreseos arguerat. Eodem fonte nata acerrima Bulla Pontificum, una Pii V. A. MDLXX. in Elizabetham Angliarum Reginam emissa, qua omni jure Regni ipsam privabat, subditosque à fidelitatis ac obsequii debito absolvebat. Vid. *Annal. Camden. ad A. MDLXX. p. 97.* Altera Sixti V. A. MDLXXV. in Henricum IV. adhuc Navarræ Regem & Condum eodem tenore vibrata: Henricum omni jure, quod in Navarræ Regnum sibi competere contenderet, excidisse; Nec minus Condum omni Principatus jure indignum esse; Neutrum verò aptum, qui in Regnum Franciæ succederet *Thuan. l. LXXXII.* Cui innumera exempla alia adjici possent. Sed Sacra Autoritate contrarium docemur, jubemurque cuivis humanæ ordinationi subjecti esse. *I. Pet. II. 13. Quod & venaranda Antiquitas**

tiquitas tenuit, quæ *Constantium, Julianum, Valentem* & alios malos Principes sponte toleravit, non quod viribus destituerentur; Neque enim credibile est exercitum Christianum sub *Juliano Apostata* militantem ejus excidio ob virium imbecillitatem abstinuisse, quod facile potuissent efficere & unius *Apostatæ* interitu totam Ecclesiam à maximis periculis liberare, sed quod satius esse censerent justos à *Cæsare* pati, quam *Cæsaris* auctoritati prætextu justiciæ vim inferre. Fuit certe hæc res Anno *MDCXV.* in *Galliæ* Comitibus Universalibus quam acerrime agitata, Tertio Ordine contra Clerum tunc constantissime urgente: *Nullis Sedis Apostolica interdictis subjacere Regna, subditosq; nunquam sacramento fidei exsolvi posse: Quæ de re vid. Contin. Thuan. L. IX. & Gramond. L. I.* Ubi inter alia Delegatorum tertii ordinis verba: *Nullibi probatam primæ Sedis potestatem, adeo ut privatam in heresim, in idololatriam, in Judaicam superstitionem, in omne nefas prolapsam, patrimonio suo dejiciat: Cur Regem? Plusne illi in publica juris, quam in privata? si esse contenditur, unde quæso, annum ex Christi responso, qui à Pilato rogatus, Rexne foret, respondit: Regnum meum non est de hoc mundo &c. Si diffitetur se Christus mundi Regem, hoc est, sine potestate in mundum, ut Christus est; quo jure arrogabit sibi Vicarius jurisdictionem, quam sibi Christus ipse indebitam dixit; Cæsares nemo negaverit Reipublica Romana tyrannice incubuisse: eos inter *Tiberius, scelestus, nequam, prodi-**

proditor, incestuosus, adulter, idolorum cultor, crudelis & ferox, per quæ adigebatur populus sæpe in marmura imo & in rebellionem, quasi indignus tributo foret, qui profligate desolabat imperium, lapsa per continuas cades magis quam Princeps; ideo minus respondit Christus; Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo? Sacramento salvere noluit Christus tyranni, ejusdemque pagani subditos: & volet Vicarius? Caterum si fidei Orthodoxæ fundamenta res quatit, jubens subditos adoret sculptilia, qui Deo primitus cultum debet; quid fieri martyrem vetat, qui Christianus est? non usque ad eum parendum Regi, ut fides abdicetur: moriendum constanter. Hoc modo fieri satis præcepto Christi, quo jubemur reddere Deo, quæ Dei sunt, & Cæsari, quæ sunt Cæsaris. Cultum reddi Deo cui debetur fides: vitam Regi, cui in subditos jus vite & necis est. Mosem, populumque Dei Israëlitas, abstulisse Egypto oppressos, fidemque Abrahe salvam habuisse, tyranno contra obstrepente: Partem illis fugam victoriam, quesitam exilio salutem; brevior erat via per tyranni cadem, nisi obstulisset lex Dei. Sanguine innocenti subscripsisse Martyres huic doctrinæ, & quanquam opprimebantur, maluisse pœnam indebitè luere, quàm grassari in Reges etiam Tyrannos. Docuisse Paulum exemplo & scripto, Regibus impressum esse desuper characterem, quo suprema in subditos potestate jus dicant: exemplo, cum verberibus casus, obmutuit in exemplum Christi: cujus item morte admonemur, principibus etiam tyrannis, Ecclesiæq;

M

perse-

persecutoribus obedire: scripto docuisse patet, ex vulgata Epistola, qua principibus etiam discolis deberi obsequium clamat, in hac verba: Omnis potestas à Deo est: qui potestati resistit, ordinationi Dei resistit.

X.

Q. Quo in loco hacenda sit summa potestas veterum Romanorum Dictatorum? **Resp.** Fuisse veram Majestatem; Populum enim repræsentabat exactissime, & omnes actus intra tempus suum eodem jure exercebat, quo Rex qui est optimo jure, neque ejus actus ab alio reddi poterant irriti. Nihil est universalem potestatem Majestatis ipsis obtendere: Universalis potestas enim non perpetuitatem temporis, sed actuum conformitatem continuam infert, nec alios excludit, quam actus continuitatem istam interrumpentes; *Ipsa Duratio enim naturam rei non immutat. Grot. l. c. n. XI.* Qui idem dictum vult de his, qui antequam Reges ad suam tutelam pervenerint, aut dum furore aut captivitate impediuntur, Curatores Regni ita constituuntur, ut populo non subsint, neque ante legitimum tempus potestas eorum sit revocabilis. Sed enim hac in re ille frustra est, cum hi velut instar supremorum ministrorum se solum habeant, quales supremi Præsides, Legati &c. in quos exercitium Majestatis suæ Princeps subinde transfundit: Neque enim in ejusmodi casu repræsentant Remp. publicam, sed ipsam personam Remp. repræsentantem, suntque velut imago imaginis, quæ nunquam

quam tam perfecta est, quam ea, quæ à vivo corpore sumitur.

XI.

Quod ad Distinctiones Majestatis, ea qua in *Absolutam & Limitatam* distinguitur, nulla est; Limitata Majestas enim superiorem agnoscit, à quo Limites accipiat, eoque independens non est, quod naturam Majestatis everit. *Majestatem Realem & Personalem* admittimus, si Reali intelligatur ista quam gerit, Personali vero eadem, dum à certis personis in Rep. repræsentatur; Nec tamen ideo duplex Majestas fit, sed eadem manet, nisi eo modo distinguenda, quo Repræsentans & Repræsentatum discernuntur.

XII.

Majestati adversatur Crimen læsæ Majestatis h. e. *Fraudulenta adversus statum Reipubl. aut illius qui eam repræsentat, machinatio*. Species duæ sunt, *Crimen perduellionis & Crimen læsæ Majestatis* in specie sic dictum. Illud est hostilitas Reip: aut Principi intentata, ut si ad partes hostium transeas, seditionem in Rempublicam conices & simil. Hoc peragitur, si ea, quæ Majestatis sunt, violes, tibi que arroges, ut si adulternia monetur &c. *Pena* huic crimini assignantur gravissimæ, cujus ratio, quia cum homine tali non, tq. Subdito, sed hoste agendum, in quam quidvis licet; *Exdem ad liberos & totam familiam*, licet non eodem gradu, extenduntur, I. quia in iis hereditarii criminis exempla metuuntur. II. Ut

omnis facinoris ejus memoria deleatur. Unde & lucem fœneramur verbis Decalogi, quibus Deus minatur se idololatriam in tertiam & quartã generationem vindicaturum, cum alias filios delictorum Paternorum teneri nolit. Idololatria enim crimen læsæ Majestatis divinæ im posteris tq. heredibus talis Criminis æque metuenda.

CAPUT XIII.

De

LEGIBUS.

Definitio Legis: Leges dependere à voluntate Legislatoris: Cur minima sæpe gravissime puniantur? Quomodo ratio sit anima Legis? An LL. Divina nos hodiernum obligent? Quibus LL. ferantur? Majestatem non subjici Legibus: Legum vis obligandi: An obligent in conscientia? An injusta obligent? An Contradictoria? Legum vis directiva & coactiva: LL. Executio, Promulgatio, Brevitas, Scriptio, Interpretatio, Æquitas, Dispensatio: Leges morales non esse LL. proprie dictis; Nec LL. fundamentalis: Mandata, Rescripta, Consuetudo: Exemplis æque ac Legibus pugnari: Anomia.

I.

Imperii exercitium est. *Ufus*, & in personis, *Justitia*; Potestatem suam enim qui imperat dum in actum

actum deducit, rebus utitur, personis mandat. *Vid. Cap. VI. §. V.* Hac in Republica est Potestas Legislatoria, qua jubemur, quid factu opus sit. Legem brevissime definimus esse *Jussum Universale*, seu quomodo *Papinianus* vocat, *Præceptum Commune*: Cui alia quidem annectit: Ut *Lex est Commune Præceptum, virorum prudentium consultum, delictorum, quæ sponte vel ignorantia contrahuntur, coercitio, Communis Resp. sponso.* Sed non nisi plenioris intellectus gratia adjecta. *Lex Jussum est I. In Discrimen à Consilio*: Nam *Jussum & Consilium* universali hoc conceptu quidem conveniunt, quod ambo sint formulæ vivendi, seu orationes actus nostros dirigentes; In eo tamen differunt 1. quod *Consilii* ratio petatur à re ipsa, quæ præcipitur; *Justi* ratio autem sumatur à voluntate præcipientis; *Jubere* enim est factum, velle, seu præstandum exigere aliquid. 2. Quod *Jussum* obliget personam parentem; *Consilium* autem parenti libertatem faciendi relinquat II. In discrimen à *Pacto*, quod itidem formula vivendi est, sed cujus ratio etiam non sita in voluntate jubentis, sed in consensu communi plurium. *Universale*, h. nulla limitatione personarum, loci aut temporis circumscriptum, adeo ut omnes subditos vel in universum obliget, vel omnes saltem, qui aliquo statu aut conditione conveniunt. ut milites, viros, fœminas. In discrimen I. *À Rescriptis*, quæ Subditos concernunt ratione particularis Actionis. II. *Ab Ordinationibus præcepti-*

ceptivis, uti vocant: Ut si Princeps jufferit subditos certa die armatos esse, jussum quidem est, à Majestate profectum, præceptum æquum etiam, quod ad agendum obligat, quomodo communiter Legem definiunt, sed Lex non est, quippe certum tempus respiciens, quo expirante ipsa quoque jussio expirat.

II.

Causa LL. Voluntas Legislatoris: Leges enim jussa sunt; jussa autem declarationes voluntatis. E. dum Lex est, declaratio voluntatis est. *Hobbes de Civ.* Hinc apud Gallos in fine LL. omnium ac Edictorum subjecta est Clausula: *Quia sic nobis placuit*: Ut ab omnibus intelligatur Leges tametsi justas ab unius Regis voluntate dependere. Hæcque ratio est, cur sæpe res parvæ eadem severitate coerceantur, qua magnæ alias, quia ratio faciendæ rei non est objecti magnitudo, sed Legislatoris voluntas, qua minima etiam maxima fieri possunt. Sic in militia vel pomum carpisse, vel vestigium unum extra viam posuisse capitali supplicio non semel vindicatur. Et esus Pomi Paradisiaci res exigua erat, sed quod divinitus prohiberetur, eo ipso rex maximi momenti fiebat non propter pomum in se, sed propter accedentem voluntatem prohibentis Dei. Similiter novi Principes Antecessorum suorum Decreta, Privilegia & ff. denuo confirmare solent, in testimonium isthæc omnia à sola Regentis Volunte dependere, ipsosque novam quandam formam
exani-

exanimi alias corpori denuo infundere, ut vitam amplius trahant, quæ sine ea expirassent.

III.

Inpulsiva est *Ratio*, quam *Jctus* ideo *animam* Legis vocat; Semper nimirum esse aut præsumi fuisse causam, quæ Legislatorem ad Sanctionem Legis permoverit: Quæ tamen ut subdito innotescat, non semper opus est; Subdito enim sola parendi, non judicandi facultas relicta est. *Ratio* hæc vero nihil aliud quam *Convenientia cum Statu Reip.* Unde veteres LL. quæque alibi & ab aliis sancitæ sunt, sæpe rejiciuntur, quod à Statu Reip. discrepent; Subinde de novo rati habentur, dum præsentis statui censentur conformes esse. Ipsumque Jus Civile alicubi minori valore est, quia ingeniis omnibus haut æq; videtur congruere, eoque tot novis juribus ferendis occasio data fuit, quot Regna fere numerantur, qualia Jus Saxonicum, Jus Waldemarianum, Lex Salica in Gallia & hodie Codex Ludovicianus. Quorum una hæc ratio, quia Statui publico magis congruunt. Vid. plur. de hac re *Artb Duck de Us. & Aut. Jur. Civ. De. LL. Divinis* scrupulus est: *An illa Hebræis olim lata nos hodiernum obligent?* Resp. Leges Divinas esse I. *Morales*, illasque nos obligare, tamen non ideo, quia Leges sunt, aut divinitus jussæ, sed quoniam actus naturæ rationali conformes sunt; Nam etiamsi Deus eas nunquam jussisset, nihilominus observari debuissent; Talesque sunt omnes Decalogi Leges, & quæ per Conse-

quentiam eo referuntur: Neque aliud quam confirmationem divina sanctione accepisse videntur. II. Leges Divinæ sunt *Positivæ*, h. ad Remp. vel Religionem Israelitarum in specie pertinentes, quas nos non obligare ratione superius data probamus, quia non omnes Statui nostro conformes sunt: Sic emancipatio servorum, Conjugium cum fratris cognatique vidua & in Christianis Repuspublicis nunquam observata fuerunt, quod iis non congruere Legislatores animadverterint. Ne dicamus, Deum alicubi voluisse, ne alii quam Israelitæ iis tenerentur, veluti cum Israelitis non liceret vesci carne bestię, quæ fato suo periret, peregrinis tamen inter ipsos viventibus id licebat. *Deut. XIX. 24. Inst. LL. divinis meliores dari non posse.* E. potius retinendas esse. Resp. I. Concedi, sed manentibus iisdem subditis; Hi autem si variant, ingeniisque divergant, nec eadem LL. manere possunt. II. Posse manere, sed ratione materialis, h. per modum consilii alicujus, non jussi instar, quemadmodum Arresta Curię Parisiensis, Decisiones Rotę Romanę non LL. sed monitorum vice nobis esse possunt, quatenus moribus & statui nostro præ aliis conformes esse judicantur: Quibus plane similis LL. Divinarum ratio, quæ formaliter & in genere Legis nos non obligant: Neque vero Deus positive magis præscripsit Reip. nostrę jura sua, quam jus alterius cujuscumque Reip. Sed materiales ratione cum primis suspiciendę sunt, in genere ni-

mirum

mirum Doctrinæ, aut disciplinæ & consequenter in genere moduli & exempli, ad quod tanquam rem summæ perfectionis LL. nostræ condi possint. Confer. *Grot. J. B. I. I. 16. 17.*

IV.

Persona quibus LL. ferendæ sunt, requiruntur esse Subditi: Leges enim sicuti ab Imperio proficiscuntur, sic à Superiori in Inferiores, eoque in Subditos, quippe qui Majestatem tq. superiorum agnoscunt. *Infantibus aut furiosis non dantur, quia non assequuntur quid Legislator jubeat: Quæ ratio & in Brutis valet, quia intellectu & cognitione rerum faciendarum & omittendarum, carent, ac proinde uti transgressioni & pœnæ, ita & LL. non subjacent. Et licet percutiantur à nobis, ut ad res suas adigantur, aut ab iis retrahantur, id tamẽ nõ pœnæ loco est, aut ideo fit, quia Legem ferunt, sed est tantum Juris nostri executio, & usus Domini humani in bestiam. Perimuntur etiam boves cornipetæ, & bruta quæ cum hominibus consueverant; Sed itidem non ideo quod Legem ferant, sed in detestationem criminis aut ad abolendam nefandæ rei memoriam, quemadmodum *Jos. VII. 25.* cum Achane ejusque liberis & jumentis ipsum etiam tabernaculum dirutum & combustum fuit, non quia peccaverat, sed ut omnis Achani memoria deleteretur. Dn. nec ipsam Legislatorem LL. attinent: Quod prob. à posteriori, quia vis coactiva Legum in ipsum nulla est; Nemo enim præsumitur seipsum coacturus*

esse; A priori, quia nulla re eget, sed à se & in se sibi membrisque suis satis habet: Legibus igitur regi opus non habet, quia ob defectum propriæ facultatis & iudicii subditis latæ sunt. Scrupulis de LL. Moralibus, Fundamentalibus, Divinis facile satisfieri posse remur: Quia Thesis nostra accipienda in Terminis habilibus, h. de LL. I. Proprie sic dictis. II. LL. Reipublicæ. Jam vero LL. *Morales & Fundamentales*, proprie dictæ Leges non sunt, quia iussa non sunt; Et LL. Divinæ veræ LL. quidem sunt, sed non Reip. verum amplioris istius corporis, quod universi homines, quacunque conditione sint, constituunt, dum æternæ ac sibi-Sufficientissimæ Divinæ Majestati subordinantur. Confer. seq. §. IX.

V.

Consequens LL. est ut obligent, h. necessitatem faciendi Subditis imponent: Quia convenientiam cum statu Publico alunt: Quod tamen cum plerisque rerum moralium commune habent, quæ dum convenientiam aliquam fovent, obligationem gignunt; Primus enim omnium obligationum fons est convenientia cum natura rei; Et obligamur virtutibus sequendis etiam sine Lege lata, quia Naturæ Rationali earum studium congruit. Aristoteles obligationem hanc *δύναμις ἀναγκαστική* vocat X. *Eth.* X. quod vulgo vim cogendi reddunt, nos vim obligandi vel necessitandi; Nam licet, quæ lege jubentur, necessario facienda sint, non tamen opus est, ut ad ea facienda cogamur:

gamur: Quemadmodum angeli necessariò laudant Deum, non tamen coacti. *Q. An obligent in conscientia, ut si violentur aliqua proprio judicio convincamur nos peccasse & pœnam promeruisse?* Resp. Res in terminis claret: Nam obligari in conscientia est cognoscere admissam transgressionem & promeritam pœnam: Jam vero si ab Obedientia, quam nos debere scimus, recedamus, transgressionem, peccatum, pœnam diffiteri non possumus. *An LL. injusta obligent?* Resp. Non obligare quidem, cum, seu civilem injusticiam intelligamus à statu Publico discrepent, quo cum convenire debebant; Seu ita dictam Moralem injusticiam velimus, eam jubere in potestate nostra non sit, quippe quæ Naturam Socialem & Rationalem evertit. Difficilimum tamen eas, quæ vere injustæ sint, nisi manifestò Jus Naturæ, Gentium, aut Divinum evertant, dignoscere, cum pro Legum æquitatè potius, quam contra illam præsumi oporteat; Et Subditus non possit judicare de iis, quæ Princeps jussit; Neq; etiam, si quid peccetur hic, ille peccat peccato proprio, sed alieno, h. non Subditus adeo, quam Princeps in subdito. Unde tutius semper rei faciendæ se accommodare, quàm inobedientia sua & aliis offendiculo, & publico molestiæ esse; Aut si conscientia profus reluctetur, acerbi quidpiam potius in se admittere, quam Legislatori se opponere. Huc pertinet Senatus Parisiensis exemplum, tempore Ludovici XI. Cui cum iniqua Rex injunxisset, Præses Lanacrius Regem adiit corona

judicum stipatus, mortemque precaturus, quam dicebat se Collegasque suos malle, quam LL. propositarum promulgationem pati; Unde & factum, ut Rex constantia ipsorum perterritus cœpto abfisteret, ac Rescriptum præsentibus ipsis lacerari juberet. Vid. *Bodin. L. III. c. IV.* Quod tamen ab aliis promiscue in imitationem trahi nequit; Hi enim speciosiore[m] reluctandi causam habebant, quod Princeps partem Legislatoriam in eos transtulerat, unde non adeo obfistebant Legi latæ, sed Legi ferendæ, quod in aliis se secus habet, quibus nuda parendi facultas relicta est. Vulgo distinguunt inter *Obligationem ad Obedientiam* & *Obligationem ad Pœnam*; Et huic subjiciendum, illi eximendum censent Subditum; Sed dubii vix quicquam ita tollitur: Nam ideo obligationi ad pœnam locus est, quia ad obedientiam obligabamur, ut quia hanc non præstamus, illam præstolari oporteat; Si igitur subditus ad Obedientiam non obligetur, nec pœnam aliquam metuere habet, quia pœna ob recessum ab obedientia infligitur.

Q. Si contradictoria jubeantur, quid faciendum?
 Resp. Non esse Legem, quia nulla præcessit cognitio; In contradictoriis enim quid res vel fit vel non fit ignoratur. E. quia Lex non est, nec obligatio locum habet.

VI.

Partes obligationis *Vis Directiva* & *Coactiva*, Illa quid faciendum sit dicitat, Hac recusantes violenter compellit. Clarius: *Vis Directiva* proponit

possit, quid faciendum vel omittendum sit; *Vim Coactivam*, qua pœnæ sumi debeant de iis qui Legem violant. Ambarum hæc conditio, ut inseparabiliter cohæreant, non tamen ubivis æque applicentur: Unde probis vim Directivam applicari satis est, improbis vero utramque admoveri oportet. *Hobbesius* hoc de negotio ita ratiocinatur: Quod licet Lex dicat tuum esse, quod in agro tuo habes, id tamen ideo invasorem non absterreat, cum licet id eripiat, nihil impediat tamen, quo minus adhuc tuum maneat, quia in statu naturali omnia sunt omnium. Ac proinde nihil agere Legem, nisi ita intelligatur, ut sic tuum sit, ut omnes alii prohibeantur, ne impediunt, quo minus omni tempore eos possis pro arbitratu tuo uti; Id vero ad solam vim coactivam pertinere. Quæ vera quidem sunt, sed veremur ne Doctiss. Scriptor Facultatis Coactivæ nomine vim prohibendi tantum intelligat; Ideo namque vult Legem alteri aliquid non tantum assignari, sed alios simul ab eadem re arceri. Atqui prius nihil quam præcipere, posterius prohibere: Qui actus quidem etiam ad LL. pertinent, & inseparabiliter cohærent, sed unice tq. partes Facultatis Directivæ, interim Vicogendi manente prorsus alia, quæ non tantum prohiberi vel præcipi rem vult, sed etiam si sponte nolimus regi, præter voluntatem nostram id à nobis faciendum esse adjicit. Exercitium harum Facultatum vocatur *Executio*, LL. ideo necessaria, ne frustra datæ videantur: Frustra

stra enim est potentia quæ non deducitur
 Etum. Nasciturque exinde novum q. nomen LL.
 ut *Sactiones Pragmaticæ* vocentur, qui Terminus
 in Jure Publico visu frequens est, h. Lex quæ Exe-
 cutionem & præstationem futurorum continet:
 Quo quidem differt à Transactione, quæ in com-
 positione antegressorum consistit.

VII.

Porro Legem, quia *jussum est*, promulgari o-
 portet, h. ut voce vel signo quodam alii innotescat.
 Ratio, quia Lex præstari exigitur. E. cognosci debet;
 Facere enim rem, quam non cognoscas, erit sine intellectu & voluntate rem gerere,
 quod bruti est, non hominis. *Scriptio Legum*
 minus necessaria est, commoditatis causa tamen
 & ad recordationem adhibenda. Leges etiam requiruntur
 breves esse, ut ab omnibus æque facile teneri possint;
 Nec prologos earum Politici perinde approbant,
 quod LL. disputantes potius quam jubentes introducant:
 Quamquam hodie moris sit eos adhiberi instar svasionis ad perferendas
 LL. in comitiis & ad satisfaciendum populo.
Verulam. Serm. Fid. n. LXI. Apb. 19.

IIX.

Interpretatio LL. consistit in intellectus earum
 declaratione: Cujus causa eadem persona, quæ autor
 Legis erat, Legislator nempe, qui velut unusquisque
 alius, optimus voluntatis suæ interpretis esse præsumitur.
 Hinc & Interpretationem, quam *Authenticam* vocant, ipsi soli relinquunt,

quunt, præter quam duo alia genera sunt, sed minoris valoris, nisi quatenus ad Authenticam referuntur: *Doctrinalis*, quam absolvunt prescriptio judiciorum, consulta prudentum & libri auxiliares; Et *Usualis*, quæ fit processu ad similia, ut videatur, quo Jure Resp. in ejusmodi casibus retro usa fuerit. Huc pertinent etiam *Æquitas* & *Dispensatio*, ambæ interpretationis quædam species, sed in eo diversa, quod illa Legum vim inhibeat, hæc plane tollat. *Æquitas* rem de qua quæritur Legi subjicit, sed factam esse negat: Unde & *correctionem Legum* vocant, communiterque censetur consistere in agnitione erroris circa singularem quæstionem: Non quod ideo Leges male læ sint, quia nulla in universum tam accurate ferri potest, quin casus aliquis emergat, cui secundum omnes circumstantias applicari nequeat. *Dispensatio* contra rem factam esse agnoscit, sed Lege comprehendi negat: Itidem non ut Legi derogetur aliquid, sed Lege integra manente, factum aliquod ad Legem non pertinere statuat. Sic Israelitæ divinitus jubebantur vasa Ægyptiorum auferre, non ut contra Legem furti id fieret, sed ut ita declararetur, factum hoc Israelitarum ad Legem non pertinere. Dispensationes personis applicatæ, h. declarationes personas aliquas non comprehendi Legibus vocantur *Privilegia*. Neque enim illa alio titulo veniunt, quam quod beneficia Majestatis sint, quibus bene meriti communi Juris observantia eximuntur. Eademque

foli Majestati vindicantur, quia Dispensationum genus sunt; Dispensare autem & in universum Legem interpretari solius Majestatis est.

IX.

Species LL. quod attinet, autumamus I. *Leges Morales* vere leges non esse: Nam licet omnes æque obligent, & faciendi necessitatem nobis imponant, jussa tamen non sunt, nec à voluntate alicujus dependent, cum licet nunquam jussæ fuissent, necessario tamen observari debuissent: Vt homicidium Caini, irreverentia Chami, stuprum Dinæ vera delicta erant, licet Scripto nondum prohibita, quod cum Decalogo demum secutum fuit, siquidem satis erat ipsa à natura rationali discrepare. II. *Nec Leges Fundamentales* ad proprie dictarum Legum seriem referendas, cum itidem jussa non sint, sed tantum conspectus necessariæ connexionis rerum ad statum Publicum facientium: Quales licet itidem necessitas exigit, Legem tamen ideo non gignunt, sed immutabilem rerum faciendarum cum Publico conformitatem tantum declarant. Valetque hic ratio eadem, quæ superius data, quia licet nunquam vel jubeantur, vel scripto comprehendantur, nihilo secius perpetuo observari debent. Repet. Cap. XI. & VII. Possent autem distingui LL. in *Universales*, quæ universos Subditos dirigunt, quid ratione rerum, personarum & actionum suarum facere debeant, & *Particulares*, quæ ad certam Reipartem faciunt, cujusmodi sunt *Leges Provinciales*,

b. non

b. non universam Remp. sed certas ejus partes concernentes; Item *Statuta*, quæ à Collegiis & Corporibus de negociis eorum observantur.

X.

*Cognata Legum sunt Mandata Rescripta, Consuetudo. Mandata jubentur ad certum tempus cum stabilitatem; ut si jubearis hoc tempore in armis præsto esse. Rescripta sunt placita superiorum, ad supplicationem partis vel dubitationem Judicis prodeuntia. Consuetudo est Jus sine sanctione tacto utentium consensu genitum: Ejus requisitum necessarium est tenax seu uniformis actuum frequentia. Vis ipsius tamen itidem in Voluntate ejus, qui summam potestatem habet, sita est, sed illa non verbis propofita; Voluntatis signum enim aliquando etiam est silentium. Ad Consuetudinem *Exempla* referimus; Revera enim consuetudo nihil aliud quam complexus exemplorum; Et exempla quoq; non valent, nisi quatenus ad LL. componuntur, vel consuetudinem gignunt: Quo sensu etiam putamus *Exemplis aequæ ac Legibus pugnari posse*. Oportebitque exempla tunc esse. 1. *A temporibus moderatis & bonis perita*, non tyrannicis, factiosis & dissolutis; Hæc enim partus spurii sunt, & magis noxii, quam proficui. 2. *Integra*, non exemplorum fragmenta aut compendia: Si enim iniquum est, non perfectâ totâ lege, de parte ejus judicare, multo magis id valere deet in exemplis, quæ ancipitis sunt usus, nisi valde quadrent. 3. *Per manus Superiorum transacta,**

N

qualia

qualia, quæ apud Senatores, Judices & Curias Principales occurrunt: Quæ publicâ approbatione muniuntur. Nam exemplis inesse debet autoritas h. opinio perfectionis, qua inferiores hominum carent. 4. *Publicata*, non quæ in scriniis sepulta mansere; Exempla enim sicut aquæ in profuente sunt sanissima. 5. *In præsens congrua*, Hinc recentiora vestutis prævalent, quod enim paulo ante factum est, unde nullum incommodum secutum sit, quidni iterum repetatur? Vestuta autem decursu temporum mutata esse præsumuntur. Confer. *Verulam. de Augm. Scient. Lib. XII. 1.*

XI.

Opposita Legi est Anomia seu Delictum, h. transgressio Legis civilis; veluti Peccatum est transgressio Legis divina: Vitium recessus à Jure natura seu virtute. Causa Anomias est Contemptus Legislatoris: Unde fit, ut non solum facta & dicta, sed etiam transgrediendi intentio puniatur si in actus externos h. cognitionem erumpat. Et in rebus divinis omnia cogitata peccata sunt, quia non minus contemptum Legislatoris Dei involvunt, quam facta vel dicta eoque & Pœnis subjacent, quia divinitus perinde cognoscuntur. Actus circa delicta versantes sunt Extenuatio & Excusatio.

Extenuatione Delictum, quod videbatur magnum, efficimus minus;

Excusatione id, quod delictum videbatur, recte factum ostendimus.

CAP.

CAPUT XIV.

De

JUDICIIS.

Judiciorum superiorum & inferiorum Syllabus: Eorum objecta: Quid accusare, defendere, advocare? Quid Testes, Juramentum praestent? Purgationes Canonica; Vulgares: Cruentatio cadaverum: Tortura: Utrum Judici secundum acta: & probata, an secundum conscientiam judicandum sit? Jus extremae provocationis: Jus delegandi alteri causam remota appellacione: An à Principe male informato ad melius informandum appellari possit? De extrema provocatione ad tribunal Christi.

I.

Legum applicationem praestant Judicia: Judicare enim est Leges singulis casibus applicare. Causa eadem, quæ LL. Princeps enim frustra Leges dedisset, nisi adminiculis hisce eas custodire posset. Privati non possunt esse judices, quia executione carent. Tanto minus ipsi dissidentes, uterque enim à studio æqualitatis recederet cum damno alterius. Instrumenta sunt Judices Principi subordinati, h. ii quibus causarum Cognitionem & Decisionem Princeps commisit: Nam quia solus rerum omnium arbi-

ter esse nequit, alios in adminiculum requirit. Sic in Rep. Judaica collegium LXXII. Seniorum admissum, *Sanhedrin* aliàs dictum; In *Veteri Imperio Romano* Præfecti Prætorio, Præfides, Magistratus Provinciales constituti: In *Gallia* hodie tali munere funguntur X. *Parliamenta* h. Curix & Consilia supremæ Justitiæ, quibus lites controversæ ducuntur & finiuntur, quibus *Ludovicus XIV. A. MDCLVII.* Undesimum *Ensisheimense* adjecit pro Landgraviatu utriusque *Alsatix & Suntgovix*; *Roma* est *Rota* è XII. Prælati, quos *Auditores Rotæ* vocant conflata; In *Anglia* *Banci* duo, *Bancus Regius* & *Bancus communium Placitorum*; In Imperio *Camera Imperialis Spirensis* & *Judicium Aulicum*, & ratione aliquarum *Germanix superioris partium* *Judic. Rotwilense*, à quo tamen ad *Cameram* & *Judicium Aulicum* appellare licet. Reliqui sub supremis istis *Tribunalibus* collocati varios *Magistratus oppidani*, *Prætorum*, *Consulum*, *Judicum Titulos* ferunt & ignobilioris *Juris dictio-* nis exercitium habent. In *Anglia* singulis *Dominiis* præsunt *Vicecomes*, illisq; adjuncti è *Nobilitate* *Irenarchæ* seu *Justiciarii Pacis*; In *Urbibus* sunt *Majores*, & *Seniores*, *Maire and Altermen*: Quibus semestri quoquo succurrunt *Justiciarii Errantes seu Itinerantes* à Rege in singulas *Schiras* missi ad decidendos medio tempore enatas *controversias majores*.

II.

Judiciis subjacent omnes causæ controversæ,
omnes

omnes item personæ quæ subditorum nomen ferunt, & res ab aliis possessæ. Cum discrimine tamen; Aliquorum actuum cognitionem enim Principes sibi solis servant, qualis cognitio criminis læsæ Majestatis: Quia enim res est quæ solum Principem concernit, nec subditi satis judicii de eo habere præsumuntur. Inter personas ordinariis judiciis eximuntur in *Gallia* Principes Sangvinis, quorum causæ à Ducibus & Paribus Franciæ cognoscuntur; In *Anglia* universorum Procerum hoc Privilegium est, ut à membris Parliamenti superioris & Magno Seneschallo Angliæ judicentur, quod *Verdictum Parium* vocant *Cowel. Inst. J. A. de Judiciis. Imperii nostri* Immediati cives plerique Jus Austregarum habent, cujus specimen ante paucos annos eluxit in Wildfangiatus controversia, licet à solito Austregarum processu paulum difforme. Vid. *Burgold. P. II. Disc. XIX. §. 4. & 19.* Judicia de capite & fortunis Principum Imperii à Cæsaribus quidem sæpe administrata, sed non sine Ordinum contradictione; Et Electorum consensum requiri patet *ex Capit. Leop. Art. XXIX.*

III.

Partes controversiarum sunt *Accusatio*, *Defensio*: *Accusare* est alterum rei commissæ vel omissæ reum peragere; *Defendere* vim alienam amoliri. Utraque audienda Judici opus est, ut fiat, cui Legem suam applicare debeat: Persona accusans est *Astor*, accusata *Reus*; Qui agunt, agunt

agunt vel proprio nomine, vel alieno; Hoc modo si res gerantur vocant *Advocare, Procurare, Procuratores*, sc. Judiciales seu Advocati qui pro alio lites in judicio curant & persequuntur. In *Anglia* singulare est Regem ipsum in omnibus Actionibus Criminalibus Actorem esse. Accusationis & defensionis evidentior dilucidatio est *probatio*; quæ nititur vel argumentis intrinsecis & in natura rerum sitis, vel extrinsecis Testium, Juramenti. *Testibus* locus est, quia Judicem oportet ambobus litigantibus sese æqualem præbere, atque adeo dum utrique credit, neutri credere: Unde tertio quarto vel pluribus opus est, quibus demum fidem habeat. *Hobbes de Civ. c. III. Juramento denique*, ut si aliud argumentum vel testimonium desit, Divino testimonio confirmemur. V. *Cap. V. §. IX.*

IV.

Sequioribus ævis & crescente superstitione homines alia Probationum genera adjecerunt *Purgationes*, h. declarationes Innocentiæ dicta, & in duo capita distributa: *Purgationes Canonicas & Vulgares*. *Purgationes Canonicae* fiebant *Juramento*, de quo nulla controversia, vel *perceptione Eucharistia*, cujus Formula erat: *Corpus Domini sit Tibi in probationem hodie*. Prolixiorem V. apud *Sigonium* in examine cause *Lotharii ab Adriano P.M.* facta de *Regn. Ital. L. V. ad A. DCCCCLXIX*: *Purgationibus Vulgaribus* Veritas culpæ aut innocentia eventui præternaturali committebatur: Illas-

Hasque alias *Judicia Dei, & Ordalia* ab *Ordeel* seu *Urtheit* item *Legem Paribilem* vocabant. Erantque talia *Judicia* seu *Ordalia Ignis, Ferri Candentis, Aquę Ferventis, Aqua Frigida, Judicium Crucis, Offa Judicialis, Duella*: Eventu ubique simili, ut si quid præter naturale admitterent, & illæsa præstaretur persona ipsis subjecta, illa ulteriori disquisitione nulla amplius facta innocens pronunciaretur. Apud Hebræos tale erat *Judicium Aquę Amaraę*, quod *Lex Sacra* causis Adulterii alligat. Vid. *Num. V. 12. 13. 14.* Indeque sine dubio occasio cætera comminiscendi sumpta, quæ fiduciam tanto majorem hominibus imprimebant, quo frequentius miracula fieri sentiebant. Quis enim credat aut ferrum candens aut aquam fervidam citra miraculum non usturam? Et jam si *Digito Dei* regebantur istæ probationes, cur aliquando abolitæ sunt? Sin minus, cur usque adeo in *Ecclēsia* toleratæ; Quod *Spelmanni* est *ratiocinium Glossar. V. Judicium Dei.* Sed facta hæc nunquam sine præsumptione & Deum tentandi proposito, eventus sine scrupulo esse possunt, quo demum spiritu ducantur? *Habent Mosē & Prophetas,* edicit Abraham ex ore Dei, cum Dives in inferno similiter miraculum pro convertendis fratribus suis exposceret. *Luc. XVI. 21. Et Paulus ad Galat. I. 8. Etiam si nos ipsi aut angelus aliud Evangelium annunciaris, ac nostrum est, maledictus esto.* In hoc igitur acquiescendum. Pro *Judicio Aquę Frigidę*, quod hodiernum nō nullibi superest, seorsim allegari solet A-

quam sinu suo eos nō recipere, qui fidem in Aquæ Baptismo datā abnegarint. Sed Aquæ hoc propriū non est, nec ratione aut *καθίσχυσις* prædita dici poterit, ut dignoscere possit, an sacrosanctū Baptismi pactum violatum sit, ne nec? Aut si præternaturali virtute Divina id fecerit, iterum habere-mus immensum novorum miraculorum numerum, quæ nulla necessitate exigente patrarentur, quod in ignominiam Divinæ Majestatis cederet: Quæ omnia fufus diduximus peculiari *Diss. de Judiciis Dei*, ad quam B. Lectorem remittimus. Hujus loci quoque *Cruentatio Cadaverum*, quæ inter signa Homicidii reponi solet, ut qui homicidii postulatur si prælens sit, cadavera sanguine manent: Ejusque ratio reddi solet, quia sanguis innocens clamat è terra & vindictam exposcat, ut, *Gen. IV. 10.* Sed dubia adhuc est hypothesis observationum, an adeo frequentes & certæ sint, ut conclusio universalis inde formari possit. Præterea docuit experientia, hæmorrhagiam cadaverum aliis quoque ex causis accidisse, nec tantum in cadaveribus occisorum, sed etiam communi fato extinctorum. Notumque omnia fere cadavera humana ad motum violentiorem sanguinis aliquid emittere. Quæ pluribus diducta ante-
cit. Diss. de Judic. Dei c. ult.

V.

Sequitur demum *etuta veritas*; Ea; agnitione tum *partium litigantium*, tum *Judicis*. Partes, ut legum executione sibi nihil injuriæ inferri sen-

sentiant. Unde ipsi atrocissimorum criminum rei ante supplicium jubentur culpam palam declarare. Vid. Specimen ejus in sententia de supplicio Ravallaci Henrici IV. R. G. parricidæ apud Gramond. *Hist. L. I.* Quo sine & Tormenta introducta, non in testimonium & ad eruendam adeo quam agnoscendam & confirmandam veritatem: Neque enim iis subjici solent, nisi quorum facinorosa jam in aliis judiciis claruerunt; Idque nequis condemnetur, nisi ipse quoque agnoscat, sibi non fieri injuriam. Vid. *Puffend. El. J. L. I. Def. XII. §. 33.* In quo quidem & fontes solutionis eorum, quæ contra Torturam afferri solent, sitos putamus: Servile aliquid sapere, nec Reip. prodesse posse, cujus membra adeo exhausta & detorta fuerint; Etsi tamen insontem esse contingat, quæ par esse possit compensatio, ut illi de injuria satisfiat? Aut si mori oporteat, cur prius excarnificari debeant? Et ipsæ Resp. à tormentis aliàs alienæ analogum quidpiam plerumque excogitarunt, ut reus, licet convictus alias propriam confessionem delicto adjiciat. Quemadmodum Angli eum in finem *Penam fortem ab duram* suam commenti sunt, quam prolixius descripsimus. *Hist. Orb. Terr. p. II. c. V. §. XXV.*

VI.

Judex quod agnoscit prolata sententia exprimit, quod *decidere* vocant; idque vel *secundum acta & probata*, si rei veritatem evidenter docuerint, vel *secundum conscientiam Judicis*, si probata

N 5

qui-

quidem plausibilia, & contra quæ alter nihil excipere possit, existant, talia tamen sint, quæ ille aliter se habere sciat. Cujus rationem reddimus, quia probationes eo fine tantum instituuntur, ut Judicem veritate rei informet, qui si rem gestam jam ante novit, probationis opus non habet: Deinde quia Judicis sententia debet veritatem rei aut jus dicere, id jam si Judex sciat, etiam contra probata facere poterit.

VII.

*Consequens Decisionis est vel Appellatio à pro-
lata Sententiâ, vel ejusdem executio. Illa superior
imploratur in præsidium Innocentiæ, habetque
locum in Judiciis intermediis ac subordinatis, à
quibus ad summum in Republ. Legislatorem ex-
curritur: Unde Jus ultima provocationis Majestati
tributum, quippe superiorem non agnoscanti.
Quod tamen ex speciali concessione aliis etiam
tribui potest, veluti à Præfectorum Prætorio sen-
tentiâ appellare fas non fuit. L. 17. ff. de Minor 25.
Ann. Creduntur enim ii, quibus ob singularem
industriam exploratâ eorum fide & gravitate offi-
cii hujus magnitudo committitur, non aliter pro
sapientiâ suâ judicaturi esse, quam si Princeps ipse
judicaret l. un. ff. de Præf. Præf. In Imperio Turci-
co simili jure pollet *Supremus Vecirius*, excepto
puncto denegatæ Justitiæ, vel si pars innocens se
enormiter læsam sentiat. Quo in casu persona
appellans igni capiti imposito ad Imperatorem
accurrit, causamque suam ipsi exponit, nec cui-
quam*

quam ficet accurrentem sistere. In *Persia* qui ad Principem appellant, veste papiracea eum accedunt, testaturi, injurias sibi illatas majores esse, quam quæ papyro isti inscribi possint. *Autor Deser. St. Turc. L. I. c. XI. in Diar. Eur, Cont. XXI. Reserendumq; hoc fuerit Jus Majestatis delegandi alicui causam remotâ appellatione.* Q. *An à Principe malè informato ad melius informandum appellare liceat?* Resp. N. Quia omnis Appellatio debet fieri ab Inferiore ad Superiorem, ac proinde ab uno ab alterum, non ab eodem ad eundem; Neq; probabile est, Principem tot prudentibus Viris stipatum sententiam inconsulto prolaturum. Monent tamen aliquid ejus fieri posse si extrajudicialiter ad Relationem alterius partis rescriptum aut judicatum fuerit, idque non tam ex Jure scripto & Ordinario, quam per interpretationem æquitati & humanitati congruentem; Neq; Principis personam hic negligentiz aut Socordiz argui, sed potius exceptionem Sub- & Obreptionis proponi.

HX.

Queritur porro quo in loco habenda sit: *Extrema Provocatio ad Valem Josaphat seu ad Tribunal Jesu Christi?* Resp. *Negativa* non levibus argumentis innititur. I. Candore, qui erga omnes æque adhiberi debet, & sigillatim erga Superiores. II. Difficultate explorandi causas & fontes negotiorum publicorum. III. Moderatione illâ, quâ leves infirmitates & offensiones tolerare, & tran-

tranquillitati communi condonare debemus. IV. Quia Magistratus Authoritatem ita cum scandalo proculcamus, Subditorumque animos adversus Jus dicentes excitamus. Quia tamen provocationibus hisce aliquando eventus respondit, eoq; divinæ Justitiæ specimina desiderii Provocantium respondisse deprehensa sunt, res non semper de nihilo esse credita fuit; Ac proinde distinguendum autumamus *Provocationem super causâ* & *Provocationem super personâ* Adversarii. *Causa* ipsa si reus humano iudicio & potenti executione illius injustè opprimatur, à parte innocenti ad Dei Iudicium deferri potest, ita ut innocens ad Deum confugiat, & coram illo de innocentia suâ protestetur. Confer. *II. ad Cor. I. 2. 3. Rom. IX. v. 1. & 2.* Non tamen in particularibus quibusque injuriis, quas per injustam hominum Sententiâ patimur, ne obliviscamur illius *Matth. V. 44. Jac. V. 7. 8.* *Provocationem super persona* Adversarii quod attinet, eam difficiliorem esse arbitramur: Nam Imprecationes, Maledictiones & Denunciationes, quæ in S. Codice occurrunt, *Psal. XXXV. LXIX. CIX.* Spiritu Prophetico regabantur, ac proinde in imitationem trahi aptæ non sunt; Neque etiam omni vindicta privata liberam provocationem ejusmodi facile præstare possumus. Tanto minus ea definitè h. quoad speciem, modum, locum, tempus, institui poterit, quia properationem, tardationem omnesque Terminos & Periodos Iudiciorum Dei in terris obser-

observare possumus, non tamen præfinire aut prædicere, quod justæ Dei Providentiæ relinquendum est. Minime omnium ad spiritualia mala extendi oportebit. Nescimus enim an Deus ad-versarium velit convertere. Vid. II. Tim. II. 25.

CAPUT XV.

De

P O E N I S.

Pœna Damni & Sensus: Pœna quid sit: Jus puniendi solius Magistratus esse: Nos ipsi nec autores nec instrumenta Pœnarum nostrarum esse possumus: Pœna in vitis inferuntur: Vitia quædam, Actus interni, Cogitationes, Religio in pœnas non incurrunt: Cur Athei puniendi? De Pœnis Martyrum, Cadaverum, Posterorum: Æquivalens Pœnarum quale? Pœna Talionis: Ad quam Justitiæ speciem Pœna pertineant? Pœnarum finis? Jus aggratiandi; Asyla.

I.

Judicia excipiunt *Pœna* vel *Premia*: *Pœna* accipi potest *negative* pro defectu oppositi, seu fruitionis rei alicujus bonæ, vel *positive* pro eo quod ob delictum ab alio patimur: Quam Distinctionem Theologi Scholastici in materie de cruciatibus inferni suam fecere, & prius

Pœnz

Pœnz genus *Pœnam Damni*, posterius *Pœnam Sensus* vocarunt : Et *Pœnam Sensus* ex dolore ab igni & similibus inflictò, *Pœnam Damni* tantum ex privatione visionis Dei æstimant. Similiter incommoda, quæ patiuntur aliqui ob morbum contagiosum, aut corpus mutilum, aut alias impuritates, quales multæ extant in Lege Hebræa, ut arceri cœtibus, aut functionibus, licet proprie *Pœna* non sint, tamen ob similitudinem quandam & per abusum eo vocabulo nonnunquam appellantur, *Grot. J. B. II. XX. 1.*

II.

Pœna est Passio ob Delictum. *Passio* h. mali alicujus præsentis receptio, s. à Malo Molesto facta impressio : Malum molestum est, quod hominem dolore afficit, seu opinionem damni per præsentiam suam ipsi imprimit. *Ob Delictum*, in discrimen à passionibus Innocentum, Martyrum & scilicet qui patiuntur quidem, sed non puniuntur, cum nullius delicti rei sunt. *Grotii* Definitio, quod *Pœna sit malum Passionis, quod infligitur ob malum actionis*, verbis tantum à nostra divertit. Malum Actionis enim est Delictum, Malum Passionis istud ipsum quod passionem vocavimus, & hanc quidem infligi oportet, juxta generalem naturam passionum omnium, quæ ut tales fiant, requiruntur proficisci ab agentibus.

III.

Pœna quia passio est, Agentem requirit, unde procedat : Pati enim non possumus nisi sit, qui
in

in nos agat. *Solum Magistratum* id esse in eo clarum est, quod arbiter Publici fit ; Clarius adhuc, quia Delicta Leges tantummodo violant, eoque qui LL. autor est, idem violatarum vindex erit, Dn. solus Magistratus securitatem societati suae praestare potest, h. non tantum praescribere, quid cuique sit tribuendum & quomodo damnum alterius culpa datum compensandum sit, sed etiam unicuique quantum fieri potest, de injuriis & damnis non accipiendis cavere : Quod privatus facere nequit. *Nosmet ipsi* punire nos non possumus ; Pœna enim inviti est : Quod autem nobis ipsis voluntario inferimus, invitis accidere non potest : Nec amoris quem nobis debemus tenentudo permittit, ut molestum aliquod in proprium corpus decernamus, cum Molestum aversemur & fugiamus, Pœnam vero si nobis infligeremus non fugeremus, sed vellemus & appeteremus ; Appeteremus ergo rem, quam aversemur, quod contradictionem implicat. *Nec instrumenta Pœnarum propriarum esse possumus*, quia ne tum quidem omnis voluntas in nobis deficit, vel Amori proprio satis consulitur ; Videturque improbandi esse mores populorum quorundam, quibus reis injungitur ut sibi ipsis mortem consciscant, veluti in Japania frequentissimum & honestissimum supplicium capitale Ventris sectio non nisi propriis reorum manibus administrari solet. Vid. *Varen. Descr. Japan. c. XIX.* Rei enim sic instrumenta nimis activa se praebent ad propriæ naturæ ever-

everfionem. Similis ratio quoque, feu Pœnam
 ipfam ſibi accerſat aliquis, feu ecceleret eam, i-
 pſumque juvet: Manet enim Inſtrumentum Pœ-
 næ ſuæ & malum moleſtum ſibi ſi non creat, ut ta-
 men citius accederet quam par erat promovet.
 Sic peccant, qui ſuſpēndii damnati ipſi deſiliunt
 non expectata manu carnificis, quia circumſtan-
 tiæ inſerviunt, quæ mortem neceſſario attrahit,
 quam tq. moleſtorum moleſtiſſimum expectare
 non optare deberent. Secus tamen eſt, ſi inſtru-
 menta *mere paſſiva* ſint & in omnibus circum-
 ſtantiis cogantur; Coactio enim ſicuti contra
 voluntatem noſtram eſt, ſic reprehenſioni nulli
 nos ſubjicere poteſt: Quo pertinet ſi capitis da-
 mnati ſcalas ſponte aſcendant, capillos ſub mitris
 abſcondant &c. Hæ Circumſtantiæ enim ejusmo-
 di ſunt, quas mors ipſa non neceſſario ſequitur, &
 deinde id faciunt ad evitandam majorem mole-
 ſtiam, quæ metuenda erat, ſi talia non fierent, ut
 ne, ad ſcalas dum per vim rapiuntur, dolorem pa-
 tiantur, aut in decollatione geminum ictum ex-
 periri opus habeant &c. Eoque partes amoris
 proprii in eo adhuc explent, ut dum malum ipſum
 ineluctabile ſentiunt, leniorem ſaltim ejus gra-
 dum ſibi procurent. *Q. An licita ſit Pœnarum*
optio? R. A. Quia optio non rei ipſius eſt admit-
 tendæ vel declinandæ; Malum moleſtum enim
 reo certò ſubeundum eſt, quod proinde non eli-
 git, ſed invitus patitur; Id vero quod eligit, eſt
 tantum *modus* Pœnæ, & apparens mali moleſti
gradus

gnatus inferior, eoque per electionem non Pœnam ipsam quærit, sed quæ necessario subeunda est, leniorem fieri cupit.

IV.

Instrumenta Pœnarum sunt Persona, quarum opera Pœna à Reis sumuntur. Magistratus enim quia ipse non potest omnia effecta dare, assumit, qui ministerium suum ipsi præbent: Accedit existimationem ejus læsum iri, si omnibus rebus promiscue manum admoturus esset. In Veteri Rep. Israelitica Strangulationis ministri erant ipsi Testes. *Tr. Sanhedrin. cap. VII.* Lapidationis iidem primo, ac post eos totus Populus *Sanhedr. eod. l. Confer. Levit. XXIV. 14. Job. IIX. 7.* Ratio in eo videtur sita fuisse, quod ita testatum facere debuerint, se solius Justitiæ amore nec ulla alia re inductos testimonia sua posuisse. Sed nostris temporibus munus hoc certis tantummodo personis, *Lictoribus, Carnificibus, &c.* commissum fuit: Ut hominum mansuetudini tanto magis consuleretur quæ satius est, si à paucis ac vilioribus absit, quam si ab omnibus æque abesse requiratur. Hincque communiter istiusmodi homines abominationi sunt, quia in præstatione ministerii sui nihil præter dolorem in eo qui puniatur spectare præsumuntur, quod humanæ naturæ mansuetudini repugnat: Cujus quidem iterum Ratio fuerit, quia homines ejusmodi è fece vulgi sunt, neque quid humanitatis officia requirant, adeo sciunt, vel præstare dedicerunt. Eandemque

O

demque

demq; ob causam subinde infamia notati sunt, quia non sine crudelitate esse eoque humanam naturam exuisse concipiuntur: Quod tamen non tam *Officio* ipsorum, quam *Personis* transcribetur.

V.

Porro *Pena* quia passio est, malum molestum involvit, ac proinde non nisi *invitis* infertur, Malum molestum enim Dolorem infert; Dolorem vero tq. rem inimicam nobis averſamur. Unde patet, quare quando in eodem vallo extruendo idem opus faciunt rusticus & maleficus ad id condemnatus, malefico id pœna fit, rustico vero neutiquam: Quia ille ex obligatione tantum, eoque sponte id facere intelligitur, alteri vero tq. aliquid ab ipsius voluntate abhorrens istud imponitur, Vid. *Puffend. L. 1. Def. XXI.* Similiter hinc ratio pendet cur Pœnæ aliquando contemnantur, quia Rei molestiam quam Judex conceperat non experiuntur. Hinc nec averſandi causam sentiunt, eoque rem, quæ molesta esse debebat, contemnunt. *Contemnere* dicimus res illas, quas neque cupimus neque odimus; *Viles* res, quas contemnimus. Et *Contemptus* nihil aliud est, quam *Cordis Actionibus* quarundam rerum resistens *Immobilitas* quadam seu *Contumacia*, orta vel ab eo, quod Cor ab aliis Objectis fortioribus occupatum fit, vel ab eo, quod qualia sint illa, quæ contemnimus, experti non simus. *Pene* igitur si contemnatur eas non cupimus quidem, sed tamen

men nec odimus, idque vel quia molestiam earum ignoramus, vel quia ob aliud Bonum præponderans ad sensum earum occalluimus. Ex eodem sequitur, *cur crescentibus Delictis etiam Pœna crescere debeant*: Quia crescentia Delicta indicio sunt, sensum ordinariæ Pœnæ nullum esse: Ut itaque ejus aliquis sit, & Pœna reipsa Malum Molestum fiat, eam crescere oportebit.

VI.

Pœnis subjacent *Delicta*, h. Legum transgressiones, unde LL. læsas esse oportet, si Pœnæ sequi debeant. Et è contrario quæ Legi curæ non sunt, nec Pœnas habent. E quo sequitur, *non omnes actus vitiosos puniri posse, sed eos tantum, qui directe vel indirecte Societatem humanam lædunt*: Ratio, quia Leges propter Societatem humanam datæ sunt; Hæc igitur si læsa non est, nec Leges læsæ dici & per consequens nec Pœnæ expectari possunt. Sic itaque vitiorum Moralium internorum, ut *Puſillanimitatis, Avaritiæ, &c.* Pœnæ non sunt, quamdiu Societatem humanam non lædunt: Quia Legislatores virtutum & vitiorum curam non habent, nisi quatenus ex iis Actiones profluunt salutem Civitatis vel conservantes vel destruentes. Similiter *Cogitationum Pœnam* nemo patitur, eandem ob causam, quia Actus mere interni sunt, eoque Societas humana iis non læditur. Et præterea ratio nulla est, cur non talia peccata relinquuntur Deo punienda, qui & ad ea noscenda est sapientissimus, & ad expenden-

pendenda æquiffimus, & ad vindicanda potentiffimus, quæ verba funt *Grotii*. Interim fi limites suos egrediantur & in Actus externos influant, ratio ifta expirat, & *Pænis* fubjiciuntur, quia non amplius interni manent, fed actibus externis Meriti qualitatem adjiciunt.

VII.

An in *Caufa Religionis Inquisitiones fieri* & *Pæne* ftatui debeant famofa & praxi omnium Sæculorum afferta eft Quæftio. Nos ex iis, quæ modo diximus Rmus I. Religionem, quamdiu Actibus Internis continetur, violentiam nullam admittere: Quia nemo cogitationum aut confcientiæ alterius Dominus eft; Nec ullum ex iis civitati aut alii cuicunque Societati nafcitur in commodum. Quia vero in tanta Religionum diverfitate cancelli tales internis Actibus poni non poffunt, quin in aliquos Externos Actus erumpant, de Actibus hifce Externis Rmus II. Eos modum accipere à læfione, vel metu faltem probabili læfionis aut turbarum in Republica: Ratio eft, quia dum in fenfus incurrunt, non poffunt non Actibus Socialibus accenferi, eoque à conformitate cum Societate, in qua fiunt, determinari: Unde fit, ut in aliquibus Rebus pp. diverfæ Religionis cujusvis Exercitium rejiciatur, quia periculum fibi undecunque imminere observant Legislatores; In aliis vero duæ, plures aut omnes etiam exerceri permittuntur, ob metum periculi minoris; Qui tamen quia non plane abeft, ideo nun-

nunquam sine limitibus suis sunt diversa sentientes, nec alia Externa ipsis permittuntur, nisi quæ innoxia signa sint fidei ipsorum citra læsionem Religionis prædominantis. Alia prorsus *Atheorum* & *Blasphemorum* ratio est, quos ob violationem obligationis naturalis puniri oportet, & dum dissidentium transgressio est particularis quarundam Legum, horum est universalis LL. omnium læsio: Unde nec puniuntur ut subditi, qui LL. non observaverint, sed ut rebelles ac hostes, qui eas accipere noluerint.

IIX.

Eximuntur quoque à Pœnis *Actus humana naturæ inevitabiles*, seu quos homo ob imbecillitatem effugere nequit. Quia Leges uti feruntur de rebus, quæ in potestate nostra sitæ sunt, sic delicta versantur circa res easdem: Inevitabilia vero in potestate nostra non sunt, ac proinde puniri non possunt. Secus tamen est, si Actus sint non simpliciter humanæ naturæ inevitabiles, sed per adultam consuetudinem, aut s. attracti, quia hi non proficiuntur ab imbecillitate naturæ nostræ, sed à culpa præcedenti, quia aut neglecta sunt remedia, aut morbi ultro in animum admissi.

IX.

Tanto minus vero Pœnis subjacent *Actus innoxii*, his enim nihil delinquitur; Aut siquid intentetur ipsis non Pœna est, sed Passio. *Angli* ideo in declarationem Innocentiæ injuste occisi

Regis sui ipsum hodie Martyrem vocare solent & XXX. Januarii utpote diem parricidii ejus, *Martyrium Caroli*, quod & peculiari inscriptione adjecta Statuæ ipsius inter Statuas Regias in Bursa Regia Londinensi expresserunt: *Carolus Primus Monarcharum Magna Britannia Secundus, Francia & Hibernia Rex, Martyr ad Cælum missus penultimo Januarii 1648.* Et prostat peculiaris Liber, quo cùmuni nomine Martyres vocantur omnes, quotquot ob causam Regiam passi fuerant: *The Loyal Martyrology and the Characters of those Regicides by William Winstanley Lond. MDCLXV. 10.* Similem ob causam in Ecclesia Nomen Martyrum receptum est, iisque tributum, qui innocenter ac solummodo ob præbitum veritati Divinæ Testimonium morerentur, quod ea propter etiam maximi habuere Vid. *Tertullian. Scorpiacum s. de Laude Martyrii, Cyprian. Epist. IX.* quæ continentur laudes Martyrum, qui ipso in Secessu adhuc constituto coronam sumserant. Adde *Fl. Joseph. de Maccabæis*, quo toto libro Martyria fortiter perferenda commendat. Hos tamen an se mper Causæ Bonitas commendaverit, Christianus Amor vetat rigorosè inquirere: Ut si sponte sese Martyrio obtulerint, aut alieno Cultui, à quo abesse & poterant & debebant, se immiscuerint, aut per Actus ejusmodi, vel non requisitam Confessionem, Ecclesiæ & Veritati nihil accesserit, aut sedem & tuto & commode migrare potuerint &c. Quæ certe non una vice aut uno in loco

conti-

contigisse in Martyrologiis multoties observare est, & ab omni imprudentiâ, ἀλλοτριοπιστυοτίας, Zeli absque scientia, aut præsumptionis suspicione liberari vix poterunt: Quemadmodum primis Christianismi sæculis Imppp. *Diocletiano & Maximiano Johannes Nicomediensis* Pœnas dedit, quod Nicomediæ Edicta adversus Christianos detraxisset ac discerpisset præsentibus in Urbe ipsis Imperatoribus: Vid. *Euseb. Hist. Eccl. IIX. c. V. Baron. Martyrol. ad d. VII. Sept. Andas Episcopus* Persicus Templum, in quo Ignis à Persis colebatur, evertit, cumque jussus à Rege Varane id instaurare renuisset, causa extitit crudelissimæ adversus Christianos persecutionis. *Theodoret. Hist. Eccl. L. V. c. XXXIIX.* sed qui ipse hoc factum ἢ ἐν εἰς δέον, ἢ ἐν εἰς καὶ ἔργον fuisse judicat. Et inter recentiores *Wilhelmus Gerdiner.* Anglus An. MDLII. Cardinali missam coram Rege ac Proceribus magnaq; populi frequentia Lisbonæ celebranti, altera manu hostiam eripuit & pedibus calcavit, altera calicem effudit. Vid. *Fox. Comment. Rerum Eccl. gestar. p. 203. & Martyrolog. Germ. in 8. p. 278.* Item *Johannes Aventroot* Civis Ultrajectinus, Ultrajecto ubi aliquandiu vixerat in Hispaniam se contulit, ut Regi ostenderet Papæ Antichristianismum, eumque ad destructionem ejus hortaretur, quo nomine etiam combustus fuit A. Ætatis LXXXIV. Nos ἐπέχομεν in hisce talibus, & si quidem Actus ejusmodi peculiare & heroici Zeli ad destruendam idololatriam ejusque adminicula

dicendi sint, eos admirari malumus, quam imitandos aliis proponere. Confer. *Voët. vol. II. Disp. de Signis & Mirac. p. 1124. Et vol. III. Disp. de Idololatr. Indirecta p. 309. & seqq.*

X.

Principes pœnis non subjacent, quia supra Leges sunt, quod liquido demonstratum *Cap. XII. §. IV.* Nec *Bruta*, cum infra LL. sint. Vid. *dict. Cap. & §. Cadaveribus* quando intentantur id fit I. In criminis seu veri seu intentati detestationem: Sic *αὐτοχέιστον* cadavera ordinarie Pœnis subjacent in detestationem criminis, quod vivus in seipsum commiserat. II. In declarationem, corpus istud dum vivum esset Pœna tali dignum fuisse: Quo quidem sensu æquivalet isti Pœnarum generi quod in effigie peragitur, quippe eodem fine suscepto, in declarationem nempe, personam cujus ista effigies sit supplicio tali dignam esse & per actum ejusmodi infamem reddi. Dn. nec *Infantum & Furiosorum* Pœnæ aliquæ sunt, quia delicta sua inscii ac proinde & inviti committunt: Hinc etiam *Pregnantes* ordinarie non puniuntur, nequid innocuo fœtui inferatur, quod solius matris erat ut lueret. Quod si tamen Rationis vestigia interveniant, ex gradu eorum & Delicti conditio & Pœnarum Arbitrium oportebit statui: Sicque communiter Infantes tunc non absolvunt, si malitia præsumatur ætatem supplevisse, h. si sufficienti supra ætatem Rationis Exercitio præditi esse illudque in abusum vertisse de-

prehen-

prehenduntur. Pariterque nec Furiosos, si ex malitiâ defectum Rationis simulent, sive si Rationem ideo celent, ut malitiam in usum suum vertere queant: Tunc enim Ratione non carent, sed se carere tantum simulant.

XI.

Pœnas Posterorum quod attinet, de iis certum est quod ipsa non possint delinquere, quia non existunt; Et Non Entis nulla esse Accidentia, plus satis in Scholis notum Axioma est. Hinc itaque rursus sequitur, nec eos Pœnis proprie ac per se subjectos esse. Quod tamen liberi aliquando Parentibus in servitutem redactis ipsi servi fiant, vel Posteris Privilegiis aut commodis aliquibus careant, quia majores eorum ipsis digne exciderant, id rationes has habet. I. Afflictiones ejusmodi proprie Pœnæ non sunt, sed Infortunia tantum: Quemadmodum enim qui ex Imaginatione Matris nævosus, mutilus aut similiter nascitur, id nulla sui culpa fert, sed mera Naturæ inclementia, unde etiam nihil aliud in eo agnosci potest, quam merum Infortunium, quo alii homines non involvuntur: Aut si cujusvis privatorum nostrum sortem cogitemus comparatam cum alia alterius sorte meliori, nempe nos tenuiori nota, humiliores, debiliores esse quam alterum aliquem, non alia ratio est quam quia ita nati sumus, h. infortunium nostrum id ita tulisse, quod nos cum nasceremur mutando non eramus. Ita jam de defectibus civilibus eodem modo dicendum erit, eos liberis

beris adhærere, 'quia dum à Parentibus servis, a-
 grestibus &c. prodeunt, nō possunt non incommodis
 statum talem comitantibus onerari, ac proinde
 Infortunium ferre, quod mutando non erant.
 Idem docet Cl. Puffendorf. L. I. Def. XXI. §. VII.
 verbis hisce: *Proprie non puniuntur liberi, quan-*
do pater ob suum delictum pecunia aut amissione feu-
di mulcatur praesertim cum ista ratione liberis non
directe damnum datur ablato eo, ad quod jus pro-
prium habeant, sed duntaxat per consequentiam da-
mnium illud veniat, nempe dum non habent, quod ha-
bituri alioquin fuissent, cessante nimirum conditione,
sine qua jus non habebant, quae erat, ut ea bona pa-
rentibus ad mortem usque essent conservata: Sic
quando parentibus ob delictum in servitutem redactis
liberi ex illis post nati servi quoque sunt, in his ne-
quaquam poena rationem habet servitus, sed infor-
tunii duntaxat, praesertim cum nemo antequam sic
jus habere possit, ut tali & non alia conditione nasce-
rerur. Sed in isto minus accuratus videtur quod
 Liberos etiam damnum pati doceat: Damnum
 enim proprie patimur in iis rebus, in quas nobis
 Jus perfectum competit, h. si laedamur in eo,
 quod jam habemus, vel non accipimus, quod ex
 pacto aut Lege Civili debebatur. Hic vero nul-
 lum Jus praecessit, quia enim non sunt, nec jus ha-
 bere dici possunt & per consequens nec in Jure
 suo laedi. Verum his haec forsan in Voce erit, & po-
 tuit Damnum sensu latiori pro incommodo quo-
 cunque accepisse: Nobis satis est indicasse Libe-
 rorum

rorum incommoda, quibus per Nativitatem onerantur, non Damnum proprie dictum esse, sed merum Infortunium.

XII.

II. Poterit in Posterios proprie sic dicta *Pœna* cadere, si præsumantur idem facturi esse, quod majores ipsorum ante designaverant. Sic *Adami* peccatum in nos transit & una cum eo *Pœnis* divinis addicimur, idem enim facturi fuissetis, si extitissetis: Quamquam alia insuper hic interveniant, verum quæ Reverendo Theologorum Ordini committenda sunt. Similiter *Familia*, *Collegia*, *Civitates* oneribus, ac molestiis nonnullis in perpetuum addicuntur, quia Posterii Antecessoribus succedunt, eos repræsentant, sicque tacite q. approbare præsumuntur, quæ isti deliquerant. Et in Crimine Læsæ Majestatis olim *Pœna* ex parte in Liberos redundavit, quia in iis Paterni h. hereditarii Criminis exempla metuuntur, veluti Imp. loquitur. *L. 5. C. ad L. Jul. de Maj.* Unde tales reddi jubentur, ut perpetua egestate sordentibus sit & mors solatium & vita supplicium *L. ead.* Et *Japanenses* eandem ob causam id in tota Familia morte vindicant, quemadmodum & nostro tempore placito Curia Parisiensis in Ravallacum cautum fuit, ut *Parentes scelesti hominis ditione abstinerent Gallica, sub Pœna Capitis, non secus ac agnati, Ravalliaceo Nomine infami in omne ævum futuro. Gramond. L. 1. p. 8.* Alibi tamen in Christiano orbe id sola nominis muta-

mutatione ferme expiatur, quanquam ne illam quidem attenderit Serenissimus Angliæ Rex *Carolus II.* sed universali gratia omnes donatos reddidit, qui Gloriosiss. Parenti ipsius mortis causa extiterant, solis iis exceptis quos Parliamentum peculiari denominatione exclusurum esset. Unde ipsi *Cromwelliano* & Nomiini & Familix pepercunt, quæ hodiernum non plane extra Angliam est; Et solis illis, qui primarii Regicidii autores fuerant, gratia ista Statuto Parlamentario denegata fuit, ut Concionatoribus aliquibus, Judicibus Regis, *Wilhelmo Huletto*, qui putabatur fuisse Executor Regius, & paucis alijs. Sicq; de ipsa Lege supra dicta judicat *Alciatus*: Sibi videri eam magis factam ad terrorem, quam ad futuram observantiam.

XIII.

Ex dictis hisce videtur lucem sibi scenerari *ἐναρτισθαι* istud Sacri Codicis, Quod Deus verbis Decalogi minitetur, Se Peccata Parentum vindicaturum in tertiam & quartam generationem, alibi vero Filios Delictorum Parentum teneri nolit. Posterius declaratur *Ezech. XIX.* 2. 3. & seqq. Prioris rationem ultimis verbis *S. seq. Tertullianus* ap. Grotium addet. Limitari verò solet, videlicet Deum vindicare Peccata in liberis, si liberi ac nepotes parentum impiorum insistant vestigijs. Quod quidem non plane improbandum est, quia tunc Delicto eodem communicant. Veruntamen id simul considerari merebitur,

tur, Delictum tunc non amplius esse Parentum, aut alienum, sed proprium & filiorum ipsorum; Et filios non puniri, quia talibus Parentibus nati sint, sed quia facti complices & ejusdem facinoris rei habentur. Nos in *Pœna* hac ad Liberos & Nepotes extendenda agnoscimus I. Comminationem istam seorsim ad *Idololatriæ Crimen* dirigi. *Non adorabis ea: Ego sum Dominus Deus tuus fortis, Zelotes, visitans &c. Exod. XX. 5.* Idololatria verò unum è Criminibus *Læsæ Majestatis Divinæ* est: Est enim facinus, quo homo declarat sibi non amplius esse voluntatem Deo obediendi: Unde veluti Crimen *Læsæ Majestatis Humanæ* ideo gravius est aliis Delictis, quia Subditus Pacto generali obedientiæ eoque omnibus simul Legibus renunciavit; Sic etiam Idololatriam graviolem esse oportet Delictis aliis, cum non specialem Legem sed generale Obedientiæ pactum violet. Atque jam velut inter homines Crimen *Læsæ Majestatis* ad sobolem & universam Familiam extendi potest, sic tanto magis in Crimine *Læsæ Majestatis Divinæ* id fiet, punienturque tunc Liberi, quippe in *Causa* parili constituti, & in quibus paterni ac hereditarii criminis exempla metuuntur. Confer. *Grot. J. B. II. XXI. XIV. II.* Dei verbis non tam *Pœnam* indigitari, quam *Infortunium* per Delicta & *Pœnas* majorum attractum, qua de re præc. §. XI. fusius. Hocque sensu mitissime omnium putamus accipi posse, quæ de *Maledictionibus, seu Infortuniis Familiarum aut Nationum earum-*

earumque causis vulgo circumferunt, vel suspi-
cantur, comminiscuntur etiam aliquando: Quales
sunt, quos in Vasconia Gallia Provincia Capotos,
les Capots, seu *Gabets* vocant: Item *Sciapotes* in
litore Malabarico; Nec dissimile est quod jacti-
tant stelliones hodierni Cingarorum & Zigeuno-
norum nomine passim noti: De quibus Vid. *Hist.*
Orb. Tripart. P. I. c. LX.

XIV.

Quid in casu, si liberi superstites adhuc
Parentibus patiantur, sentiendum sit, explanat
idem *Grot. l. proxime cit.* nempe Deum in eos a-
gere non *Pœna* sed plenissimi *Dominii* jure; Et
Parentes interea spectaculo tali, vel metu saltim
ejus tanto gravius puniri. Unde id, quod modo
diximus, sponte sequitur, Liberos tunc non *Pœnas*
sed *infortunium* pati. *Ipsè Jus Dominii plenissimum*
habet ut in res nostras, ita & in vitam nostram, ut
munus suum, quod sine ulla causa & quovis tempore
auferre cuius quando vult potest. Igitur si morte
immatura ac violenta rapit liberos Achanis, Saulis,
Jeroboami, actuali in ipsos jure Dominii non Pœna
utitur, sed eodem facto gravius punit Parentes. Nam
si superstites sunt, (quod maxime spectavit Lex Divi-
na, atque ideo Lex minas istas ultra abnepotes non
extendit. Ex. XX. quia ad eorum conspectum pertin-
gere potest humana etas) certum est Parentes puniri
tali spectaculo, gravius enim id illis, quam quod ipsi
ferunt, ut à Chrysostomo recte dicitur, qui cum con-
sensit Plutarchus: Nullum durius supplicium, quam

*eos, qui ex se sunt, ob se miseros spectare: Sive non
se usque provivunt, tamen cum eo metu occidere ma-
gnum est supplicium: Duritia populi, inquit Tertul-
lanus, ad talia remedia compulerat, ut vel posteri-
meibus suis prospicientes legi Divinae obedirent.*

XV.

*An aliquis teneatur. Delictorum alterius, gene-
ralior Quæstio est, sed ex eodem fundamento asse-
renda, si sc. præsumatur id facturum fuisse quod al-
ter fecerat, vel generalius, si communio quædam
circa eadem Delicta inter ipsos interveniat: Unde
qui factum vitiosum jubent, qui consensum requisitum
adhibent, qui adjuvant, qui receptum præstant,
aliave modo in ipso crimine participant; qui consilium
dant, laudant, assentantur, qui cum ex jure proprie-
dicto teneantur vetare, non vetant, aut cum tenean-
tur ex simili jure opem ferre injuriam patienti non
ferunt opem, non dissuadent, cum dissuadere debeant,
qui factum reticent quod notum facere ex jure ali-
quo tenebantur, hi omnes puniri possunt, si in ipsis
talis sit malitia, qua ad meritum pænæ sufficiat, con-
cludit iterum & fuse diducit Grot. II. XXI. §. 1. &
seqq. Et ratio universalis omnium est, quia
Delicti Communio in iis intercessit. Sic Rectores
tenentur delictorum Civium suorum, si ea com-
mitti passi fuerint, h. sciverint ea, & cum potuis-
sent non prohibuerint: Parentes liberorum,
Domini servorum culpam ferunt in similibus Cir-
cumstantiis: Sed in Hypothesi ad personas Pru-
dentia & applicantis & judicantis opus est, tanto
magis*

magis si iudicium de *Pœnis Divinis* in partes veniat. *Sæpe ex occultis causis Dei ultio in Reges est, sæpe pro Populo Reges, pro Regibus sæpe plectuntur populi, ut visum Divinae providentia: cui subjacent Reges & populi, quamque Hominum securitas & ultio aequè movent, inquit Gramondus, ubi pedicularè morbum Philippi II. Regis Hispan. describit, L. IV. p. 262.* Poterit tamen dici in hisce talibus delinquentem solummodo puniri, alterum vero Infortunio tantum affici, idque ex jure Dei in homines plenissimo. Sic Principem Pium dum adimit Populo impio, illum quidem ex placito suo vita privat, sed Populo id ipsum *Pœna* loco est, dum spes affuturæ in posterum securitatis & tranquillitatis suæ ipsis adimitur: Contra ob Davidis peccatum Populus innocens peste conficiebatur, iterum ratione Populi ex jure absoluto Dei in homines: *Pœna* vero Davidis erat: *Acerbissimum enim est delinquentibus Regibus supplicium id quod populis infligitur. Chrysost. Qu. ad orth. CXXXIIX. Qu. An Pœna ad heredes transeat Resp. A. sed præsuppositis quæ hæcenus sæpe diximus. Extra ejusmodi casum si sit, Heres, qua heres Pœnæ non tenetur l. si Pœna ff. de Pœn. Inst. I. Heredem representare defunctum. Resp. Sed non in Personalibus, qualia sunt Merita propter quæ Pœnæ infliguntur. H. Heredem teneri debitis defuncti. Resp. Debita adhærere Bonis, non defuncti personæ. Vid. iterum Gros. §. XIX.*

XVI.

Propter quod Pœnæ infligantur est *Meritum*, de cuius natura jam dictum præc. *Cap. V. §. XI.* Esse nimirum Jus accipiendi ab altero rem factis suis æquivalentem. Rem Æquivalentem istam vero arbitramur consistere in re simili illi malo, quo læsa pars affecta est. In quo quidem seorsim notari oportebit I. *Simile.* II. *Læsam Partem*, & ex iis erui, quæ Proposito nostro inserviunt. I. *Simile* quia est, non requiretur esse idem, eoque non necessario aliquis idem patitur, quod alteri intulit. Causa in eo, quia ejusmodi Pœnæ genus non quadrat semper. Pœnæ vero sicut ex merito infliguntur, ita jus dicunt & per consequens applicationem debitam seu congruam: Jam autem quæ non quadrant, congrua non sunt, quod in Terminis claret: Prob. ulterius, quia hoc modo adulteria, stupra, fœdi concubitus & ff. commode puniri non possunt: Et in plerisque aliis criminibus Pœna justo esset levior; Nec satis attingeret finem Pœnarum, qui est cautio de securitate singulorum; Præterea Audaciæ conditio hac ratione longe melior esset, quam Innocentiæ, siquidem illi nihil plus metus à Legibus, quam huic à facinorosorum malitia foret, superstite adhuc spe fallendi, aut per fugam, vel alia ratione Pœnam declinandi: Quæ enotavimus ex sæpius laudato *Puffendorf. L. I. Def. XXI. §. X.*

XVII.

Similitudo itaque in *Pœnis* requiritur, h. non
 P iden-

indentitas, sed convenientia cum damno illato. Quæ unde peti debeat si quærat, Rmus, petendam esse à *sine* omnium Actionum Civiliū, nempe *Bono Publico*, à quo prout damnum illatum parum vel longe distare videbitur, sic pœna hæc, illa, ista esse requiretur: Unde mirum non est, si delicta etiam levissima aliquando morte puniantur, quia licet in se parva sint, Publicum tamen enormiter lædere judicantur; eoq; intuitu ipsius magna fiunt. Sicque ipse Deus exiguam Pomi morfiunculam (quantilla res!) in Adamo & nobis omnib; posteris ejus æterna morte vindicavit, non quod in se res magna esset, sed quod enormi læsione Majestatis Divinæ magna fieret. Et in militia vel pomum carpsisse, vel vestigium unum extra metam posuisse, sæpenumero capitali supplicio vindicatur, non ob rei magnitudinem, sed usu militaris Societatis ita poscente: Contra gravibus delictis aliquando mitiores Pœnæ irrogantur, quippe temporibus & usui Reip. accommodatæ: Ut si vitium aliquod in mores abiit, ut propter delinquentium multitudinem Pœnæ exigendæ locus non restet, nisi per supplicia Civitatem prorsus exhaurire velis, Reip. necessitas Pœnas remittere jubet; Aut si ingruente bello alii idonei desint, quis dubitat Duci strenuo exilium, aut capitis supplicium merito, Pœnam esse remittendam, ideo quod opera ipsius Resp. isto tempore carere nequeat? *Puffendorff. §. IIX.*

XXIIX.

Exinde simul patet, *cur eadem delicta in omnibus Rebuspp. non eadem Pœna maneant, & cur Pœna, quæ in una Rep. Capitales sunt, in alia non Capitales habeantur?* Videlicet quia pro Ingeniorum uniuscujusque Populi tractabilitate, duritie, asperitate Bonum Publicum non ubivis eadem efflagitat. Quam rem, si in Hypothesi applicetur ad Quæstionem de *Furtis*, utrum Pœna Capitali afficienda sint, necne, eodem responso facile expediemus: Capitalement esse posse pro Regionum & Ingeniorum varietate, si nempe securitati Publicæ aliter caveri nequeat. Unde licet in Rep. Hebræorum Furta pro capitalibus non habita fuerint, nostris tamen Rebuspp. quæ aliud statuunt, id nihil præjudicat, cum necessitas publica hic alios & graviores obices poni requirat, quemadmodum ipsis LL. Hebræorum gravius punita fuerunt Furta de pascuo, quam de domo vid. *Exod. XXII. 1. & 9.* Quia major pro pascuis necessitas militabat. Quod in contrarium afferunt, *Proportionem debere esse inter Pœnam & Delictum, Furtam vero aliquot Imperialium cum Vita Homini nullam proportionem habere; Ei Rmus Proportionem manere integram, sed quæ non ex rerum levitate, sed Reip. necessitate æstimanda sit.*

XIX.

Hinc etiam deducimus, cur in Rebuspp. nostris tam varia mortis genera recepta sint fontibus infligenda, seu potius, cur tot cruciatus morti font-

tium præmittantur, cum alias mors ubivis eadem sit, & morte ipsa gravius supplicium non possit inveniri: Nimirum quia necessitas Publica frequentiam delictorum ita coerceri requirit. Quamvis, siquidem privato licet de rebus publicis aliqua cogitare, dubitari possit, an sine suo ita potantur sapientissimi Legislatores? Cum non obstante totuplici acerbitate delicta nihilominus frequentia sint, & aliæ Resp. quæ minorem cruciatuum varietatem habent, ideo frequentiora delicta non videant. Agnoscit hoc de Anglia sua diligens Status Anglicani Scriptor *Tb. Smith. Rep. Angl. L. II. c. XXVII.* & ita loquitur: *Genus Supplicii aliud in homicidas, grassatores, sicarios, raptores, cateraq; ejusmodi facinoræ, quæ majestatem non imminuunt, præter suspendium non habemus decretum, defunctorum corpora sepeliendi cuique conceditur facultas: Caput amputare, equuleo subjicere, in frustra secare, in rotam confrigendum aliquem exponere, nobis inusitata sunt, nec alibi tamen infrequentiora sunt homicidia.*

XX.

Denique & Quæstionem huc referimus, ad quam speciem Justitiæ, Commutativamne an Distributivam, Pœne pertineant? Nos ut Justitiam in genere ex constanti & perpetua voluntate suam cuique tribuendi satis æstimari posse putamus, ita Commutativam fieri arbitramur, si inter privatos occupetur; Distributivam si à publico in privatum tendat; Seu brevius: *Justitia distributi-*

va ver-

va versatur circa Actus Sociales, *Commutativa* circa Actus finguiare. *Hac* exercebitur in mutua Juris translatione ; *Illæ* in Juris nostri in alium prosecutione. Instantias quæ in contrarium adduci possint, diluendas præsens pagina non capit, veluti & quæ *H. Grotius* de ipsis Nominibus disputat. Ex istis vero ita positis Pœnas ad Justitiam Distributivam referimus ; Et ratio est quia à Publico in singulos proficiscuntur. Ad *Commutativam* non possunt pertinere I. Quia in Pœnarum irrogatione Publicum spectatur, Privatus autem non nisi secundo ac propter Publicum. II. Quia nulla inter Personam privatam læsam & lædentem intervenit mutua Jurium translatio : Quam de essentia Justitiæ *Commutativæ* esse autumamus. *Puffendorfius* cur Justitiam Vindicativam induci & ad eam Pœnas referri velit, penetrando non sumus ; Neque enim videmus cur non posita ea & quarta species, quæ Præmiorum collatrix sit vel plures etiam adjici debeant ; Vel quid desit Pœnis, quo minus in illis obveniat recta applicatio eorum, quæ ex pacto societas cum membro aut membri cum Societate debentur, quam tamen *Distributivæ* naturam esse prodit *L. I. Def. XVII. §. II.*

XXI.

Grotius Pœnas ad Commutativam seu prout ipse vocat *Expletricem* Justitiam refert : Videri n. delinquentem se delicto suo Pœnæ obligasse & quasi ex contractu ad eam ferendam teneri ; Quia

sicut qui vendit etiam si nihil peculiare dicat, obligasse se censetur ad ea omnia quæ venditionis sunt naturalia: Ita qui delinquit sua voluntate se videri obligasse Pœnæ, cum crimen grave non possit non esse punibile, adeo ut qui directe voluerit peccare, per consequentiam & Pœnam mereri voluerit. Sic Imperatores cuidam dicere, Ipse Te huic Pœnæ subdidisti; & qui sceleratum capiunt consilium suo merito jam tum puniri, i. sua voluntate Pœnæ meritum contraxisse dici; Et *Tacito* mulierem quæ se seruo conjunxisset, in servitutem sui consensisse dici, quia id Pœnæ in tales erat constitutum. Sed enim in Pœnis Contractui locum non esse ante diximus, quia in omni Contractu est mutua juris translatio, quæ in Pœnis non est: Pœnas vero non nisi invitis inferri patuit.

§. V. Hos saltim per consequentiam eas velle hic urgetur, quod negamus I. Quia hoc modo nulla Legis transgressio Delictum foret: sed quam suo quisque periculo libertatem emeret, eam jure haberet. Ratio, quia dum Pœnam aliquis velle potest, Libertatem habere censetur aut Delicto abstinendi, aut Pœnam subeundi, eoque Delicto non necessario abstinere dicendus erit. II. Non deliquisse dici possent, qui suo Damno delinquant. Ratio eadem, quia Lex censenda foret Libertatem proposuisse aut facinore vacandi, aut pœnam ferendi. III. Pœna precii loco proponeretur, quo licentia faciendi ea, quæ Legi prohibentur, venundaretur. *Hobbes C. XIV. §. XXIII.*

XXII.

Restat *Finis* Pœnarum, qui est *Securitas Publica*, ut universis & singulis caveatur de damnis accipiendis. Ex quo deinde alter fluit, *Terror singulorum*, quo Voluntates eorum ad obedientiam confirmantur: Hoc est, ne quid in posterum simili modo designetur, quo alius quis in Publico lædatur: Idque fiet, si qui deliquit vel tollatur, vel vires nocendi ipsi auferantur, vel malo suo delinquere dediscat. Hinc si malum infligatur absque consilio publico cavendi, aut Subditos reformandi Pœna non est, sed factum hostile, quia Pœna sine fine suo esse non potest. Et Privati vindicta ideo inutilis est, quia privatus Securitatem suam Publico præstare non potest, vel terrore alios avocare: Unde & rationem petimus, cur Pœnæ publice fieri debeant? Quia cuique ita in memoriam vocatur, quam tenere securitatem suam Respublica diligit, quamque severe ipsa ei cautum velit. His accedit particularis privatorum *Finis*, *Utilitas* ejus & qui deliquit, & ejus intererat delictum non esse; sed sub universali ista cõprehensi, quia quicquid ab his exigitur vel obtinetur, id omne in communem locum Securitatis Publicæ confluit, & propter eam contingit. *Utilitas* ejus qui peccavit in emendatione consistit; *Alterius*, cujus intererat delictum non esse, I. ne tale quid postea aut ab eodem aut ab alio patiatur. II. Ut damni, quod passus fuerat, causa ipsi satisfactio detur; De priori non adeo res dubia.

est; Posterioris fundamentum in Lege illa Sociali situm est, ne quis inferat alii, per quod Pax & Societas humana turbatur, cujus vigore lædens tenebitur ad compensandum alteri damnum, quod sua Culpa quoquo modo intulerat, & præterea ad cautionem de non offendendo in posterum.

Q. In quo consistat satisfactio? R. Reduci ad priora & retributione æquivalentis à magistratu determinati absolvi posse remur: Ut enim plane in eundem statum redeamus, quo ante injuriam vel delictum nobis intentum fueramus, impossibile est. Læsis enim semel facta nunquam desinit esse Læsis, cum factum infectum non possit fieri.

Quid e. æquivalens præstabit? R. mus Solamen & rationem mulcendæ læsi molestiæ. Quemadmodum qui furto rem amittit, & duplum aut tripulum ejus recipit, nunquam ideo desinit injusta ablatione læsus esse, sed istud quod accipit, in solamen passæ injuriæ nanciscitur: Et qui ab homicida occisus est, ideo non reviviscit, quia alteri etiam moriendum est, sed ex morte alterius superstitibus solamen visæ injuriæ hauriunt. Sed determinatio ejus à Magistratu expectanda est; Ratio, quia sibi soli non punitur, sed prout conducit universaliori Fini, securitati publicæ; Aut si Solamen esset, Publico fieret inutile: Unde & *Puffendorf.* bene judicat parum cum ratione congruere, quod apud nonnullas civitates in homicidio penes occisi cognatos sit, homicidæ pœnam condonare aut relinquere, quia non primario mul-

mulcendo ipsorum luctui, sed ob exemplum hominem jugulari è re est.

XXIII.

Oppositum q. Pœnis est Jus aggratiandi seu veniam delictis dandi. Discrimen ejus à Dispensatione & Æquitate, quod cum Æquitas rem de qua quæritur Legi subjiciat, sed factam esse neget, & Dispensatio rem factam esse agnoscat, sed Legem comprehendere neget, Venia & Factum & Legem agnoscat, sed effectum Legis inhibeat, idq; ignoscendo vel parcendo. Ignoscere est effectum Legis plane tollere; Parcere eundem non tollere, quidem, sed suspendere. Ex parcendi actu Asylæ fluunt, quæ sunt loca refugii immunitatem contra vim præstantia, in quæ quidem ab omnibus fere nationibus consensum fuit. Selectus eorum vero iste, ut loca essent, quibus jam ante reverentia aliqua competeret, qualia templa, signa in castris, statuz & imagines Cæsarum. Causa, ut munimento essent propter vim injustam. Apud Christianos ad quævis loca sacra extensa fuerunt, sed nimia indulgentia gravissimis delictis occasionem præbuit, dum facinorosos promiscue omnes Ecclesiarum immunitatibus gaudere passi sunt: Unde & plerisque in locis huic rei derogatum est libereq; facinorosi iis extrahuntur: Cujus ratio non ut Deus ideo contemnatur, sed quia Religione ad receptacula & irritamenta maleficiorum uti velle ejus pessimus abusus est. Vid. plur. Müller. de Asylis.

CAPUT XVI.

De

DIGNITATIBUS.

*R*atio ordinis: Dignitas nulla quin fluat è publica existimatione: Quid sentiendum de Nobilitate Virtutis? Jus Dign. conferendi etiam extra Civitatem extenditur: Dignitatum honorariorum Syllabus & notabilia: An è re sit eas bonis donari? An juvet eas multiplicari? Dignitatum personalium index: Dignitates Officiaria Imperii, Angliae, Svediae: De Consiliariis, Primis ministris, Legatis.

I.

*S*equitur ut de Dignitatibus agamus, sed Publicis: Generalis natura Dignitatis enim Cap. VI. jam exposita. Ratio tractandi hic gemina, una, quia praemia sunt Reipublicae; Altera quia adminicula praebent Imperio Publico; Unde & duum generum Dignitates constituendae Honorariae & Officiariae: De quibus non nisi parcissime ac veluti per Indicem agemus; Prolixius enim jam integro scripto plerasque earum profecuti fuimus, & residuum earum quod est propediem nos adjuncturos recipimus.

II.

Causa Dignitatum Agnitio Publica, seu proprius

pius ad propositum nostrum , *Judicium Majestatis*. *Majestate enim jubente Dignitates sustinentur l. 5. C. de Dign.* Unde nec aliqua est , quin causam hanc agnoscat. Et Dignitas licet in se nihil aliud sit , quam *eminentia super alium* , causam tamen cur emineat semper præsupponit : Veluti ipse Princeps ideo aliis eminent , quia cives illum præstare posse , quod ipsi præstando non erant , agnoscunt ; Sicque & Cives eminent , quia Publicum id ipsis deberi agnoscit. Et è contrario sæpe abjecti manent , quos virtus commendat , quia Publicum virtutem eorum non agnoscit. Similis ratio est , cur sola *Nobilitas Civilis* in numerum veniat , posthabita *Nobilitate Virtutis* , vel Philosophica , prout *Lansius* eam vocat , quia Nobilitas est Præmium publicum , quod sola Virtute non confertur , sed tunc demum , si virtus à Rep. in æstimationem trahatur ; Ac licet Nobilitas nunquam sine virtute esse possit , alias enim præmium non esset , non tamen ideo reciprocus nexus est , ut ubi Virtus est etiam sit Nobilitas. Sed Nobilitas ubi est , ibi Virtus quidem esse requiritur , non autem vice versa , ubi Virtus est , ibi Nobilitas etiam locum habet , nisi æstimatio publica accedat. *Qua de re pluribus actum. Not. Dign. III. Diff. XI. Cap. I. §. II. & C. II. §. I. II. V.*

III.

In *Subiectis* Dignitatum notabile , ea etiam extra *Civitatem* extendi , pervincente id mutua hominum propensione & studio alios juvandi ,
tum

um etiam communi axiomate: *Omne Bonum est communicativum sui.* Sic ab Imperatoribus nostris sæpe Principes, Nobiles &c. extra Imperium creati, perstantque hodiernum *Radzivilii, Lubomirscii, Princeps Transilvania,* tq. Princeps Imperii, Imperio tamen non comprehensi. Eodem modo olim Reges *Polonia* creati, è quo alii collegerunt, Polonos Imperio tunc tributarios fuisse. Et in Ordinibus Equitum hodiernis Rex *Hispania* Regem *Polonia* non ita pridem Equitem *Aurei Velleris* creavit; Item Rex *Anglia* Regem *Svedia*, Serenissimum Electorem *Brandenburgicum* &c. Equites *Aurea Periscelidis*, sed sine omni subjectionis indicio.

IV.

Dignitates jam initio duùm generum constituimus *Honorarias* & *Officiarias*, *Honorariae* sunt sine negociorum administratione; *Officiariae* qui gerunt, simul expediendis rebus admoventur. *Honorariae* alia *Reales*, alia *Personales*. *Reales* sunt Tituli Archiducum, Ducum, Principum, Marchionum, Comitum, Vicecomitum, Baronum, Nobilium. *Archiduces* solum Imperium nostrum habet in Serenissimis Archiducibus *Austriae*. *Magnum Ducem* *Toscanae* Italia habet præcedenti seculo demum à Pontifice M. creatum; Quo nomine tamen & Rex *Polonia* ratione *Lituaniae* gaudet; item *Czar Russicus*, & Orientales quidam Principes, nisi quod arbitrarii apud hos tantum sint & non fixi Tituli. *Ducum* nomen passim obvi-

obvium, *Dacia* tamen iis, veluti & cæteris Dignitatibus Nobilitatis superioris, fere caret: Etiam *Suedia*, exceptis Principibus Sanguinis; Sic enim *Carolus*, qui initio hujus seculi Rex *Svedia* fuit, vivente fratre, Rege *Johanne*, & post eum regente *Sigismundo*, Dux *Sudermannia* salutabatur: *Marchiones Italia, Gallia, Hispania* habent sed imbecilles, & quorum aliqui vix ducenta jugera agræ possident; *Germania* potentiores habet & in iis potentissimum *Serenissimum Electorem Brandenburgicum*. *Comites Palatinos* sola *Germania*, & *Anglia* si non *Comitem*, certe *Comitatum Palatinum Deftria* numerat. *Landgravios* iterum *Germania* sola & hodie quidem *Hassiacos* & *Leuchtenbergicum*. *Principes* seorsim ita dictos *Germania, Gallia, Polonia*; In *Italia* plerumque sunt à nepotibus Pontificum; Alibi proli Regiæ hoc nomen familiare est: Rex *Suedia* etiam *Magnus Princeps Finlandia* inscribitur. *Comites* ubivis videre est; *Vicecomites* in *Gallia* & *Anglia*, quibus in *Germania* *Dominos* in specie ita dictos æquiparaveris, quemadmodum *Principes Anhaltini* sunt *Domini Servedæ*, *Comites Mansfeldici Domini Heldrungæ* &c. *Barones* itidem passim obvii; Item *Nobiles*. In *Hungaria* & *Transilvania* sunt, qui *Vere Nobiles* inscribuntur, qui fortean illi, qui antiqua prosapia editi sunt. Apud *Turcas* plane nullus Dignitatibus hisce locus: *Honos* cuique pro muneris & officii quod administrat ratione defertur, nec quenquam, ne suorum quidem, nisi ex se

ex se pendunt, sola domo Ottomanorum excepta, quæ suis censetur natalibus. *Biusbeq Epist. I. Legat. Turc.* Cujus rei rationem in arcano Dominationis quærit *Besold. Diss. II. de Jur. Ord. Civ. cap. IX. §. VI.* Ut omnes ab uno pendeant Principe & nemo fiat magnus nisi per Principem solum, sicque Principi tanto magis devinctus sit. Adde *Nor. Dign. Diss. XI. c. II. §. IIX.*

V.

Conditio Dignitatum talium non ubiq; eadem & pleriq; Procerum in *Anglia, Gallia, Hispania* nudum Titulum locorum, à quibus nominantur, gerunt, locis ipsiis vero haut æque potiuntur, aut certe Jurisdictione in ea carent; Sæpe & reditus justo tenuiores numerant, exprobratque Marchesii Gallorum & Italarum *Sagac. Monzambanus*, esse in iis, qui vix ducenta jugera agri possideant, de quo jam antedictum; Et alius rerum Italicarum spectator scribit, se non sine dolore in Agro Lunensi vidisse tringinta Marchiones sub una arbore ficus colligentes, mox bis mille Comites in tenui quodam & exiguo Comitatu ap. *Lans. Or. contr. Ital. p. 540.* Joco quidem, sed tamen non sine tenuitatis nota. E contrario in Germania plerisque è Nobilitate superiori opimis redditibus prospectum, nisi quos successio æqualis ad tenuiorem sortem redegit; Eratque istud priscis Imperatoribus, *Ottombus* &c. in more positum, ut Dignitates Ducales, Comitivas &ff. una cum bonis æque magnis Viris bene meritis conferrent: Cujus

jus rei rationes erant: I. Quod Personæ tales Reipublicæ devinctiores sint, dum non suo tantum sed etiam liberorum nomine agunt. II. Idem Principibus imperandi securitatem præstat, dum enim pro Liberis laborant, simul operam navant conservando statui, à quo dependet. III. Corradendi cupidine minuit eos, qui liberos suos in eadem dignitate videndi spem habent; Liquetq; è contrario abusus hujus rei in Nepotismo Pontificum Romanorum; Nepotes enim veluti in aula Romana regnant, sic omne quod possunt ad se trahunt, quippe conscii facultatem hanc se diutius non habituros; quam quoad Pontifex M. superest. Confer. Müller. Archolog. c. XI.

VI.

An juvet multiplicari Dignitates basce, quæri solet? Prodesse Reip. videtur elucere in actionibus prudentissimorum nostri temporis Principum eo fine susceptis. Sic enim Jacobus Agliæ Rex & post eum hodiernus Carolus II. numerum Procerum suorum non parum auxerunt; Idem in Hispania à Philippo II. factum, quod prolixè recenset Autor des Voyages d'Espagne c. XI. Affertque rationem ejus I. Ut sparsâ hoc modo invidia & æmulatione inter antiquos ac novos, sese suamque Remp. à molestiis, quibus illi eam premebant, liberaret. II. Ut autoritas eorundem evilesceret, quippe in plures diffusa, sicque Reip. & Regia tanto magis prævaleret, cui antea illi proxime accedere videbantur. Quam rationem &

Men-

Monzambanus inter consilia *Ferdinandi II.* Imperat. refert, quando itidem Imperio complures Novos Principes addit. Sed hæc alius indaginis sunt. Vid. *Ipse C. II. v. IX.*

VII.

Dignitates *Personales*, h. quæ non familiis, sed personis alligatæ sunt I. *Sacri ordinis*, hæ enim ex officariis in honorarias nunc fere migrarunt: Quales *Pontificis M.* cui similis apud Turcas *Mufrisus*, apud Japanenses *Dairus*, ad Tartariæ fines *Magnus Lamma*; Tum *Cardinalium*, post *Patriarcharum*, quam Dignitatem Orientales Ecclesiæ fere habent, & in Occidentalibus h. Romanis *Patriarcha Venetus*; Ab his sunt *Archi Episcopi*, *Episcopi*, *Abbates* &c. Quorum plerique Nobilitati superiori æquiparantur; Veluti *Archi Episcopi*, & *Episcopi Germania* jura Principum habent, in *Anglia* *Archi Episcopi* ipsos Duces, *Episcopi* Barones antecedunt, quod Bona sua dicantur habere per modum Baroniarum; In *Gallia* hoc ipsis peculiare, ut *Titulum Consiliariorum Regnorum* ferant. II. *Dignitates Equestres*: Quales *Equites Teutonici* in *Germania*, item *Johannite*, sed qui in aliis Christiani orbis partibus quoque morantur; In *Hispania* *Equites de Alcantara*, *Calatrava* & *Sant Jago*, & ratione *Burgundia* *Equites Aurei Velleris*; In *Gallia* *Equites S. Spiritus* & *S. Michaelis*; In *Anglia* *Equites A. Periscelidis* & *Balnei*, in *Dania* *Eq. Elephantis*, in *Svedia* *Eq. Draconis* &c. III. *Dignitates Scholastica*, *Doctorum* & *Magistrorum*,

tan-

tanquam publica eruditionis testimonia. *Doctores* superiorum Facultatum sunt, *Magistri* Facultatis Artium; Olim tamen & Doctores Theologiae *Magistri* vocabantur: Quo sensu capienda hodiernum usitata Formula in Scriptis Academicis, qua *Magistri* Doctoribus præponuntur: *Nos Magistri & Doctores.*

IIX.

Dignitates Officiaria in universum omnes sunt, quæ Officium, h. curam rerum gerendarum, juxta se habent. Supremæ Rerump. *Camernii*, *Marescalli*, *Seneschalli*, *Conestabiles*, titulis nunc fere geruntur. In Imperio nostro Classes officiorum Imperialium sunt I. *Officia Electoralia*, die *Erz- und Thur-Aempter* / qualia, I. *Cancellarius*. Qui Ecclesiasticis Electoribus tributus, *Moguntino* per Germaniam, *Trevirensi* per Galliam, *Coloniensi* per Italiam. Ratio fuit, quod Officium hoc insignem doctrinam requirat, quam mediis secularibus extra Sacrum Ordinem invenire non erat. II. *Archi-Pincerna*. III. *Archi-Truchsessi*, seu *Archidapiferi*; Ita enim *Truchses* interpretantur, q. *Ertrug das Essen*. Videtur tamen nomen aliûs originis esse, cum & Suedia *Magnum Drochsetum* habeat, sed dubium maxime, an à dapibus ferendis dicendum. *Burgoldensis* autem priscis Germanicis vocibus *Dort h. Dominus & Set h. Tribunal* derivat, ut esset q. Dominus Tribunalis, *Drochset* seu *Dortsset* Dialecto Saxonica, *Truchses* deinde Dialecto Franconica. Sicque & *Drochsetus*

2

tus

tus Suediæ est supremus præses Dicasterii Holmenfis; Et Contracta ex Dorset vox Drost in Inferioris Germaniæ partibus quibusdam hodie- num Præsidem Judicii denotat. IV. *Archi-Marescalli*, à suprema cura rei equestris & militaris; *Marc* enim est Equus, *Schalck* apud veteres Minister. Vid. *Luther. de Nomin. propr. German.* V. *Archi-Camerarii*. VI. *Archi-Thesaurarii*. II. *Die Erb-und Aßter-Nempter* / quæ certi Comites superioris Germaniæ vice Electorum Secularium gerunt. III. *Aulica* in specie ita dicta & ad Personam Imp. potissimum relata. In *Anglia* distinguunt Officiarios suos in Officiarios *Status*, *Corona* & *Domesticos*. Officiarii Status sunt *Magnus Conestabilis*, *Marescallus* & *Seneschallus Magnus*, Lingua Anglorum, *the Lord bigc, Ste Ward of England*: *Corona*, *Cancellarius*, *magni sigilli Custos*, *privati sigilli Custos*, *Magnus Admiralius*, *Magnus Thesaurarius*: *Domestici* sunt *Seneschallus Domesticus*, *Thesaurarius Domesticus*, *Conestabilis Domesticus*. *Admiraliis* vox Hybrida, ab *Amir* Arabico, quod Principem denotat, & *als* Græco, mare, q. d. Principem maris. *Conestabilem* dicunt q. Comitem stabuli, unde & *Mareschallo* equiparatur, quo cum parem Jurisdictionem in dijudicandis litibus bellicis gerit. *Seneschalli* nomen ab antiquo Saxonico *Sen* h. *Justitia* & *Schalc* Minister, q. d. *Ministrum Justitiæ*, unde & munus ejus ab antiquo describunt: *Supervidere & regulare sub Rege & immediate post Regem totum Regnum Angliæ & omnes*

ministros Legum infra idem Regnum temporibus pacis & guerrarum. Sed Officiarii Status jam desierunt, neque sunt nisi tempore inaugurationis aut sim. solennium, & Seneschallus præterea, si cui è Paribus illorumque uxoribus contingat in iudicium criminale vocari, nec diutius, quam durante actu isto, seu ut Formula Anglorum est, *hac vice.* In *Suedia* quinque sunt: I. *Magnus Droctetus* præses supremi Dicafterii Holmensis. II. *Marescallus Regni* qui militare consilium dirigit; imperat Armamentario & omnem curam militiæ terrestri gerit. III. *Admiralius*, cui marina curæ sunt. IV. *Cancellarius*, qui Legum normam dirigit. V. *Treasurarius*, qui circa redditus Regni versatur, quæque ad Fiscum pertinent, veluti olim *Comes Sacrarum Largitionum.* Estque cum plerisque harum Dignitatum ita comparatum, ut personales sint; Aliquibus tamen etiam successio obvenit adeo ut vel Familiæ alligentur, quales in Sereniss. Electoribus Officia *Archi-Pincernæ &c.* Item in Comitibus ipsis subordinatis officia vicaria: Qua ratione & Duces *Würtembergici* sunt *Vexilliferi hereditarii Imperii*; Vel cum alio munere attrahantur, quod genus officiorum, *Nati* nomine appellare solent; Veluti *Archi-Episcopus Toletanus* est *Cancellarius Natus Castiliæ*, h. *ArchiEpiscopatum Toletanum* inseparabiliter comitatur *Cancellariatus Castiliæ*, adeo ut qui illa Dignitate potitur, hanc simul obtineat. Similiter *Abbas Fuldensis* est *Cancellarius natus Augustæ*;

gustæ; Et primi Archiepiscoporum, *Legati Nati* Sedis Romanæ in Rep. sua vocari solent, de quo §. ult.

IX.

Haëtenus Officia certis rebus in Rep. gerendis destinata. Officia quæ communem ejusdem curam concernunt, si domi exercentur à *Consiliariis*, si apud exteros à *Legatis* geruntur. *Consilarii* q. præparaciones rerum gerendarum suggerunt; In quibus qui summæ Reip. adhiberi solet *Primus & Supremus Minister* dici solet. Quales extiterunt in Hispania sub *Carolo V.* Card. *Granvelanus*, sub *Philippo II.* idem & Comes *de Silva*, sub *Philippo III.* Dux *de Lerma*, sub *Philippo IV.* Comes *de Olivarez* & Don *Louis de Haro*. In Anglia tempore *Henrici II.* fuerunt Cardinalis *Wolseus* & *Thomas Cromwelus*: In Suedia *Oxenstirnius*; In Polonia tempore *Sigismundi* *Johannes Zamoscius*; In Gallia olim *Mojores* *Domus* nostra ætate *Aneraus*, *Luynæus* & Cardinales *Richelius* ac *Mazarinus*; Ast *Henricus IV.* plurium consilio & auctoritati res publicas concedebat. Vid. *Gramondis* *L. I. p. 1.* Fortuna & successus ipsorum non iidem: Felicis administrationis specimina eluxerunt in *Josepho*, qui primus Pharaonis Minister erat, item Cardinalibus *Richelio* & *Mazarino*, quorum curis res Gallia iu florentissimum statum evectæ sunt. Secus est, si vel propria insolentia, vel invidia aliorum, vel quod oneri impares rerum administratione negligenter fungantur, eoq;

Remp.

Remp. ac semet ipsos incommodis obruant, seu ut *Tacitus* significanter loquitur *III. Annal.* quia, fatietas capit illos, qui omnia tribuerunt, aut hos, cum jam nihil reliquum est quod capiant: Cujus rei exempla patuerunt in tragicis casibus *Cromwelli, Wolfsei, Ducis de Lerma, Comitis de Olivarez, Marchionis Ancrei.* Fuit etiam, cum ipsis Principibus suis formidabiles extiterunt, dum è meta sua ad ipsum Principatum contendere: Quia ratione *Pipinus Caroli M. Parens & Major Domus Regno Franciæ* potius fuit ejecto *Childerico* naturali Regni Domino, qui curarum molem in solum ipsum transtulerat.

X.

Legati sunt Mandatarii publici ad exterrum Remp. solemniter missi. Sunt Mandatarii h. e. Procuratores alienorum negotiorum missi ad exteros; Unde Senatus Rom. Jus legationis Extero non Civi comparatum dicit apud *Livium*; Et *Cicero* ostensurus non esse legatos mittendos ad *Antonium*: Non enim ait, cum *Annibale* res est hoste Reip. sed cum Cive. *Ad exterram Remp.* ad designandum, Legatos ad Pares proficisci; Eoque in discrimen à *Commissariis*, qui à Superiori ad Inferiorem, & *Deputatis*, qui ab Inferiori ad Superiorem delegantur; Ambo autem in eo à Legatis differentes, quod Legati ad pares mittantur. Denique solemniter missi requiruntur, ut distinguantur ab *Agentibus seu Residentibus & Nunciis*, qui sine solennitate mittuntur. Estque horum à

Q 3

Legati

Legatis discrimen in eo situm, quod *Nuncii Mandatum* ordinariè perferant sine potestate agendi; *Residentes* causas Principaliùm suorum agant, & quicquid in eos aut pro iis facere possunt, communicent, sed concludendi potestate careant. In Aula Rom. nota sunt nomina *Legatorum à Latere* & *Nunciorum Apostolicorum*; Quorum hoc discrimen est, quod *Legati Nati* ut plurimum sint, Primates Regnorum, qualis Legatus in Imperio nostro est *Archi-Episcopus Salisburgensis*; In *Gablia* *Archi-Episcopus Remensis*, in *Polonia Gnesnensis*, utpote Primas totius *Poloniæ*; Horumque communis functio est invigilare cōmodis Sedis Rom. Quâ quidem in re à Residentibus haut magno opere differunt. *Legati à Latere* deinde & *Nuncii Apostolici* specialibus negotiis expediendis admoventur, sed cum hoc discrimine, ut *Legati à Latere* vocentur, si Cardinales sint, si nondum Cardinales *Nuncii Apostolici*. Vocantur tamen etiam *Legati à Latere* Cardinales Pontificis M. *Picarii* in regendis Ditionibus Pontificiis, quales *Bononiensis*, *Ferrariensis* & *Avenionensis*. *Necessitas Legatorum* in eo sita I. Quod Impossibile sit, ut Princeps omnia per seipsum expediat. II. Etiam si id fieri possit, tutum tamen non sit, quam rationem fusè diductam vid apud *Comineum init. L.III. ubi de Conventu Ludov. XI. & Caroli Burgundi agit. Persona*, quibus hoc officium committitur, plerumque ex Eminentioribus seliguntur ad conciliandum splendorem Muneri: *Hispanis familiare est*

est Clericos mittere; Cujus rationes reddunt, quod videantur minus expensarum requirere, & intuitu adjunctæ ipsiſ reverentiæ desiderata facilius obtinere poſſint. Jura Legatorum potiffimum duo ſunt *I. ut admittantur*, ſeu ne *ſine cauſa rejiciantur*, quia & hoſtes audiri debent, niſi evidenter conſtet, admiſſionis actu aliquid contra dignitatem, admittentis vel ſalutem publicam deſignari, vid. *Grot. II. c. XIX. §. III. II. Ne violentur*: Cujus ratio 1. Quia vices mittentis gerunt, qui quicquid ipſiſ accidit, ſibi vel honori vel contumeliæ ducit, eoque univerſæ Reipubl. loco ſunt, quæ lædi aut contemni ſine præſentiſſimo metu non poteſt. 2. Quia neceſſarii ſunt ad Pacem conciliandam aut ſervandam: Quam veluti natura ipſa ſervandam dicit, ita & perſonas eam tractantes ſecuras velle probabile eſt. *Puffend. Et. Jur. L. I. Def. XIII. §. XXVI.* Idque etiam ad *Comites & bona ipſorum* extenditur, quia publico nomine adeſt, quicquid cum Legato eſt. Quod tamen intelligendum eſt, *quamdiu limites muneris ſui non excedunt*: Unde ſi criminum reoſe faciunt, aut tumultus excitent, impune id ideo non neceſſario ferunt, talia enim deſignando munere ſuo egrediuntur, ſicq; nomen Legatorum amittunt. Rarò tamen id fieri ſolet & ut plurimum prævalere cenſetur Amicitia mittentis ſupplicio Legati, committique ſolet Principalis ipſius arbitrio, quid de eo decretum velit. Circa munera ſ. donaria, quæ dimiſſis legatis donari ſolent in teſtimonium gratiæ,

pecu-

peculiare est apud Belgas, quod Legatis ipsorum nō licet talia accipere. Vid. Deliberationem eā de re institutam & Decretum in causa Domini *de Odyck* Filii Domini *de Beverwert* Legati Belgarum ad Regem Angliæ in *Diar. Europ. Cont. V. p. 405. & 406.* Plura de hisce talibus vid. ap. *Marselaer de Legatis, & Jac. Howellum de eadem materia.*

CAPUT XVII.

De

IMPERIO MAJESTATIS CIRCA SACRA.

Nulla Majestatis non differunt à Majestate: Sacra qua sint? Cura Sacrorum ad Majestatem pertinet: Nec tamen nisi mitione externa professionis: Potestas Sacrorum Architectonica & Politica: An Princeps Sacra regat qua Episcopus: Exempla Imperii Sacri: Jus stabilendi Doctrinam Sacram: Jus mutandi Religionem: Jus Ferias ordinandi: Jus indicendi Concilia: Tolerantia dissidentium in Religione quos limites habeat? An omnes promiscue tolerandi sint? Jurisdictio Ecclesiastica: Jus Advocatia: Bona Ecclesiastica necessaria esse: Eadem recte opimis redditibus aucta fuisse: Posse Secularisari.

I.

Sequitur ut de Majestate agamus, prout *Objectis suis variatur*: Nam ea quæ hæcenus diximus ad Majestatem in se spectatam pertinuerunt; Sicque Majestas Leges fert, judicat, & vi judicii sui merentibus, quod ipsorum est, confert: Unde & actus hi ad omnia æque extendi possunt, *Sacra, Personas, personarum*, etiam quamcunque conditionem: Quod in iis, de quibus nunc porro agendum erit secus est, quæ non universalem ambitum Majestatis exhauriunt, sed certam ei tantum denominationem addicunt, pro naturæ suæ, qua ab aliis differunt varietate; Unde *Regalium* quoque & *Jurium Majestatis* sortita sunt nomina; Sed de quibus censendum non est, ea idcirco alia esse, quam ipsam Majestatem; Cum illa semper una maneat, ab objectis suis tantum alia nomina accipiens, quemadmodum in Religione fit *Imperium circa Sacra*, alibi *Potestas Fæderum faciendorum, Jus Belli, Jus Tributa indiciendi*: Nunquam tamen aliud quam ipsissima Majestas, denominationibus solum totuplex, quot objecta eam denominare possunt: Æquæ ac in Sole est vis illuminandi, calefaciendi, emolliendi, exsiccandi, indurandi, quæ licet inter se differant, manent tamen ipsissimum Sol ab objectis tantum diversas appellationes nactus. Quorum omnium causa, quia licet Majestas in se omnino una sit, non tamen operatur secundum adæquatam suam rationem sed v. g. effectum Fæderum, Belli, Tributo-

Qs

buto-

butorum producit secundum inadæquatam habitudinem ad ejusmodi effectum: Sic Sol in se omnino unus secundum inadæquatam habitudinem ad lutum vel ad ceram producit hinc liquefactionem, isthic indurationem: Unde & causa sequitur, cur eadem distincte concipiamus, quia quamvis res in se prorsus eadem sit, illa tamen secundum totam inadæquatam rationem suam, in mentem nostram sub singulis conceptibus non cadit: Ac proinde & mentem nostram eam per inadæquatos conceptus partiri oportet.

II.

Objecta de quibus nunc dicere habemus, sunt *Res ac Persona omnes Rep. comprehense*; Et *Res iterum Sacre, vel Profane seu humani Juris. Sacre sunt, quæ ad Religionem spectant, seu quæ rite ad ministerium Dei dedicata sunt prout Imperator loquitur §. 8. Inst. de Rer. Divis.*

III.

Horum Curam Majestati competere probamus.

I. Quia Magistratus est dijudicare subditorum suorum opiniones; hæ enim sunt causæ discordiarum, quippe à quibus actiones ortum habent. E. & eorundem opiniones de sacris curare habet.

II. Quia Ecclesia est in Republica, non Resp in Ecclesia *Nov. VI.* seu potius Ecclesia est ipsa Respublica, objecti respectu tantum aliud nomen sortita, ut, quæ in genere sit Societas universalis hominum, hic fiat Societas eorundem certam de Sacris opinionem profitentium. Remp.e. Princeps

ceps si regit, eandem quoque, quatenus Sacra amplectitur, dirigit. Cui adversari quidem videtur.

I. Quod nostri contra Catholicos asserunt: *Ecclesiam visibili capite regi non posse, nec aliud habere, quam solum Servatorem Christum.* Sed R. Idem caput relinqui: Quæri autem annon præterea particularium cœtuum eandem opinionem foventium aliquot Regimen requiratur Universali isti subordinatum? Quod non minus repugnare arbitramur, quam dum omnes æque universale Dei Imperium agnoscimus, qua creaturæ ejus, & nihilominus distincta in terris hisce ferimus imperia.

2. *Ecclesiam esse unam etiam si regionibus ac Imperiis distinctam: Quemadmodum Ecclesia Reformata una est, licet in Germania, Belgio, Anglia, Gallia dispersa.* R. Unam esse sub Christo & unitate fidei; At visibiles singularum Regionum cœtus ideo vinculo Sociali non magis colligari, quam si diversæ Resp. easdem Leges habeant: Quas unitas sententiæ quidem sibi invicem conformes reddit, non tamen ideo unit, vel in unum cœtum conjungit: Sed manent totidem cœtus eadem sententia tantum conformes, seu unam amplectentes sententiam.

3. *Principem esse membrum Ecclesia, ac proinde ipsum regi oportere.* R. Regi quatenus gerit singularem personam; Regere autem qua moralem personam Reip. repræsentat, seu cum Rep. unus atque idem est.

III. Jus Religionis nemini Privato competit, alias tot Religiones in Rep. nasci possent, quot homines extant,

extant, quod confusionem maximam gigneret; Nec determinandis vel numerandis controversiis finis foret. E. vindicandum est Magistratui tanquam Publici Arbitro. Antecedens facile agnosceret, qui schismata & hæreses Christianorum à primis initiis expenderit, quæ toties enata, quoties Libertas profitendi, quod sentire, privatis non impedita fuit. Et prima post Apostolos secula hæresium ideo feraciora erant, quod privata Libertas nulla sufficienti auctoritate constringi posset; Ecclesia adhuc à gentilibus pressa: Statim vero evanuerunt, ex quo Imperatorum Ecclesiæ accedentium & Conciliorum autoritas eas refrenarunt: His vero iterum conniventibus mox validæ succreverunt *Arianorum, Nestorianorum, Eutychianorum* Hæreses, quarum incrementa, decrementa, ipsa duratio ex indultu Magistratus unice pependerit; Nec istum etiam hodiernum in eadem Religione dissentendi cacoethes aliunde est, quam quia Magistratus hanc libertatem litigantibus indulget, quod maximo suo damno Regnum Anglicanum expertum fuit, hodieque deplorat, & serio emendare studet. Et *Anabaptista* simul ortu suo mox XXIIIX. schismata superiori seculo generabant, nunc à infinitum dissentiunt, quia dum omnes Libertate Spiritus sui duci volunt, unusquisque, quod fingit, sibi profitendum esse judicat.

IV.

Quod autem unaquæque res moralis suos & inter-

internos & externos actus habeat, eosdem & negotium Religionis habebit; Sed hic non alios applicari patietur, quam tales, qui in Universum ad Remp. & consequenter ad Majestatem pertinent, h. non ipsa animi sensa, sed tantum *Actus eorundem externos*, seu Religionis dicto vel facto edita professionem: Hi enim solum Reip. curæ sunt, quia ab iis Societas humana lædi potest; Interna, vero nec in potestate nostra sunt, quod demonstratum *Cap. VI.* Nec Societati humanæ vim inferunt, ac proinde nec Remp. attingunt. Confer. *Cap. XV. §. VI. VII.* Unde sequitur I. istam Majestatis curam vim nullam conscientiis inferre, vel novam Tyrannidem iis injicere posse: Quia Conscientiæ quod est, internū est eoq; Magistratui curatio nō est, qui facile suo sensu unumquemq; abundare patitur, modo non passim profiteatur quod sentit, eoque actibus externis suis voluntati Reip. adversetur. II. Nec novum Papatum secularem, ita erigi, substitutis loco unius Papæ Catholici totidem Papis aliis, quot Principes Christianos orbis habet: Quia Papatus Catholicus non simpliciter consistit in Directorio Sacrorum, sed in universalis quodam Regimine omnibus Principibus majori: Quod est unicuique quod suum est eripere. Nec Papatui prout superioribus seculis se habuit, satis erat Directorium istud Magistratus gerere & vi ejus alienæ Religionis exercitium prohibere, sed & propriam Pontificiam homines profiteri volebat, quod erat vim conscientiis inferre, rem-
eniam

nim facere, quam non faciendam ducimus, est contra conscientiam agere. Nec III. Excusandos esse Principes Christianæ Religionis persecutores, eandem ob causam: Quia non tantum Christianos Religionem suam profiteri prohibebant, sed etiam ut è contrario gentilem profiterentur eosdem adigebant, quod erat limites Magistratus egredi.

V.

Politici ut plenius exprimerent hoc Imperium, Potestatem in rebus Sacris aliam fecêre *Architectonicam*, aliam *Dogmaticam*, Vocantque *Architectonicam* Jurisdictionis ac Dominii, *Dogmaticam* ministerialem & Characteris seu Ordinis. Hanc occupari dicunt prædicatione Verbi Dei, administratione Sacramentorum, ac proinde Episcopis, Inspectoribus, Pastoribus attribuunt; Illam Majestati reliquunt, indeque derivant Jus ordinandi Disciplinam Ecclesiasticam, vocandi Ministros Ecclesiæ, instituendi Conventus Publicos, Scholas aperiendi: Quæ omnia satis bene se habent. Alii dum Principibus Jus Religionis denegare non potuerunt; id tamen ipsis competere, non qua Principes sunt, sed qua Episcopi asserunt: Quod ideo admitti nequit, quia Episcopi & Principes non sunt personæ diversæ, sed illis his subordinati: Quorum discrimen tantum in eo situm, quod Principes vel universam Remp. vel omne ejus quod est humani juris involvat; Episcopus autem idem Princeps sit, quat. in Sacris Reip. verla-

verfatur, quam perfonam feu ipfe gerat, feu ab alio repræfentari patiatur, parum refert. Unde licet diverfi Principis ac Epifcopi refpectus fint, non tamen ideo diftinctas & poteftate æquales perfonas efficiunt, cum Epifcopi refpectus vel fubordinetur Principi, tanquam omne quod ad Remp. pertinet repræfentanti, vel ejusdem refpectibus fecularibus coordinetur, tanquam unus ex iis, è quibus fimul fumptis omnibus univerfalis Titulus Majeftatis furgit.

VI.

Exempla Imperii hujus vel integre vel ex parte à Principibus Christianis exerciti jam in prifcorum Imp. cunftitutionibus Sacris videre eft. Vid. t. t. C. de Summa Trinitate, de Sacrofanctis Ecclefiis, de Epifcopali Audientia, de Hereticis: Idem de Selectu verſionum Scriptura, Nov. CXLVI. de Synodis quotannis habendis Novell. CXXIII. CXXXVII. &c. Cujusmodi quid & Carolo M attributum fuiſſe, patet ex c. 22. & 23. Diſt. LXIII. c. Nos ſi incompetenter C. II. Q. II. Inde factum quoque, ut primi Imp. Christiani nomen Pontificis Maximi licet è Gentiliſmo derivatum uſurparent, in declarandam ſuam in Sacra poteſtatem: Quos Maximilianus I. Imp. non nomine ſolum, ſed & reiſpſa imitari conatus fuit, dum dignitatem Pontificiam in ſe transferre voluit, qua de re extant literæ ipſius ad Paulum à Eichtenſtein in Goldaſti Reichs-Handlungen fol. 96. Confer. Not. Dign. Ill. L. II. de Hierarch. Diſt. II. c. II. §. L. Inter ipſos hodiernos Pontificios

cios jam pridem *Rex Gallia* autoritate propria tributa imposuit Ecclesiasticis, ab iisdem Decimarum proventuum Beneficiorum à tempore *Ludovici XII. & Francisci I.* exactæ; Jus conferendi Beneficia ita Regium est, ut nihil in Regno sit, quod ad Regem magis pertineat. Præterea omnes Prælati ejus tenentur ipsi præstare Homagium Ligiū; Solius etiam Regis est criminis gratiam ipsis facere & Ecclesiam reformare eumque in finem Principes & Prælatos suos congregare, non requisita Papæ autoritate. Denique nec valida est Censura aut Anathema Roma emanans, nisi Reges id ratum habeant: Quod peculiaribus Edictis *Caroli V. A. MCCCLXIX. & Caroli VII. A. MCCCCXL.* sancitum fuit, idemque hodierni Regis Arresto *MDCLXV.* confirmatum, cum Sedes Romana censuram Sorbonæ damnasset Vid. *cit. loc. de Hierarchy. c. I. §. VII. tum Job. Bedæum Jur. Reg. c. VII. Ludov. Servin. Vindic. secundum Libertatem Ecclesie Gallic.* Sic Resp. *Veneta* Leges condidit I. de non alienandis Bonis Immobilibus per Subditos Laicos in Personas Ecclesiasticas absque Principis consensu. II. De non ædificandis Ecclesiis aut Monasteriis eodem Principe inconsulto. III. De facultate judicandi & puniendi Clericos pro delictis atrocibus: Quæ quidem causa fuerunt, cur Veneti A. *MDCVI.* à *Paulo V.* excommunicarentur, sed qui ea re magnopere haut affecti, jura sua armis quæ siverunt & re tandem amice composita retinuerunt. *V. Marc. Anton. Peregrin. Responsum*

pro

pro Decretis Reip. Veneta & alios magno numero de eadem materie ap. Goldast. T. III. Monarch. S. R. I. qui & lucem non exiguam hisce nostris affundent. Similiter Angli Status Præmunire & de Mortmaine jam pridem aditum reclusere secutis sub Henrico IX. motibus, quibus ille postea, strenuus alioquin assertor Religionis Pontificiæ, Supremum Caput Ecclesiæ haberi voluit, pœna capitis simul proposita, si qui potestatem aliquam aut jurisdictionem per Pontificem Romanum intra aliqua Regis Dominia ullo modo defensuri aut promoturi essent. Vid. Cowel. Inst. Jur. Angl. §. 41. de Publ. Judic. Alia infinita, quæ hujus loci sunt, Vid. in incomparabili Scripto III. Tomorum Goldasti de Monarchia S. R. I.

VII.

Ad partes pergimus: Quæ sunt I. *Jus ferendi Leges Ecclesiasticas*; Frustra enim Imperium foret, nisi quid factu opus esse jubere posset. Exempla tradita initio præc. §. Sic August. Ep. L. *Serviunt Reges Terra Christo etiam Leges ferendo pro Christo.* Unde sequitur I. *Facultas Doctrinam Sacram si non proponendi* (hanc enim Potestati Dogmaticæ reliquerimus) *saltem stabiliendi*: Quia enim Deo placuit S. Scripturam ita nobis non proponere, quin variæ de sensu ejus opiniones nascerentur, reliquum erit ut aliquam earum nostram faciamus: Quod si vero privatæ alicujus opinioni insistere velimus, jam habebimus licenter evagaturas & in infinitum dissensuras mentes hominum, eoque

R.

non.

non concordiam sed turbas in Rep. perpetuas, quia unusquisque genio suo duci vellet, quod §. III. pluribus diductum. Restat igitur sola illa, quam Princeps approbat & confirmat: Qui, quoniam totius Reip. Saluti invigilat, præsumendus est id etiam consulturus esse Subditis suis, quod animabus ipsorum maxime conducit. Ac fatendum quidem est, *Subditi conscientia ita non satisfieri, & fataliter sentiat, à nemine impediri posse*; Sed 1. Quicquid hic differitur; id non nisi de actibus externis intelligi potest, de quo actum §. IV. Nec 2. quisquam erit, qui stringens argumentum id esse velit: Principem jussisse talem doctrinam recipi. E. doctrinam istam veram esse; Sed tamen quia privati singulorum actus stringenti nulla componi possunt, hoc saltem reliquis prævalebit, licet tantum ut morale & persvasorium: Nos ideo tale interpretamentum Scripturæ, aut doctrinam talem assumere, quia pax & tranquillitas Publica dicitur, Principem potius sequendum, quam privati uniuscujusque ductum.

IIX.

Eadem Potestas infert *Jus mutandi Religionem*. Quia enim Doctrinæ Sacræ stabilitum à Principe pendet, idem & mutationem ei addere potest. Sed dubium non leve est, *Statum Religionis hac ratione futurum mutabilem*. Cui Resp. 1. id periculum non in Sacris duntaxat, seu in aliis quoque rebus obtinere; Inde vero tantum sequi nullum vitæ humanæ statum sine incommodis esse. 2. Ob peri-

periculum abutendi, Jus suum nemini denegandum esse, alioqui nullum jus usquam saluum foret. Unicum e. hic solatium in Divina Providentia est, quæ uti omnium hominum animos in potestate habet, ita speciali quodam modo cor Regis in manu gerit: *Prov. XXI. v. 1.* Et Deus per bonos æque ac per malos Reges operatur opus suum. Interdum tranquillitas, interdum tempestas Ecclesiæ utilior. Vid. *Grot. de Imp. S. P. circa Sacra. C. IIX.* Accidit etiam ut LL. Regni vel alio jure Potestas hæc aliquando circumscribatur: Quemadmodum in Imperio nostro reformandi hoc Jus ad Calendas Januarii A. MDCXXIV. restrictum est, ut subditi Catholicorum & Augustanæ Confessionis, etiam si post Pacem publicatam diversam à Territorii Domino profiteantur Religionem, tolerandi sint, si illo tempore Catholicam, vel Protestantium Religionem coluerint. Vid. *Instr. Pac. Art. V. §. 12. v. Hoc tamen non obstante.*

IX.

III. Inde sequitur *Jus ferias ordinandi.* Vid. *L. Qui possit ferias indicere 4. C. de Feriis. Et L. Enumeratio Feriarum solennium 7. C. eod.* Quam tamen itidem circumstantiæ aliquæ circumscribere possunt. Sic namque *Serenissimo Electori Brandenburgico* placuit Calendarium Novum in Prussia sua tolerari vi *Transact. Velav. p. 284. Edit. ad P. IV. Thulden.* E contrario Protestantes in Germania idem respuerunt, ob inhabilitatem constituentis, causati quippe Pontifici M. ita curam ac ordinationem

nem Sacrorum concessum iri in præjudicium Auctoritatis Imperatoris: Quæ res & in Comitibus de A. MDCLIV. denuo agitata & ad præsentia remissa fuit. *Vid. R. I. A. MDCLIV. §. Et si nobis.*

X.

Eodem IV. pertinet *Jus dicendi Concilia.* Qui enim Doctrinam sacram stabilire, mutare, & solenniter celebrari jubere potest, quidni & Subditis sui circa Sacra versantibus conventum indicare & cum iis in deliberationem descendere possit? Sic in veteri Ecclesia è Conciliis Universalibus *Ephesinum* I. coram Comite Candidiano ad præsidendum ab Imperatore misso celebratum fuit, *Chalcedonense*, coram Imp. Marciano & Judicibus ab eo designatis, &c. Idque etiam in reliquis, quorum Acta non extant factum fuisse, ut in Concilio *Nicano* à Constantino M. & *Constantinopolitano* I. à Theodosio Historici istorum temporum testantur: Adeo ut Principes aut Delegati eorum imperarent, quid esset tractandum, quis ordo servandus, cui loquendum, cuive tacendum esset & difficultates inde nascentes aut terminarent aut conciliarent. *Petr. Suav. H. C. Trid. L. II. p. 152.* Adde Scriptores Anti-Catholicos passim. Unde & *Protestantes* superiori sæculo, cum *Paulus III.* illis per Paul. *Vergerium* Legatum suum persuadere conaretur, istam potestatem ad se spectare, Cæsaris & reliquorum Statuum esse jus suum in Conciliis interponere protestati sunt I. P. *Suav. L. I. ad A. MDXXXV.* lidemq; postea A. MDLXII.

Decre-

Decretis Concilii Tridentini opposuere : Concilium istud à Papa indictum fuisse, cum non ille, sed Imperatores ac reges Concilia legendi potestatem habeant. *V. Polit Imper. Glod. Part. XXVII. num. 8.* Sic etiam A. MDCXIX. Synodus *Dordracena* auspiciis Ordd. Fœderati Belgii habita; Et indicente *Vladislaò IV.* Rege Poloniæ A. MDCXLV. Colloquium Charitativum *Thoruniense.* In *Angliæ* Nationales Synodos, quas *Convocationes* vocant, solus Rex autoritas sua convocat. *Stat. Henr. III. A. XXXV. C. XIV. A. I. Elizab. c. I.* Nec Canones sanciri possunt, nisi Regis & Parliamenti consensu corroborati : Immo ne Provinciales quidem ab Archiepiscopis convocari possunt, Vel Canones condi, vel conditi executioni mandari sine autoritate Regia. Vid. *Stat. cit.*

XI.

Quid de tolerantia diversarum Religionum in eadem Rep. sentiendum sit & quousque illa ferri debeat, hic non immerito subjiciendum, Namque *improbendam non esse* svadet, quod I. Resp. sic numerosa reddatur II. Amplissimis commerciis locupletetur, id quod in Belgio maxime elucet. E contrario eadem descriptæ hæctenus Potestati LL. Ecclesiasticas ferendi adversari videtur ex hoc capite, quia *dum diverse Religiones permittuntur, diversis etiam & consequenter contradictoriis regantur Legibus: Quas Majestas nec condere potest nec amplecti.* Resp. Majestatem in hoc casu vel particulares LL. nullas condere, sed optine alterutram

sententiam eligendi proposita rem in medio relinquere, vel, quod communius est, condere quidem Leges, sed conditarum effectum suspendere, adeo ut eas observari à Subditis pertinaciter non exigat. Prius accidit, ubi æqua libertas diversis Religionibus conceditur, qualis est in Imp. nostro *Catholica, Lutherana & Reformata* vi *Art. VII. Instr. Pac.* Cujus ratio est quia Sacratissimi Cives hujus Reip. nostræ ipsi rerum Sacrarum opinione inter se dissident: Unde non possunt non indifferentiam aliquam Personæ morali Imperii nostri quam simul repræsentant, imprimere. Posteriori ibi obtinet, ubi personæ Remp. repræsentantes vel omnes vel pleræque unius Religionis sunt, qui quoniam à se ipsis dissentire nequeunt, merito censentur sententiam suam non indifferentem, relinquere, sed ejusdem certo positæ effectum solummodo suspendere. Unde fit quoque, ut eodem libertatis gradu omnes haut æque donare possint, ob metum turbarum inde nascentium: Subditorum enim æquali Libertate dissidentium unusquisque alterum subruere conatur, sicque certissimis turbis Remp. involvi exemplum titubantis Angliæ ante paucos annos docuit. Ideo & Praxi plerarumque Rerumpp. hodierna receptum est, ut dum multæ sunt Religiones, una prædominetur, cæteræ autem tolerantur quidem, minus libere tamen habeantur. Sic in *Gallia*, cum duæ Religiones sint *Catholica & Reformata*, *Catholica* prædominans est, *Reformata Inferior*, & talis

talis quæ toleretur, sed limitibus suis coarctata, de quibus V. *Declarationem Regiam de A. MDCLXIX. in Append. ad Contin. XII. Diar. Eur. In Belgio Reformata Religio prædominans est: Catholica, Lutherana, Anabaptistica tolerantur cum hac Inferioritatis nota, quod nullis harum Religionum aſſectis liceat vel editiora templa vel turres excitare, vel campanis ad sacros sermones audiendis signa dare: Quare exercitia talia privato-publica vocare solent; Similia exempla in aliis Regnis & Rebus pp. prostant: Quibus hoc denique addendum, Tolerantiam dissidentium non promiscuam esse posse, sed Bono Publico adæquari: Unde si sint inter dissidentes, qui noceant isti, præstat, eos ejici, quam continua in consilia ipsorum vigilantia fatigari. Sic in Jure videmus *Judeos toleratos, sed Sarracenos ejectos*; Hi enim nocere poterant, illi per omnia servire parati erant. *Caus. XXIII. Qu. IIX. c. X.* Et in *Anglia* non tantum Religio *Catholica*, sed etiam *Presbyterianismus, Independentismus* acſſ., licet fundamento ab *Episcopalis* haut magnopere differant, severe prohibentur ob periculum seductionis, turbarumque inde pullulantium. Confer. *Sprenger. Ax. Stat. II.**

XII.

Altera pars Imperii Sacri est Ecclesiastica Jurisdictionis, seu LL. latorum executio: E qua derivatur Jus constituendi Episcopos, Jus Beneficia Ecclesiastica conferendi, &c. Item Jus Consistoria constituendi, h. Tribunalia ad decidendas causas. Ecclesiasti-

fiasticas: Quarum nomine comprehenduntur. I. *mere spiritualia*, h. quæ Religionem ejusque cultum, constitutiones Ministrorum &c. concernunt. II. *Spiritualia ratione consequentia*, quæ vel respiciunt disciplinam Ecclesiasticam, vel controversias de personis & bonis Ecclesiasticis. III. *Mixta* quæ partim ad Forum Ecclesiasticum, partim ad Seculare pertinent: Quales causæ Matrimoniales, Quæstio Juramenti, Usurarum Crimen.

XIII.

III. Ad Imperium Sacrum pertinet *Jus Advocatiae*, h. Jus defendendi & protegendi Ecclesias in territoriis suis sitas; Idque maxime in administratione bonorum Ecclesiasticorum conspicuum est, cujus intuitu etiam Titulus Advocati Ecclesie in Imperatores nostris derivatus est: In primitiva Ecclesia enim Seculares personæ, quæ proventus Ecclesiasticos administrabant Advocati appellabantur. Ipsa vero *Bona Ecclesiastica* quod attinet, ea arbitramur I. *Necessaria* fuisse: Quia enim Sacri Ministri laborant pro Ecclesiâ, ab eadem etiam unde vivant peti oportebit. II. *Nec improbari* posse tam amplos aut locupletes redditus iisdem adjectos. Rationes nostræ sunt: I. Quia donationes istæ non tam amplæ fuerunt, sed indefessa cura percipientium in tantam amplitudinem evectæ, eoq; tantummodo ditescendi occasionem, non autem ipsas divitias attulere. II. Donationes ejusmodi factæ sunt, ut essent *incentivum suscipiendi*

scipiendi Sacri Ordinis: Quia enim ad civilia munera propositis opimis præmiis recte allicimur, quidni iisdem & rerum Theologicarum cupidos ad Sacra Ministeria allici juvet? III. Reditus isti manent intra Remp. cui etiam non semel indignentia accreverunt commoda, quod in splendidis monumentis ab illis positis, Collegiis, Bibliothecis, Stipendiis & ff. liquido claret Confer. *Diff. I. de Hierarb. Eccles. c. II. §. T.*

XIV.

Alia Quæstio est, *An ejusmodi Bona Ecclesiastica possint secularisari, b. ab usu Ecclesiastico in secularem transferri?* Quod *Aff.* Bona Ecclesiastica enim ratione usus tantum sunt talia, in se enim manent res seculares, quia sunt de hunc mundo. Quæstio igitur est, an respectum talem possint exuere, quod facile fieri posse unusquisque cogitaverit, qui expendet, nihil in natura rei mutari, sed extrinsecum tantummodo respectum ejus; Idque tanto magis, quia bona Ecclesiastica constituunt partem Reip. cui in omnes sui partes id licebit, quod conveniens esse judicaverit. *Inst. Ultimam voluntatem secundum placitum donantium servandam esse. l. 5. C. de Relig. & sumpt. funer. Eoque quia bona hæc Deo semel consecrata sunt, Divino usui etiam relinquenda esse.* Resp. Concedi hæc, sed in casu Secularisationis Remp. non agnoscere aliquem usum rei Divinæ à talibus Bonis præstari. Eoque veluti in casu expirantis intentionis fundatorum, res fundata ad Remp. redit.

R ;

fic

fic Bona Ecclesiastica, dum intentione fundatoris excidunt, itidem arbitrio Reip. cedunt ejusque usibus inservire possunt.

XV.

Possent & specialiora Jura adjici, quale in Imperio nostro inter Reservata Imperatoria est *Jus primariorum precum*, in Anglia *Jus Annatarum*, in Hispania *Excusado*, seu debitum Ecclesiasticorum, quod Regi quotannis solvunt ad sustentationem: XXX. triremium; Sed illa in speciali descriptione singularum commodius quam in generalioribus hisce tractatum iri arbitramur.

CAPUT XIX.

De

IMPERIO MAJESTATIS IN RES HUMANI JURIS.

Quid res humani Juris, profana, secularis? *Exempla curarum Reip. circa conservationem singularum earumque rationes: Commercium: Moneta: Cur precia rerum nostro tempore creverint? Nundina: Jus Stapula: Excursus ad constit. Frideric. c. un. Qua sunt Regalia.*

I. Non

I.

Non minus Reip. in *Profana*, quam *Sacra* est Imperium; Nec aliqua hic dubitandi ratio. Ad Terminum Humani Juris satis est attigisse, eum sacro opponi, ut Sacrum quod non est, *Humani Juris* habeatur, h. quod in usum humanum cedit: Quo sensu & Profanum in Jure accipitur Vid. §. 8. *Inst. de Rer. Divis.* & l. 6. ff. de *Divis. Rer.* Ipsi æquivalet *Seculare*, h. temporis quod in Terra nunc vivimus usui destinatum; Hoc sensu namque seculum cœlestibus & æternis opponitur, quæ dicimus non esse de hoc seculo, seu hujus vitæ. Inde *secularizare*, *secularisatio*, actus quo seculo res redditur, quæ sacris & consequenter cœlestibus & æternis admota fuerat.

II.

Imperii effecta hic eadem, quæ in cæteris Objectis omnibus: *Curare nempe singula conservari, & augeri.* Cura *conservationis* in privatis exemplum est *consensus Majestatis* pactis additus, ideo requisitus ut testimonio sit, publico non adversari, quod inter privatos actum fuerat; Similis est *Donationum, Testamentorum confirmatio*, ut privato tanto major sit sua possidendi securitas. Item *Tutorum & Curatorum assignatio*, pro conservandis rebus eorum, qui ipsi rebus gerendis impares sunt; Et alia totidem, quot circa Jus rerum privatarum differentia enasci possunt. His accedunt, quæ non per Leges, sed factam in Legibus

gibus Dispensationem excercentur. Qualia Jus legitimandi spurios, Jus restituenda fama, Jus veniam aetati dandi, Jus permittendi inducias moratorias debitoribus: Quorum rationes in studio conservandi jura singulorum, illudque sequenti testimonio, ea universitati in qua vivunt non adversari, sita sunt. Nec minor cura rerum publicarum & communium, cujusmodi studium conservandi aedificia publica, muros, portas, theatra, item vias publicas, portus, flumina & inde nata Jus concedendi saluum conductum, Jus Postarum &c. Omnia ut quicquid in Rep. extat rite ac decenter se habeat, neve vel damno vel querelae usquam relinquatur occasio.

III.

Augmentum suorum Resp. procurat *Commerciis*: Quae sunt actus in permutandis mercibus occupati: *Mercēs* res ipso pro humano usu translocabiles; Ita enim eas vocare malimus quam permutabiles: Quia quod translocari nequit, id mercium nomine non venit, veluti agri, vineae, domus non vocantur mercēs, cum, licet permulentur, translocari tamen nequeant. Curae ratio in eo sita, quia nulla regio est quae sibi ipsi omnium rerum copia sufficere possit; Defectibus igitur supplementum afferri oportuit mutuo commercio. Incrementorum inde sumptorum exempla sunt in vastissimis viribus *Venetorum*, *Belgarum* & ante haec *Hispanorum*, qui solis commerciis emergerunt. Ne dicamus humanorum Ingeniorum cultu-

culturæ etiam iis incrementa addi; Ideo enim Cambri in Britannia, Astures & Biscayaenses Montani in Hispania adhuc minus politis moribus sunt & horridiorem vitam exhibent, quia à commerciis alieni & extra conversationem cum exteris positi sunt. Hinc etiam cessarunt illæ à Septentrione olim suscepta migrationes gentium, quia loca nostra jam copiosa bonorum suppellectile per commercia instructa sunt, nec amplius ex raptò vivimus more majorum nostrorum, qui cum audirent Gallias & Italiam omni opum genere abundare, non poterant non desiderio tam fortunatarum regionum excitari & propositum natale solum retinendi abjicere,

IV.

Ex Jure & cura hac fluit Jus monetam cudendi; Moneta enim est Signum publicum permutationes rerum dimetiens. Et necessitas ejus inde, quod ipsarum rerum permutationes sine gravi incommodo fieri nequeant, unde æquivalens aliquod universale substitui oportuit. Ipsius cura majestatem eo propius tangit, quo universalius instrumentum est omniumque usui & abusui æque expositum. Quem in finem & imaginem Principis aut insignia Reip. gerit pro demonstrando jure ejus: Quo ipse Christus etiam Judæos remittit, *Matth. XXII. 20.* Et *Belga* ideo Fœdere Ultrajectino Insignia *Philippi II.* monetæ amplius imprimi vetabant, quia summa potestate in Provincias suas ipsum exuerant. Sic & à Principe *valorem* h. æquo

h. æquo æstimo publice definiri, expectat; Cujus ratio naturalis licet peti possit à præstantia metalli ejusque raritate; Legalis tamen unice est voluntas Reip. unde & ipsi nummi papyrei, coriacei, Cuprei aliquando cusi, necessitate ita ferente. Sed quorum hoc incommodum, ut extra Remp. non valeant, quippe extra quam solus valor naturalis attenditur. Addimus hisce, monetam requiri *I. Compendiosam. II. Raram* esse, quod è supp. patet. *Prius*, quia Instrumentum est dimetiendorum commerciorum, ideoque commoditatem aliquam involvere oportet, alias res ipsæ cum rebus commutari possent; *Posterius*, ne unicuique perinde occasio pateat in res nostras involandi: E quibus arbitramur *Quæsitum* decidi posse: *Cur post tot inventas mineras Auri & Argenti precia rerum nostris temporibus creverint, cum superioribus seculis longe minoræ essent.* Cui Resp. Causam hanc subesse, quod moneta ex eo tempore copiosior reddita fuerit, eoque q. evilerit, quam raritas major alias majori rerum copiarum æquiparaverat. Ex eodem colligimus non è re futurum, si *Chrysopeja* seu ars aurum conficiendi innotesceret, quia tunc aurum evilesceat, hominibusque si non aliud, certe molestia crearetur, ut de novo aliquo medio rariore, quod commercia dimensurum esset, cogitare cogentur.

V.

Pro commoditate universali commerciorum etiam *Nundina* introductæ sunt, h. *generales mercatores*

casus in liberiorewm commerciorum usum constituti.
Mercatus, i. conventus negociantium in jure emendi ac vendendi occupati; *Generales* in discrimen à specialibus, quas Magistratus municipalis erigere potest, cum Nundinas concedere penes solam Majestatem sit *L. un. C. & l. i. ff. de Nund.* Et deinde liberiorewm Commerciorum usum procurant, ut merces majori copia invehantur, & Mercatores in tractandis iis non impediuntur, quem in finem etiam introductum, ut dum aguntur, neminem liceat prætextu debiti vel convenire vel detinere. *Dir. & Jure Stapule* commercia in extantioribus locis stabiliri solent, cujus effectus est, vectores merciũ cogere, ne alio pergant, nisi aliquot diebus merces suas in Stapulæ foro vendendas exposuerint: Quod tamen non ad quaslibet, sed majores merces trahi amat. Neq; id semper sine decremento vicinorum esse patuit è querelis Regis *Dania*, quas ante ultimum *Belium Suedicum de Suedis* egit: Ipsos de *Jure Stapule Gotenburgi* ordinando consilia agitasse, ut coactis eo pro securitate sua commerciis Regem *Dania* aliosque vicinos Mercatura & mediis spoliarent. *Manif. Dan. p. 52.*

VI.

Cæterum & huc pertinere videtur notabilis iste Regalium Index, quem exhibet Constitutio *Frider. c. un. Quæ sint Regal. Regalia, Armandia, vis publica, flumina navigabilia, & ex quibus sunt navigabilia, portus, ripatica, vectigalia, quæ vulgo dicun-*

dicuntur telonia, moneta, multarum penarumque compendia, bona vacantia, & quae ut ab indignis legibus auferuntur, nisi quae specialiter quibusdam concedunt: bona contrahentium incestus nuptias, condemnatorum & proscriptorum, secundum quod in novis constitutionibus cavetur, angariarum, pa-nangariarum, & plaustrorum, & navium prestationes, & extraordinaria collatio ad felicissimam Regalis numinis expeditionem, potestas constituendorum Magistratuum ad justitiam expediendam: argentaria & palatia civitatibus consuetis: piscationum redditus, & salinarum, & bona committentium crimen majestatis, & dimidium thesauri in loco Caesaris inventi, non data opera, vel loco religioso: si data opera, totum ad eum pertineat. Sed maxima pars horum alius generis sunt, nec adeo ex Imperio Publico fluunt, quam singulari quodam & tacito pacto omnium Reip. membrorum, ut cum ad privatorum neminem pertineant, Principi adjudicentur: Quo sensu & Regalia minora communiter appellari autamamus: Quae potius ad fiscale jus & proventus, quam ad ipsam supremam auctoritatem, dignitatem & potestatem spectant. *Regn. Sixtin. de Regal. L. I. c. II. n. 54.* Qui & integro Libro II. ea singillatim prosequitur. Solum excipiendum, *Jus Armandiae*, quod si est Jus arma fabricandi & habendi, ad Jus Belli pertinebit: Tum Jus viarum publicarum, fluminum, portuum, monetarum de quibus ante dictum: Vectigalia & telonia inter tributa sunt; Angariarum, Pa-

Parangariarum, Plaustrorum & Navium collationes, item extraordinaria collatio ad expeditionem videntur Dominium Eminens propius tangere: Dn. potestas constituendorum Magistratuum ad Titulum de Judiciis pertinet. Cætera cuncta id habent quod diximus, ut ad Principem indubie pertineant, non tamen vi Imperii, sed taciti omnium privatorum pacti, quo Principi relinquunt, quod ad neminem è medio sui pertinere agnoscunt.

CAPUT XIX.

De

SUBDITIS.

Subditorum natura & requisita: Eorundem obedientia è Sacris petita: An ad inbonesta extendi possit? Subditum non posse insurgere adversus Principem suum; Principiorum Rebellionis excussio: Homagium: Alia Subjectionis signa: Personas Ecclesiasticas etiam inter Subditos esse: De Peregrinis, Naturalisatione, Judais: Quid Cives? Quid Comitia?

I.

Personæ alteram partem Objecti Majestatis constituunt, cujus ratio jam ante reddita. Omnium commune nomen est *Subditorum* nomen, cum in Rep. unumquemque vel

S

impe-

imperare vel subijci oporteat ; Imperare autem sola persona possit, quæ Majestatem gerit. Cæteri e. omnes Subditi sunt , h. *persona Imperio Publico subjecta*. Cujus Explicatio repetenda ex *Cap. VI. §. I. VII. IIX.* E qua etiam fluit Subditum teneri obedientiâ Publico præstanda, eaque & *positivè*, h. proposito explendi mandata publica, & *negativè*, seu proposito non resistendi : Cujus effectus iterum est suspensio judicii de rebus faciendis vel omittendis, seu ut testemur nos nec dicto nec facto rebus imperatis dissensuros : Quæ omnia dilucidata *cod. Cap. §. IIX.*

II.

Quanta sit requisita hac Subjectio & Obedientia si quærat, Resp. breviter, *Simplicem & Absolutam* requiri ; Talem enim esse oportet, quæ potestati absolutæ Reip. respondeat, ne illa hanc frustra habere, sicque ipsa Resp. frustra constituta esse videatur : Quod passim demonstratum. Vid. *Cap. VI. §. VII. IIX. Cap. XI. §. I. II. Cap. XII. §. II. Cap. XXI. §. IV. V. & c.* Confer. *Hobbes de Civ. c. VI. XIII.* Neque etiam Sacra aliud extra hoc dicunt : Debere nimirum Subditos Reip. simplicem & absolutam obedientiam. Ita Christus *Matth. XXII. 3. In Cathedra Moïsis sedent Pharisei & Legisperiti : Omnia e. quæcunque dixerint vobis servate & facite.* Omnia facere est simpliciter obedire ; Et ratio addita, quia sedent in Cathedra Moïsis, qui Imperii Divini in Israelitis vicarius fuerat. Et Paulus *Rom. XIII. I. Omnis ani-*

ma potestatibus sublimioribus subdita sit, non est enim potestas nisi a Deo: Quae autem sunt, à Deo ordinate sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Igitur omnes Reges divinitus ordinati sunt. Atqui omnes Reges Pauli tempore requirebant absolutam obedientiam; E. simplex & absoluta Divinitus est ordinata. Similiter Petrus I. Pet. II. 13. *Subjecti igitur estote omni humanae creaturae propter Deum, sive Regi quasi praecellenti, sive Ducibus &c. ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, quia sic est voluntas Dei.* Quod argumentum profus idem est cum priori: Voluntas nempe Dei est, ut subjecti simus omni humanae creaturae; Omnes vero tunc absolutam obedientiam requirebant. E. Voluntas Dei est, ut absoluta subjecti obedientia simus. Iterum Paulus Tit. III. 1. *Admone illos Principibus & Potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonorum paratos esse.* Atqui Principes istorum temporum non alii erant, quam qui simplicem exigebant obedientiam. E. Veteri Testamento huc facit parabola Rhamni *Judic. IX. 14. Dixeruntque omnes Arbores ad Rhamnum, Veni & impera nobis; Rhamnus autem respondit iis, si vere me constituitis Regem, venite & sub umbra mea requiescite, si autem non vultis, egrediatur ignis de Rhamno & devoret cedros Libani.* Sensus est: Acquiescendum esse in Dictis eorum, qui summum Imperium habent, nisi velimus incendio belli civilis consu-

mi. Confer. *Deut. V. 27. Jos. I. 16. ap. Hobbes de Civ. c. XI. §. VI.*

III.

Nec tamen simplicem istam obedientiam, ad *Mandata inhonesta* extendi patet, quia ad alia non præsumitur extendi posse, quam ea quæ in potestate nostra sunt: Qualia inhonesta non sunt, quia simpliciter discrepant à natura rationali; Et licet Status Socialis aut Civilis nūquam extiturus fuisset, nos tamen nihilominus iis abstinere oportuisset. Confer. *Cap. XIII. §. V.* Ubi & vulgo usitata Responsio examinatur: *Subditum in ejusmodi casu non obligari quidem ad Obedientiam, sed tamen ad Pœnam.* Doctiss. *Hobbes c. VI. §. XIII.* alias rationes Thesi nostræ suggerit: I. Quia subditi in prima Constitutione Imperii non præsumuntur id pacti fuisse. II. Nec Jus Imperii irritum reddi, etiamsi Subditus mandatum tale non faciat. Cujus causam ille reddit, quia etiamsi nos negaverimus, alii tamen haberi possint, qui id facere jussi non recusabunt. Sed falsum hoc, nemo enim in facinus inhonestum libertatem habet. Vera ratio autem est, quia Jus Imperii necessario subordinatur Juri Rationali, à quo inhonesta perpetuo discrepant. Unde irritum fieri nequit, quia quod ab universaliori discrepat, idem & à minus universalis, quod altero isto comprehenditur, discrepare necessum est.

IV.

Cæterum Subditum nullo modo posse insurgere adver-

adversus Principem suum in iis quæ diximus manifesto liquet. Si enim insurgit, declarat, vel Principem desuisse esse Principem, vel sese subjectione Principi debita solutum; Neutrum verò in eum quadrat, quem facultatem judicandi destitutum jam introduximus. Æque gravis ratio est, Principem à Subditis in iudicium trahi non posse, cum nemo possit Iudex adversus eum nominari, quo Inferiores sunt universi: Quod sapientissime urfit *Carolus I.* Anglorum Rex, cum Parlamento Sanguinario sisteretur; Nec bello etiam ab iis peti potest, quia illud gerendum est autoritate publica quam allegare nequit, qui eam oppugnat. Unde frugi Subditorum munere functus est Populus Galliæ, cum A. MDCXV. à Nobilium & Ecclesiasticorum ordine peteret, ut pro Legge Fundamentali in posterum haberetur, Regem Galliæ nullo casu exautorari posse: Cujus rationes ex parte laudavimus *Cap. XII. §. IX.* Et meritas pœnas luit *Job. Mariana Liber de Rege & Institutione Regis*, quo cum doceretur, Subditos Regibus aut Principibus suis vim inferre posse, ille Decreto Parlamenti Paris. A. MDCX. igni adjudicatus & publice combustus fuit. Quod ibi A. MDCXIV. & *Francisci Suarez Libro de Confessione Fidei Catholica* & A. MDCXXV. Antonii Sanctarelli Scripto de Hæresi & de Potestate Summi Pontificis ob causam eandem accidit. De illis vid. *Contin. Tbuam. L. III. p. 86. & L. VII. p. 409. 410.*

V.

Neque alia sunt Subditorum pro exuta aut extuenda obedientia: ratiocinia, quam Tranquillitati & Paci Publicæ adversa Principia. Quorum conspectum sistit sæpe cit. *Hobbes. c. XII.* Nosque ea passim diluimus. Summa est: 1. *Subdito concedi facultatem judicandi de rebus ad Remp. pertinentibus.* At si facultas hæc sine effectu est, frustra data est, si cum effectu, jam totidem mutationes habebimus, quot Ingeniorum singulorum sunt impetus, sicque simul totidem Majestates in una Majestate Reipublicæ. Et nihiloties demum enascetur Quæstio, cujus inter omnes judicio tandem stare oporteat? Omnium Dei Præceptorum antiquissimum est Gen. II. 15. *De Ligno Scientia boni & mali ne comedas.* Et antiquissima tentationum Diabolicarum G. III. 5. *Éritis sicut Dii scientes bonum & malum.* Et prima Dei cum homine expostulatio v. 11. *Quis indicavit Tibi, Te nudum esse, nisi quod ex Ligno, de quo præceperam Tibi, ne comederes, comedisti.* Quasi diceret unde judicasti nuditatem, in qua visum est mihi Te creare, inhonestam esse, nisi quod cognitionem honesti & inhonesti tute Tibi arrogasti. *Hobbes c. I. §. 1. II. Principi non esse obtemperandum, nisi justa præceperit:* Quod è præcedenti Principio veluti manat, ita cum eodem quoque facile corrui. Quis enim dixit Tibi, Principis mandatum injustum esse? Confer. *Cap. XIII. §. V.* At si manifestò injusta vel inhonesta sunt? Dictum de eo *preced. §. III.*

Cui

Cui addimus, restare saltem actum negativum Obedientiae de non resistendo *ex. §. I. III. Mandata Principis aliquando salva conscientia expleri non posse.* Resp. 1. Iterum superesse saltem negativum obedientiae actum de non resistendo. 2. In negotiis Reip. scrupulo huic locum non esse, quia in his non peccatur peccato proprio, sed alieno, unde nec nobis, sed Reipubl. peccatum tunc imputari potest: Quod potissimum elucet in casu, si jussu Reip. in Bellum proficiscimur, quod autumamus injustum esse. IV. *Tyrannicidium esse licitum.* Sed is quem occidi ut Tyrannum volunt vel jure imperat, vel absque jure. Si absque jure, hostis est & jure occiditur; Tunc vero non est tyrannicidium, sed homicidium. Si jure imperium obtinet, rursus locum habet interrogatio Divina.) Quis indicavit Tibi, istum Tyrannum esse? Aut cur appellas ut Tyrannum, quem Deus Regem fecit, nisi quia cognitionem boni & mali ad Te traxisti. *Hobbes §. III.* Adhæc perniciosum esse Rebus publicis hanc opinionem testatur, quod per eam quilibet Rex sive bonus sive malus unius siccarii judicio condemnandus & manu jugulandus exponitur: Adde quæ de parricidis *Henrici III. & Henrici IV. Regum Galliae, Wilhelmi Orangii &c.* Scriptores istorum temporum observant. V. *Non contra Principem, sed ejus Ministros agi:* Cum presumendum non sit. ministros aliquid agere dissentiente Principe. VI. *Majestatem LL. esse subditam:* Quod si est, jam iterum cognitio Justi &

Injusti, h. jus definiendi quid fieri vel intermitteri debeat ad singulos rediret. *Hobbes §. IV.* Reliquis quæ habet supersedemus, cum non adeo universalia, quam particularia & Statum Anglicanum, concernentia videantur esse, cui ille sua etiam plerumque applicari amat.

VI.

Quia vero unamquamque obligationem metus Damni, si secus fiat, imminentis comitatur, metum potentia divinae subjectioni ferenda addigentibus placuit. Unde *Homagium, h. Juramentum subjectionis publico præstitum*: Ut si violetur subjectionis, Deum tanquam ultorem violationis nobis statuamus, Non, quod Subditi ante præstationem ejus à Subjectione immunes sint, cum eam ab ipso ortu suo Principi debeant, adeo ut licet Juramento nunquam obstringerentur, nihilominus quodcumque ab iis exigitur, præstare teneantur. Sed ut Subjectionis jam ante debita tanto certius confirmetur: Æque ac in omnibus aliis pactis juramenta novam obligationem non producant, sed factæ certitudinem tantum confirmant. Vid. *Cap. V. §. IX. & X.* Distingui solet in *Purum & Limitatum*. Limitati genus sunt *Homagia Eventualia*, quale à *Suedis* regente adhuc *Christina Carolo Gustavo* q. anticipando A. MDCL. præstitum fuit. Alia Subjectionis signa passim obvia sunt. In *Russia* Magnum Ducem qui scripto adeunt, diminutiva nominis sui appellatione se insigniunt, Ut *Petruske* loco *Petri*, *Iwuske* loco *Johannis*. Vid.

Olear.

Olear. Itin. Pers. p. I. Porta Otomanica, Aula Anglicana & Hispanica Subditos coram Principe suo genua flectere jubent & ff. Quorum notitiam edidimus *Not. Dign. Ill. Diff. VI. de Cultu Regum.*

VII.

Omne personas extra Principem Subditorum nomen ferre dictum §. 1. *Personas Ecclesiasticas* quoque, quia Ecclesia est in Republica, quod demonstratum *Cap. XVII. §. II.* Unde & pars earum sæpe Republica exclusã, quod frugi subditorum munus haut explere crederentur; Veluti *fesuite* antehac *Rep. Veneta & Archi-Episcopatu Salisburgensi* exesse jussi sunt, quod Aulæ Romanæ commodis contra Remp. insisterent: Eandemq; ob causam alii è sacro Ordine inter Catholicos consiliis adesse non permittuntur, quia jurarunt in commoda Pontificis M. observanda. Peculiarem Remp. ab ipsis constitui non posse evidens ratio urget, quia geminam Majestatem in Rep. poni oporteret, quod fieri nequit; Et Catholicorum moribus quidem res aliter se habet, sed istud nostra parum refert.

I.X.

Peregrinos etiam, h. personas aliunde adventantes, Subditis annumerandos probamus. I. Quia Legibus Reip. in qua sunt, stare tenentur; Leges enim censentur toti Territorio datæ esse, eoque omnibus eo comprehensis. II. Quia Peregrini non minus juris in se admittere possunt, quam ab alio sibi fieri postulant: Jam vero à Ma-

gistratu patrociniū expectant. E. nec obedientiam ipsi præstandam abnuent. Inst. *Eos jam aliud Reip. Subditos esse.* Resp. Ideo nec Perpetuos à nobis requiri, sed Temporarios, h. quamdiu in Rep. nostra degunt. Quæstio, *An admittenti sint?* geminum sensum habet. I. *An simpliciter tantum admitti debeant?* II. *An officiis eos admoventi juvet?* Prius *Affirm.* quia grande momentum amplificandæ Reip. inde accedit, quod florentissimi Belgii Status docet. *Posterius* dubium, cum Indigenæ ita negligentur, pro quibus præsumptio est eos fide & scientia rerum in Rep. gerendarum instructiores esse Peregrinis. *Venetis* tamen peculiare est Militiæ Terrestris externum præfici, cujus ratio, vel ne quis civium militaribus copiis instructus plus possit, quam conditio æqualitatis patitur, vel quia, dum in rebus maritimis versantur, militiæ terrestri se minus aptos putant. Plura notatu digna hac de re vid. in *Sor. Comitibus de Castlemanie ad Regem Angliæ de Statu Candie p. 26. 29.* Et in *Polonia* hactenus moris fuit, ne quis Regum *Piastus* esset, h. indigena, ad cohibendam æmulationem Procerum. Sed ei derogatum est electo Sereniff. Rege *Michaele Wisnovicio*: Cujus rationes paulo antea reddebantur. I. In Sacris Dei ad Israelitas mandatum esse: *Non poteris alterius gentis hominem facere Regem, qui non sit Frater tuus. Dent. XVII. v. 15.* II. Ipsorum animalium greges à Dispari non regi. III. Indiciū nimis abjectorum Ingeniorum

rum fore non admittere è gente sua, qui regere
 posset. IV. In *Germania* Imperatores non fieri,
 nisi *Germanos*, nec in *Hispania* aut *Portugalia* Re-
 ges alios quam indigenas, ne Decus coronæ ad
 exteros transferatur. V. *Piaſtum* morum Polo-
 nicorum optime gnarum eſſe. VI. Ejusdem-
 quoque certioſam fidem ac divitias. VII. Exte-
 ros officiis excludi: Quidni igitur Regno etiam?
 Quascollegit Autor *Cenſura Candidatorum Sceptri*
Polonici A. MDCLXIX. ſcriptæ. Adde *Piaſec. Chron.*
p. 59. Actus recipiendi Peregrinos hodie com-
 munitervocatur *Naturaliſatio*, quo natis ſub-
 ditis adſcribuntur & æquiparantur: Sicque jus
Indigenatus ſeu Naturalitatis obtinet, h. ut eo-
 dem jure & beneficiis fruantur, quibus natis
 Subditi. Facultas *Naturaliſandi* dependet à ſola
 autoritate publica, quam in *Anglia* & *Gallia* exer-
 cent Decretis Parliamentariis. Extra hunc ſtatum
 Peregrini non ſine incommodis ſunt: Quale, ſi
 Dominus Soli natalis ipſorum advertum Domi-
 num, in cujus ditione ſunt, arma moveat, ut loco
 exire & bona ſua vel vendere vel fiſco relinquere
 cogantur: Cujusmodi quid edicto Regis Galliarum
 A MDCLXVI. M. Januar. adverſus Anglos ſanci-
 tum fuit. Eoſdem Jure *Albinagii* & *Detractionis*
 onerari declarabitur *Cap. XXIII. in fin.* In Republ.
Iſraelitica *Naturaliſationi* vix locus dabatur, &
 tolerabantur quidem peregrini, ſed Jure Indige-
 natus haut æque frui poterant. Hinc & in *Portia*
 eſſe toties dicuntur: *Peregrinus, qui eſt in Portia*
tua.

tuis. Exod. XX. 10. &c. h. in protectione; Portæ enim erant loco tribunalium, sicque à tribunalibus & Magistratu jurisdictionem & patrocinium expectabant.

IX.

Judeorum admissionem & tolerantiam potissimum videtur svadere metus crescentis exclusionis eorum vicinæ potentix, quam damno suo Hispani jamdudum experti fuerunt. Cæterum *contra* illos militat I. Innata ipsorum & in Christianos sæviens invidia. II. In Servatorem tota die ejectæ blasphemix. III. Depravati mores & excessus in fœnore quærendo, cujus rei evidens argumentum est, quod nullas operosas artes mechanicas discant atq; adeo vitæ vel ociosæ vel fraudulentæ sese mancipient: Quam rationem Archiepiscopus *Gnesnensis* A. MDCLXIX. in Comitibus Poloni contra eos maxime urfit; Et *Clemens IX P. M.* A. MDCLXIX. erectis Romæ Montibus Pietatis huic familiari malo ipsorum obicem ponere conatus fuit. *Pro iis* facit I. Ut intuitu ipsorum commonefiamus divinæ adversus rebelles iræ: Quo referunt dictum *Psal. LIX. 12.* Nec occidas eos, ut non obliviscantur populares mei. Exagita vero eos virtute tua & dejice eos Domine: Quasi David hic oret in persona Christi, ne gens Judaica prorsus tolleretur, sed in oculis Ecclesiæ passim oberraret. II. Quia spes de iis fovenda est futuræ conversionis. III. Quia sunt consanguinei Christi & Patriarcharum. IV. Quia præstat

Respu.

Respublicas Christianorum earumque æraria his juvari, quam Imperia externa, ejusmodi ratio fere fuit, quam initio hujus §. adduximus. Et in hanc sententiam Catholicorum etiam plerique inclinant, cujus causa, quia Pontifices Maximi eos Romæ tolerant.

X.

In distinctione Subditorum considerandi veniunt alii *Puri*, alii *Eminentiores*. *Puri* sunt, qui simpliciter obediunt. *Eminentiores*, quorum subjectioni juris aliquid additum: Hoc exerit se in *rebus vel actionibus*. Ex isto genere sunt *Vasalli*, quibus Bonorum possessio peculiarem parendi rationem adjicit: Ita dicti à veteri Gothico *Was sel* obnoxius, cujus vim & in nostro *Waise* / pupillus hodie videmus. Subditi eminentiores rationes actionum uno nomine sunt *Cives*. *Civis est, qui jure deliberandi in rebus ad statum Publicum pertinentibus pollet*: Alii Juri suffragandi Jus decidendi addunt, & Civem vocant qui jure suffragandi & decidendi in comitiis valet. Sed ita Civis, Respublica, Majestas, unum idemque forent, cum nemini Jus decidendi competat, quam Reip. & consequenter Majestati: Nec valet, in Aristocratia & Democratia Majestatem penes plures esse, ac proinde & plures posse Civium nomine venire: Quia plures isti Majestatem non gerunt, nisi quatenus in unam personam Moralem coalescunt; Seorsim autem non alii sunt, quam vel nostro sensu *Cives*, vel *Puri subditi*. Addimus tamen *Civis* nomen

nomen Definitioni Reipublicæ qua continetur, & adæquari : Unde velut aliæ Reipublicæ inferiores sunt & subordinatæ, aliæ supremæ, quæque inferiores complectuntur : Sic poterit aliquis in urbe esse Civis, qui in Provincia est Subditus, & rursus, qui in Provincia est Civis in Regno esse Subditus : Veluti in Marchia nostra Cives Urbium veri Cives sunt, quia jura & suffragia in urbe habent : Sed iidem in tota Provincia Marchia sunt subditi, quia in Provincia jure suffragandi carent, solique Cives sunt, quos Status Marchicos vocamus : Iterum Status, qui Marchiæ veri Cives sunt, in Imperio non sunt Cives sed Subditi, quia in Imperio non illi sed solus Sereniss. Elector Marchiæ Jus suffragii habet, Quo faciunt & receptæ in Imperio nostro Distinctiones Subditorum in *Mere Subditos & Mixtos* : Hi sunt, qui simul in curam Status Publici assumuntur ; Illi qui nulla potestatis parte valent. Item *Immediatorum Imperii Subditorum*, quales Nobiles immediati, Liberi homines, Pagi immediati ; Et *Mediatorum*, qui in singulis Imperii Provinciis Dominos suos agnoscunt.

XI.

Veniunt & *Conventus Civium* variis nominibus, pro conventuum majori vel minori amplitudine. *Conventus universales Civium* sunt *Comitia*, quæ in Anglia *Parliamenta* vocant, alibi *Diatas*, à consuetudine Græcorum, quibus *Diatas* erant loca Judiciorum, in quibus conveniebant Arbitri,

Arbitri, *Diatra*: ipsi arbitri designati inter actorem & reum. *Calvin. V. Diatr*: Ipsi Cives simul sumpti tunc *Ordines*, *Status* &c. vocantur, & si è Nobilitate superiori sunt, in Gallia *Pares Francia*, item in Anglia *Pares Anglia*, & Lingua ipsorum *Lords*, *Mylords*, alibi *Barones* &c. Conventus particulares pro causarum, objectorum, Subjectorum varetate sunt *Deputationes*, *Circulares*, *Electo-ales*, &c. quibus recensendis immorari pagina hæ non patiuntur.

CAPUT XX.

De

TRIBUTIS.

Tributorum à Donativis differentia: Eorum irrogatio est *Jus Majestatis*: Finis eorundem: Paupertatem Subditorum raro posse Tributis imputari: Cur aliqui iis eximantur: A quibus rebus peti possint? Modus Tributa colligendi: Genera Tributorum: *Accisa*, *Vectigalia*.

I.

Efecta Subjectionis sunt Tributa, que vocamus pensiones à Subditis exactas. Pensiones hæ præstationes rerum temporibus & terminis divisa: Quo sensu pensiones veniunt *l. 3. ff. de ann. legat*. Easdemque à Subditis exigendas; in discrimen à Donativis, que vicini ac sui juris

juris populi aliquando paciscuntur, non in recognitionem superioritatis, ita enim Tributa forent, sed ad firmandam tranquillitatem & quietem publicam: Causa, quia proficiscuntur ex pacto speciali, non pacto isto generali, quo dum paciscimur nos subditos futuros, etiam Tributa in nos recipimus. Sic *Imp. Maximilianus II.* annua pensione XXXM. aureorum à *Selymo Imp. Turcico* inducias octennales pactus fuit; *Poloni* similiter à *Tartaris* tranquillitatem, & sæpe auxilia copia pannorum & vestium è pellibus agnitis: De quo vid. *Piassec. Chron. p. 53.*

II.

Indictionem ipsorum rem Majestatis esse ex eo jure fluit, quo illa à Subdito Subjectionem & obedientiam exposcere potest: Accedit, rem odiosam præ se ferre, eoque autoritate publica maximè opus habere. Cur populus sibi ea servet, ubi libertatis aliquid in Rep. retinet, ratio videtur esse, ne quis vel in colligendo, vel in erogando abusus interveniat. Sic in *Polonia* penes ordines est, in *Anglia* penes *Parliamenta*, in *Imperio nostro* pertinet ad comitia *Universalia Instr. Pac. Artic. IIX. §. Gaudeant.* Adde *Burgold. p. III. Disc. II. §. II.* Neque etiam in absolutis Imperiis Monarchicis sine *Comitiis* res geri solet: Non tamen ut ideo juris aliquid Populo concedatur, sed ut ille promptiori collationi præparetur, æque ac in LL. Prologi adhiberi solent, non quod de essentia ipsarum sint, sed ut populum ad perferendum melius disponant.

III. Fi-

III.

Finis generalis Tributorum: I. Recognitio superioris, ut Subditus ita gratum erga Rem. animum suum pro labore posito declaret. II. Sublevatio onerum Reip. Impossibile enim est, ut Sacris Tributis non illatis alicui Resp. conserventur Nov. CXLIX. cap. 2. E quibus & augmenta eorum pendent, illis nimirum crescentibus: Quorum sensu tamen dum Subditi haut perinde afficiuntur, Tributis imputant, quod alia sua culpa sibi attraxerunt. Rem expressit significantissime saepius laudatus Hobbesius, cujus verba eum in finem hic iterato sistimus: Debent homines considerare non modo laborandum esse iis, quibus patrimonium non est, ut vivant, sed etiam pugnandum ut laborent. Unusquisque Judaeorum, qui tempore Esdra muros Hierusalem edificabant, una manu faciebat opus, altera tenebat gladium. In omni Civitate cogitandum est, manum qua gladium tenet, esse Regem, vel Curiam summam & ab industria Civium non minus alendam esse illam; quod quisque fortunam suam privatam fabricatur; Veltigalia autem & Tributa nihil aliud esse praeter mercedem eorum, qui armati vigilant, ne industria singulorum incursum hostium impediatur; Nec magis justam querimoniam esse eorum, qui paupertatem suam pensionibus publicis imputant, quam si dicerent, se inopes fieri propter solutionem Debitorum. Sed nihil horum cogitat maxima pars hominum; Patiuntur enim idem quod in morbo qui appellatur Incubus, qui ortus ab inglu-

vie facit hominem putare se invadi & magno pondere opprimi & suffocari. Neque de causa insensibilitatis istius aliud dixeris, quam illam ex defectu amoris erga Remp. & Principem pendere; Veluti è contrario, si major eorundem amor sit, Tributa alacriter solvuntur: Quod in Gallia populo claret, qui in amorem Regis sui gravissima Tributa libenter sustinet, quoniam amoris & incrementis publicis se id debere opinatur.

IV.

Ex iisdem finibus pendet ratio, cur aliqui Subditorum magis, alii minus, rursus alii prorsus exempti sint Tributorum collectione. Manetque ordinariè exemptio *Ministros Publicos*, quia utriusque eorum etiam citra tributa satisfaciunt. Accedit alia ratio, quia functionibus suis jam repræsentent Remp. Quæ veluti nihil pendit, sed pendere tantum jubet, ita nec personis jura sua repræsentantibus pensionem injungere potest. Dum enim Publico inserviunt, jam ipso ministerio suo agnoscunt illud sese superius esse; idemq; dum consiliis & actionibus suis juvant simul sublevant. Quod in cæteris Subditis secus est, qui, cum nullo particulari ministerio vel agnoscant vel sublevent Publicum, quod actionibus nequeunt, opibus explent. Quæ ratio quoque, cur Bona, quæ *Ministri extra functionem suam habent*, onerari oporteat: Quia his potiuntur non qua *Ministri*, sed quatenus communi cum aliis Subditis sorti subjacent.

V.

Materies in qua versantur Tributa sunt res & persona; Hinc capita, isthinc bona Subditorum æstimantur: Unde duplex contributionis genus *Capitatio*, seu illatio capitalis, quæ viritim in singula personarum capita non inspecta Patrimonii quantitate constituitur; Et *contributio per as & librum*, pro magnitudine, numero & qualitate possessionum imposita: Quarum hæc communior & melioris notæ esse censetur, quod æquitati magis congruat. Si quæzatur *unde fortuna magnitudo æstimari possit?* Respondent Politici eam Magistratus iudicio & publica fama æstimari debere; Aut si subditus solemnî Juramento tunc affirmare velit, se tantum in bonis non habere quanti æstimatus sit, detrahi, quantum æquum sit; Exempla tamen in Emporiis ac Rebuspp. Liberis sæpe docuerunt homines maluisse nimia præstare, quam tenuitatem suam ap. Magistratum profiteri. Confer. *Boxborn. de St. Fæd. Belg. c. XII.*

IV.

In rerum æstimatione *arcenda res sordida & inhoneste*, cum exigentis summam vel avaritiam vel indigentiam testentur. Fuerunt tamen, qui meretricium vectigal Romæ institutum excusaverint: Ideo nempe impositum esse, ne plures alliceret gratuita peccandi licentia, ap. *Besold. de Emr. v. IV. n. 17.* Alia genera ejus ingeniose describuntur in *Ulamodischen Politici anderm Theil/ Nientlammer genant.* Inde vero Tributa peti unde lu-

de lucrum sentitur, æquum est: Quod enim in commoda Subditi sub patrocínio Reipublicæ cedit, cur partem ejus Reip. invidet? Hinc evectiones rerum, quibus exteri indigent onerandas censent, ut ita Tributum Peregrinos magis, quam Incolas premat: Quamquam extra hunc casum Peregrinos potius leniter habendos ratio dicitur, cum salus Emporiorum à promptitudine & copia adventantium Peregrinorum pendeat. Sic & Artificialia aliunde advecta non sine ratione onerantur, quia cedunt in usum Exterorum, quæ Cives ipsi discere possent. Nec culpanda *Tributa Censoria*, h. à rebus ad delicias & pompam spectantibus exacta, ut dum indulgetur curiosis hominibus, publicæ rei consulatur.

VII.

Modus Tributa colligendi pro temporum ac locorum varietate varius est. Formam censualem in Jure Romano legere est *l. 4. §. 1. ff. de Censibus*. Modum collectandi in Germania describit *Sprenger Font. 7. P. c. IIX*. Pertinetque huc *Anglorum & Belgarum* consuetudo elocandi Privatis Jus colligendi Tributorum quædam genera, quos inde Conductores, *Dachters/ Constumers*, & apud veteres Romanos *Publicanos* vocabant, qui publica vectigalia conductæ habebant *l. 12. §. 3. ff. de Publican.* ita dicti, quod publico fruerentur *l. 1. §. 1. ff. eod.* qui autem quod plerumque immodicis exactationibus populum onerarent, *d. l. 12. pr.* communiter male audiebant. Num *è re sit remissa geri*, an
vero

vero Magistratus potius autoritate sua agere debeat, dum controvertitur, pro *posteriori* militat.

I. In exactiōe Tributorum requiri autoritatem, qui in publicis personis major est, quam in privatis. II. Periculosum esse proventus publicos committi privatorum fidei; Nam si promissa non præstent, aut notitiam rerum sibi commissarum ad exteros diffundant, Resp. facile periclitari potest.

III. Incertum esse quorundam Tributorum numerum: Unde si majora sint summâ à redemptoribus solutâ, id Reip. detrimento est; si minora, Redemptoribus damno sunt. Sed distinguunt Tributa, quæ certis rebus, ut adibus, agris &c. Et ea, quæ incertis, quæque usu modo majori, modo minori sunt, imponuntur; Sicq; priora publicæ quidem curæ relinquunt; Sed posteriora elocari posse autumant.

I. Quia Subditi in hisce talibus minori fraude præstationem eludere possunt, quippe quam privati conductores diligentius indagant, quam Curatores Publici, ut tanto plus lucri reportent. II. Quia incerti eorum redditus; Præstat autem Remp. certos quam incertos numerare proventus pro calculo ad agenda futura facilius ponendo. Rationibus supra allegatis Resp. ad I. Privatos sat autoritatis habituros, dum Magistratus contractu cum illis inito veluti publicam personam in eos transfert. II. Pericula idoneis fidejussoribus posse declinari. III. Elocari posse in singulos annos, eoque pro anni prioris conditione augeri vel minui posse pensionem. Confer. *Boxhorn. St. Fæd. Belg. c. XII. n. 33.*

In Tributis alia sunt *Ordinaria*, alia *Extraordinaria*. *Ordinaria* sunt, quæ statam pensionem habent vel à tempore, vel à rebus ipsis definitam. *Prioris* generis sunt *Schoß/ Schatzung/ &c.* Ad *Posterius* genus pertinet Tributum siliquaticum, s. *Accisa*, quæ ob res minutim distractas ac venditas solvitur. Eam commendat, quod Subditi minori ejus sensu afficiantur, quam si majorem summam statò tempore pendant, ac deinde Peregrinos æque ac Subditos oneret; Contra eandem est, quod in re familiari nullo labori ac diligentiz solamen relinquat: Quo plus enim laborat Paterfamilias, eo plus Tributi pendit, cum vicinus ignavus contrario, quia in rebus suis minus agit, minus solvat. *Extrordinaria* totidem sunt, quot causæ inveniri possunt necessitatis extra ordinem ingruentis. Vid. Indicem eorum ap. *Resold. de Arar. c. XXII. n. 2. Vectigalia* à cæteris Tributis in eo divertunt, quod Tributa propter usum rerum, Vectigalia propter usum viæ publicæ irrogentur: Quo pertinent *Portoria* s. redditus qui exportubi, vel transitu pontium aut fluminum percipiuntur. Omnium evidentissima ratio, quod quia Magistratus onus habet secura præstandi itinera, æquum sit, ipsum pro onere hoc aliquo commodo frui.

CAPUT. XXI.

De

DOMINIO
EMINENTI.

DEscriptio Domini Eminentis: Usus Vocis: Argumenta id confirmantia: Exemplum Servatoris: Argumenta contraria: Finis ejus: An compensatio rei erepta à Subdito expectanda? An exteri ei subjaceant? Deditio innocentis.

I.

AMplitudini Potestatis Reip. restat adji-
ciendum *Dominium Eminens*, h. facultas
transferendi Privatum Jus Subditorum
ad necessitatem Publicam, seu ex *Grotii*
interpretatione, quod Civitas habet in Cives &
res Civium ad usum Publicum. *Dominium, Imperium* est, h. potestas in aliud quidpiam, *Eminens*
vero non *vulgare*, quod privatorum unusquisque
in bona sua & ipse Princeps in bona sua Patrimonia-
lia habet; Nec *Publicum simpliciter*, cujus-
modi est Civitatis in res, quas illa sibi in solidum
reservavit, ut redditus Publici, vectigalia &c. Sed
Eminens, h. quod ipsi Imperio vulgari sese ingerit,
illique modum præscribit. Et tamen ne hoc qui-
dem simpliciter, sed propter necessitatem Publi-
cam.

cam; Alias enim nihil distincti à Majestate simpliciter spectatâ foveret, quippe quæ semper Imperio vulgari modum præscribit. *Grotius*, quod necessitatem publicam diximus, termino usus publici commutavit, quod factum putamus eo sensu, quo termini necessitatis & usus aliquando coincidere possunt.

II.

Vocis usum videtur primò vulgasse *Grotius*, qui *res Subditorum sub Eminentis Dominio esse Civitatis* scribit *J. B. III. XX. 7.* Et *Dominium Eminens esse, quod Civitas habet in Civem & res Civium, ad usum publicum I. III. 6.* Item *Supereminenti Dominio jus exterorum nullo modo subest. II. XIV. 8.* Ante quem quidem & *Card. de Lugo* hoc termino usus fuit; Ut *Princeps & Resp.* habent quoddam *Dominium Altum & Eminens* in bona Subditorum, quæ in casu necessitatis communis possunt distrahere. *T. I. de J. & J. S. I. IX.* quod allegat *Grus. de Dom. Emin. c. I. §. III.* Alii *Dominium Excellentia* quoque tradiderunt, & rebus Divinis applicuerunt, quorum phrasès aliæque his similia, ut *Grotio* derogaretur aliquid, anxie huc traxit. *Horn. L. II. c. §.* Sed controversia in eo est, *an Usu ante Grotium invaluerit?* Quod *N. Idemque* & aliis ejusmodi vocabulis evenit, ut cum antiqua essent, nostro tamen tempore demum vulgari cœperint, quemadmodum & *Rationis Status* vocabulum ab *Italis* primo vulgatum, cum tamen in *Tacito* quoq; cunabula ejus quæri possint, de quo actum *Cap. III. §. II.*

III

In re ipsa primo considerandum, eam nihil novi alere, aut tale quippiam esse, quod distinctū ab aliis Jus Majestatis exhibeat, quemadmodum cætera Jura Majestatis sese habent, quæ ideo in Majestate distincta nomina sortiuntur, quæ *Obje-ctū* inter se differunt; Sed est *velut instar modi alicujus universalis, qui omnia Majestatis jura æque pervagatur, eademque nova tantum amplexuaine donat causata novis Remp. efficientibus casibus.* Unde fiet etiam, ut nullum peculiare objectum ipsi assignari possit, sed omnia comprehendat, quæ vel Majestati in communi, vel juribus ejus seorsim assignantur, cum hoc tantum discrimine, ut non simpliciter & libere spectentur, sed prout casui necessitatis subjacent. Quod qui non expenderunt, cum plura quæ Majestatis simpliciter spectata sunt huc retulerunt, sicque ex Dominio Eminenti nihil nisi simplicem Majestatem fecere, non novis & huc pertinentibus, sed solum non ubiq; in libris Politicis obviis objectis instructam. Ideo ad Dominium Eminens pertinere scribitur Confirmatio pactorum, Assignatio Tutorum & Curatorum, Interdictio bonorum prodigo facta, Jus permittendi subditis occupare res ab hoste aut pirata ereptas, Jus adjudicandi Dominium emptori vel possessori, si legitimo tempore rem bona fide sibi comparatam possederit, nec tamen Dominium à tradente potuerit accipere, denique Jus Tributa exigendi &c. Quæ omnia deficiunt con-

T 5

ditio-

ditione transferendi ad necessitatem Publicam, qual Dominio Eminentiori maxime opus est, nisi illud cum ipsa Majestate confundi velimus. Aut si ipsi satis est, esse summam in Rep. potestatem disponendi de rebus privatorum, jam nihil in Majestate pecunare, sed ipsa Majestas erit, cujus objectum in Rep. personarum, res, actiones privatæ subditorum omnes, eoque & ista quæ modo allegata sunt. Neque Tributa etiam aliter comparata sunt, quæ quidem tendunt in usum publicum, sed itidem necessitatis casum non involvunt, cum pendere possunt, etiam si necessitas non urgeat, idque ut gratum animum suum erga labores publicos subditus declaret, unde & subjectionis testimonium esse antehac docuimus. Quanquam si modus accedat, & magnam partem opum in necessitatem Publicam conferre jubeamur, id Dominio Eminentiori merito relinquendum sit, quippe quod veluti modum omnibus Juribus Majestatis adjicit, ita objectis etiam eundem præscribit.

IV.

Dominium Eminens non minus competere Reip. ac reliqua, de quibus hæctenus egimus, facile agnoscet, qui Reip. independentem, immensurabilem, universali intellectu & universali potestate præditam, aut indigentiam, formatamque ex Sufficientia Reip. commoditatem singulorum recoluerit. Si enim singulorum egestati ac defectibus Resp. aliter consulere nequit, quam singulis eorum rebus se ingerendo, quid veterit, quo minus

minus relictam ipsis facultatem disponendi suam faciet eoque Dominio Eminentiori, quod ipsorum erat, sibi transcribat. Clarius: Imperium privatum nullum est, quin ex Publico fluat, quia cum nemo privatorum juri suo prosequendo sufficiat, omnes eo semel cesserunt, illudque prosequendum in Publicum transtulerunt, quippe à quo solo sufficientia peti possit: Nihil e. reliquum habent, nisi quod à Publico recipiunt. E. Quam rationem pluribus confirmavimus. *Cap. V. §. XIV.*

V.

In Sacris Dominium Eminens exemplo suo *Servator* clarissimum reddidit: Qui cum tanquam Rex Hierosolymam ingressurus est: *Ite*, inquit, *in vicum proximum & invenietis asinam. &c. Adducite eam mihi, & si quis dixerit aliquid, respondeat, Dominum iis opus habere. Matth. XXI. 2.* Subdito enim bona adinere, quia Dominus iis opus habet, Imperii absoluti sicque Domini Eminentis est: Quæ suâ luce radiât. Confer. *Hobbes Lev. c. XX.* Pleniori eget, quod itidem hûc pertinet, decantatissimum *Jus Regium. 1. Sam. IIX. 11. & seqq.* De cujus sensu tamen scriptores dissentiunt. Verum *Jus Regium* intelligi, inde patet, quia præter morem Divinum est, æqua iniquis admiscere. Pleaque autem quæ continentur illo, ne specie quidem à boni Principis Officio recedunt: Nam Subditos muneribus publicis præfici commoda, illorum promovet; Eosdemque decimas præbere æquissimū est. Quæ recensentur *v. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.*
Sola

Sola agrorum & vinearum ablatio iniquior videtur, tradita *v. 14.* Sed finis cur auferrentur additus quicquid dubii est, facile tollit: *Dabit eam Ministris suis*, ait Samuel. Jam agros à Communione Civium assignari Ministris publicis, ut vitam inde exhibeant, ne nunc quidem insolitum est, sed omnibus Rebus publ. receptum. Ne dicamus *Mosem*, Vicarium Divinæ Majestatis, antea cuncta hæc ita administrasse: Sic milites selecti contra *Amalekum. Exod. XVII. 9.* & contra *Midianitas. Num. XXXI. v. 4.* Praefecti constituti *Ex. XLIX. 25.* Tabernaculo extruendo admoti *Bezaleel & Ahisamach. Ex. XXXI. 2. 6.* Et Sacris faciendis *Levitæ Num. Cap III. & Cap. IV.* Iisdem urbes assignatæ *Num. XXXV.* Hæc omnia igitur, si Regem ea, quoque imposterum facturum Deus dicit, ecquid iniquitatis postulari poterunt, cum ante quoque facta essent, & persona facientis tantum mutaretur. *Inst. I. Israelitas introduci olim clamaturos ob leges ejusmodi v. XLIX. c. I. Et clamabitis in die illa à facie Regis Vestri, quem elegistis vobis, & non exaudiet vos Dominus in die illa quia petiistis vobis Regem.* Resp. Indicari incommoda Status Regii, non injustitiam; quem Israelitæ non poterant non aliquando ægre ferre, cum Statu libero antea assveti essent, in quo incommoda ista minus sentiebantur. *II. Improbati in Sacris creptam Nabotho ab Achabo Rege Vineam. 1. Reg. XXI.* Resp. Id idè fieri, quia Achabus ab usum Eminentis Domini ad privatas actiones suas traxerat: Non enim age-

batur

batur inter Achabum & Nabothum, tanquam inter Regem & Subditum, sed tanquam inter Privatos duos; Neque etiam quaestio erat, de accipienda Jure Domini Eminentis vineâ, sed de eadem permutanda. III. *Adversari Leges, Deut. XLIX. it. & Ezech. XLVI. 18.* Resp. Priorem nihil contra Jus Regium edicere, sed consilium tantum addere de Jure Regio non abutendo. Posteriores versari in bonis Patrimonialibus Principis, augendis vel minuendis; Bona patrimonialia vero Princeps habet, non quâ Princeps, sed itidem qua singularis & privata persona est. Solent quoque vocem Hebr. *Mischpath* non jus, sed rationem, modum, reddere: Hæc erit ratio Regis. Sed ne sic quidem contra nos. Quia totus iste locus non universâ Majestatis jura, sed eorundem tantum aliquot exempla recenset. Etiam si igitur facta, sicque modus, ratio dicantur, eo sensu tamen dicentur, quo omnia exempla facta Juris sui dici possunt.

VI.

Tale igitur est Dominium Eminens ipso Subditorum in Remp. coeuntium consensu primo fundatum, horum deinde juribus universali ambitu suo efficaciter immersum, non sine manifesto Divini Vicariatus in homines indicio: Sic enim & Deus O. M. validissimo influxu suo omnibus ac singulis creaturarum actionibus se applicat, easdemque absoluto jure suo regit, promovet, suspendit, tollit. Unde tanto minus obstat, quod
Domi-

Dominio nostro objici potest I. Turbari ita privatorum possessiones: Cui Resp. Id non magis fieri, quam per concursum Divinum Actiones nostræ turbantur, qui veluti non impedit, quo minus ipsi agamus, sic nec Dominium Eminens, quo minus res nostras possideamus. II. *Ejusdem rei duos Dominos esse non posse.* Resp. Duos Dominos absolutos & qui æquâ libertate, ac in solidum de eadem re disponere possunt, concedi; De Subordinatis, quales Deus & Homines, Princeps & Subditi, negari. III. *Principem invitis subditis nihil posse eripere, similem enim esse Tutori ac rerum Spiritualium administratori, qui bona pupillorum vel Ecclesie alienare nequeunt, nec quenquam in res suas sibi adimendas consensurum, quod Arnisaus urget de Maj. tit. 10.* Resp. Inde tantum sequi, Principem à Republ. nihil alienare posse, non autem ideo prohiberi in Republ. Dominia mutare: Consensu Subditi autem denuò exquirendo hic non magis opus esse, quam ad bellum ineundum, tributa indicenda &c. In quæ omnia semel consensit, dum Reipublicæ membrum se primò professus est; Eundem vero iterum iterumque repetitum urgere, erit Magistratum, continuo oneri petendi consensus subicere, quo fieret demum, ut Magistratus nihil fere acturus esset, quam consensum subditorum rebus suis agendis implorare.

VII.

De sine breviter: Ille est necessitas publica, veluti Majestatis simpliciter usus publicus: Quæ etiam

etiam Majestatem simpliciter ita dictam à Dominio Eminenti divertere ante tradidimus; Finis enim pariunt actionum discrimina. Inde simul quos limites accipiat Dom. Eminens cognitu facile; Eos sc. quos necessitas ipsi præscribit. Quos etiam Princeps egredi non potest, quippe qui Remp. repræsentat. Sic peccavit *Achabus*, cum Dominium Eminens obtenturi sumeret eripienda *Nabosho* vineæ, quia extra usum publicum usus iste suscipiebatur. E contrario *Vercingeterix* Gallos suos recte jubebat salutis publicæ causa propria frumenta corrumpere & ædificia incendere, ut ista rei familiaris jactura perpetuum Imperium libertatemque consequi possent ap. *Cæs. L. VII. B. G.*

IIIX.

De modo Influxus Domini nostri dubium est, utrum sifusus Publicus & necessitas jam ita flagitent, ille omnes aque, an aliquos seorsim tangere possit; Ut si tecta civium muris vicina diruenda sint, damnum hoc solos hosce maneat, an vero à cæteris, quos damnum istud non attinet, sublevandi debeant? Pertinetque huc tota compensationis materies hic loci agitata. Resp. I. Præsupponi, refragandum non esse, quia Rep. etiam nihil jubente, æque periculo subjacent. II. Damnum concernere omnes, quia subditi omnes æquales sunt, Publici quoque est æqualitati suorum quam maxime studere: Eoque & pars damnum passa à cæteris compensationem merito possit. Cur enim

nim his potius quam istis patiendum fuisset: Cum hi &que ac reliqui, qui indemnes manent, praesidio publico se commiserint? Cum nemo cogi possit, ad damnum pro altero subeundum? III. Secus est, si damnum illatum inevitabile sit, adeo ut tale futurum esse praevideri potuerit: Quale si &des in suburbiis tempore belli diruentur, segetes perdantur; Horum enim compensatio posci nequit, quia norant conditionem ejusmodi talibus locis annexam esse, eamque ipsi dum nihilo secius ibi &desponunt, tacite q. jam ante confirmaverunt. IV. Tanto minus compensatiōni petendae locus est, si omnes eadem necessitas stringat aut &quale damnum involvat. Publico enim satis est, si neminem sua culpa deteriorem reddi patiatur: Et nunquam illud damnis Subditorum ferendis sese obligavit. Unde si omnes sequiori conditione corripiantur, infortunium universale est, cui medendo non fuit; Non minus ac si commerciorum impeditiō cives tenuiores faciat, aut precia rerum augeat &c. Neque etiam, si Resp. aliquando illata damna resarciat, illud adeo fit ex debito, quam in praemium praestitae fidei.

IX.

Exteros non comprehendi Dominio Eminentis in dubium vocat Grot. II. XIV. 6. & ex eo Cras. de Dom. Em. c. I. §. 17. Quod, si Exterorum nomine intelligantur, qui extra Remp. constituti sunt, verum quidem est, sed *αλλότριοι*: Quod enim ad nos non pertinet, quid opus est in quaestio-

nem

nem vocari, utrum ad nos pertineat necne? Si autem eos intelligant, qui negotiorum gerendorum causâ inter nos agunt, non videmus, quomodo ut Subditorum Temporarium nomine, ita oneribus publicis eximi possint. Cujus ipsa illa ratio est, quam *Crusius* in contrarium allegat: Qui enim commoda è Societate percipit, is nec incommoda aut onera detrectare poterit. Jam vero Peregrini tales ideo in Rep. negociantur, ut commoda inde percipiant. E. Trahimusque huc merito exempla, quæ *Crusius* paulo post sui oblitus Subditis Temporariis evenisse scribit. Quasi Exteri alii essent, quam Subditi Temporarii, h. qui ex causâ temporaria agnoscere tenentur summam potestatem hujus vel illius Civitatis; Et præmonet quidem, ea non facta fuisse jure Dominii Eminentis, sed eo, quod necessitas in res alterius concedit. Sed illud ipsum quod necessitas Principi in Subditorum res concedit, nihil aliud est, quam de quo loquimur Jus Dominii Eminentis: Ita enim cum *Cantabrica navis & minores quatuor advehentes ex Hispania in Belgium ad stipendia copiarum Albani Ducis magnam auri vim seu tempestate seu piratarum metu se subduxissent in Angliam portum, Elizabetha Regina eam pecuniam certa in Belgium non remittere primo in Tabulas referri jussit, dein extractam navibus ararii sui fecit, causata Regni necessitatem. Strad. B. B. Dec. I. LVII. Adde Camden. ad A. MDLXVIII. Similis fuit pensitatio Orescundica Eastgeld dicta, qua in Oresunda tricesi-*

*ma pars omnium mercium mutui nomine ardente in-
ter Danum & Suecum Bello exacta fuit, cum promif-
fo, ut bello finitio refunderetur. Id. Camden. ad A.
MDLXXXII. Iterum naves peregrinas avehendis
rebus Reip. necessariis sæpe adhiberi notorium est.
Quibus fere similia sunt Jus Albinagii, Detractionis
&c.*

X.

Effectus Dominii Eminentis uno nomine est
Occupatio privati Juris: Quæ in antec. etiam sa-
tis eluxit. In species suas si diducenda sit, specta-
bit Subditos *Naturales* vel *Exteros*, & *Utrorumq;*
tum *res*, tum *personam*: In Subditis Naturalibus
ad *res* pertinebit: Diripere prædia vi hostili in-
gruente, aut incendio urgente, prædia pro muni-
mentis, aggeribus aliisque operibus publicis adi-
mere, ad pecuniam mutuo dandam Subditos
compellere, eosdem ad vendendum cogere, Jus
quæsitum auferre, beneficia concessa revocare,
cujus specimen vid. in deliberatione à *Carolo IX.
Rege Gallia* convocata ap. *Tbuan. L. XXXII. Ad
personas* referendum Jus Subditos invites etiam
alienandi, aut obsidum loco dandi & similia.
Quorum omnium ratio in usu publico & necessi-
tate inevitabili sita est, quodque nihilofecius ista
patienda fuissent, etiamsi injuncto oneri se sub-
traxissent. *An innocens dedi vel deseri possit, ambi-
guum est. Resp. Si velit & consentiat posse, cum
tolerabilius sit unum hominem interire, quam
totam Civitatem. Accedit ratio modo allata, quia
etiamsi*

etiam si recusaret, nihilominus hostiles manus experturus esset. Exempla vid. ap. *Grot. II. XXV. 3.* Sed aliter se habet, si de stricto jure quaeratur, & *an Civis teneatur se hostibus tradere?* Quod N. quia compensationem nullam expectare potest, cum vita nulli æquivalenti comparari possit. *Vasquii* ratio ap. *Grotium* est, quia natura Societatis Civilis, quam sui quisque commodi causa iniit, id non postulat: *Soci* similis est in affini quaestione, *an cogi possit?* Illustrata exemplo divitis, qui egeno stipem dare ex misericordiae præscripto tenetur, cogi tamen nequit. *Grotius* ad priorem rationem excipit: *Civem non teneri quidem jure proprie dicto, charitatem tamen non pati, ut aliter faciat.* Resp. Charitatem omnino non pati tantum, sed jubere etiam, ut aliter fiat, cum amor nostri & amor proximi in æquilibrio sint. Vid. *Cap. III. §. IIX.* Ad posteriorem, (quæ tamen re ipsa cum priori eadem est, cum in vita sociali nemo teneatur aut obligetur, quin idem & cogi possit) *Aliam esse rationem parium inter se, aliam superiorum, ubi cum Subditis comparantur; Superiorem cogere posse non tantum ad id, quod debetur jure stricto, sed etiam ad alia, quæ virtus quælibet præcipit; Sicque in magna frumenti penuria cives cogi posse, ut quod habent, in medium conferant:* Resp. Causam disparem esse; In casu allegato enim compensationem expectari posse, in nostro nullam esse. Inst. *Nec compensationem fieri, si sponte sua se tradat.* Resp. I. Iterum rationem diversam esse, quia unusquisque;

Juris sui, quoad per Publicum licet, arbitere est: Eoque penes Civem esse, seu reposcere aliquid, seu eodem cedere. II. Nec civem directe spectare sui interitum, sed tantum satisfactionem hosti præstandam, mortem solum indirectè inde sequi: Cui subeundæ sese tq. Instrumentum mere passivum præbet. Prout seres etiam habet in iis, qui incenso pulvere tormentario naves disjiciunt. III. Publicum hoc casu civem, si excedat, non tam absolvere, quam eidem ignoscere, cum malum majus, quod ille avertit, non tollat quidem, sed tegat malum minus, æque ac lumen majus minus si non tollit, certe tegit. Poteruntque cuncta hæc clarius elucelcere in affini quæsito: *An Resp. Virgines stupro tradere possit?* Quemadmodum *Aurelius Hispaniarum Rex* aliquot virgines quotannis stupro dandas à Mauris pactus esse fertur, de quo vid. *Marian. L. VII.* Resp. Nullo modo licitum esse, quia in mala moralia nulla libertas, nec juris quoddam arbitrium nobis relinquitur. II. Juri nostro hinc pendenti neminem nos restituere; eoque nec illud ab alio occupari posse, vi defectus compensationis; Malorum moralium enim nulla compensatio. Et III. Etiam si directe stuprum non spectari posse putetur, nihilominus consentire non posse, quia instrumenta nimis activa forent
 mali commit-
 tendi.

CAPUT XXII.

De

FOEDERIBUS.

*R*atio ordinis: Descriptio Fœderis: Fœderum inaequalium specimina & incommoda: Fœdera cum Infidelibus & Hereticis: Fœderum varietas: Obligationum publicarum circumstantia: Obsides.

L

DE Republica ut *intra* se suaque operetur, dictum fatis; Eadem vero ad *Exteros* aliasque Respublicas etiam se diffundit: Non minus ac Sol non tantum terram hanc sibi subjectam & lucis indigam illuminat, sed alia quoque luminaria cœlestia, licet propria luce donata, collucet, ut a deo unita quasi eorum lux in inferiora se exerat tanto fortius: Sic Respublica dum exteris se adjungit, ut salutem singulorum ex hominibus provideatur quam optime, suntque actus ejus iidem, qui universæ vitæ Socialis, gemini nempe, Juris proprii translatio, & istius seu translati seu relictæ nobis prosecutio: Posteriores Bello peragit, priores Pactis h. tractatibus, transactionibus, dn. Confœderationibus, quorum principia ex *Cap. V. de Pactis* repetenda: De Fœderibus quæ dicenda restant hic breviter adjicimus.

II.

Fœdus est Pactum Rerumpp. de mutuis auxiliis. *Pactum* h. translatio Juris mutua, ad differentiam à *sponsoribus*, h. promissis de pacto faciendo, quæ ministri Rerumpp. sæpe præstant, sub conditione futuræ à Rep. sua ratihabitionis. *Rerumpp.* in discrimen à contractibus, qui pacta privata sunt. *De mutuis auxiliis*, in discrimen I. à Transactionibus Publicis in genere, quæ de qualibet re particulari fieri possunt. II. A Transactione Pacis. Pax enim tantum est conventio de jure alterius non lædendo.

III.

Porro ex cultura vitæ socialis repetendum, *personas* atque adeo hic corpora niti applicabilitate & consequenter etiam æqualitate, ut apta sint debito isti præstando, quod communis finis exigat. Unde sequitur; I. Fœdera cum Infirmis frustra pangi, cum sufficientem opem ferre nequeant. Et iterum, Fœdera cum Potentioribus suspecta esse, quia causæ communis administratio à nutu potentioris pendere amat, ipsiq; inferiores è sociis facile subditi fiunt, quippe impares & resistendo & reciproco in Fœderibus debito præstando. II. Fœdera Rerumpp. diversis formis constantiū minus firma esse, quod singulæ formæ distinctio & contrario à reliquis fine ferantur, ac proinde comuni fine uniri difficile possint. III. Fœdera eo etiam minus firma esse, quo plures in societate ipsorū assumuntur. Quia nimia inge-

ingeniorum varietate distrahuntur, eoque requisita applicatione partium excidunt, quod potissimum in causa bellica usu venit, si adversa pars primum impetum sustinuerit. Sic de Fœdere *Smalcaldico* superioris seculi non male judicavit, quisquis virorum prudentum fuit, qui eo imbecillius reddi, quo socii numero crescerent, dixit. Et *Carolo V.* facile erat cunctando id dissipare: *Quippe cum ex hujusmodi Societatum seu Fœderationum natura optime conjiceret, non diu consensionem inter tot Civitates & Principes civilis administrationis ratione dissidentes duraturum esse, nec equato Ducum imperio & autoritate salutaria consilia capi aut legi, & cum opus esset executioni demandari posse prospiceret. Cumq; præcipuum fœderis robur in Civitatibus consisteret, quarum pecunia militem ali & bellum duci oporteret, sic judicabat, plebem tali ingenio esse, ut cunctationis aut mora, licet necessaria sit, impatiens, si Bellum longius extenderetur, Duces in suspicionem prævaricationis adductura & Belli pertasa denegatis collationibus à societate discessura sit; Quo in judicio quoque haut frustratum fuisse eventus docuit. *Tbuan. L. IV. Histor.* Simile est, quod de præcis *Cruciat* expeditionibus in *Palæstinam* & hodiernis Principum Christianorum adversus *Turcam* Fœderibus observant, illa nullo notabili successu valere, eo quod è multis coalescant, qui diversis intentionibus agantur, nec eandem utilitatem inde spectent. IVtum est, Vicinos requiri Fœderatos, & quidem vel nobis, ut auxilia tanto*

promptius præbeantur, quæ à remotioribus nimis tarde subveniunt; Vel hosti, ut propriis fœderati viribus impetatur.

IV.

Diversitatem Religionis Fœderatos disjungere autumant, qui cum Infidelibus & Hæreticis Fœdera iniri posse negant. Nec frustra esse arbitramur, si certum sit causam Religionis nostræ agi, vel apud nos, vel apud aliū Religionis nostræ Socium; Neque enim fas est causam Dei propter affectus privatos nostros adversus alterum negligi. Secus est, si Fœdera non nocendi, commerciorum, vel cujuscunque generis Defensiva sint, his enim studium se defendendi Legalitatem conciliat; Nec multum interest, qua ratione se aliquis defendat, cum Defensor propriæ salutis in nullo peccasse censeatur. *L. 3. C. ad L. Cornel. de Sicar.* Sic Fœdus non nocendi contractum in Sacris inter *Jacobum & Labanum Gen. XXXI. v. 44.* Fœdus commerciorum inter *Salomonem & Hiramum I. Reg. V. 12.* Nec quicquam intrinsecæ aut naturalis pravitatis hic occurrit, licet circumstantiæ aliquid subinde adjiciant. Quemadmodum *Ase* fœdus cum *Syria* Rege contractum reprehenditur *II. Chron. XVI.* Non quod in se malum esset, sed ob animi vitium, unde procedebat, quod *Ase* Deo diffusus fuisset. Sic damni Christianismo indirecte illati *Franciscum I. Regem Galliæ* communiter accusant, cum illæ Fœdus adversus *Imp. Carolum V.* cum *Turca* pepigisset, ex quo tem-

pore

pore etiam hæc quæstio fore agitata fuit. Successores ejus tamen id ipsum continuarunt & Gramondus speciose defendit *magni momenti Romane Ecclesie esse id Fœderis inter Christianissimum Regem & Turcam*: Ita enim Turcam pati Sacras Christo Basilicas apud Constantinopolitanos & Galatas, pati Christianos misceri Mahummedanis & agere libere; Monstrari loca Servatoris nativitate, miraculis, morte celebria; Quinquaginta Francischanis concedi S. Sepulchri custodiam; Excipere per Legatos Galliarum Ottomannos Christianorum querelas, per eosdem Barbaræ in Christianos feritati modum poni &c. *Histor. L. III. pag. 208.* Sed his secuta Gramondum tempora & indigne habiti Hayæi ambo ministerio Gallico apud Turcas notissimi facile responsa parare possunt. Fuerunt etiã qui Gallorum Protestantibus Germaniæ lata auxilia obliquis oculis aspexerunt, prostatq; eo nomine famosum scriptum: *Gesta Impiorum per Francos, & G. G. R. Admonitio ad Ludovicum XIII.* qua auctor Fœdus Regis cum *Gustavo Adolpho Rege Sueviæ & Belgis* initum & auxilia *Palatinatus* hereditibus destinata taxat. Sed scriptum hoc A. MDCXXXIIX. jussu Magistratus per Carnificem discerptum & combustum fuit. Vid. *Nic. Rigalt. Apol. pro Rege Christianissimo.*

V.

Fœderum alia sunt *Perpetua*, alia *Temporaria*. *Perpetua* nullo temporis termino circumscribuntur, ab Hebræis noto perpetuitatis Characterem.

V 5

Fæde-

Fœdera Salis appellata. Sed unica hæc eorum conditio, ut nullo tempore definiantur, quam cum æternitate communem habent; Interea rumpi solent, quotiescunque Ratio Status aut commoda alterutrius partis id videntur requirere. *Bodinus* ea perniciosa esse judicat, quod eum cui *Fœdus iniquum* videatur, occasione oblata *Fidem fallere* oporteat ob perpetuam *Fœderis iniquitatem*: Sed Resp. *Fœderis* perpetuitatem non aliam requiri, quam quæ sit manentibus iisdem conditionibus; quæ si mutantur, nec *Fœderi* amplius locus est. Iterum *Fœdera* sunt *Offensiva*, quando Socii promittunt se eosdem amicos & inimicos habituros; Vel *Defensiva*, quando Sociis si lædantur auxilia promittuntur, non tamen si ipsi alios lædant. Habent & distinctionem *Fœderum* in *Æqualia* & *Inæqualia*; *Æqualia* pari jure ac lege Socios jungunt; *Inæqualia* imparèrem obligationem præstant. *Bodinus* hæc iniqua appellat, sed sensu paulum alio accepta; Vocat enim inæqualia tantum, quæ cum imminutione Libertatis ac Majestatis altrinsecus sanciuntur. Videntur tamen amplius extendi posse, cum à quavis in obligatione dissimilitudine inæqualitas inducatur. *Fœderum* Realium, & Personalium discrimen ad materiam de Pactis proprie pertinet.

VI.

Ad communem indolem omnium Pactorum Publicorum, h. Tractatum, Transactionum, *Fœderum* pertinent *Obligaciones*, ipsis quidem cum

eum omnibus privatis pactis communes, sed hic singularibus circumstantiis sæpe expressæ, quod paciscentes sibi non aliter cautum esse censeant. Tales in Fœderum percussione aut Pacis Tractatibus erant apud Romanos *Projectio Lapidis*, aut *Percussio Porci*, apud Macedones *Salis & Panis Gestatio*, apud Germanos, *Scythas*, *Medos Sanguinis Propinatio*. In Pacificatione *Bredana* singulare est, Hypothecæ loco Bona Regia ab Anglorum Rege adjecta fuisse: *Totumq; Fœdus Fide & Jurejurando Regio sub Obligatione & Hypotheca omnium & singulorum Bonorum nostrorum tam presentium, quam futurorum nos servaturos & impleturos pollicemur: Quæ verba sunt Ratificationis Regiæ Articulis Pacis adjectæ. Receptissimum est Obsides dari, h. personas in fidem servandam promissarii arbitrio relinquendas. Sed de Obligatione eorundem ambigunt, si promissa non serventur quorum respectu dati fuerunt: Et Græcius Jure Gentium externo quidem tunc interfici posse ait, sed interno neutiquam. J. B. III. XX. 53. Similiter, Autor *Elem. Juris* mortem citra injuriam pati posse, sed ex Lege Naturæ eandem minus recte ipsis inferri autumat. L. I. Def. XII. §. 44. De priori nullum dubium: Traditio Obsidum enim hic redit, tradentes non recusare, quo minus in eosdem, quodcunque velint statuatur, siquidem fidem non servari contigerit. Sed an Jus Naturæ illos simpliciter eximere possit, merito ambigimus, cum nunquam Jure Gentium aliquid sanciri possit,*

possit, quin idem à Jure Naturæ validissime confirmetur. Ait quidem Cl. Vir Jure Naturæ mala quæ hosti inferuntur temperari posse ad rationem pœnæ alias inter homines pacificos usurpari solitæ, sicque obsidibus parci posse, *quantum ratio belli & necessitas nos ipsos Defendendi & ad jus nostrum perveniendi admittit.* Sed inde nihil aliud sequitur quam Civitatem cui obsides dati sunt ex alio capite jure suo posse cedere, non tamen ideo ex Jure Naturæ hos minus recte occidi. Neque etiam parcendi hic actus est, nisi mera Dispensatio, h. Declaratio Obsides stricto juri isti non subjacere ob causam aliam universaliorem. Id vero jus ipsum ideo non imminuit, vel actum juri huic conformem Juri Naturæ opponit. An subdito injuria fiat, si Obsidis loco hosti tradatur, facile cognitu erit ex *prac. Cap. §. VII. & IX.*

CAPUT XXIII.

De

B E L L O.

Belli necessitas: Definitio: A quibus geri possit? De justis causis Belli: Quis valor prædensionum Illustrum: An Religionis propaganda causa suscipi possit? An ob Jus Naturæ à peregrina Republica violatum? An in præsidium Innocentum? Denunciatio Belli: Effectus Belli: Pax, Amnestia, Restitutio, Satisfactio: Politi-

*ca Militaris: Jus Albinagii, Detractiones, Re-
pressaliarum.*

I.

Bello Reip. opus est, dum Justitia deficit: Hujus indicium, si rationibus amplius agere nequeat. Privatis nunquam eo nomine querendi materies, quia habent Superiorem, cujus jussu & coactione adversarium agnoscere oportet, quod rationibus agnoscere recusabat: Unde vi sibi mutuo inferenda perpetuo prohibentur. At in Rebuspp. secus est, quæ Judicem non agnoscunt, coram quo disceptationes fori instituant. Vim igitur adhiberi, ipsasque partes litigantes Judicis personam inducere oportet juri ipsarum prosequendo.

II.

Bellum est Status hominum vim sibi publice inferentium. Qua universaliori circumscriptione opus erat, ut Bella intestina, Bella adversus rebelles &c. comprehenderentur, quæ comprehendi non possent, si inter solas Resp. Bellum versari diceretur. *Grotius* vocat *Statum hominum per vim certantium*, qua talis est, prorsus eodem modo, nam per vim certare & vim sibi mutuo inferre plane idem est. *Privata duella* contineri nequeunt, quia illicita sunt, nisi publica auctoritas interveniat, quod patet ex §. I. Ea vero accedente contineri quidem possunt, sed tunc veluti Bella repræsentativa sunt, cujusmodi erat *Duellam Davidis & Golia-*

Goliathi, Horatiorum & Curiatorum & c. Nec *Pu-*
gilum certamina huc trahi possunt, quia causa de-
 est, deficiens nempe *Justitia*, quam satis est hic
 præsupponi. Unde & *imagines Bellorum* potius
 dixeris, ad eum modum, quo homo pictus homo
 dicitur, seu quo in *Theatris* aliquem personam,
 alterius gerere dicimus, qui licet persona ipsa,
 non sit, personæ tamen imago est, adeoque omnia
 habet, quæ durante actu in veram personam cade-
 re possunt.

III.

Cur omnes *Principes* haut æque *Bellum* ge-
 rere possint, ratio ex *libertate Reip.* varioq; modo
 participandi jure *Repræsentationis Reipublicæ*
 pendet: Quod quid in recessu habeat dicitur *Cap.*
seq. Sic *Polonia* Reges non suo arbitratu, sed vo-
 lentibus iis, qui in *Comitiis* vota ferunt, *Bella* in-
 dicunt & inferunt. Nec *Imperatorem sine Electo-*
rum, Principum, ac Statuum vel saltem Electorum præ-
scitu, consilio atq; consensu id Jus habere docet *Capit.*
Leopold. Artic. XIII. Et *Carolum V.* jam tum *A.*
MDXLIV. *Regi Gallie* non potuisse nomine *Impe-*
rii *Bellum* inferre patet ex *R. I. de An. MDXLIV. §.*
So achten wir. In *Anglia* Rex summa potestate
Belli & Pacis quidem fruitur, sed jus *Tributa* im-
 ponendi non habet: Quod est ipsam vim *Belli* ge-
 rendi adimere, cum *Pecunia* sit nervus rerum ge-
 rendarum.

IV.

Causas Belli justas requiri omnes agnoscunt,
 etque

æque sunt, sine quibus citra injuriam in pace vivere non possumus. Sed an semper tales sint dictu haut æque facile. In Subditos utique examen earum non cadit, quia facultate judicandi de Statu Publico carent, & solum hoc habent, ut pareant. Hinc nec conscientiam læsuros arbitramur, licet ipsi cogantur partem Belli in se suscipere & in Bellum quod ipsi autumant injustum esse proficisci: Quia quicquid peccatur hic, id non fit peccato proprio, sed peccato Principis & alieno. Inter potissimas quæ allegantur, generalis est Prosecutio Juris sui; *Speciales*, Vis hostilis, Recuperatio ablatorum, Injuria sibi suisque illata, inhibita commerciorum libertas: Quibus *Perulamius* addit, justum Metum imminentis periculi, licet violentia aliqua non præcesserit: Commendatque eum in finem tempora Regum *Henrici II. in Anglia, Francisci I. in Gallia, & Caroli V. in Hispania*, inter quos ea viguit diligentia, ut nemo eorum vel palmam terræ acquirere posset, quin reliqui duo rem statim ad æquilibrium deducerent, neque pacem senore redimere sustinerent; Et adjicit, idem præstitisse Fædus inter Ferdinandum Regem Neapolitanum, Laurentium de Medices, & Ludovicum Sforzam, Principes alterum Florentinæ alterum Mediolani: Cui etiam Guicciardinus securitatem Italiæ attribuit. *Serm. Fid. n. XIX.* Id tamen secus est, si incerti sint metus, adversus quos à Divina Providentia & innoxia cautione, non à vi præsidium petendum est, *Grot. II. I. n. 17.*

Præ-

V.

Præfensiones personarum Illustrium sæpe Bella fundare notum est; Neque dubium est iis vim aliquam inesse, sunt enim indicio Juris prosequendi. Antiquiorum tamen minor videtur habenda esse ratio; Aliàs enim controversiæ de Imperiis nunquam finiendæ forent, & litium semper nova succresceret materies. Ne dicamus ipsas Præfensiones tales cum primum fundarentur, sine dubio contradicentes, sicque itidem prætendentes habuisse; Et hos quoque si iterum aliæ præfensiones manserunt, veluti nunquam possessiones Imperiorum sine præfensionibus sunt, quæ finis tandem, aut quod principale Jus fuerit talia prætendentium? Hinc non sine causâ urfit Jephthes contra Regem Ammonitarum: *Quando Israel habitavit in Hesbon & villis ejus, vel in cunctis civitatibus juxta Jordanem per trecentos annos, quare tanto tempore nihil super hac re repetitione tentastis? Igitur non ego pecco in Te, sed contra me male agis, indicens mihi bella non justa.* Judic. XI. 16. Syllabum ejusmodi præfensionum V. ap Petrum d' Avity, Lucam de Linda, Sprengerum peculiari scripto de *prat. Illustribus*, & alios Historiæ Orbis Terrarum scriptores.

VI.

Bella & Religionis propaganda causa gesta fuisse mediis seculis patuit è *Cruciatis* expeditionibus, quas Pontifices Maximi & alii Princeps *ὀρθόδοξος* armabant in *Saracenos*, ita dictos *Hæreticos* & alios,

alios, quos religionis obtentu obrui cupiebant. Eratque hoc inter arcana, quibus & crescentem Evangelii Doctrinam opprimi Cardin. *Vollateranus* suadebat *Adriano VI. P. M.* Nullum antecessorum *Adriani* haereses reformationibus excidisse, sed *Cruciatis*, quas vocant, excitatis contra eas, Principibus & populis crucis Symbolo insignitis. Meminerit *Innocentium III.* hac via *Albigenses* in *Gallia Narbonensi* oppressisse, & eandem secutos *Pontifices Waldenses*, *Picardos*, *Pauperes de Lugduno*, *Arnoldistas*, *Speronistas* & *Patavinos*, quorum prae nudum nomen nihil remansit, variis in locis extinxisse: Neque defuturos in *Germania* Principes, qui hoc concessu à Pontifice, ut liceat ipsis fautorum *Lutheri* territoria invadere, conditionem ultro sine accepturi, maxime si populi vicini *Indulgentiis* & peccatorum expiationibus oblati ad succurrendum invitentur, ap. *Petr. Suav. Histor. Conc. Trid. L. I.* Sed recte monet *Grotius I.* Veritatem Religionis Christianae argumentis mere naturalibus persuaderi non posse. Et *II.* Christo omnino hoc placuisse, ut ad Legem suam recipiendam nemo hujus vitae poenis aut earum metu pertraheretur. *Rom. II. 15. Hebr. II. 15. Job. VI. 67. Luc. IX. 54. Matth. XIII. 24.* In quo acquiescimus. Vid. pluribus *J. B. II. XX. XLIX.* Confer *Josephum à Costa de procur. salut. Indor. L. II. cap. II.* Secus est si Religio prorsus impediatur, in quo est species Defensionis. Ideo & *Defensiva Piorum Bella* ut plurimum feliciter successerunt, cum *Offensivis* raro optari successus responderit.

VII.

Simile est, *an ob violatum Jus Natura exte-
ram Remp. invadere liceat?* Ait sæpe cit. *Grotius*
c. I. §. XL. & Jus puniendi veluti ex Jure Naturali
derivat, sic Bello pœnas posci posse à quibusvis
personis Jus naturæ aut Gentium immaniter
violantibus docet. Et in Hypothesi pro Jure oc-
cupatæ ab *Hispanis America Verulamius*, se arbi-
trari, ait, *consuetudinem apud Gentes ejusmodi ho-
mines sacrificandi & multo magis carnes humanas*
*manducandi tantam abominationem fuisse, ut eru-
bescere cogatur, quicumque certe negaverit, morem*
*hunc execrabilem cum aliis improbisimis conjun-
ctum Hispanis justam causam tribuisse Territoria*
eorum invadendi, ut per Legem Natura præscriptam,
& populum vel reducendi vel expellendi, de Bell.
Sacr. p. 1310. A quibus modestè dissentimus: Ra-
tio nostra in Thesi est: Pœnas proficisci non posse
nisi à superiori; Respp. autem sibi invicem pares
sunt. Antecedens prob. quia qui pœnas sumit
vim coercendi habet; Paris enim in parem nulla
vis coercendi est, nisi quam ille etiam, qui coer-
ceri debet, in coercentem exercere possit: In hy-
pothesi, quia similis ratio in Rebuspp. nostris ob-
tineret, eoque nunquam altera ab altera etiam
citra injuriam illatam secura foret. *Sicque cum*
*gravissime peccent interdum Principes aut Magi-
stratus nostri, licebit vel Gallo, vel Italo, vel Anglo*
Hispaniensis Reip. peccata castigare & jus dicere, ut
vicissim inter se Principes hac auctoritate fungantur:

Quo

Quo neque ineptius, neque rebus humanis dici exitius quicquam potest. A Costa cit. Libr. de procur. Ind. Sal. L. N. c. V. Igitur solum Deum Judicem hi casus expectant, non Remp. aut Principem aliquem exterum. Vid. pluribus *A Costa. c. l. c. IV. V. VI. & Dan. Wulfer. doctissima Diss. preliminar. in Itinerar. Job. Jac. Saarii, quae ve ille ibi magno numero citat.* Inst. In Beneficium loco reputandum esse, si homines a feritate abducantur. Resp. Inde sequi hominem non prohiberi talibus faciendis, non tamen ideo jus habere alterum abducendi. Jus enim si haberet, superior foret; Jus vero si non est, sed Officium humanitatis jam violenter ad istud compelli nequit; Invito enim non est obtrudendum beneficium. *Grotii* argumento jam ratione priori satisfactum, quia si ex Jure Naturali Pœnas derivari oportet, par in parem aliquod jus foret, quod tamen nullum est. Urget quidem ita fore, ut *hostis quidem in hostem puniendi jus habiturus sit, etiam post susceptum Bellum ex causa non punitiva: Quod tamen jus plerique concedunt & usus omnium gentium confirmat &c.* Sed Resp. Hosti in hostem jus esse, ex diffidationis quasi contractu & generali principio: *Vim vi repellendam esse;* Non tamen ideo Jus puniendi esse, quia in hostem quidvis licet, quod nullo pœnarum genere facile permittitur. Inst. *Deum olim Amoraos ob delicta eradicari curasse.* Resp. Justiciam armorum ex Dei imperio pependisse, qui novit quid cuique fieri debeat;

Israëlitas vero non jus puniendi habuisse, sed tantum divino Imperio se ministros præbuisse. Ut e. præcipienti Deo necem filii imperantis religiose paruit *Abraham*, utpote vita omnium Domino, ita quoque vel *Josue* filius *Nave*, vel quicumque alius sententiam Dei in populos reos exequi debuit, & judici ac dominatori omnium manus administras præbere: Neque tamen ob id licebit vel patri in filium vel Principi in externum populum quantumvis impium gladium stringere. A Costa loc. sæpe cit.

II.

Dispar ratio est, si innocentium Defensio Titulum Belli præbeat; Tunc enim Resp. lædens non simpliciter Jus Naturæ lædit, sed cum Damno Tertii, eoque vitam Socialem turbat; Censendusque Defensor personam læsæ partis recepisse, & in iis ipse læsus fuisse. Quid faciendum, si innocentes subsidium alienum non inclamaverint, vel inclamasse præsumantur, in medio relinquimus: Videntur namque tunc subsidiis non satis non eguisse, vel digna à nobis expectasse. Ratio generalis pro justitia talis Belli est: Licere privato unicuique innocentem etiam cum invaloris cæde, si opus sit, eripere: Similiter e. Reipublicæ licebit in Rempublicam.

IX.

De causis Bellorum satis: Antecedens eorumdem est Denunciatio. Quæ est quasi contractus, quo posthac fit, ut quicquid alter in alterum consulit, juste fecisse sensatur. Hinc si absit in captivos tq. latro-

Iatrões animadverti potest: Ex quo capite Resp. *Genevensis Sabaudos Nobiles, qui scalis admotis in urbem irreperant, morti addixerūt. Metteran. L. XXIV.* Ille tamen ea opus non habet, qui *defendens* di causa Bellum suscipit; Jus Defensionis enim ei omnia, quæ contra hostem suscipiuntur, in manus tradit. An *denunciatione Belli opus sit, si altera Resp. nostram manifesto leserit?* Resp. N. Quia Bellum, quod tunc suscipitur est species Defensionis. Nec Offensio in Bellis è prima armorum illatione, sed è prima injuria æstimanda. Vid. plur. *Besold. T. II. Op. Pol. de Bell. c.V. §.IV.*

X.

Effectus est, ut *hostem quovis modo ledere liceat*: Nam quia ob defectum Judiciorum per indictionem in commutationes invitas easdemque violentas utrinque q. conventum est, ut alteri in alterum facultas lædendi concessa sit, quicquid ita quælibet pars assequitur, q. per sententiam Judicis & ex judicato habet, utrâque & judicando & exequendo potestatem Judicis occupante: Alia causa est, quia nescimus, quæ ratio futura sit hostem in ordinem redigendi: Unde media huic fini promiscue arripimus. Hinc sequitur *captivos occidi posse*; Neque enim aliter hostium vires debilitari, aut illi ad pacis condiciones induci possunt, sicque juri nostro satisfaceret, nisi ita cogi possent. Eadem violentia *infantes & femina, etiam inanimata* comprehenduntur, quia partes Civitatis sunt, in quibus Civitas tq. totum æque

ac in aliis pati potest. Ideo *Pf. CXXXVII. 9. Beatus dicitur, qui parvulos Babylonis petra allisurus fuit.* Sed hæc ex *stricto* jure, & si propositum sit universam Rem. hostilem delendi: Sicque Deus ipse nemini è Cananzorum progenie parci voluit quod universam gentem deleri vellet. *Deut. XX. 16. 17. De his autem civitatibus, qua dabuntur tibi, nullum omnino permittes vivere &c.* Cui ratio addita: *Ne forte doceant vos facere cunctas abominaciones, quas ipsi operati sunt diis suis, & peccetis in Dominum Deum vestrum.* Et *Saulus* ideo divinitus reprobabatur, quia contra injunctum sibi *strictum* Jus Belli egerat, & è gente *Amalakitarum*, quam universam Deus internecioni destinaverat, *Agagum*, simul bobus, ovibus, agnis &c. servaverat. *I. Sam. XVI.* *Ceterum excipiendi actus, qui sine vitio morali peragi non possunt, ut stupro, adulteria:* Quia extra vitam socialem positi sunt, ac proinde nullo sociali jure permitti possunt. Nec minori consideratione dignum alias quoq; consuetudines plerarumque gentium consensu & tacita q. conventionione invaluisse, quibus modus læsioni bellicæ ponatur: Quarum rationes videntur esse. I. Respectus communis utilitatis, atque ne pericula in bellis nimium intendantur, Præsumitur enim Bello Remp. hostilem non interire, sed in ordinem redigi cupere, cum juri nostro prosequendo tantum intenti sumus. II. Ne omnis defendendi copia hosti adimatur: Cujus iterum causa, quia pariter ac privatæ litis accusando

&

& defendendo, sic bellicæ controversiæ oppugnando ac propugnando, tandemque cedendo videntur absolvendæ esse. Defensionis copiâ relicta etiam hostis redditur inexcusabilis: Ut testemur nos reliquisse, quidem ipsi materiam juri suo prosequendo, sed ea ipsa illam excidisse. Sicque ipsi captivorum juri hodie modus poni solet, ut testemur nos non interitum hostium, sed conformitatem eorum querere. *Faminiis etiam, infantibus, arboribus parcitur*, cum & defendendi copiam non habeant, & cædes ipsis illata non spem conformitatis, sed interitum Reip. hostilis procuret. Tanto minus clandestina violentia veneni & s. locum habet, quia itidem interitum hostilis Reip. non conformitatis spem præ se fert, nec defendendi copiam oppositæ parti permittit. Ideo ne ipsis quidem gentibus Deus, quas totas deleri iusserat, talia inferri permisit, sed armata manu vinci & interire voluit; Vid. *Liber Josue* passim.

XI.

Finis Belli, seu id quod Bello queri debet, Pax est: Quo si potimur, desinimus; Videmur enim tunc Jus nostrum satis prosecuti esse: Estque Pax veluti instar sententia ab ambobus litigantibus apprehensa, qua prosecutionem Jurium suorum dimetiuntur. Sic *Cromwellus* cum An. MDCLVII. Regi Gallie in Flandria adversus Hispanum copias auxiliares mitteret, Nūmis Aureis inter Castrenses

ses Anglos distributis inscripsit Elogium: *In Bello Pacem Quero. Thulden. ad d. A. pag. 102. Pax est conventio de jure alterius non ledendo. Si propositum ledendi non tollatur, sed suspendatur, non pax est, sed Armistitium, Inducia. Pacis partes Amnestia, Restitutio & Satisfactio. Amnestia Injurie mutuo illata delentur: Clarissima ejus descriptio Art. II. Instr. Pac. Monaster. Sit utrinque perpetua oblivio & Amnestia omnium eorum, quae ab initio horum motuum, quocumque loco, modove ab una vel altera parte, ultro citroque hostiliter facta sunt, ita ut nec eorum, nec ullius alterius rei causa vel pretextu alter alteri posthac quicquam hostilitatis aut inimicitiae, molestiae vel impedimenti, quoad personas, statum, bona vel securitatem, per se vel per alios, clam aut palam, directe vel indirecte, specie juris aut via facti, in Imperio aut uspiam extra illud (non obstantibus ullis prioribus pactis in contrarium facientibus) inferat, vel inferri faciat, aut patiat, sed omnes & singula hinc inde tam ante bellum quam in bello, verbis, scriptis aut factis illatae injuria, violentiae, hostilitates, damna, expensa absque omni personarum rerumve respectu ita penitus abolita sint, ut quicquid eo nomine alter adversus alterum pretendere posset, perpetua sit oblivione sepultum. Soletque pacificationi tq. fundamentum subster- ni; Concussa enim tot tumultibus partes aliter coalescere nequeunt, cum Bellum, dum durat, semper accedentibus novis injuriis ac damnis foveatur. Vid. plur. *Mævius Disf. singul. de**

Anne-

Amnestia. Restitutione rebus ademptis qui læsus est redditur, cujus iterum clarissimam descriptionem ex Instr. Pac. Monast. sistimus Art. III. Juxta hoc universalis & illimitata Amnestia fundamentum, universi & singuli Sacri Romani Imperii Electores, Principes, Status, (comprehensa immediata Imperii Nobilitate) eorumque Vasalli, Subditi, Crives & Incola, quibus occasione Bohemæ, Germaniæve motuum vel fœderum hinc inde contractorum ab una vel altera parte aliquid præjudicii aut damni quocunque modo vel prætextu illatum est, tam quoad ditiones & bona feudalia, subfeudalia & allodialia, quam quoad dignitates, immunitates, jura & privilegia restituti sunt plenarie in eum utrinque statum in sacris & profanis, quo ante destitutionem gavisifunt, aut jure gaudere potuerunt, non obstantibus, sed annullatis quibuscunque. Satisfactio fit retributione æquivalentis, seu pro accepta injuria, seu pro opera posita: Utriusque tamen aliquando obscurior mentio: Veluti in transactione Anglo-Belgica inter partes dissentientes ita convenit, ut neutrius mentione facta, utraque pars cum plenario jure, summi Imperii, proprietatis & possessionis omnes ejusmodi terras, insulas, urbes, munimenta, loca & colonias, quotquot durante hoc bello aut ante hoc bellum ullis retro temporibus vi & armis aut quoquo modo ab altera parte occupavit aut retinuit eum prorsus in modum, quo ea X. Maii proxime elapsi occupaverat & possedit. Pacif. Anglo-Belg. Art. III.

XII.

Sicque & Rem Bellicam tractari oportuit, ne Juris universalis Principiis sterilem relinqueremus. Integrum ejus apparatus exhibere peculiaris voluminis opus est, ne dicamus & peculiaris Partis Politicæ: Si enim Politiam Ecclesiasticam justis voluminibus tradi licuit, quidni & Politiam Militarem? Adeo omnia præsto sunt, quæ integrum corpus Publicum alias habet, ipsa Majestas, in ea Potestas Legislatoria, Judicia, Pœnæ, Dignitates, Subditi &ff. Nec immerito ipsam *militiam Rempubl. Representativam dixeris.* Sed hæc intelligentioribus relicta sunt. *Aliaque itidem Reip. cum Exteris intercedunt Privatos concernunt, neque Exteros tunc adeo, quam Subditos Temporarios: Exterorum Syllabo tamen comprehendendos, quod Jurium alterius Reip. forte capaces sint, cum in nostra simplicem protectionem habeant, sine jure Civium; Sicque & onera ferant, quibus perpetui Reipubl. nostræ Subditi eximuntur. Exercetur itaque in hosce tales Jus Albinagii (le Droit d' Auboine) ut si moriantur hereditaria ipsorum bona Reip. cedant: Quo inter veteres jam tum Athenienses & Romani usi sunt, his totam hereditatem peregrinorum, illis sextam partem ferrosque omnes in urbe natos sibi vendicantibus. Hodie id strictissime observatur in Russia, Tartaria & universo Imperio Turcico; In reliqua Europa in Anglia, Italia & maxime omnium in Gallia, ubi ne Testamentum quidem condere permittuntur: Exceptis mercatoribus*

toribus pergrinis, qui mercatus Parisienses, Lugdunenses & Campaniæ frequentant, item Studiosis, & dn. Helvetiorum Cantonibus. V. Bodin. L. I. c. VI. Quibus A. MDCLV. & Anglorum Natio adjecta vi Tr. Pac. Anglo Gallicæ de A. MDCLV. Art. XII. Ratio ejus in eo sita, quia presumuntur morientes è Rep. commoda traxisse: Satius igitur, ut ista in terra eam maneat, quam ut in aliam Remp. transferantur. Similitudine Jus Detractionis, quod illos manet, qui bona sua è Rep. nostra in aliam transferunt. Quia enim & illa presumuntur in Rep. nostra comparata esse, Resp. eorum parte sui merito finitur. Jus Repressaliarum favor ad id quod debitum nostrum est perveniendi, fundat, ut ex quorumcumque bonis de ista Societate nostrum nobis vindicemus, cujus viribus debitor noster tegitur. Vid. Puffend. El. Jur. I. XI. 29. Confer. Grot. III. II.

CAPUT XXIV.

De

VARIETATE RERUM PUBLICARUM.

Fundamentum Varietatis Rerumpublicarum:
 Ipsa varietas: Prærogativa singulorum Reip.
 Formarum: Earundem incommoda: Resp. Mixta:
 Regnum Limitatum: Theocratia: Fœdus Achæicum:
 Resp. corrupta.

I. Vidi-

I.

Vidimus Rempublicam, atque adeo Majestatem diversis Actibus & Objectis suis variatam: Restat ipsarum *Formarum Reip. varietas*, quæ in differentia personarum Summum Imperium tractantium sita est. Respublica enim veluti jus agendi habet, ita personam, cui istud inhæreat, præsupponit: Quæ vero in ipsa non nisi moralis, h. ad similitudinem vere personæ tantum formata ac proinde actiones express esse potest. Igitur alio eget à quo repræsentetur, & per quem vere agat. Sic Respp. quæ ab exteris Principibus reguntur corpus perfectum & Societatem Sibi-sufficientem quidem constituunt, sicque jus agendi habent, agere tamen nequeunt, nisi per eum, qui licet in aliena Rep. constitutus, personam moralem ipsarum recipit, eandemq; repræsentat. Similiter in Imperio nostro *Germanico* tot personæ morales sunt Episcoporum, Principum, Ducum, quot vota in Comitibus feruntur; Et tamen totidem personis singularibus illæ neutiquam exprimuntur, sed una eademque persona singularis sæpe tres, quatuor, quinque morales personas totidem Principatum aut Rerumpp. sustinet, à quibus singulis deinde Dux, Princeps, Episcopus seorsim vocatur, non aliam ob causam, quam quia omnibus personam suam singularem impertit, quæ personas Morales singulorum repræsentet. Vice versa, licet plures aliquando in eodem Territorio Principes sint,

sint, non tamen ideo multiplicantur jura ipsorum, vel totidem Respp. gignuntur, quot Principes sunt, sed eadem quæ ante erat, Resp. permanet, cujus personam moralem non amplius unus, sed plures sustinent: Unde nec in Comitibus jura suffragandi numero Principum multiplicantur, quia à Rep. seu Principatu, non personis Principatum sustinentibus illa pendent. Et in ipsis privatis rebus nostris unus aliquando unam, aliquando plures functiones, iterumque plures sæpe unam functionem gerunt, pro personarum moralium, quas repræsentant, varietate.

II.

Jus agendi igitur, quod Resp. habet, veluti persona moralis fundat, ita eandem tq. agere neciam dum persona Singularis recipit Jus agendi simul assumit, sicque personam moralem Reip. repræsentat. Hinc itaque Rerumpublicarum varietas, totuplex nempe, quot repræsentandi modi personas singulares capere possunt; Ipsæq; *Formæ earum* nihil aliud quam *varia Rempublicam repræsentandi genera*. Quodque non nisi triplex repræsentandi ratio detur, jam totidem quoque Rerumpp. genera solùm erunt: Unum, quo unus è Civibus repræsentandi jus accipit, alterum, quo selecti civium, & tertium, quo omnes simul istud habent: Quorum primum deinde *Monarchiam* vocarunt, secundum *Aristocratiam*, tertium, *Democratiam*; Et personas Formas hæc repræsentantes, hanc *Populam*; illam *Optimates*, istam *Monarchiam, Regem, Principem*.

III. Ca.

III.

Causa varietatis hujus ab ingeniis hominum pendet, quæ prout instinctu naturali ducuntur, hanc, illam, istam formam amplectuntur, eaque regi cupiunt. Sic *Orientem Regibus sicutum*, jam olim agnovit *Tacitus Histor. IV. 17.* Et *Capadoces* apud *Justinum* negabant gentem suam posse sine Rege vivere. Item *Judæi*, cum *Georgias* suæ ipsos tæderet, ideo Regem sibi constitui poscebant, ut essent sicut universæ nationes. Et *erinnus* nos quoque sicut omnes gentes, & *judicabit nos Rex noster* & *egredietur ante nos* & *pugnabit bella nostra pro nobis.* *I. Sam. II. 20.* Nec alia hodie-
num gentium in tractibus istis opinio: Unde apud *Turcas* inter merita vitæ æternæ est mori jubente Imperatore Turcico, quod cæcam obedientiam Principi præstandam velut instar partis Religionis accipiant. Neque recentium *Vezeriorum* aliquis *Kam Mustapha Bassa*, vir ingenio, successu rerum & gratia apud Principem eminentissimus, se ante cõsummatum autumabat, quam si mandato Sultani sui interiret, id solum felicitati suæ adhuc deesse ratus. Vid. hac de re prolixè differentem accuratum Scriptorum Anglicum *de Statu hodierni Imp. Turcici* L. I. c. III. in *Diar. Eur. Cont. XXI. init.* Qui & causam hujus rei à servili ipsorum indole, quam ab ipsa nativitate ducunt, derivat. Et *Belgarum* Legatis in Oriente sæpe gravi incommodo fuit, quod populi, quibus cum egerunt, *Reip. Liberæ Imperium assequi non possent,*

possent, oportuitque tunc nomen Principum *Arausionensium* substitui, ut in ipso tanquam supremo capite Belgarum acquiescerent; Quae materies & ipsos *Consiliarios Regni Chinesis* diu ambiguos habuit, cum Legati Belgici A. MDCLV. inter eos negociarentur. De quo vid. *Job. Neuhoff Sin. Reisebesch. pag. 161.* Similiter *Africani* ingenii servilis notantur, cujus causam probabiliter colligunt ex maledictione, quam Noachus Chami posteris imprecatus fuit, *ut essent Servi Servorum Gen. IX. 25.* Unde non populi modo Regiam Imperium ferre, sed ipsi Reges quoque, nunquam ampla imperia vel condidisse vel servasse observantur. De *Americanorum* statu loquuntur Itineraria passim. Soli *Europaei* confidentiores, eoque semper liberius haberi voluerunt, unde & Respp. Liberas sibi tories formarunt; Ut *Greci* antiquissimis temporibus, mox *Romani*, & nunc *Veneti*, *Helveti*, *Belgi*, *Gemmensos*, &c. Quas *Oriens* vel *Africa*, si *Carthaginem* excipias, nunquam vidit. Et ipsi nomini Regia eapropter cancelli alicubi positi, quod essent qui non quidem nimiam libertatem, nec tamen totam servitutem quoque ferendo essent. Veluti *Polonia*, *Anglia* Reges ea potestate non sunt, qua Reges *Hispania*; Nec *Hispania* Res etiam eodem modo, quo *Castellanos* dirigit, *Aragonios* gubernat, plurimum enim horum libertati tribuit, quod illis denegat. *Sprenger. Ax. Stat. XXX.* Quae omnia denique in ipso mutationis periculo clarent,

rent, ut si aliena à moribus populi Forma Reip. applicetur, eadem cespitet, sæpe & imperantibus populum subducatur, æque ac calceus si pede minor sit aut major, incommodus est & euntem impedit. Sic exemplo *Belgarum* patuit, difficile esse liberiori statui assuetis Imperium singulare imponere; Hi enim prius desistere non poterant, quam *Philippo II.* Fœdere Ultrajectino regnum abrogarent, & in plenam libertatem se assererent. E contrario *Anglorum* Respublica Regimini Monarchico aliàs assueta cum Libertatem perempto *Carolo I.* affectaret, incertis motibus & privatis inimiciis tamdiu agitabatur, donec genii gentis probe conscius *Cromwellus* cuncta non Regis quidem, sed, quod perinde erat, Protectoris nomine subimperium acciperet.

IV.

Hinc fluunt etiam *prærogative singularum Formarum*, ex Ingeniorum nempe, quibus applicantur, varietate æstimandæ. *Monarchiam* commendat antiquitas & amplitudo, *Aristocratiam* & *Democratiam* Libertatis sensus, istam si minor sit & paucos afficiat, hanc si omnes tangat. Sed alterutra harum si alteri applicetur, nulla erit, adeoque commendari tunc desinit. Nec diffitendum *singulas quod, sua manere incommoda*; Sic enim *Monarchia* commoda publica in privatum usum suum facilius transferre, quam plures qui publico profunt, amicos etiam præ aliis evehere, & denique minori ad publica tractanda capacitate esse potest.

potest. Sed è contrario in *Aristocratia* major æmulatio, in *Democratia* major inconstantia obtinet, cum interea Princeps à seipso invidia dissentire, nequeat, nec Decretis tam cito inconstantiam asferre, quippe quæ nullibi frequentior, quam in multitudine. Sed de iis cogitandum, universam vitam nostram ita comparatam esse, ut sine incommodis trahi non possit, nec imbecillitatem nostram ferre, ut assequendo simus, quantamcunque concipiamus perfectionem: Ac proinde unicuique acquiescendum esse in ea conditione, quam imperfectione minori esse sentit, non autem sperandam, quæ illâ prorsus careat.

V.

Cur Formis hisce nihil derogetur, etiamsi aliter administrantur, ac natura earum præ se ferre videtur, in Jure Repræsentationis itidem situm est: Ut si *Democratia Aristocratice* gubernetur, *Aristocratia Monarchice*, *Monarchia Aristocratice*: Quæ omnes integræ manent, etiamsi gubernandi ratio alia ipsis accidat: Quia ipsum Jus Repræsentandi penes simplices Formas remanet, quæ deinde ab aliis repræsentari patiuntur. Sic Proceres Jus Repræsentandi suum poterunt singulari personæ repræsentandum committere; Tutores, Curatores Regni Monarcham Infantem aut simplicem repræsentare; Iterum Cives selecti loco universi populi Remp. tractare; Et tamen ideo Majestatem non accipere, vel potestate absoluta gubernandi pollere: Ob nullam aliam rationem, quam

quam quia non repræsentant Rempublicam, à qua Majestatem accepissent, sed repræsentant eos, qui Remp. repræsentant, sicque sunt imago non rei, sed imago imaginis, quæ nunquam tam perfecta est, quam illa, quæ à vivo corpore sumitur.

VI.

Plerique Politicorum præter *Simplices* hæc Formas, Quartam introducunt, quam *Mixtam* vocant, hoc est, è binis istarum vel omnibus coalescentem. Explicationem & applicationem ejus passim videre est, ideoque hæc talibus superfedemus. In re ipsa agnoscendum, administrationem Potestatis Publicæ sæpe inæqualiter distribui, & dum plures sunt, qui eam gerunt, in iis existere, qui & in dignitate & rerum administrandarum numero cæteros antecellunt: Unde & eminentiora nomina iisdem attributa; Veluti hominum generi nunquam defuit materies externis honorum signis bene meritos prosequendi. Jamque tales Respp. si quis *Mixtas* vocaverit, non repugnaverimus, nihil erit tamen, quam ambiguo sensu Lectorem ludere. Ipsa vero Reip. Forma an ideo desinat *Simplex esse*, non sine causa ambigimus, cum non desinat à pluribus administrari, licet alter altero plus operæ in Regimen impendat; Gradus enim non variant rem, sed illustriorem tantum reddunt. Æque ac in Statu Monarchico Ministrorum alii plus, alii minus gerunt; Primus vero summam omnium, qui tamen ideo non desinit Minister esse, licet reliquis emineat; Sic in ista

Rerum-

Rerump. Mixtura Proceribus non eximitur, etiam si sit, qui reliquos & dignitate & rebus gerendis antecellat, persistente clarissima ratione, quia, quicquid ille gerat, non solus tamen, sed una cum aliis Jus Repræsentandi Remp. habet. Confirmat nostram sententiam Natura Majestatis, quæ *constitit in indivisibili*, h. inter plures dividi nequit, ne ipsorum quidem jurium ejus respectu, quippe quæ à Majestate non differunt, sed sunt ipsa Majestas objectis tantum variata, perinde ac in Sole vis exiccandi & emolliendi objectis quidem diverunt, in se autem sunt ipsissimus Sol objectis tantummodo varius: Quod demonstratum *Cap. XVII. init.* Atqui in Rep. Mixta unum, Monarcham, parte Majestatis, & alterum, Populum, Proceres, alia parte ejusdem frui oportet; Divisam e. habebunt Majestatem, quod Naturæ Majestatis repugnat. *Inst. Eos in unam Personam Moralem coalituros, quæ indivisibilem possideat.* Resp. Ita revera Aristocratiam vel Democratiam evadere, in qua licet alter altero plus operæ ponat, non tamen Resp. ideo definit perpetuo plurium opera administrari. Alia in contrarium prolixè congeffit *Besoldus Diff. Sing. de St. Resp. Mixt. c. II. §. III.* Sed mera verba sunt, nec responzionem merentur.

VII.

Affinis Reip. Mixtæ *de Regno Limitato* materies. Dixerit Aporeticus aliquis ejusmodi Regna Limitata non tam Monarchias esse, (nam solus Princeps integram de Statu Publico disponendi potesta-

potestatem non habet,) quam Aristocracias Monarchice gubernatas. Principemque non Remp. sed Proceres Jus repræsentandi Remp. habentes referre: Inde namque derivatu facile foret, cur modum agendi ei præscribant, cur jura quædam relinquunt, cur aliis ipsi participare velint? Quidni enim imago ad exemplar suum componi posset. Sic alibi Democratiz gubernantur Aristocratice, h. paucorum arbitrio, nec tamen ideo Statum talem Aristocratiam Limitatam dicimus: Pauci enim qui gubernant, non repræsentant ipsam Remp. sed Populum in quo viva Reip. imago, his interim ab eo imaginem suam accipientibus: Confer. *prac. §. V.* & quæ in simili negotio tetigimus *Cap. XII. §. IX.* Sed applicationem hic faciendam procul instituto nostro meritò collocamus. Quin fieri sæpe potest, ut Princeps ad pertinaciam Subditorum componi & Rationem Status Juri suo prævalere patiatur: Namque & Sol ipse sæpenumero Ecclipses patitur, non ratione sui ipsius, qui perpetuo fulgidissimus est, sed rerum, quæ fulgorem ejus haud perinde admittunt vel capiunt.

VIII.

Singulare est in veteri *Judaorum* Reip. ipsi Deo placuisse hominibus accedere, summamque potestatem ejus humano more administrare: Quo respectu & *Josephus* Remp. hanc significantissime *Θεοκρατία* appellavit, *L. II. contra Appion.* quasi diceret Remp. in qua Princeps sit ipse Deus. Ecce

Ecce Specimen I. Dei cum Israelitis paciscen-
tis, & mox Populijure suo cedentis & in Deum id
transferentis. *Exod. XIX. 5. Si audiveritis vocem
meam, & custodieritis Pactum meum, eritis mihi in pe-
culium de cunctis populis, mea est enim omnis terra; Et
vos eritis mihi in Regnum sacerdotale. Cui populus
v. 8. Cuncta, qua locutus est Dominus, faciemus. Secuta
mox II. Solennia suscepti Regni v. 6. Jam nunc ve-
niam ad Te in caligine nubis &c. toto Cap. XIX. & XX.
Tunc III. Leges latæ c. XXI. & seqq. De religione
constitutum c. XXIV. XXV. &c. Casus dubii ad eum
relati, qualis Blasphematoris *Lev. XXIV.* Filiarum
Zelaphedad. Num. XXVII. Magistratus ordinati *Num.
XI.* Ipse Moses in Vicarium populo præpositus *Ex-
od. XIX. 9.* Inde Josua *Num. XXVII. 18.* Cui eti-
am populus se obtemperaturum recipit, sed cum
expressa clausula divinitus collatum ipsi Vicaria-
tum præsupponente: *Sicut obedivimus in cunctis
Mosi, ita obediemus & Tibi: Tantum sit Dominus Deus
tuus tecum, sicut fuit cum Mose.* Confer quæ ad Jus
Regium annotavimus *Cap. XXI. §. V.* Quæ & infi-
nita alia non potest ignorare, qui in Sacris vel me-
diocriter versatus est. IV. Dn. & finis hujus Regi-
minis non aliud quam Divinum spirat. Is erat,
cum Israelitæ Regem deperirent *I. Sam. IIX. Audi
vocem populi, in omnibus quæ loquuntur Tibi, non enim
Te rejecerunt, sed Me, ne regnem super eos. Dixit &
contemptum sui tonitru & fulgure vindicavit.**

IX.

Ad *Cognata* Rerump. pertinent *arctiores confederationes Rerump.* alias distinctarum. Qualem hodie videre est in *Helvetiis*, qui totidem Respp. constituunt, quot *Cantones* sunt, sed arctiori Fœderi unitas. Simile olim erat priscum Corpus seu Fœdus *Achaicum*, quod tenaci unione sua omnes Fœderatos iisdem amicis & hostibus involvebat, non tamen Rempublicam unã efficiebat, sed multas, fœdere tantum implicitas, esse sinebat; Cui inter eruditos nostro tempore *Jac. Godofredus Imperium nostrum Germanicum assimilavit*; Nec procul hinc forte abest, quod alius *Vir. Cl. de Rep. Irregulari* publicavit. Sed hosce suo patimur abundare sensu.

X.

Denique de *Rep. Corrupta* tria verba addenda, quæ toties fit, quoties vel *Imperantes*, vel *Parentes*, vel *ambo à conformitate cum Natura Rationali*, vel *studio Vita Socialis* recedunt. Ejus extantiora *Vis & Dolus*. *Vi* si *Magistratus* utatur, generali vocabulo *Tyrannus* audit, h. *Magistratus manifesta violentia imperat*, & *Tyrannis manifesto violentum Imperium*; Cujus conservationem è duobus Principiis suspendunt *Politici*. I. Ut *populum Tyrannus omni nocendi potestate privet*, quod fit *ablatis opibus, armis, præfidiis*. II. Ut *eidem & nocendi voluntatem adimat*: Cujusmodi est, si *inimicitiam in civibus occulte serat*, ne dum sibi *diffidunt, conspirare possint*. *Vis* si *subditos*

ditos armet dūm generum est, & vel in *factiones*, vel *seditionem* abit. *Factiones* sunt coitiones Subditorem inter se & agitata cum aliis dissidia; *Seditiones* motus subditorum in Magistratum. *Dolo* pretextus geniti, & ipsa adeo Politicæ, Simulationis, Rationis Status vocabula in abusum tracta, non pietati aut Justitiæ, sed rationi probabili, utilitati privatæ & ff. accommodata, ut innocuis nominibus fraudes speciosiores fierent. In Subditis inde fiunt insidiæ & prodiones; *Insidiæ* simpliciter Propositum nocendi Reip. vel Personis Publicis; *Prodiones* Propositum communicandi cum hostibus involvunt. Curnihil in corruptelis hisce durable sit, non tantum in naturalibus patet, in quibus nullum violentum est perpetuum; sed & in morali causa: Quia homines dum vitam Socialem amplexi sunt, necessario conformitatis cum eadem satagunt; A qua cum actus hi discrepent, eosdem nec persistere possibile est, quia homines Status sui memores ad culturam vitæ Socialis, & consequenter conformitatem cum ea relabuntur. *Effecta* & faciem talis Reip. qui desiderat, is Taciti hæc expendat, quibus Romanum Imperium temporum à se describendorum ita sistit *Histor. I, 2.* Opus aggredior opimum casibus, atrox præliis, discors seditionibus, ipsa etiam pace servum. Quatuor principes ferro interempti. Tria bella civilia, plura externa, ac plerumque permixta. Prospera in Oriente; adversa in Occidente res. Turbatum Illyricum; Gallie nutantes; perdomita Britanniæ.

tannia, & statim amissa. Coorte Sarmatarum ac Suevorum gentes, nobilitatus cladibus mutuis Dacus. Mota etiam prope Partborum arma falsi Neronis ludibrio. Jam vero Italia novis cladibus, vel post longam seculorum seriem repetitis, afflictâ. Hausta aut obruta urbes, fecundissima Campania ora. Urbs incendiis vastata, consumptis antiquissimis delubris, ipso Capitolio civium manibus incenso. Polluta cerimonie, magna adulteria, plenum exiliis mare, infecti cadibus scopuli, atrocius in urbe savitum. Nobilitas, opes, omissi gestiâ, honores pro crimine, & ob virtutes certissimum exitium. Nec minus premia delatorum invisa quam scelera: cum alii sacerdotia & consulatus ut spolia adepti, procurationes alii & interiorem potentiam agerent, verterent cuncta odio & terrore. Corrupti in dominos servi, in patronos liberti: & quibus deerat inimicus, per amicos oppressi.

CAPUT XXV.

De

LEGE REGIA.

Lex Regia apud Jacobum: In Sacris V. T. In Jure Civili Status ejus sub Augusto: Locus è Dione & Xiphilino examinatus, cum instantiis & responsionibus: Continuatio Legis Regie sub successoribus Augusti: Plenior explicatio ejus: Fragmenti Legis Regie Roma adhuc conspicui examens

examen ac dilucidatio: Utrum Lex Regia sub Principibus post Vespasianum fuerit? Aliarum Instantiarum contra eam examen: Vindices Justiniani ac Triboniani.

I.

LEX REGIA ambiguo sensu venit. In *Jacobi Epistola c. II. 8. legitur; Si perficitis LEGEM REGIAM secundum Scripturas: Diliges proximum Tuum sicut Teipsum, bene facitis.* Ubi LEX REGIA perinde dicitur ac via Regia *Num. XXI. 22.* quæ veluti obliquis viarum diverticulis opponitur, Sic Lex Charitatis, Diliges proximum &c. est LEX REGIA, quippe *Via Regia instar omnibus patens, omnes proximi nomine comprehendens, quos officio tuo juvare posses: Quæ Bezzæ est sententia ad c. l. Jacobi.* Alii LEGEM REGIAM vocatam volunt, q. præstantissimam; Alii ab effectu ita dictam autumant, quia faciat nos Reges & Sacerdotes &c. Quibus non immorabimur. Certum est *Legis Charitatis* hoc Elogium esse, quod & omnes Interpretes æque agnoscunt; Qui in rationibus attributi hujus Elogii si varient, communi Vocabulorum sorti id impingendum est, cum notum sit, unius Nomenclaturæ varias rationes reddi posse.

II.

LEGEM REGIAM deinde in Sacris vocant quod *Deutr. XVII. 15. & seqq.* Regi Israelitico præscribitur; Idem quod Samuel Israelitis proponit

ponit *I. Sam. IX.* Quorum hoc est Potestas Moralis Regi in Israelitas licita ; *Ipsud* Formula vivendi eidem præscripta, ne potestate sua abuteretur. De quibus prolixè egimus *Cap. XXI. §. V.*

III.

LEX REGIA, de qua hic dicere instituimus, est illa, cujus meminit Imperator *L. I. §. Sed & hoc 7. C. de Vet. Iur. enucl. Lege Antiqua que Regia nuncupabatur omne jus omnisq; potestas populi Romani in Imperatoriam translata sunt potestatem.* Confer. *§. 6. Inst. de I. N. & l. 1. ff. de Const. Princ.* Eandem Legem Imperii vocat Adrianus Imp. *L. 3. C. de Testam. & quemadm. Test. cand.* Licet enim Lex Imperii solennibus Juris Imperatorem solverit, nihil tamen tum proprium Imperii est, quam Legibus vivere. Et iterum Justinianus Augustum Privilegium *L. un. §. 14. C. de Cad. toll.* Tantum etiam nobis superest clementia &c. tamen nec illi pepercimus, nec Augustum Privilegium excecemus. Lex Augusti ap. Paulum *Jct. l. 14. ff. de Manumiss. Imperator cum Servum manumittit non vindictam imponit, sed cum voluit, sit liber is, qui manumittitur ex Lege Augusti.* Et denique res vocabulis hisce expressa *l. 2. §. 11. ff. de O. I. Constituto Principe datum est ei Jus, ut quoad constitisset, ratum esset.*

IV.

Communis intentio huc redit, Imperatores gessisse summam potestatem, seu absolutum Jus in Populum Romanum, quod ab Augusto usque se

se ita habuisse Tacitus nos dubitare non sinit. *Ann. I. 2.* Posito Triumviri nomine, Consulem se ferens & ad tuendam plebem Tribunicio jure contentum; ubi militem donis, populum annona, cunctos dulcedine otii pellexit, insurgere paulatim, munia Senatus, Magistratum, Legum in se trahere, nullo adversante; cum ferocissimi per acies aut proscriptione cecidissent, ceteri nobilitura, quando quis servitio promptior, opibus & honoribus extollerentur, ac novis ex rebus aucti, tuta & presentia, quam vetera & periculosa mallet. Neque provincia illum rerum statum abnuebant, suspecto Senatus Populique imperio ob certamina potentium, & avaritiam Magistratum, invalido legum auxilio, qua vi, ambitu, postremo pecunia turbabantur. Nimirum munia Senatus, Magistratum, Legum tractare jura Majestatis sunt; Neminem adversari, omnes servitio promptos esse Signa Subditorum, Suspectum Senatus populique Imperium indicium propensarum in Monarchiam mentium. Sic idem *Histor. l. 1.* Omnem potestatem ad unum conferri pacis interfuit: Et *Annal. I. IX.* Non aliud discordantis Patria remedium fuisse, quam ut ab uno regeretur; Et ante cit: *loc. 2. §. ii. ff. de O. l.* Per partes evenit, ut necesse esset Reip. per unum consuli. Atqui unus ille Augustus erat, qui cuncta discordiis civilibus fessa nomine Principis sub Imperium accepit *Tac. Ann. I. 1.* Augustus igitur summam potestatem & absolutum Jus in Rep. Romana obtinuit. Nihil est urgere Augustum subinde proprio judicio videri volu-

voluisse Senatu Populoque inferiorem ; Seu Augustum populo inferiorem fuisse, quia ipse voluit & protali se gessit. *Sueton. Aug. XXIX. & ff. Fuere simulacra speciosa verbis, re inania : Quantoque maiore libertatis imagine tegebantur, tanto eruptum ad infensus servitium: prout de Comitibus, Consularibus sub Tiberio loquitur Tacitus Annal. I. 81. Ipsum Augustum instituit Mæcenæ apud Dionem L. LII. Consulibus honorem relinque, at viribus exue. Quod quid est, si non simulare est ? Unicum exemplum demonstrationi suffecerit : Augustus, licet posset omnium Provinciarum regimen suscipere, recusavit, sed cum Senatu Populoque partitionem, quasi instituit, de qua prolixè agit Dion. L. LIII. ita ut quædam Provinciæ Populi, aliæ Cæsaris essent. Tam callide tamen divisionem hanc instituit, ut pacatas atque invalidas provincias Proconsulibus relinqueret, sibi vero retineret, quæ aut annonam Urbi aut Italiæ suppeditabant, aut propter vicinum hostem, bellique merum copiis perpetuo teneri debebant. Scilicet cum omnia jam posset & omnibus dominaretur, dominus tamen videri noluit. Ut popularis opinionem sibi aliquam pacaret, recepta in se omni Reipublica cura, negavit se omnes velle provincias obtinere aut quas regendas sumisset in perpetuum gubernare. Ideoque infirmiores, quia essent pacatiorès, aliis attribuit ; Potentiores Provincias, ut quæ plus periculi ostenderent, ac vel hostes accolas haberent, vel novas per se ipsa motus scire possent sibi retinuit. Id faciebat sub*

bac

*hac specie ut Senatus Bonis Imperii tuto perfrueretur, ipse laboribus & periculis objectus videretur. At sub hoc pretextu eum vere inermem imbellemque efficiebat, & ad se solum arma militesque transferebat, inquit, ipse Dion. L. III. Dissimulavit e. quod revera erat: Non autem ideo non erat, quia se non esse simula-
bat. Simulationem rei aliquid addere vel demere sane nimis imbecille argumentum Politicum est. Confer. Bachov. ad §. 9. Inst. de J. N.*

V.

Porro sententia nostra in Scriptis Dionis & Epitomastræ ejus *Joh. Xiphilini* liquido claret. Prioris verba passim allegantur ex *cit. L. LIII.* Posterioris fere eadem sunt sequentia, quibus more suo ista in compendium redegit: *AUGUSTUS dictus est; quasi hominum naturam excederet. Nam ea que sacrosancta & in maximo honore sunt, Augusta esse dicuntur, quamobrem Greci eum αὐγαστὸν nominabant; scilicet cultu & honore dignissimum. Cujus nominis appellatio, quemadmodum Imperatoris, ad ceteros qui eum subsequuti sunt, pertinuit propter summum & amplissimum eorum imperium. Nec sunt Reges aut Dictatores appellati, quæ nomina semel sunt profligata à Republica; sed eorum facta & potestas Imperatoris verbo continentur. Hanc autem vim habent supra dicta vocabula, ut ex iis possint conscribere milites, colligere pecuniam, inferre bella, pacem facere, ac postremo Senatoribus mortem affere. Sed quod Censores sunt, de moribus*

ribus nostris iudicium faciunt, censent populū arbitratus
 suo, legunt in Senatum, & Senatu movent. Quod au-
 tem sunt omnibus Sacerdotiis consecrati, eo Pontifices
 faciunt, & sacris præsunt. Tribunitia vero potestas
 eos facit inviolabiles: nam si quis eis maledicere, aut
 vim afferre visus fuerit, indemnatus, ut sacrilegus, occi-
 ditur. Igitur Imperatores his nominibus fulciuntur,
 ut omnia habere videantur concessu populi. Id vero
 hisce nominibus acceperunt, quod antea civium Roma-
 norum datum est nemini, ut soluti legibus esse dicantur,
 ὡς αὐτὰ τὰ Λατῖνα ῥήματα λέγεται, hoc est, omni Legibus
 Necessitate Liberati, nec iis quæ Scripta sunt subiecti.
 Itaque dempta nominis acerbitate, regiam obtinent po-
 testatem. In quibus duo observanda ducimus. I. Ab Augusto usque Romanos Principes Regia po-
 testate polluisse, quod clarissimum est. II. Idem
 publica sanctione confirmatum fuisse; Quod De-
 creta Senatus ap. Dion. & hic formula. ὡς αὐτὰ τὰ
 Λατῖνα ῥήματα λέγεται, ut ipsa Latina verba dicunt,
 confirmat, id enim non nisi de verbis alicujus Le-
 gis accipi potest. Bachov. c. l. ante certe de verbis
 alicujus Actis publicis inferti. Inst. l. Dionem occa-
 sione illorum, quæ Augusto decreta erant, excurrere in
 locum quasi communem, & qualia usurparent Romani
 Principes, reticendo interim Jus eorum, tradere.
 Resp. Concedi posse, sed ideo Augustum non
 excludi, quippe à quo initia hujus potestatis ducta
 fuere, quod antea demonstratum. Dicere autem
 eos de facto non de jure talia usurpasse, erit petere

τὸ ἐν ἀρχῇ. Affirmanti incumbet probatio. II. *Dionem Historiam suam ita ornare voluisse, ut Domui Augustæ placeret, cum Consul Romanus simul Alexandro Mammeæ F. fuerit.* Resp. Ita universam Historiam veterum in dubium vocari posse, si scribat, quæ scripta nollemus; Aut cur non similiter suspicaremur, Te dubia ejusmodi movere, quia licentiæ majori, quam quæ à Statu monarchico permittitur, inhiēs? III. *Dionem formulâ, ut Latina verba sonant, tantum explicare voluisse, qui Latinis sit Legibus solvi, utque cum Græca Formula eandem emphâsin habens sibi non occurreret, contentum fuisse verbum verbo reddidisse.* Atqui I. *Dion.* Romanis scribebat, ad quos illo tempore tota fere Græcia commigraverat. Cur ergo Græcas Phrases illis explicaret? II. Nec verba *λύειν τῶν νόμων, solvi Legibus,* à Græcis aliena sunt, quod vel Tirunculi nostri in Lexicis facile observaverint. Excusatione igitur opus non erat. Explicationem vero si adhibuit, istud fecit, quod omnibus vocabulis fieri solet, ut circumlocutionibus aliis clariora reddantur ex eadem Lingua; III. *Add. Xiphitinum etiâ de Tiberio dicere, ἐν τίνε δόποτε δόματι ῥήματι μὴ λατίνῳ χρῶσάμενος.* In sententia quadam verbo minus Latino usus. *Quod æque absurde aliquis ad specialem quandam Legem applicuerit, atq; per λατίνῳ ῥήματα Lex Specialis Latino q. Idiomate concepta intelligit.* Resp. Tiberii e. vocabulum minus Latinum sententiam præsupposuisse, qua comprehensum fuerit; Atque Adeo

adeo hic etiam Verba Dionis sententiam præsupponere, quam publicam fuisse substrata materies facile docet, quippe quæ tota in publicis versatur.

IV. Dionem, *ut differit de Prærogativis Romanorum Imp. ita ad summum dicere, eos LL. scriptis seu positivis solutos fuisse*; *Expresse enim loqui περί τῶν γερουσιῶν.* Inanis exceptio: Non poterat de aliis loqui, quam positivis. Hæ solæ enim Principi Remp. subijciebant, vel hodiernum subijciunt; His itaque solis etiam solutum dicere oportebit: Solas LL. concernentes aut quasdam solennitates, aut etiam ordinem à Magistratibus domi militiæque observari solitum intelligi, has involasse Octavium, his ut solveretur ipsius interfuisse, facile abnuet, qui quid Monarchia Romana fuerit, cognitum habet. Dionis verba clara sunt: *Omni eum Legum necessitate Senatus libervit.* Explicatio statim sequitur: *Ut, veluti demonstratum à me est, vere cum plena potestate perfectæq. sui juris, Legibusque solutus agere aut non agere omnia suo posset pro arbitrio.* Id plus est, quam solennitatibus Juris solvi. Plus etiam naturam Majestatis requirere demonstravimus *Cap. XIII.* Præterea *Dion. L. LI.* ubi de honoribus Augusto à Senatu decretis: *Utque ad eum provocaciones fierent, ac ipse in omnibus judiciis suffragium q. Minervæ ferret.* Suffragium Minervæ veteribus est irrefragabile; Jus igitur extremæ Provocationis etiam habuit, quod non habet, nisi qui summa potestate gaudet. *Inst. l. Suffragium Minervæ exponi posset de consilio.* Atqui

qui Veteres sententiam, Decretum ita dici volunt, quæ differunt à Consilio. Videantur Mythologi & Lexica. Scriptura quidem & *Architopheli* tribuit, Cõsiliium ejus habitum fuisse divini instar II. *Sam. XVI. 23.* Sed irrefragabile non erat, nam prævalebat ei Consilium *Husai I. Sam. XVII. 7.* Et cur non Augustum cum Davide potius comparamus, Principem cum Principe; De cujus judicio dum mulier Theocoitis differit, *Dominus meus Rex,* ait, *est sicut Angelus Domini.* II. *Senatum promississe quidem se pedibus transiturum esse in quamcunque sententiam, sed inde colligi non posse, Senatum Populumq; omnem suam potestatem in eum simul transfuisse.* Resp. Nec Dionem simplex aliquod aut crudum Senatus promissum describere, sed Jus extremæ provocationis, *δικάζειν ἑκκληται,* quod qui habet, Majestatem habet.

VI.

De *Augusto* itaque res clara est. De Successoribus ejus minores scrupuli, qui quod ab eo acceperant, constanter retinere, præstatione quoque & exercitio auxere. *Tiberium* heredem Augustalis Imperii summam potestatem non gessisse in tanta Historiarum luce quis negare? Ne multa accumulemus: *Rei Romana arbitrium tribus ferme & viginti annis obtinuit,* inquit, *Tac. Ann. VI. 51.* Quod quid clarius? Unum dubium est: Hunc ipsum *Tiberium* firmato Principatu Populum jure Comitiorum exuisse. E. non accepit. E. *Legge Regia* hoc ei decretum non fuit. Resp. Colli-

gendum erat, E. habuit jus exeundi. Quanquam & accepisse dici posse agnosceret, qui naturam Majestatis perspectam habet. Taciti verba quæ huc pertinent, extant *Ann. l. 15.* *Tunc primum è Campo Comitia ad Patres translata sunt: Nam ad eam diem, etsi potissima arbitrio Principis, quedam tamen studiis tribuum fiebant. Neque populus ademptum Jus questus est nisi inani rumore.* Inde si quis colligeret, Principem ante hac minus juris habuisse, eum facile refellet, quod insertum est: *Potissima arbitrio Principis stetisse.* Sic hodiernum Regnum Gallie Jus Comitiorum Ordinibus permittit; Sed non alio quam Romano istorum temporum more, ut potissima arbitrio Principis fiant. *Caligule Jus arbitriumque omnium rerum permissum est. Suet. Cal. 14.* *Claudio Dion à υπαρχίαν* tribuit, h. Summum Imperium. Ridiculum est argumentari: Eum qui summum Imperium habet, mox absolutum quoque non habere. Summus qui est, nemine inferior est, Absolutus qui non est, aliquo est inferior. E. qui summus est absolutus est. *Neronis* initis quidem multa arbitrio Senatus constituta esse scribit *Tacitus Ann. XIII. 5.* Sed præmonet, ipsum ea tantum declinasse, *quorum recens flagmabat invidia. c. 4.* Suetonius ab ostentatione orsum dicit *Ner. IX.* Ideo gratias agenti Senatus respondisse tradit: *Cum meruero.* Non tamen cum nimis se sentiret cumulari honoribus: Hos enim recepit, *tantum Patrie Patrie nomine recusato propter ætatem Id. Suet. c. IIX. E. Gal-*
ba,

ba, Ottonis, Vitellii turbulentis temporibus nihil contra absolutam Potestatem colligi potest. Ipse Otto prisca Antecessorum suorum simulationis memor, *vergente jam die ingressus Senatum, positaque brevi ratione, quasi nptus de publico, suscipere Imperium vi coactus, gesturusque communi omnium arbitrio Palatium petit. Suet. Ott. 7. Vespasiano denique Senatus cuncta Principibus solita decernit. Tac. Hist. IV. 3.* Quo sensu mox explicat, qua nec Senatus obsequium ipsi defuisse scribit.

VII.

Ita unanimi Historicorum calamo Imp. Romanis absoluta potestas asseritur; Atque adeo res Regiæ Legis nomine involuta sibi constat. *An Vocabulum initiis ejus par extiterit, id nobis quidem curatio non erit. Satis est Imperium, Rei Romanæ arbitrium omnium rerum, à utraq; vocari. Non semper coarva requiruntur rebus vocabula. Pactum populi Romani intercessisse tam necessarium erat, quam ejusdem intererat summam rerum ad unum redire. Desiderium priorum commodorum & mutuus metus, quæ homines in societatem, in Rempublicam animant, eadem Populum Romanum in formam talem Reip. animarunt. Tacti verba de Augusti temporibus clara sunt: Ceteros Nobilium &c. tuta & presentia, quam vetera & periculosa maluisse. Neque provincia illum rerum statum abnuebant, suspecto Senatus Populique Imperio ob certamina potentium & avaritiam Magistratum, &c. De Tiberii*

temporibus idem *Ann. l. 7. Sext. Pompejus & Sex. Apolejus Coss. primi in verba Tiberii Caesaris juraverunt: Apudque eos Sejus Strabo & C. Turranius, ille Praetoriarum cohortium praefectus, hic Annona, mox Senatus, milesque & Populus.* Non abnuere statum rerum, in verba Principis deinde jurare, quid aliud est, quam consentire in potestatem ejus, h. ab eo securitatem pacisci & loco ejus promittere obedientiam? Nec ratio consensus latet: Quoniam aliter Jus suum ipsi prosequi, aut injurias aliorum propulsare non poterant Confer. *Cap. XI. §. II. Cap. XII. §. IV.* Pactum hoc vero seu simpliciter iniverint, seu peculiari Formula consignari curaverint, seu denique & Legis nomine sibi proposuerint, haud multum referet. Formulam quidem etiam intervenisse ex *Dionis* verbis antea eruimus. Si tamen abfuisset, satis erat Populum Romanum Imp. suorum absolutam potestatem agnovisse.

IIX.

Vespasiani tempora vero singillatim concernit *Fragmentum Legis Regiae*, hodiernum Romae conspicuum, quod ferunt *Vespasiani* decretum, scriptoque singulari explicatum est à *Justo Ekbarde* cui Titulus: *Explicatio Legis Regiae*: Quod tamen parum praesidii suppetere posse remur, cum aliud non sit, quam nova declaratio jam dudum agnitae à Romanis potestatis absolutae Imperatorum; Quam utrum faciat subditus necne, parum refert. Quam semel recepit obedientiam, eandem & ipse & posterius ejus aequae praestare tenentur, nisi Princeps

ceps ipsum fide seu tacite seu expresse exolverit. An justam fictionis suspicionem Lectori movere possit, in medio relinquimus. Id non dissimulandum, rationes hactenus contra illud allatas minus solidas esse. Generalis nulla est: *Sæpe falsas inscriptiones pro veris substitui.* Nam & vera sæpe falsitatis accusantur. Exempla allegari hujus loci non est: Videantur Antiquariorum Scripta. Deinde in specie urgetur I. Verba Fragmenti: *Quibusve suffragationem suam dederit, promiserit, eorum Comitiiis quibusque extra ordinem ratio habeatur: Figmentum sapere, quia Comitiiia usque à Tiberio Imperatore oblitterata, imo eversa fuerint.* Resp. Non omnia, sed centuriata tantum, h. ne in posterum aliqua studiis Tribuum fierent. Tacitus Comitiiia Consularia primum Tiberio Principe ac deinceps fuisse docet *Ann. I. ult* De his si fragmentum intelligatur, cujus figmenti postulari poterit? De nullis in specie Comitiiis loquitur, sed in genere *De Comitiiis quibusque*: Talia e. intelligenda quæ istis temporibus erant. *Inst. I. Comitiiia Consularia Judicia fuisse & Comitiorum nomine indigna.* Resp. Iis tamen superesse potuisse, ut Imperatoribus sese non adversaturos esse declararent, quod Tabula hac factum jam initio diximus: 2. *Quis sic ausit colligere: Senatus Imperium Vespasiano à milite delatum comprobavit. E. tum ipse tum Populus per sui abdicationem Summum Imperium & summam potestatem in eum contulerunt?* Resp. Sanum unumquemque id ausurum: Quia & Senatus & Populus jura sua jam dudum in unum contule-

tulerant. E. & in Vespasianum: Denuo autem conferri opus non erat: Quo enim alii semel cesimus, id manente eadem conditione alterius manet: Poterant tamen factam collationem iterato declarare. 3. *Eo ipso quod Senatui jus fasque fuerit probare aut improbare Vespasiani Imperium, convenienter infertur: E. Senatum nondum exarmatum atque omni Imperio exactum fuisse. Resp. Falsum est, Senatum jus habuisse approbandi Imperium: Obedientiam suam declarare poterat; Jure isto exciderat ex quo Summum Imperium Imp. agnovit. II. *Speciatim Inscriptio hac aliquoties meminit Augusti, Tiberii & Claudii, quasi soli consentiente populo regnarint, cum tamen Suetonius IV. XIV. etiam Caligula consensu Senatus & irruptentis in Curiam Turbe jus arbitriumque omnium rerum permissum scribat. Resp. Iniqua accusatio: Fragmentum quia Augusti, Tiberii & Claudii tantum meminit, ideo alios exclusisse. Quin horum tantum mentionem fecit, quia primi absolutæ potestatis conditores fuere. III. *Suffecisset meminisse unius Augusti, cum illi qui in alia à nobis abeunt (videatur vel solus Lansius de Lege Regia) velint banc vexatam Legem sub Augusto latam. R. Breviter: Non suffecisset, quia non tantum fundata potestas Imperatoria, sed etiam continuata indicari debuit. IV. *Inscriptio docet Legem quasi Regiam sub Vespasiano Imp. renovatam esse, eique singulares prerogativas delatas esse præ aliis, qui eum antecesserunt Augustis. Sed obstat Tacitus apud quem L. IV.****

Hist.

Hist. c. I. hac. offendas: At Romæ Senatus cuncta Principibus solita Vespasiano decernit. *Si non nisi solita decreta fuerunt, ne fides Inscriptionis hujus vacillat.* Resp. 1. Falsum est Legem renovatam esse, nisi eo sensu, quo novam declarationem obedientiæ factam, renovationem obedientiæ dixeris. 2. Falsum etiam singularem Vespasiano prærogativam fragmento hoc deferri; Summum Imperium qui habet, omnia habet, nulla nova accessione augeri potest; Si qua parte Fragmenti mentio Augusti, Tiberii, Claudii non injicitur, inconsequens tamen est, eos ideo partem talem summi Imperii non habuisse. 3. Sophisma Logicum est: Tacitus solita Vespasiano decreta dicit, E. non nisi solita decreta fuerunt, h. decreta fuerunt aliqua, sed alia remanserunt, quæ non fuere decreta. Majestas, absolutum Imperium gradus non admittit; Solita e. Vespasiano decreta sunt, h. omnia, quæ in summum imperium cadere possunt. *Inst. Patronis Legis Regiæ hac tria præstanda esse*: I. *Indicare Principem, sub quo Lex hac primitus lata fuerit.* II. *Docere eam sub singulis Principibus renovari consuevisse.* III. *Hoc speciatim factum fuisse in gratiam Vespasiani.* Resp. ad I. Id factum fuisse sub Augusto, quod demonstratum §. IV. & VII. Ad II. Renovatione non opus fuisse, quia Romani semel jure suo cesserant. Singulos Principes tamen absolutam gessisse potestatem demonstratū §. IV. Declarationem novam vero aliquando factam exemplo Tiberii §. VII. & Caligulæ hoc §.

ad Rat. II. ostensum. Ad III. Id verba *Taciti* docere, quibus solita *Vespasiano* decreta dicit. V. *Fragmentum Vespasiano concedere proferendos fines Pomerii, uti licuerit Claudio; Et vero non solum Claudium istos fines protulisse, sed etiam Augustum, atque alios.* Resp. I. Claudio posito alios non excludi. 2. Tribui hoc *Vespasiano* non vi absoluti Imperii, quanquam & hujus beneficio istud haberet; Sed eidem tq. Victori, idque more Reip. Romanæ solito. Nam secundum *Gellium L. XIII. Noct. Att. c. XIV.* Habebat Jus proferendi Pomerii, qui Populum Romanum agro de hostibus capto auxerat.

IX.

Secuta *Vespasianum* tempora non minori Absolutæ Potestatis luce fulserunt, quam illa de quibus hæctenus dictum fuit. *Titus, Domitianus Paternum* tenuere Imperium, Potestate non leguntur imminuti fuisse. Successores plerique favore militum electi, quod eos potestate minores non fecit. Perinde ac hodiernum fieri solent, *Impp. Turcici*, qui etiamsi à militibus evehantur, absolutissimam potestatem habent. *Inst. Et tamen hi Principes simul ac Purpuram indepti essent, Senatui de Imperio suo permittebant, vere an simulate non discutio, mihi perinde est, quia in instituto meo utrumvis volueris, sufficit & favet.* Resp. Immo plurimum refert distinguere, utrum vere an simulate egerint. Simulate si egerunt, quod demonstravimus præc. §. IV. plusquam imbecille,

argu-

argumentum fuerit: Principes simularunt se accipere à Senatu Imperium, E. vere acceperunt. Pluribus aggerendis vix opus est. Locus ex *Strabone fin. Ob. Georg.* quo Populus Romanus legitur Augusto Imperium permisisse, nihil ad propositum facit. *ἰμπίσσειν*, quod in Græco extat, est committere, curæ alicujus tradere, quod è *Lexicis* notum est; Et vero quomodo Populus Romanus sese Augusto commiserit dictum §. IV. & VII. Aliis significatis Strabonem qui torquere velit, viderit, quomodo proposito suo satisfaciat? Ad *Taciti* verba *I. Histor. Omnem potestatem ad unum conferri Pacis interfuit*, excipitur: *Potuisse Remp. se in sinum unius Augusti conjicere, & tamen hunc ipsum subesse Senatui, ut superiori.* Responsum breve est, non potuisse. Causæ videantur ap. eund. *Tacit. Annal. l. 2. supra cit.* Si sub Senatu fuit, ecqui munia Senatus, Magistratum in se trahere potuit? *Qui omnis exuta equalitate jussa Principis assequare?* Quod idē *Tacitus* docet *Ann. l. 4. Paterculus L. II. Histor. Augusti* temporibus quidem tribuit vindicatā Senatui Majestatem; Sed verbis ejus plus speciei, quam fidei inesse etiam adversarius aliquis facile agnoverit. Locus *Amm. Marcellini L. XIV. c. V.* Senatus auctoritatem, non majestatem aut summam potestatem prædicat.

X.

Perstat itaq; *Lex Regia.* Vime ejus si ubiq; haut pariter exercuerunt *Imp. arbitrii ipsorū* fuit. Le-

ges ipsorum sicubi ad Senatum relata fuerunt, dicis causa id factum esse censendum est, ut nempe umbram ejusmodi & insignia sine re prioris splendoris & potestatis retineret. *L. 74. C. Theodos. de Decurion.* Sic & in *Gallia* ad Senatum Parisiensem itur, ubi magni aliquid decernendum est; Et tamen si abnuant Senatores Reges pro autoritate sua agunt. Vid. hanc in rem *Orationem Henrici IV. ad Patres Parliamenti habitam ap. Hippol. & Lap. P. I. c. IV.* Si denique Populus Romanus vi Juris sui *Carolus M.* potuit eligere, id ideo factum non est, quia Jus istud semper retinuit, sed quoniã extinctis familiis Regnatricibus ad ipsam revertit: Nequid alias rationes isti *Caroli M.* Imperio applicemus, quas iis relinquimus, qui de translatione Imperii Romani ad Francos scripserunt. Quæ alias in Sacratiss. *Justinianum* LEGIS REGIÆ causa congeruntur jam dudum diluerunt Doctissimi vindices ejus *Thom. Rivius, in Defens. Imp. Justiniani adversus Alemannum & Job. Eichelius in not. ad Procopii avardota.* Pro *Triboniano* simul extat *Job. Chifferii Apologetica Dissertatio de Juris utriusque Architectis.* Quo sensu Princeps dici possit Legibus solutus esse, jam dudum scriptis Politicis innotuit. Nos quicquid ejus est delibavimus *Cap. XIII. §. 4.* Plura non addimus, LEGEM REGIAM in iis quæ tradidimus liquido clarere arbitramur. Consentiunt Historiæ, clamant res gestæ, ipsa Majestas uni commissa exigit Eam disputari posse negari nequit, sed incommodum

dum hoc rerum humanarum est, omnia earum in dubium vocari posse, ipsos sensus nostros, diem, lucem clarissimam. Nostræ id eo minus officit, quo longiori annorum serie in possessione fidei ac veritatis fuit. Vocularum unam atque alteram antiquis eripere & contra ipsam armare erit cornicum oculus transfigere. *Justinianum, Tribonianum* sceleris postulare, quid aliud quam mortuis insultare Leonibus; Quid? Hiscerene aude- res si viverent, & causam suam ipsi agerent? Quæ non collyria ophthalmica paraturi essent, si non gravius quidpiam. Sed filum abrumpimus. Boni ordinis Leges alicubi violatas esse agnos- cendum est; Sed filum quod sequendum nobis pro- posuimus majori, certe eadem, perplexitate fuit. Cæteros defectus nostros bonam
B. L. gratiam facile excusaturam
vel expleturam speramus.

